Projekt

Sporządzony dnia ..... przez .....
Sprawdzony pod względem formalno-prawnym
dnia ..... przez .....

UCHWAŁA NR .../....
RADY MIEJSKIEJ W KAMIENIU KRAJEŃSKIM

z dnia 26 listopada 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036”

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2026 r., poz. 662 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Strategię Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kamienia Krajeńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
w Kamieniu Krajeńskim

Anna Hałasowska

Załącznik do uchwały nr .../....
Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim
z dnia 26 listopada 2026 r.

Strategia Rozwoju
Gminy Kamień Krajeński
na lata 2026-2036

Listopad, 2026 r.

Strategia Rozwoju
Gminy Kamień Krajeński
na lata 2026-2036

Zamawiający:

Gmina Kamień Krajeński z siedzibą:

Plac Odrodzenia 3

89-430 Kamień Krajeński

Wykonawca:

Opracowania Środowiskowe Andrzej Karkowski

Osiedle Czecha 127/30

61-298 Poznań

www.opracowaniasrodowiskowe.pl

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP ... 6
1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA ... 6
1.2. DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCA STRATEGIA ROZWOJU ... 7
1.3. METODOLOGIA PRAC NAD NOWĄ STRATEGIĄ ... 7
1.4. UDZIAŁ INTERESARIUSZY W OPRACOWANIU DOKUMENTU ... 8
II. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY ... 14
2.1. WNIOSKI W SFERZE SPOŁECZNEJ ... 14
2.2. WNIOSKI W SFERZE GOSPODARCZEJ ... 17
2.3. WNIOSKI W SFERZE PRZESTRZENNEJ ... 18
2.4. WNIOSKI W SFERZE KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ ... 21
III. DEMOGRAFIA – STAN OBECNY I PROGNOZY ... 23
3.1. DEMOGRAFIA – ANALIZA STANU OBECNEGO ... 23
3.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA ... 27
IV. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM ... 33
4.1. ANALIZA SWOT ... 33
4.2. BARIERY ROZWOJOWE I POTENCJAŁY ROZWOJU GMINY ... 43
4.3. WIZJA I MISJA GMINY ... 46
4.4 CELE STRATEGICZNE ... 48
V. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH ... 48
5.1. CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH ... 48
5.2. ZADANIA WŁASNE GMINY ... 55
5.3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI NADRZĘDNYMI ... 58
VI. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA ... 60
6.1. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ... 60
6.2. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA OCZEKIWANYCH REZULTATÓW PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ... 64
VII. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY, ROZUMIANY JAKO DOCELOWY UKŁAD ELEMENTÓW SKŁADOWYCH PRZESTRZENI ... 69
7.1. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH ... 71
7.1.1. POŁOŻENIE GMINY ... 81
7.1.2. UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNE SIECI OSADNICZEJ ... 82
7.1.3. FUNKCJA TURYSTYKI W KSZTAŁTOWANIU W SIECI OSADNICZEJ ... 84
7.1.4. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE W KSZTAŁTOWANIU SIECI OSADNICZEJ ... 85
7.2. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH ... 87
7.2.1. KLIMAT ... 87
7.2.2. KORYTARZE EKOLOGICZNE ... 91
7.2.3. AUDYT KRAJOBRAZOWY ... 92
7.2.4. PRAWNA OCHRONA PRZYRODY ... 94
7.2.5. JAKOŚĆ POWIETRZA ... 100

7.2.6. ZAGROŻENIE HAŁASEM ... 108
7.2.7. GOSPODAROWANIE WODAMI ... 109
7.2.8. ZASOBY GEOLOGICZNE ... 124
7.2.9. GOSPODARKA ODPADAMI ... 126
7.2.10. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA LUDZI I ŚRODOWISKA ... 129
7.3. GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH ... 132
7.3.1. UKŁAD KOMUNIKACYJNY ... 132
7.3.2. TRANSPORT PUBLICZNY ... 133
7.3.3. KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA ... 134
7.4. GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ ... 136
7.4.1. WODOCIĄGI I KANALIZACJA ... 137
7.4.2. ŁĄCZNOŚĆ, INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA ORAZ ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII WŁĄCZONE DO SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO ... 144
7.4.3. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ ... 147
7.4.4. EDUKACJA, WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3 ... 148
7.4.5. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE ... 156
7.4.6. WSPÓŁPRACA SAMORZĄDOWA ... 159
7.4.7. POMOC SPOŁECZNA ... 161
7.4.8. WSPARCIE SENIORALNE ... 166
7.4.9. KULTURA i BIBLIOTEKI ... 168
7.4.10. SPORT I REKREACJA ... 172
7.4.11. ADMINISTRACJA I USŁUGI ... 174
7.4.12. OCHRONA ZDROWIA ... 175
7.4.13. AKTYWNOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH – KAPITAŁ SPOŁECZNY ... 176
7.4.14. OFERTA INWESTYCYJNA I PROMOCJA GMINY ... 177
7.4.15. BEZROBOCIE W KONTEKŚCIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO ... 178
7.4.16. ROLNICTWO ... 182
7.4.17. ZASOBY MIESZKANIOWE ... 184
7.4.18. MIENIE KOMUNALNE ... 184
VIII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE KAMIEŃ KRAJEŃSKI ... 186
8.1. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU ... 186
8.2. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ ... 191
8.3. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ ... 195
8.4. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R.

O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (DZ. U. Z 2026 R. POZ. 538 Z PÓŹN. ZM.) ... 198
8.5. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO ... 200
8.6. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ ... 201
8.7. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW ... 209
8.8. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO ... 210
8.9. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ ... 212
8.10. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI ... 216
IX. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA, O KTÓREJ MOWA W ART. 11 UST. 1 USTAWY Z DNIA 5 CZERWCA 1998 R. O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA (DZ. U. Z 2026 R. POZ. 720), WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, A TAKŻE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY, JEŻELI TAKIE ZIDENTYFIKOWANO, WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ... 219
9.1. INFORMACJE OGÓLNE ... 219
9.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM 220
9.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY ... 224
X. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE ... 224
10.1. INFORMACJE OGÓLNE ... 224
10.2. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE (MOF) ORAZ OBSZARY PROWADZENIA POLITYKI TERYTORIALNEJ (OPPT) ... 225
XI. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH ... 228
11.1. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII ... 228
11.2. MONITORING WDRAŻANIA STRATEGII ... 229
11.3. EWALUACJA STRATEGII I JEJ AKTUALIZACJA ... 231
11.4. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH ... 232
XII. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ... 233
12.1. FINANSE GMINY KAMIEŃ KRAJEŃSKI – ANALIZA STANU OBECNEGO ... 233
12.2. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU ... 237
12.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU ... 240
XIII. PODSUMOWANIE ... 246
SPIS TABEL ... 250
SPIS RYCIN ... 251

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

W celu realizacji obowiązku wynikającego z art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2026 poz. 662 z późn. zm.) Gmina przystąpiła do sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036".

Strategia rozwoju to dokument ukierunkowujący politykę rozwoju. Stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze i prawne, wymagające nowego spojrzenia na posiadane zasoby i perspektywy rozwoju.

Art. 10a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2025 poz. 198 z późn. zm.) stanowi, że w celu opracowania strategii rozwoju niezbędne jest przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. **Diagnoza** została sporządzona w oparciu o zebrane dane ilościowe i jakościowe. Uwzględniono także położenie Gminy Kamień Krajeński w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych. W niniejszej strategii przedstawiono wnioski z **Diagnozy**.

Udział mieszkańców i innych interesariuszy zapewniono już na wczesnym etapie prac diagnostycznych, poprzez zebranie opinii o stanie Gminy i oczekiwań w zakresie jej rozwoju.

W niniejszej **strategii rozwoju** zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do wykonania w okresie jej obowiązywania. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów. Wybrane zadania uszczegółowiono, podając dla nich ramy finansowe i czasowe oraz plan finansowania.

Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, obszary strategicznej interwencji określone w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla Gminy.

Na wstępie należy jednak zaznaczyć, że niniejsza strategia rozwoju **nie jest aktem prawa miejscowego**. W związku z tym ustalenia i rekomendacje w niej zawarte są propozycjami, które nie mają rangi obowiązującego prawa miejscowego.

Strategia jest zgodna z projektem **planu ogólnego**. To właśnie plan ogólny jest aktem prawa miejscowego, który uwzględnia się przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688), z dniem wejścia w życie planu ogólnego Gminy Kamień Krajeński straci moc obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamień Krajeński"

1.2. DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCA STRATEGIA ROZWOJU

Celami strategicznymi dla Gminy Kamień Krajeński obowiązującymi do czasu przyjęcia nowej strategii rozwoju były te, które zostały określone w dotychczas obowiązującej „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński do 2030 r." przyjętej Uchwałą Nr XXIV/164/2021 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 28 stycznia 2021 r. W przywołanym dokumencie określono trzy cele strategiczne:

1. Wysoka jakość oferowanych usług społecznych oraz aktywizacja społeczeństwa.
2. Wzmocnienie potencjału gospodarczego oraz rozwój infrastruktury technicznej.
3. Ochrona zasobów i walorów Gminy Kamień Krajeński.

Władze Gminy podczas realizowania strategii wykorzystały operacyjne narzędzia planistyczne, pozwalające na podjęcie ostatecznych decyzji. Tymi narzędziami były: wieloletnia prognoza finansowa, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, budżet, konkretne projekty i programy, aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania, a także zadania wyznaczane pracownikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Od początku obowiązywania strategii znaczna część zadań w niej zawartych została w pełni zrealizowana bądź pozostaje w trakcie realizacji, z uwagi na swój ciągły charakter. Ich systematyczne wypełnianie wpisuje się w realizację celów strategicznych oraz operacyjnych Gminy i uzależnione jest od możliwości i skuteczności absorbcji środków pozabudżetowych.

1.3. METODOLOGIA PRAC NAD NOWĄ STRATEGIĄ

Prace zmierzające do opracowania strategii opierały się na wykorzystaniu uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- pozyskanie informacji z samorządu gminnego i jednostek mu podległych,
- analiza danych zawartych w raportach o stanie Gminy Kamień Krajeński,
- zebranie informacji od podmiotów działających na opisywanym terenie,
- analiza danych Głównego Urzędu Statystycznego,
- ocena stanu środowiska na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- analiza treści zawartych w ogólnodostępnych portalach np. Hydroportal, Geoportal, Geoserwis, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody,
- badanie tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w Gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach, określenie wyzwań rozwojowych,
- analizy strategiczne,
- badania ankietowe wśród mieszkańców,
- spotkania informacyjne i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą przyjętych założeń jest **Diagnoza** sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych przygotowana w celu opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036". **Diagnoza** zawiera komplet statystyk i danych, natomiast w niniejszej strategii umieszczono wybrane dane oraz wyniki analiz. Z uwagi na fakt, że opracowanie diagnozy zakończono w ostatnim kwartale 2025 r., zawiera ona dane aktualne na czas jej opracowania. Natomiast w niniejszej strategii część danych uaktualniono, celem prezentacji możliwie najnowszych informacji.

1.4. UDZIAŁ INTERESARIUSZY W OPRACOWANIU DOKUMENTU

Strategia powstała także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia.

Opracowanie strategii rozwoju było szansą na przeprowadzenie ustaleń z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Prace obejmowały analizę obecnej sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Kamień Krajeński oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Dzięki temu powstał dokument odpowiadający potrzebom różnych środowisk, będący konsensusem pomiędzy różnymi wizjami rozwoju.

Prace nad projektem strategii rozwoju rozpoczęło podjęcie Uchwały Nr VI/34/2024 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 26 września 2024 r. sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036 w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Po wyłonieniu wykonawcy niniejszej strategii rozwoju rozpoczął się proces zbierania danych i informacji niezbędnych do opracowania pełnej dokumentacji. W związku z koniecznością zapewnienia spójności prac nad strategią z ustaleniami planu ogólnego konieczna była aktualizacja harmonogramu opracowania strategii rozwoju, który został przyjęty Uchwałą Nr XXIV/168/2026 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 26 marca 2026 r.

Uznano, że w celu dobrego przygotowania się do opracowania strategii rozwoju niezbędne jest przeprowadzenie **badania ankietowego**. Pozwoliło to poznać ocenę stanu aktualnego Gminy Kamień Krajeński, a także poznać propozycje i pomysły uczestników ankiety w zakresie rozwoju Gminy w nadchodzących latach. **Zaproszenie do udziału w ankiecie** przygotowanej na potrzeby opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036" zostało podane do publicznej wiadomości poprzez publikację:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Kamień Krajeński,
- w sposób zwyczajowo przyjęty, m.in. wywieszenie informacji w gablocie ogłoszeniowej Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim,
- w mediach społecznościowych Gminy Kamień Krajeński np. na platformie Facebook,
- ogólne informowanie, np. Radnych Rady Miejskiej, Sołtysów, Mieszkańców podczas wizyt w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim itp.

Poinformowano, że dokument będzie odpowiedzią na wyzwania w latach 2026-2036. Określi cele strategiczne i zadania, które należy zrealizować. Aby zrobić to dobrze, niezbędne są opinie i odczucia uczestników badania ankietowego, których poproszono m.in. o ocenę silnych i słabych stron Gminy Kamień Krajeński, szans i zagrożeń.

Ankieta była anonimowa, a jej wypełnienie dobrowolne. W zaproszeniu do udziału w ankiecie poinformowano, że im więcej osób włączy się w opracowanie strategii, tym lepiej odpowie ona na oczekiwania społeczne.

Ankietę skierowano do nieograniczonego grona odbiorców. Byli to nie tylko mieszkańcy, przedsiębiorcy, pracownicy, ale wszystkie osoby, niezależnie od wieku czy wykształcenia, organizacje, stowarzyszenia, związki i inne niewymienione wprost osoby. Wszyscy, którym leży na sercu rozwój Gminy Kamień Krajeński.

Ankietę można było wypełnić na kilka sposobów (ale jednokrotnie, w wybrany sposób):

1. Wypełnienie ankiety on-line (przez Internet) wchodząc na stronę internetową podaną w ogłoszeniu lub za pomocą zamieszczonego kodu QR.
2. Wypełnienie tradycyjnej ankiety dostępnej w formie wydruku w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim, Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim lub Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Kamieniu Krajeńskim i wrzucenie jej do oznaczonego pojemnika
3. Pobranie ankiety do samodzielnego wydruku ze strony internetowej i jej wypełnienie, a następnie:

- przesłanie skanu ankiety na adres e-mail sekretariat@um.kamienkr.pl (w tytule wiadomości wpisując „ankieta strategia rozwoju” lub
- przesłanie ankiety papierowej listem tradycyjnym na adres Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim lub
- dostarczenie ankiety papierowej do Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Kamieniu Krajeńskim lub Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieniu Krajeńskim i wrzucenie jej do oznaczonego pojemnika.

We wzorze ankiety poinformowano, że jej wypełnienie potrwa 10-15 minut. Wskazano też, że należy wybrać (zaznaczyć X) jedną odpowiedź. Tylko w pytaniu o zatrudnienie można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

W czasie prowadzonego badania ankietowego, tj. w dniach od 27 stycznia do 31 marca 2025 r. wypełniono łącznie 164 ankiety, w tym 120 papierowych i 44 on-line (przez Internet).

Sprawozdanie z badania ankietowego w celu sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036” stanowi integralną część prac zmierzających do opracowania niniejszej strategii. Poniżej zamieszczono syntetyczne wyniki ankietyzacji.

W sferze **przestrzennej** największe zastrzeżenia ankietowanych budzą: dostępność i stan dróg rowerowych, dostępność połączeń pomiędzy miejscowościami gminnymi, dostępność i stan dróg. Jednocześnie najlepiej oceniono: wyposażenie w infrastrukturę wodociągową, wyposażenie w infrastrukturę kanalizacyjną, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół, obsługę w zakresie wywozu odpadów komunalnych.

W obszarze **społecznym** najmocniejszą stroną gminy okazały się: dostępność kształcenia w szkołach podstawowych, oferta dla osób starszych (np. zajęcia aktywizacyjne, usługi opiekuńcze), dostępność przedszkoli, lokalny patriotyzm, przywiązanie do historii i dziedzictwa. Najniżej oceniono natomiast: dostępność bazy gastronomicznej, dostępność bazy noclegowej, ofertę specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz dostępność żłobków. Gmina podejmuje działania, aby na te braki odpowiadać, czego przykładem jest budowa żłobka.

W sferze **gospodarczej** najwyżej oceniono: dostępność do innych usług np. fryzjer, kosmetyczka, drobne naprawy itp., dostępność usług bankowych, dostępność usług pocztowych. Znacznie gorzej wypadły: rynek pracy - możliwość znalezienia dobrej pracy, poziom zarobków, marka - rozpoznawalność Gminy Kamień Krajeński w kraju, dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, dostęp do stażów, kursów, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe. Mieszkańcy wyraźnie sygnalizują, że Gmina potrzebuje nowych miejsc pracy.

Atuty **środowiskowe** to zdecydowanie siła Gminy. Najwyższe noty uzyskały atrakcyjność środowiska przyrodniczego (lasy, jeziora, rzeki), czystość środowiska przyrodniczego, dostępność terenów zieleni (parki, zieleńce itp.). To potencjał, by stać się miejscem turystyki aktywnej. Sporo do poprawy jest natomiast w zakresie: świadomości ekologicznej, perspektyw wykorzystania odnawialnych źródeł energii, oferty dotacji w zakresie ochrony środowiska.

Wśród **zadań priorytetowych**, którymi Gmina lub właściwe podmioty powinny zająć się jak najszybciej, ankietowani wskazali następujące elementy: poprawa jakości specjalistycznej opieki zdrowotnej, rozbudowa i modernizacja dróg rowerowych, rozbudowa i modernizacja dróg (dla samochodów), poprawa jakości podstawowej opieki zdrowotnej, poprawa dostępności żłobków, budowa marki Gminy atrakcyjnej turystycznie. Z kolei jako **najmniej pilne**, respondenci wskazywali: rozwój bibliotek, nowe siłownie zewnętrzne i doposażenie istniejących, adaptacja do zmian klimatu, poprawa jakości środowiska przyrodniczego,

rozwój infrastruktury wodociągowej, poprawa bazy edukacyjnej szkół podstawowych. Może to świadczyć o stosunkowo dobrej ofercie w tym zakresie.

Mieszkańcy przedstawili również własne **propozycje**. W otwartych odpowiedziach powtarzały się m.in.: konieczność wykorzystania potencjału turystycznego Gminy oraz związanego z jej położeniem w ciągu drogi krajowej i planowanej obwodnicy, poprawa oferty komunikacyjnej i bezpieczeństwa na drogach, rozbudowa infrastruktury pieszej i rowerowej, poszerzenie oferty integracji mieszkańców, rozwój oferty dla różnych grup wiekowych, wsparcie działalności stowarzyszeń np. o pomoc w pozyskiwaniu środków na ich cele statutowe, rozwinięcie pomocy dla przedsiębiorców np. poprzez informowanie o możliwościach uzyskiwania dotacji i pomoc w ich otrzymaniu, a także dalsza poprawa jakości usług publicznych. Pełne wyniki zostały opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Kamień Krajeński.

Analizy zebranych wyników dokonano wspólnie z interesariuszami podczas **warsztatów strategicznych**, odbytych w ramach spotkania otwartego dotyczącego opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036. Do uczestnictwa zostali zaproszeni m.in. lokalni liderzy społeczni i gospodarczy, mieszkańcy, przedsiębiorcy, pracownicy, organizacje pozarządowe i inne niewymienione wprost osoby. Warsztaty odbyły się w dniu 19 maja 2026 r. od godziny 16:30 w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim. Celem spotkania było też pogłębienie wiedzy służącej przygotowaniu projektu strategii, dotyczącej w szczególności: silnych i słabych stron Gminy Kamień Krajeński, szans i zagrożeń dla jej rozwoju, a także celów strategicznych i zadań, które należy zrealizować w najbliższych latach. Podczas warsztatów poruszono tematy ze sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej.

Ważnym etapem prac było sporządzenie **Diagnozy** sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym obszarów funkcjonalnych przygotowanej w celu opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036. W zależności od dostępności danych, w poszczególnych zjawiskach, wykorzystane zostały najbardziej aktualne źródła informacji, dostępne w momencie przygotowywania dokumentu. Pochodzą one zarówno ze źródeł wtórnych obejmujących różnego rodzaju opracowania tematyczne, jak i pierwotnych,

tj. danych statystycznych pozyskanych ze statystyki publicznej krajowej (Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego – BDL GUS).

Wnioski płynące z Diagnozy przedstawiono w rozdziale II niniejszej strategii. Są one podstawą do podjęcia kluczowych działań wobec aktualnych wyzwań rozwojowych Gminy poprzez dostarczenie pogłębionej wiedzy na temat zjawisk i procesów zachodzących na jej obszarze w okresie ostatnich 5 lat.

Na bazie prowadzonych wcześniej prac, dzięki analizie dokumentów i wskazaniu priorytetowych zadań przez władze Gminy Kamień Krajeński możliwe było opracowanie **projektu strategii rozwoju**.

Projekt strategii rozwoju gminy podlega **konsultacjom** w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Niniejszy projekt strategii rozwoju jest opiniowany przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ . Ma to zapewnić systemową spójność dokumentów oraz umożliwić komplementarność działań podejmowanych na różnych poziomach zarządzania. Zarząd Województwa wydaje opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu gminnej strategii rozwoju. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że gminna strategia rozwoju jest zgodna ze strategią wojewódzką.

Ważnym elementem zmierzającym do uchwalenia niniejszej strategii rozwoju może być **strategiczna ocena oddziaływania na środowisko**. Zasady przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko określa ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Projekt strategii rozwoju jest jednym z dokumentów, które podlegają strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś), o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Opinię o zasadności przeprowadzenia oceny oraz o jej zakresie wydaje

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy. Burmistrz Kamienia Krajeńskiego może wnioskować o odstąpienie od przeprowadzenia sooś, wykazując że realizacja postanowień strategii (albo jej zmiany) nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

II. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY

2.1. WNIOSKI W SFERZE SPOŁECZNEJ

1. Gmina Kamień Krajeński wg stanu ewidencji ludności na dzień 31.12.2025 r. liczyła 6 466 osób zameldowanych na pobyt stały, z czego 2216 osób (ponad 34 %) zamieszkuje Kamień Krajeński. W pierwszej piątce największych miejscowości znalazły się jeszcze: Płocicz (718 osób), Dąbrówka (605), Zamarte (541), Orzełek (405).
2. Przeciętna gęstość zaludnienia Gminy Kamień Krajeński wg GUS wynosi około 40 osób/km^2 natomiast dla obszaru wiejskiego tylko 26 osób/km^2. Są to wartości niskie utrudniające prowadzenie inwestycji.
3. W ujęciu ekonomicznych grup wieku obserwowany jest proces zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60 lat i mężczyźni od 65 lat włącznie), a zmniejszania udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.
4. Prognoza demograficzna przewiduje pogłębianie się negatywnych zjawisk demograficznych, w tym spadek liczby ludności oraz statystyczne „starzenie się" ludności. Jednak samorząd gminny podejmuje działania, mające na celu odwrócenie tych negatywnych kierunków, co w konsekwencji w okresie wieloletnim powinno przyczynić się do poprawy sytuacji i utrzymania liczby ludności. Ma to być możliwe dzięki rozwojowi infrastruktury społecznej i technicznej, rosnącej liczbie dzieci w systemie oświaty, poprawie dostępności usług publicznych oraz impulsom gospodarczym.
5. Kluczową rolę w zarządzaniu i koordynacji działań oświatowych na terenie Gminy pełni Miejsko Gminny Zespół Usług Oświatowych (MGZUO) w Kamieniu Krajeńskim.
6. MGZUO nadzoruje i wspiera działalność następujących placówek edukacyjnych: Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego Kamieniu Krajeńskim, w tym Szkoła Filialna w Płociczu; Szkoła Podstawowa

im. Władysława Broniewskiego w Dużej Cerkwicy; Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Zamartem.

7. Na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje jedno publiczne przedszkole wchodzące w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kamieniu Krajeńskim, obejmujące 6 oddziałów. Dzieci przedszkolne uczęszczają również do oddziałów przedszkolnych w: Szkole Podstawowej w Dużej Cerkwicy (2 oddziały), Szkole Podstawowej w Zamartem (2 oddziały), Szkole Filialnej w Płociczu (1 oddział).
8. Działa też niepubliczne przedszkole pn. „Domowe Przedszkole” (1 oddział) w Zamartem dotowane przez Gminę Kamień Krajeński, niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Płociczu dotowany przez Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim, dotowany przez Gminę Kamień Krajeński niepubliczny klub dziecięcy w Płociczu pn. Niepubliczny Klub Dziecięcy "Wróbelek Elemelek" Gizela Mech, dzienny opiekun w Zamartem pn. Dzienny Opiekun Krystyna Wziętek.
9. Zakończono realizację projektu pn. „Utworzenie miejsc opieki dla dzieci do lat 3 – budowa żłobka w Kamieniu Krajeńskim”. Po zakończeniu inwestycji Żłobek Gminny „Kamyczek” został wpisany do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.
10. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim jest jednostką organizacyjną Gminy Kamień Krajeński. Zajmuje się prowadzeniem postępowań w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń ustawowych, realizuje zadania wynikające z rządowych programów bądź innych norm prawnych, wykonuje pracę socjalną, analizuje i ocenia zjawiska rodzące zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwija różne formy pomocy w ramach potrzeb mieszkańców, a także zajmuje się realizacją innych zadań zleconych przez Gminę. MGOPS realizuje liczne programy m.in.: Miejsko – Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kamień Krajeński, Miejsko-Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii czy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kamień Krajeński.
11. Coraz większą uwagę kieruje się na seniorów czego efektem jest działalność Klubu Seniora w Kamieniu Krajeńskim, Program Opieka 75+, czy Korpus Wsparcia Seniorów.
12. Działalność kulturalna w Gminie Kamień Krajeński prowadzona jest m.in. za sprawą Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej. Bazę

Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury w Kamieniu Krajeńskim stanowią liczne placówki, m.in.: Miejsko- Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim, wiejskie domy kultury, świetlice wiejskie czy amfiteatr nad jeziorem Mochel. W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim funkcjonują stale lub czasowo koła, sekcje i zespoły itp. Ośrodek przeprowadza liczne cykliczne lub jednorazowe wydarzenia kulturalne, artystyczne, integracyjne i rekreacyjne.

13. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim jest samorządową instytucją kultury Gminy Kamień Krajeński, której celem jest zaspokajanie potrzeb kulturalnych, edukacyjnych i informacyjnych jej mieszkańców. Biblioteka posiada Filię Biblioteczną w Dąbrówce oraz Punkt Biblioteczny w Radzimiu.
14. Na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonują organizacje pozarządowe, a bliższe informacje podano w Diagnozie. Gmina corocznie realizuje program współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego celem jest wzmacnianie aktywności społecznej mieszkańców oraz wspólna realizacja zadań publicznych.
15. Gmina współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i partnerstwami samorządowymi działającymi na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego, pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć.
16. W 2025 r. działalność rozpoczęła Młodzieżowa Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim.
17. Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa klub sportowy LKS Kamionka prowadzący sekcje piłki nożnej i siatkówki, zrzeszający łącznie 165 członków. Ponadto funkcjonuje 8 kół LZS w miejscowościach: Płocicz, Dąbrowa, Orzełek, Obkas, Zamarte, Dąbrówka Witkowo oraz Mała Cerkwica, które działają w ramach Gminnego Zrzeszenia LZS w Kamieniu Krajeńskim.
18. Gmina Kamień Krajeński wspiera działalność klubów sportowych i organizacji zajmujących się upowszechnianiem kultury fizycznej m.in. poprzez udzielanie dotacji w ramach otwartych konkursów ofert.
19. Świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej zapewnia Samodzielna Publiczna Miejsko-Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim.
20. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim w ramach zadań z zakresu ochrony zdrowia realizuje co roku działania profilaktyczne.
21. Funkcjonuje apteka w Kamieniu Krajeńskim.

Podsumowując, głównym wyzwaniem jest zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych i poprawa jakości życia mieszkańców, przy jednoczesnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej.

2.2. WNIOSKI W SFERZE GOSPODARCZEJ

1. Dominującą funkcją Gminy Kamień Krajeński jest rolnictwo. Opłacalność w rolnictwie wynika nie tylko z urodzajności gleb czy warunków klimatycznych, ale też polityki europejskiej i krajowej. Doradztwo w zakresie działalności rolniczej świadczy m.in. Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Sępólnie Krajeńskim. Badania gleb pod kątem zasobności w makroelementy prowadzi Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Bydgoszczy.
2. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2025 r. na terenie Gminy Kamień Krajeński działalność prowadziły 592 podmioty gospodarki narodowej.
3. Dominują podmioty małe, zatrudniające maksymalnie 9 osób – takich podmiotów jest 570. Zdecydowana większość to osoby fizyczne prowadzące jednoosobowe działalności gospodarcze (416 podmiotów). W sektorze prywatnym działają 554 podmioty gospodarki narodowej. Dane statystyczne dotyczące podmiotów gospodarczych w ujęciu wieloletnim przedstawiono w Diagnozie.
4. Wg Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w Gminie Kamień Krajeński znajduje się 356 gospodarstw rolnych indywidualnych, w tym 85 o powierzchni do 5 ha, 108 o areale między 5 a 15 ha oraz 163 gospodarstw posiadających minimum 15 ha.
5. Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim podejmuje próby aktywizacji wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych, które spełniają kryteria dostępu do danej formy wsparcia.
6. Gmina podejmuje działania mające na celu pozyskanie inwestorów. W celach przyciągnięcia inwestorów przygotowana została działka inwestycyjna nr 469/1, o powierzchni 24,2647 ha, położona w obrębie ewidencyjnym Kamień Krajeński.
7. Na dzień 31 grudnia 2025 r. mieszkaniowy zasób Gminy Kamień Krajeński, którym zarządza Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim sp. z o.o., obejmował 58 lokali mieszkalnych. Realizowany jest Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Kamień Krajeński.

8. Budżet Gminy Kamień Krajeński wykazuje systematyczny wzrost dochodów i wydatków. Zauważalne jest duże uzależnienie realizacji inwestycji od pozyskania dofinansowania zewnętrznego. Klasyfikacja budżetowa umożliwia przejrzyste planowanie i kontrolę finansów oraz porównywanie danych w ujęciu wieloletnim.

Podsumowując, kluczowym wyzwaniem jest dywersyfikacja lokalnej gospodarki oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału terenów inwestycyjnych.

2.3. WNIOSKI W SFERZE PRZESTRZENNEJ

1. Gmina wiejska Kamień Krajeński położona jest w północno–zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Zajmuje powierzchnię około 16 333 ha.
2. Ponad 73,0 % powierzchni stanowią grunty rolne. Mniejszy udział w ogólnym areale mają: grunty leśne oraz zadrzewione (21,4 %), grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują (3,2 %) i grunty pod wodami 2,3 % oraz inne formy użytkowania.
3. Sieć osadniczą tworzy 14 miejscowości: Dąbrowa, Dąbrówka, Duża Cerkwica, Jerzmionki, Kamień Krajeński, Mała Cerkwica, Niwy, Nowa Wieś, Obkas, Orzełek, Płocicz, Radzim, Witkowo, Zamarte.
4. Przybliżona odległość drogowa miejscowości Kamień Krajeński do miasta wojewódzkiego - Bydgoszczy wynosi 70 km, natomiast do siedziby powiatu - Sępólna Krajeńskiego – 10 km.
5. Oś komunikacyjną Gminy Kamień Krajeński stanowi droga krajowa nr 25. Realizowana jest obwodnica Kamienia Krajeńskiego. Sieć dróg uzupełniają drogi powiatowe i gminne.
6. Przez opisywany teren przebiega linia kolejowa, która niestety nie obsługuje połączeń pasażerskich.
7. Konieczna jest poprawa sytuacji w zakresie transportu publicznego. Gmina podejmuje działania m.in. poprzez uczestnictwo w finansowaniu lokalnego transportu drogowego realizowanego przez Powiat Sępoleński zgodnie z zawartym porozumieniem.
8. Silnie akcentowana jest potrzeba rozbudowy dróg dla pieszych i rowerów jako uzupełnienie dla modernizowanej i rozbudowywanej sieci dróg.

9. Na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się obiekty infrastruktury technicznej, które opisano w poszczególnych rozdziałach niniejszej strategii. Są to infrastruktura wodociągowa, kanalizacyjna, komunikacyjna, elektroenergetyczna czy związana z łącznością (np. stacje bazowe telefonii komórkowej).
10. Opisano też elementy infrastruktury społecznej będące gruntami, budynkami i obiektami gminnymi (np. urząd, szkoły, biblioteki, świetlice wiejskie, budynki OSP, place zabaw, obiekty sportu i rekreacji).
11. Sień wodociągów i kanalizacji jest sukcesywnie rozbudowywana, czego wyrazem jest poprawa statystyk wykazanych w Diagnozie. Na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonują dwie Stacje Uzdatniania Wody (SUW) zlokalizowane w Kamieniu Krajeńskim i Orzełku.
12. Jakość wody przeznaczonej do spożycia jest pod ciągłym nadzorem Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Krajeńskim.
13. Gospodarka ściekowa w Gminie Kamień Krajeński jest obsługiwana przez trzy komunalne oczyszczalnie ścieków w Kamieniu Krajeńskim, Niwach i Zamartem.
14. Oczyszczalnia ścieków w Kamieniu Krajeńskim obsługuje teren aglomeracji. W 2025 r. zakończono I etap modernizacji.
15. Na terenach zabudowy rozproszonej funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe.
16. Operatorem elektroenergetycznym na terenie Gminy Kamień Krajeński jest ENEA Operator Sp. z o.o.
17. Do sieci elektroenergetycznej sukcesywnie włączane są źródła OZE.
18. Z uwagi na brak centralnych ciepłowni oraz rozwiniętej sieci gazowej, na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje rozproszony system zaopatrzenia w energię cieplną do ogrzewania i produkcji ciepłej wody użytkowej na potrzeby własne.
19. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem wynosi 4,2 % ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński.
20. Gmina jest atrakcyjna pod względem krajobrazowym. Opisywany obszar posiada też ciekawą historię, która może być walorem turystycznym, uzupełniając walory wynikające z uwarunkowań środowiska przyrodniczego. Gmina posiada

funkcjonujące elementy bazy noclegowej, gastronomicznej i rekreacyjnej, jednak oferta pozostaje rozproszona, nierównomiernie rozpoznawalna i niewystarczająco powiązana z atrakcjami, szlakami oraz systemem informacji turystycznej. Istniejące obiekty prywatne, w szczególności w Kamieniu Krajeńskim i Zamartem, powinny być traktowane jako węzły przyszłego produktu turystycznego i partnerzy projektów publicznych. Przy odpowiednim zagospodarowaniu i wyposażeniu w infrastrukturę istnieje natomiast możliwość rozwoju turystyki i rekreacji.

21. Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy podaje, że w Gminie znajdują się dwa udokumentowane złoża piasków i żwirów. Złoże Kamień Krajeński II jest eksploatowane.
22. Gmina planując rozwój bierze pod uwagę dane zawarte w rejestrze bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku oraz w wykazie potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Szczegółowe dane w tym zakresie podano w rozdziale „zasoby geologiczne" niniejszej strategii.
23. Funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kamieniu Krajeńskim.
24. Na terenie Gminy występują stacje bazowe telefonii komórkowej w miejscowościach: Kamień Krajeński, Dąbrówka, Orzełek, Zamarte i Płocicz.
25. Wg danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się następujące wpisy w rejestrach zabytków nieruchomych i archeologicznych prowadzonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Burmistrz Kamienia Krajeńskiego prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków.
26. W Gminie nie występują zakłady dużego ryzyka lub zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
27. Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Kamień Krajeński odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim. Funkcjonuje Posterunek Policji w Kamieniu Krajeńskim.
28. Bezpieczeństwo zapewnia również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Sępólnie Krajeńskim. Działa 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym jedna na terenie Kamienia Krajeńskiego i 8 na terenie sołectw: OSP Płocicz, Orzełek, Radzim, Mała Cerkwica, Dąbrowa, Witkowo, Duża Cerkwica, Dąbrówka.

29. Wraz z przyjęciem planu ogólnego, traci moc obowiązujące wcześniej studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Podsumowując, Gmina posiada umiarkowanie dobre warunki dostępności transportowej i znaczące zasoby przestrzenne, jednak wymaga dalszej rozbudowy infrastruktury oraz lepszego wykorzystania potencjału lokalizacyjnego i krajobrazowego.

2.4. WNIOSKI W SFERZE KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ

1. W granicach omawianego obszaru występują formy ochrony przyrody: obszar NATURA 2000 „Dolina Łobżonki", Krajeński Park Krajobrazowy, pomniki przyrody (część z nich to grupy drzew, aleje) oraz użytki ekologiczne.
2. Gmina Kamień Krajeński jest jednostką terytorialną o podwyższonym poziomie atrakcyjności turystycznej. O istniejących walorach widokowych decydują głównie zróżnicowana rzeźba terenu, mozaikowata struktura krajobrazu (powiązana ze zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanu) oraz zasoby kultury materialnej.
3. Zachodnia część Gminy objęta jest zasięgiem korytarza ekologicznego wyznaczonego przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot.
4. Audyt krajobrazowy województwa kujawsko-pomorskiego wskazał na terenie Gminy liczne typy krajobrazu, ale żaden z nich nie jest krajobrazem priorytetowym.
5. Dominują lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych.
6. Celem Gminy Kamień Krajeński w zakresie ochrony klimatu powinno być podejmowanie działań zapobiegających jego zmianom, zabezpieczenie przed skutkami zmian, których nie udało się uniknąć, przystosowanie do zachodzących zmian klimatu, zmniejszenie podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych (susza, powódź, silne wiatry).
7. Opisywany obszar znajduje się w zasięgu administracji dwóch Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej (w Gdańsku i Bydgoszczy) wchodzących w skład Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W podziale zlewniowym opisywany teren znajduje się w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Dolnej Wisły. Jedynie południowo-zachodni fragment Gminy położony jest w dorzeczy Odry, w regionie

wodnym Warty. Gmina położona jest w zlewni rzeki Brdy, a odwadniana jest bezpośrednio przez rzekę Kamionkę.

8. Opisywany teren cechuje się relatywnie dużym wskaźnikiem jeziorności. Oprócz największego jeziora Mochel, na uwagę zasługują mniejsze: Brzuchowo, Niwskie, Radzim, Tylniak, Zaręba, Zamarte, Zaręba.
9. Gmina zagrożona jest suszą wszystkich rodzajów, w szczególności suszą atmosferyczną i rolniczą. Jednak z drugiej strony niewielkie powierzchnie zostały wskazane jako obszary szczególnego zagrożenia powodziowego. W celu ochrony przed nadzwyczajnymi zdarzeniami, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie realizuje cykliczne zadania planistyczne: aktualizacja planów zarzadzania ryzykiem powodziowym, przyjęcie i realizacja planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych, aktualizacja wstępnej oceny ryzyka powodziowego, aktualizacja map zagrożeń i map ryzyka powodziowego, aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym.
10. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych przedstawiono w dalszej części niniejszej strategii. Odniesiono się też do wyników monitoringu wód powierzchniowych Gminy Kamień Krajeński.
11. Obszar Gminy Kamień Krajeński położony jest w zasięgu Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 35 i 36.
12. Gmina Kamień Krajeński położona jest w granicy GZWP jakim jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 128 Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny dlatego dbałość o jakość wód podziemnych jest szczególnie istotna.
13. Głównym źródłem zanieczyszczeń w Gminie jest niska emisja związana z użytkowaniem źródeł ciepła, które nie spełniają norm środowiskowych. Poprawy wymaga jakość powietrza w zakresie benzo(a)pirenu oraz ozonu.
14. Na terenie Gminy realizowany jest Program Priorytetowy Czyste Powietrze, a także wdrażane są zasady wynikające z „uchwały antysmogowej” dla województwa kujawsko-pomorskiego.
15. Prowadzony jest monitoring pól elektromagnetycznych realizowany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). Nie odnotowano przekroczeń.
16. Dokumentem, który jest wydawany corocznie i który szczegółowo opisuje gospodarkę odpadami w Gminie Kamień Krajeński jest analiza stanu gospodarki

odpadami komunalnymi. W Diagnozie oraz właściwym rozdziale niniejszej strategii podano wybrane informacje za ostatnie lata.

17. Nie stwierdzono wystąpienia awarii przemysłowych, poważnych awarii w transporcie powodujących zanieczyszczenie gruntów, wód podziemnych, wód powierzchniowych oraz skażeń środowiska substancjami toksycznymi lub ze składowisk odpadów.
18. Według danych przekazanych przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Sępólnie Krajeńskim w latach 2020-2024 na terenie Gminy Kamień Krajeński nie odnotowano zdarzeń związanych z nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska. Taką informację potwierdzają źródła Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Podsumowując, Gmina dysponuje wysokim potencjałem środowiskowym, który powinien być chroniony i wykorzystywany, przy jednoczesnym ograniczaniu presji środowiskowej i adaptacji do zmian klimatu.

III. DEMOGRAFIA – STAN OBECNY I PROGNOZY

3.1. DEMOGRAFIA – ANALIZA STANU OBECNEGO

Z uwagi na fakt, że postępujące negatywne tendencje demograficzne w Gminie Kamień Krajeński są znaczącym wyzwaniem na kolejne lata, wyodrębniono rozdział szczegółowo opisujący tę tematykę. Należy podkreślić, że stan bazowy określono na 31.12.2024 r., gdyż diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej opracowana została w IV kwartale 2025 r., gdy nie było jeszcze ewidencji gminnej na koniec 2025 r. Ponadto nawet gdyby podjąć próbę aktualizacji danych podczas opracowania niniejszej strategii (czerwiec 2026 r.) to nie daje to możliwości rzetelnych odniesień do danych ze statystyki publicznej, gdyż GUS pełne dane publikuje w III i IV kwartale roku następującego po okresie sprawozdawczym. Zatem wykorzystanie danych stan na 31.12.2024 r. jest poprawne i uzasadnione praktyką.

Na dzień 31.12.2024 r. w Gminie Kamień Krajeński zameldowanych na pobyt stały było 6 539 osób (o 78 mniej w porównaniu do 2023 r.). W 2024 r. zgłoszeń zameldowania na pobyt stały i czasowy łącznie było 249 osób. W uzupełnieniu części diagnostycznej można podać, że na dzień 31 grudnia 2025 r. liczba mieszkańców Gminy Kamień Krajeński wynosiła 6 466 osób zameldowanych na pobyt stały. W porównaniu do roku poprzedniego liczba

mieszkańców zmniejszyła się o 73 osoby. Analiza danych z ostatnich lat wskazuje na utrzymujący się trend spadku liczby mieszkańców.

Dane o liczbie mieszkańców, a także o liczbie urodzeń i zgonów przedstawione w raportach o stanie Gminy Kamień Krajeński. W odniesieniu do lat 2020-2024 przedstawiają się następująco:

- w 2020 r. liczba mieszkańców wyniosła 6 859 osób, odnotowano 73 urodzenia i 87 zgonów,
- w 2021 r. liczba mieszkańców wyniosła 6 789 osób, odnotowano 79 urodzeń i 95 zgonów,
- w 2022 r. liczba mieszkańców wyniosła 6 704 osoby, odnotowano 62 urodzenia i 92 zgony,
- w 2023 r. liczba mieszkańców wyniosła 6 617 osób, odnotowano 42 urodzenia i 73 zgony,
- w 2024 r. liczba mieszkańców wyniosła 6 539 osób, odnotowano 51 urodzeń i 63 zgony.

Należy jednak zauważyć, że liczba ludności może różnić się w zależności od źródła. Nieco mniejsza liczba mieszkańców będzie objęta systemem gospodarki odpadami, na podstawie złożonych deklaracji, a jeszcze inna na podstawie danych GUS. Różnica wynika m.in. z faktu, że wielu uczniów i studentów kontynuuje naukę poza miejscem stałego zameldowania. Analogiczna sytuacja występuje wśród osób czynnych zawodowo, którzy ze względu na wykonywaną pracę przebywają poza Gminą. Prowadzone są działania mające na celu weryfikację danych zawartych w deklaracjach i sprawdzania ich ze stanem faktycznym.

Biorąc jednak pod uwagę, że dane statystyczne ujmowane w takich dokumentach jak strategia rozwoju powinny być w łatwy sposób weryfikowalne i porównywalne pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w dalszej części niniejszego opracowania prezentowane będą dane Głównego Urzędu Statystycznego. Wg GUS na koniec roku 2024 liczba ludności zamieszkująca Gminę Kamień Krajeński wynosiła 6 464 osoby, w tym 3 230 kobiet i 3 234 mężczyzn.

W ujęciu wieloletnim obserwowany jest spadek liczby ludności związany z migracjami ludności m.in. do miast, szkół, pracy. Przeanalizowano dane za ostatnie pięciolecie. Wg GUS w 2024 r. liczba ludności była niższa o 237 osób w porównaniu do stanu z 2020 r. W opisywanym okresie liczba mieszkańców zmniejszyła się o 101 kobiet i 136 mężczyzn.

Przeciętna gęstość zaludnienia Gminy Kamień Krajeński wg GUS (2024) wynosi 39,6 osób/km^2, natomiast dla obszaru wiejskiego tylko 26,0 osób/km^2. Są to wartości niskie utrudniające prowadzenie inwestycji np. liniowych związanych z siecią kanalizacyjną czy

infrastrukturą komunikacyjną. Z drugiej strony średnia gęstość zaludnienia w Kamieniu Krajeńskim to 633,4 osoby/km^2, co jest liczbą wysoką. Dla porównania średnia wartość dla powiatu sępoleńskiego wynosi 48,8 osoby/km^2, dla województwa kujawsko-pomorskiego 110,4 osób/km^2 natomiast dla kraju 119,4 osób/km^2.

Przeanalizowano dane za ostatnie pięciolecie. Przedstawiono je w kolejnych tabelach.

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności na terenie Gminy Kamień Krajeński w ujęciu wieloletnim

Oceniane kryterium	Statystyka ludności wg stanu na 31 grudnia					Różnica w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
ludność na 1 km^2 (osób)	41,0	40,7	40,2	39,8	39,6	-1,4
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców (osób)	-10,43	-8,51	-12,19	-10,21	-4,93	+5,5
liczba mieszkańców ogółem, stan na 31 grudnia danego roku	6 701	6 644	6 563	6 496	6 464	-237
liczba mężczyzn, stan na 31 grudnia danego roku	3 370	3 318	3 283	3 254	3 234	-136
liczba kobiet, stan na 31 grudnia danego roku	3 331	3 326	3 280	3 242	3 230	-101

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

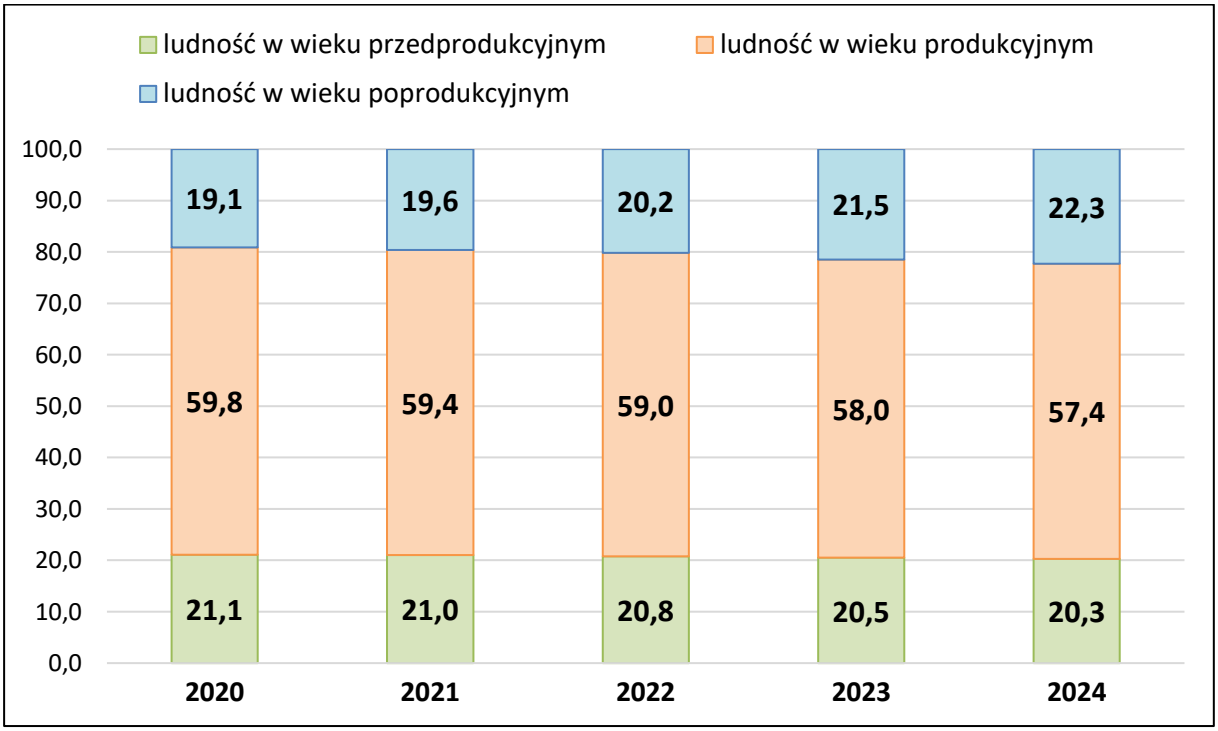
W ujęciu ekonomicznych grup wieku obserwowany jest proces zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60 lat i mężczyźni od 65 lat włącznie), a zmniejszania udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Tabela 2. Ludność Gminy Kamień Krajeński wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024

Oceniane kryterium	Statystyka ludności wg stanu na 31 grudnia					Różnica w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
ludność w wieku przedprodukcyjnym (osób)	1 414	1 398	1 365	1 332	1 312	-102
udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	21,1	21,0	20,8	20,5	20,3	-0,8
ludność w wieku produkcyjnym (osób)	4 004	3 945	3 869	3 770	3 711	-293
udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	59,8	59,4	59,0	58,0	57,4	-2,3
ludność w wieku poprodukcyjnym (osób)	1 283	1 301	1 329	1 394	1 441	+158

Oceniane kryterium	Statystyka ludności wg stanu na 31 grudnia					Różnica w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
udział ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	19,1	19,6	20,2	21,5	22,3	+3,1
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	67,4	68,4	69,6	72,3	74,2	+6,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	90,7	93,1	97,4	104,7	109,8	+19,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	32	33	34,3	37	38,8	+6,8
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	23,4	24,3	25,2	26,6	28,1	+4,7
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	15,6	16,1	16,7	17,6	18,5	+2,9
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	13,1	13,2	14	15,5	16,5	+3,4
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - kobiety	18,2	18,9	19,3	19,7	20,4	+2,2
współczynnik feminizacji - liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn	99	100	100	100	100	+1,0

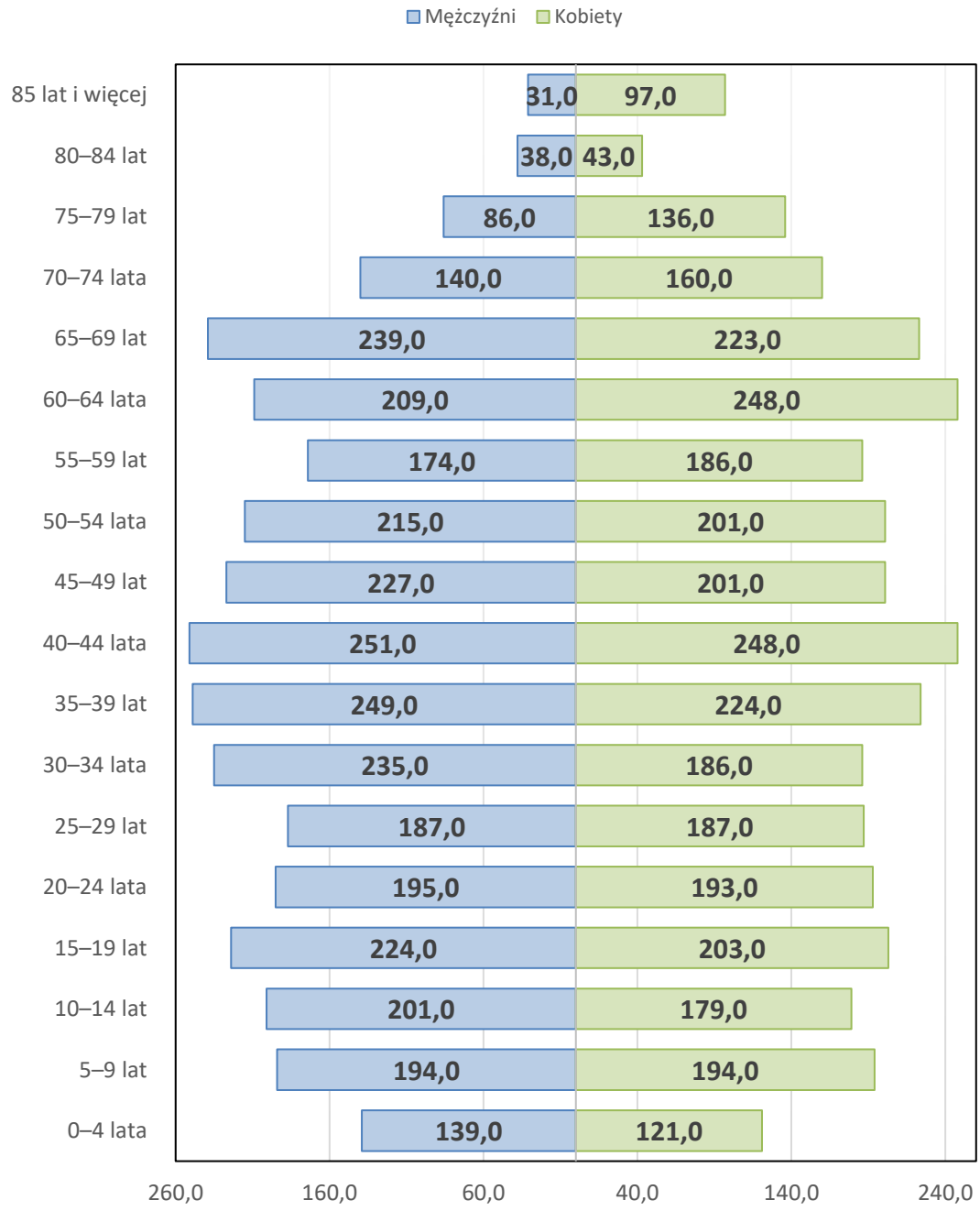
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Rycina 1. Struktura (%) ludności Gminy Kamień Krajeński wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Strukturę wieku i płci Gminy Kamień Krajeński wg stanu na 2024 r. przedstawiono w formie wykresu.

Rycina 2. Liczba ludności Gminy Kamień Krajeński w 2024 r. wg płci i wieku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Prognoza demograficzna obejmuje przewidywanie kształtowania się w przyszłości zjawisk i procesów demograficznych, ich kierunków oraz tempa rozwoju, jak również przemian strukturalnych. Przewidywanie przyszłych kierunków zmian procesów demograficznych

zawsze jest obarczone dużą niepewnością. Prognozowanie procesów demograficznych w granicach administracyjnych gmin jest zadaniem trudnym z uwagi na szereg zmiennych (przyrost naturalny, migracje wewnętrzne i zewnętrzne, polityka krajowa, itd.) które mogą wpłynąć na ostateczne wyniki.

Główny Urząd Statystyczny, który w listopadzie 2023 r. opublikował „**Prognozę ludności dla gmin na lata 2023-2040**", będącą aneksem do publikacji „Prognoza ludności na lata 2023–2060".[1] Prognoza dostarcza informacji na wszystkich poziomach samorządu, w tym samorządu gminnego. Po raz pierwszy prognoza dla gmin ma status oficjalny. Prognoza ludności dla poszczególnych gmin sumuje się po agregacji do wyników uzyskanych w prognozie powiatowej. Jako bazowy został przyjęty rok 2022 stąd dane za ten rok są zgodne z danymi rzeczywistymi, które są już dostępne w GUS. Natomiast dane rzeczywiste za rok 2023 i 2024 różnią się nieco od tych prognozowanych.

Według prognozy GUS na koniec roku 2036 **liczba ludności** zamieszkująca Gminę Kamień Krajeński będzie wynosiła 5 956 osób, w tym 2 962 kobiet i 2 994 mężczyzn. Będzie to oznaczało spadek o 607 mieszkańców względem roku bazowego 2022, co stanowi 9,2 % liczby mieszkańców zamieszkujących Gminę Kamień Krajeński w 2022 r.

Tabela 3. Prognozowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba ludności Gminy Kamień Krajeński do 2036 r.

Rok	Liczba mieszkańców	Wzrost (+) lub spadek (-) liczby osób względem roku 2022	
		osób	%
2022	**6 563**	**0**	**0,0**
2023	6 525	-38	-0,6
2024	6 487	-76	-1,2
2025	6 449	-114	-1,7
2026	6 397	-166	-2,5
2027	6 374	-189	-2,9
2028	6 358	-205	-3,1
2029	6 309	-254	-3,9
2030	6 262	-301	-4,6
2031	6 225	-338	-5,2
2032	6 178	-385	-5,9
2033	6 126	-437	-6,7
2034	6 073	-490	-7,5
2035	6 005	-558	-8,5

[1] Prognoza GUS jest ogólnodostępna na stronie https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html

Rok	Liczba mieszkańców	Wzrost (+) lub spadek (-) liczby osób względem roku 2022	
		osób	%
2036	**5 956**	**-607**	**-9,2**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Prognoza przewiduje, że w latach 2026-2036 na terenie Gminy Kamień Krajeński liczba urodzeń wyniesie 479, liczba zgonów 815, a więc różnica wyniesie 336. Liczba ta stanowi ubytek liczby ludności wynikający bezpośrednio z urodzeń i zgonów.

Ponadto należy uwzględnić, że w latach 2026-2036 będą miały migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały. Zgodnie z definicją GUS migracje wewnętrzne to zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy. GUS prognozuje, że przeważał będzie odpływ ludności.

Natomiast migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy. Tu zdecydowanie widoczne będą powroty z zagranicy na teren Gminy Kamień Krajeński.

Tabela 4. Prognozowany przez GUS ruch naturalny ludności, a także wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych dla Gminy Kamień Krajeński w latach 2026-2036

Rok	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
	urodzenia	zgony	napływ	odpływ	imigracja	emigracja
2026	44	72	41	73	10	2
2027	42	63	43	75	31	1
2027	46	68	41	71	37	1
2029	46	81	40	71	18	1
2030	44	75	41	67	11	1
2031	43	67	44	67	11	1
2032	44	74	44	71	11	1
2033	44	76	43	72	10	1
2034	44	80	47	73	10	1
2035	41	89	41	70	10	1
2036	41	70	39	68	10	1
suma	**479**	**815**	**464**	**778**	**169**	**12**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Podsumowując, GUS prognozuje systematyczny spadek liczby ludności Gminy Kamień Krajeński, który będzie wynikał m.in. z ujemnego ruchu naturalnego (nadwyżka zgonów nad urodzeniami) oraz ujemnym saldem migracji na pobyt stały, co oznacza, że więcej ludzi przemieszczających się w granicach kraju, wyjedzie z terenu Gminy Kamień Krajeński niż się

tu osiedli. Jednak z drugiej strony ubytki te będą częściowo równoważone dodatnim saldem migracji zagranicznych (więcej powrotów niż wyjazdów za granicę).

Jednocześnie należy zauważyć, że trend zmniejszania liczby ludności nie jest przesądzony, gdyż dane GUS opierają się na uśrednionych w skali kraju wskaźnikach, które z racji ogólności nie mogą uwzględniać wszystkich czynników, które determinować będą liczbę ludności w najbliższych latach.

Gmina Kamień Krajeński realizuje obecnie, a także ma w planach szereg działań i inwestycji, które bez wątpienia zachęcą obecnych mieszkańców do pozostania na jej terenie.
W perspektywie najbliższych lat mogą przekonać także osoby mieszkające poza Gminą Kamień Krajeński do zamieszkania właśnie na jej obszarze. Wśród takich pozytywnych działań realizowanych przez samorząd oraz inne podmioty tu działające należy wymienić:

- rozbudowę sieci wodociągowej i systemu odbioru i oczyszczania ścieków,
- inwestycje w drogi, chodniki, ścieżki rowerowe,
- poprawę dostępności żłobka i przedszkoli,
- zwiększenie jakości kształcenia,
- inwestycje w edukację,
- dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy,
- poprawę oferty inwestycyjnej Gminy Kamień Krajeński,
- wspieranie przedsiębiorczości,
- wsparcie osób znajdujących się w kryzysach różnego rodzaju, pomoc społeczną, psychologiczną, itd.,
- poprawę oferty sportowej i rekreacyjnej i dostosowanie jej do potrzeb wszystkich grup wiekowych,
- poprawę jakości opieki zdrowotnej,
- optymalizację organizacji dowozu dzieci i młodzieży do szkół oraz poprawę jakości transportu publicznego,
- zwiększenie dostępności przestrzeni dla wszystkich użytkowników, np. usunięcie barier architektonicznych w postaci wysokich krawężników,
- poprawę oferty dla spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
- aktywizację osób starszych i poprawę ich poziomu życia,

- organizację wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- poprawę jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania, termomodernizację budynków dzięki wykorzystaniu ogólnodostępnych źródeł finansowania np. Programu Czyste Powietrze,
- promocję Gminy Kamień Krajeński w regionie i kraju jako miejsca dobrego do osiedlenia się,
- promowanie walorów i zasobów Gminy Kamień Krajeński (zróżnicowane i czyste środowisko przyrodnicze, cisza, spokój) jako miejsca atrakcyjnego dla wypoczynku i rekreacji,
- zwiększenie atrakcyjności ogólnodostępnych terenów zieleni urządzonej (parki, zieleńce, kwietniki),
- polepszenie estetyki i wyglądu przestrzeni ogólnodostępnych,
- poprawę obsługi interesantów w placówkach obsługujących mieszkańców.

Warto w tym miejscu przypomnieć wyniki ankietyzacji przeprowadzonej w 2025 r. na cele opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036". Jedno z zadanych pytań dotyczyło ogólnych ocen następujących stwierdzeń:

1. Gmina dotychczas dobrze wykorzystywała możliwości rozwoju.
2. Gmina jest obecnie dobrym miejscem do życia i rozwoju.
3. Gmina będzie za 10 lat dobrym miejscem do życia i rozwoju.

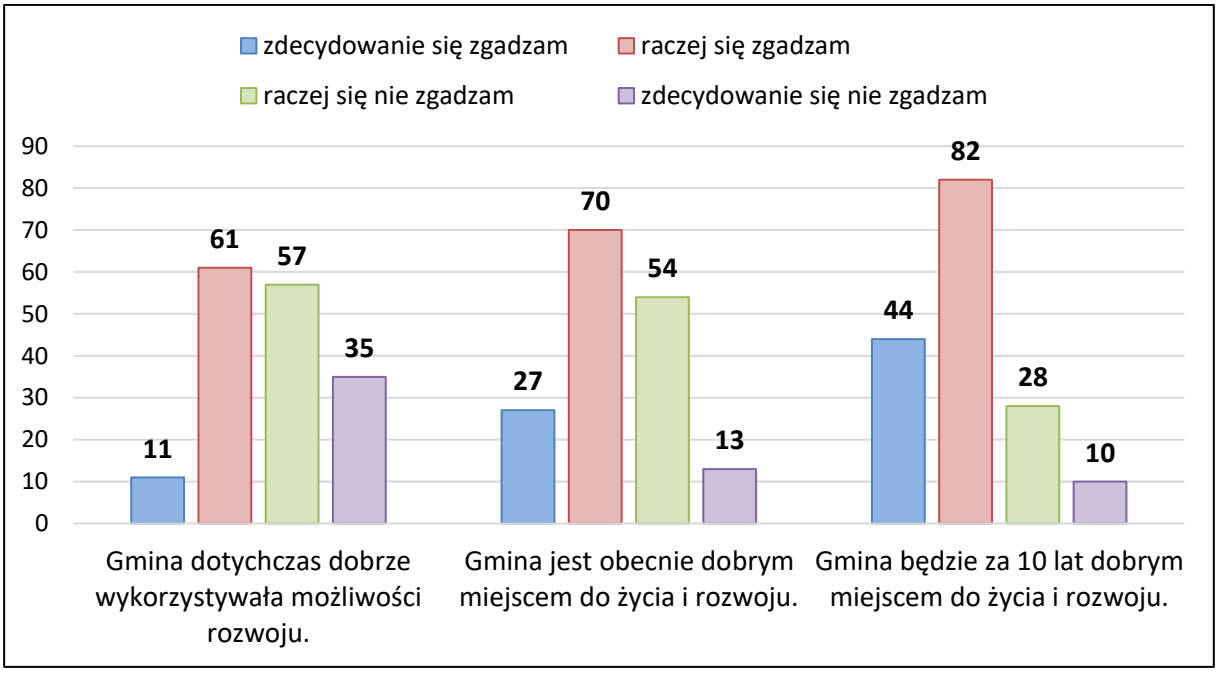
Udzielone odpowiedzi wskazują, że osoby ankietowane gorzej oceniają dotychczasowe wykorzystanie możliwości rozwoju w stosunku do możliwości ich wykorzystania obecnie oraz w przyszłości. Z pierwszym stwierdzeniem, zgodziły się 72 osoby ankietowane (w tym 61 raczej i 11 zdecydowanie). Znacznie więcej, tj. 97 osób zgodziło się z drugim stwierdzeniem (w tym 70 raczej i 27 zdecydowanie). Najwięcej osób zgodziło się ze stwierdzeniem trzecim (łącznie 126 osób, z czego 44 zgadzające się zdecydowanie i 82 raczej). Liczbę wszystkich odpowiedzi przedstawiono w tabeli.

Tabela 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński?"

Stwierdzenie	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam
Gmina dotychczas dobrze wykorzystywała możliwości rozwoju.	11	61	57	35
Gmina jest obecnie dobrym miejscem do życia i rozwoju.	27	70	54	13
Gmina będzie za 10 lat dobrym miejscem do życia i rozwoju.	44	82	28	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Rozkład wszystkich odpowiedzi przedstawiono w formie ryciny.

Rycina 3. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński?"

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Biorąc pod uwagę powyższe informacje należy dość ostrożnie traktować prognozy GUS dotyczące spadku liczby mieszkańców Gminy Kamień Krajeński w najbliższych latach. Prognoza bazowała na danych dostępnych przed 2023 r. (jako rok bazowy przyjęto 2022).

Od tego czasu w Gminie Kamień Krajeński podjęto szereg działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej. Działania te będą kontynuowane, aby jeszcze bardziej wzmocnić pozycję opisywanego obszaru i przeciwdziałać zmniejszeniu liczby ludności, natomiast w wariancie optymistycznym do wzrostu liczby mieszkańców.

IV. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM

4.1. ANALIZA SWOT

W ramach strategii rozwoju konieczne jest opracowanie celów strategicznych w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym czyli wskazanie stanu do którego się dąży. Cel opisuje przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej. Cele rozwojowe opisują zatem stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju.

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

W kolejnej tabeli przedstawiono uwarunkowania wewnętrzne w postaci silnych i słabych stron Gminy Kamień Krajeński. Ocenę poszerzono o wnioski płynące z badania ankietowego i warsztatów strategicznych.

Tabela 6. Analiza SWOT – silne i słabe strony Gminy Kamień Krajeński

Sfera	Silne strony	Słabe strony
społeczna	– funkcjonowanie Centrum Usług Wspólnych (MGZUO) zapewniającego obsługę jednostek oświatowych i opieki dzieci do lat 3, – skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój edukacji, – realizacja kompleksowych projektów edukacyjnych finansowanych ze środków UE (np. „Nauka moją szansą”), – nowo utworzony Żłobek Gminny zwiększający dostępność usług opieki nad dziećmi do lat 3, – rozbudowana baza oświatowa i wykwalifikowana kadra, – dobra ocena edukacji i struktury organizacyjnej placówek oświaty, – zdolna młodzież, – rozszerzenie oferty opieki przedszkolnej poprzez budowę żłobka (rozpoczynającego działalność od września 2026 r.), – funkcjonowanie przedszkola / oddziałów przedszkolnych, – integracja seniorów: Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku – wsparcie seniorów: Program Opieka 75+, czy Korpus Wsparcia Seniorów, – dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (Samodzielna Publiczna Miejsko-Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim) i apteki w Kamieniu Krajeńskim, – rozwinięta strefa usług społecznych (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej), – dobra dostępność usług kulturalnych, aktywność kulturalna i czytelnicza, rozwój Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej, – duże poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej (jednostki OSP, Straż Pożarna, Policja),	– postępujący spadek liczby dzieci i niekorzystne prognozy demograficzne, – wysokie koszty utrzymania infrastruktury oświatowej przy malejącej liczbie uczniów, – ograniczone możliwości finansowania inwestycji wyłącznie ze środków własnych, – znaczny stopień wyeksploatowania taboru autobusowego wykorzystywanego do dowozu uczniów, – spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, „starzenie się” społeczeństwa, mała dzietność, – migracja młodych ludzi – odpływ mieszkańców, – niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy - brak wykwalifikowanej siły roboczej, – występowanie zjawiska trwałego bezrobocia, – niska dostępność dorosłych mieszkańców do oferty edukacyjnej (kursy, szkolenia), – rosnące koszty finansowania oświaty i usług społecznych, – brak spółdzielni socjalnych, niewystarczająca liczba stowarzyszeń i fundacji, – słaby dostęp do części usług medycznych i rehabilitacji, – brak możliwości realizacji specjalistycznych usług medycznych, – rosnące koszty życia mieszkańców, – dotychczas ograniczony poziom zaangażowania młodych mieszkańców w życie lokalne, – niewystarczające zaangażowanie w wolontariat, inicjatywy oddolne, – ograniczona integracja międzypokoleniowa,

Sfera	Silne strony	Słabe strony
	– aktywna polityka samorządowa, w tym funkcjonowanie funduszu sołeckiego wzmacniającego zaangażowanie mieszkańców, – współpraca samorządu, mieszkańców i przedsiębiorców, – obecność i działalność organizacji pozarządowych, dobra organizacja sieci Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych, – bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne, – rozwój przestrzeni integracyjnych (np. świetlice, obiekty sportowe, place zabaw),	– niska dostępność lokali komunalnych / socjalnych oraz ich niski stan techniczny,
gospodarcza	– przygotowanie działki inwestycyjnej, – relatywnie niskie ceny gruntów i nieruchomości, niższe niż w dużych miastach koszty prowadzenia biznesu, tańsze działki inwestycyjne, – dostępność drogi krajowej i perspektywa jej rozbudowy wraz z powstaniem obwodnicy, – możliwy rozwój terenów inwestycyjnych w pobliżu realizowanej obwodnicy Kamienia Krajeńskiego, – rolnictwo jako stabilna baza lokalnej gospodarki, możliwości tworzenia rolniczych grup producenckich podnoszących opłacalność w rolnictwie i przetwórstwie, korzystne warunki dla produkcji rolniczej i przetwórstwa spożywczego – aktywność małych podmiotów: usługi, drobna produkcja i handel, rzemiosło, – wzrastająca liczba jednoosobowych działalności gospodarczych i mikroprzedsiębiorstw, – możliwości rozwoju turystyki, infrastruktura nad jeziorem Mochel, – aktywna polityka samorządowa wspierająca lokalny rozwój, – dobry dostęp do sprawdzonych źródeł informacji, – upowszechnienie internetu, e-usług, e-administracji itd.,	– odpływ młodych mieszkańców do większych miast i związany z tym odpływ potencjalnie dobrze wykształconych pracowników, – brak strefy przemysłowej i dużych przedsiębiorstw, ograniczona liczba miejsc pracy, mała liczba firm o znaczącym zatrudnieniu, – niedostosowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy, – konieczność dojazdów do odległych miejsc pracy, – niewystarczający rozwój infrastruktury dla potencjalnych inwestorów, – niewystarczająca podaż atrakcyjnych miejsc pracy, – słabo rozwinięte rodzinne i lokalne przetwórstwo rolno – spożywcze, – niska opłacalność działalności rolniczej ze względu na koszty i obniżone ceny zbytu związane z długim łańcuchem dostaw (rolnik, pośrednik, przetwórca, sprzedawca), – rozdrobnienie rolnictwa, – niewykorzystany potencjał turystyki i rekreacji - brak wystarczająco dobrze rozwiniętej bazy wypoczynkowej, noclegowej, gastronomicznej itd., która obecnie jest rozproszona, nierównomiernie rozpoznawalna i niewystarczająco powiązana z atrakcjami, szlakami oraz systemem informacji turystycznej, – brak systemu informacji turystycznej,

Sfera	Silne strony	Słabe strony
	– praca zdalna w coraz większej części branż, – zwiększenie kompetencji cyfrowych,	– niskie wpływy podatkowe, co wynika z braku dużych firm, niski kwotowo budżet Gminy, skutkujący ograniczeniami inwestycyjnymi, – wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych, – rosnące koszty życia i prowadzenia działalności gospodarczej, – niskie płace przy rosnących kosztach utrzymania, – mało lokali na potencjalne nowe przedsięwzięcia lub biura, – ograniczona promocja gospodarcza, – skokowe zmiany ceny surowców i energii, które wpływają na ograniczenie możliwości oszacowania opłacalności w wybranych gałęziach gospodarki,
przestrzenna	– bliskość ośrodków powiatowych np.: Sępólna Krajeńskiego i Chojnic, – dostęp do drogowej sieci krajowej poprzez drogę krajową nr 25, – budowana obwodnica Kamienia Krajeńskiego, które po jej oddaniu do użytku uspokoi ruch i poprawi wygląd i odbiór miasta, jako przyjaznego dla życia i odpoczynku, – inwestycje w zakresie drogownictwa na szczeblu gminnym, – stosunkowo duże możliwości w zakresie powstania nowej zabudowy mieszkaniowej, relatywnie tanie działki budowlane np. pod budownictwo mieszkaniowe – poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej wynikająca z podejmowanych inwestycji, znaczące plany inwestycyjne Gminy i Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Kamieniu Krajeńskim związane z dostarczaniem wody i odbiorem ścieków, rosnący stopień wyposażenia w infrastrukturę komunalną np. wodociągową i kanalizacyjną, – poprawa stanu budynków m.in. poprzez ich termomodernizację, wyposażenie w infrastrukturę komunalną,	– peryferyjne położenie na granicy województwa, – brak połączeń kolejowych mimo przebiegu przez opisywany teren linii kolejowej (niewykorzystane możliwości transportowe), – słabo rozwinięty transport zbiorowy - mała liczba połączeń transportu zbiorowego, – wykluczenie komunikacyjne skutkujące ograniczeniem dostępu do usług, opieki zdrowotnej, edukacji itp., – dotychczasowy brak sieci dróg dla pieszych i rowerów, ograniczający bezpieczeństwo i mobilność, – niedostateczny stan techniczny dróg gminnych, – rozproszenie zabudowy utrudniające inwestycje w infrastrukturę techniczną, w szczególności problem z rozwojem sieci kanalizacyjnej, – małe pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wynikające z przewaga terenów rolniczych, – słaby dostęp do telefonii komórkowej i internetu w niektórych miejscowościach, – ograniczony terytorialnie dostęp do sieci gazowej,

Sfera	Silne strony	Słabe strony
	– rozwój przestrzeni integracyjnych, dobre wyposażenie w bazę sportowo-rekreacyjną i infrastrukturę społeczną (np. świetlice wiejskie), – liczne miejsca integracji i wypoczynku w Kamieniu Krajeńskim i sołectwach np. Orlik, strefa street workout, place zabaw, siłownie zewnętrzne, – poprawa efektywności energetycznej budynków, – dbałość o estetykę przestrzeni publicznych, systematyczna modernizacja obiektów gminnych, – rozwój współpracy z gminami sąsiednimi,	– rozproszona zabudowa na obszarach wiejskich, co przekłada się na wysokie koszty prowadzenia inwestycji infrastrukturalnych, w konsekwencji prowadzi do różnic pomiędzy wyposażeniem w infrastrukturę poszczególnych miejscowości, – występujące dysproporcje pomiędzy rozwojem Kamienia Krajeńskiego i poszczególnych miejscowości, ich wyglądu, zagospodarowania i wyposażenia w infrastrukturę, – mała liczba mieszkań komunalnych / socjalnych oraz słaby stan części z nich,
klimatyczno-środowiskowa	– dominacja rolnictwa jako działalności, która przy zastosowaniu prawidłowej agrotechniki, nawożenia i stosowania środków ochrony roślin nie powoduje istotnego zagrożenia dla środowiska, – zróżnicowana sieć wód powierzchniowych, – spora powierzchnia lasów przeplatanych polami rolniczymi, – występowanie obszarowych form ochrony przyrody (Natura 2000, Krajeński Park Krajobrazowy, użytki ekologiczne), a także pomników przyrody, – zróżnicowana sieć wód powierzchniowych, czyste powietrze, lasy sprzyjające agroturystyce i turystyce weekendowej, niewielka ingerencja w środowisko przyrodnicze, – rozwój zielonej infrastruktury na terenie Gminy, – ograniczanie emisji m.in. poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ciepła, wspomaganie mieszkańców w podejmowaniu decyzji np. o wymianie pieców, – brak uciążliwego przemysłu, stosunkowo czyste środowisko, brak podmiotów emitujących znaczne zanieczyszczenie do środowiska, – trzy komunalne oczyszczalnie ścieków,	– hałas komunikacyjny związany z przebiegiem drogi krajowej przez zwartą zabudowę, w szczególności w Kamieniu Krajeńskim, – wolne tempo wymiany źródeł ogrzewania, co utrudnia dalszą poprawę jakości powietrza, – występujące trudności w osiągnięciu wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, – ograniczone możliwości rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) związane z ochroną przyrody i krajobrazu, – użytkowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz zmiany środowiska z tym związane np. eutrofizacja wód, – fale upałów i susze, a w innych okresach gwałtowne i zbyt obfite opady, ryzyko suszy różnych rodzajów, – występowanie obszarów zagrożonych powodzią, – przymrozki niszczące uprawy rolne, – brak sieci kanalizacyjnej w części miejscowości, – zaśmiecanie terenów leśnych, – brak konsensusu do zasięgu i technologii oświetlenia ulicznego,

Sfera	Silne strony	Słabe strony
	– przydomowe oczyszczalnie ścieków, – korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, – akcje ekologiczne np. Sprzątane Świata, – możliwość racjonalnego wykorzystania środowiska dla rozwoju turystyki np. spływy kajakowe rzeką Kamionką, – duże możliwości kompostowania odpadów zielonych w przydomowych kompostownikach.	– niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

W kolejnej tabeli przedstawiono uwarunkowania zewnętrzne w postaci szans i zagrożeń Gminy Kamień Krajeński. Ocenę poszerzono o wnioski płynące z badania ankietowego i warsztatów strategicznych.

Tabela 7. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia dla dalszego rozwoju Gminy Kamień Krajeński

Sfera	Szanse	Zagrożenia
społeczna	– rozwój usług finansowanych ze środków samorządowych i dofinansowania zewnętrznego, stosunkowo dobra dostępność środków zewnętrznych na realizację projektów, możliwość dalszego pozyskiwania funduszy europejskich i krajowych na edukację, opiekę nad dziećmi, – zwiększenie dostępności opieki nad dziećmi (żłobek, przedszkole, oddziały przedszkolne, inne formy instytucjonalne), – rozwój nowoczesnych metod nauczania i wykorzystania technologii cyfrowych oraz sztucznej inteligencji, – rozwój usług opieki nad dziećmi do lat 3 jako element zwiększający atrakcyjność gminy dla młodych rodzin, – dobra jakość edukacji, rozwój kompetencji, – rozwój współpracy z uczelniami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,	– emigracja zarobkowa, odpływ wykształconych mieszkańców, – postępujące negatywne trendy demograficzne (niska dzietność, dalszy spadek liczby dzieci i młodzieży, starzenie się społeczeństwa, migracje), – dalszy spadek liczby uczniów skutkujący wzrostem kosztów funkcjonowania szkół, – zamykanie bądź ograniczenie funkcjonowania placówek oświatowych w związku ze spadkiem liczby urodzeń, – trudności w pozyskaniu wykwalifikowanej kadry, zmniejszająca się liczba nauczycieli określonych specjalności, – rosnące koszty usług i wynagrodzeń wpływające na budżet gminy, – ograniczenie dostępności środków zewnętrznych po zakończeniu obecnej perspektywy finansowej,

Sfera	Szanse	Zagrożenia
	– możliwość pozyskania środków zewnętrznych na zakup nowoczesnych, niskoemisyjnych autobusów do przewozu dzieci i młodzieży, – poprawa dostępności usług publicznych (drobne usługi, handel, zdrowie, kultura), – rozwój polityki senioralnej i usług opiekuńczych, dobra oferta senioralna będąca odpowiedzią na występujące procesy demograficzne, – poprawa dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, opieki długoterminowej, – wydłużenie opieki nad dziećmi przedszkolnymi w celu umożliwienia podjęcia pracy przez rodziców, – zwiększenie liczby mieszkańców, perspektywa przyciągnięcia mieszkańców poszukujących spokojnego miejsca do życia i pracy (w tym pracy zdalnej), – wzmocnienie aktywności mieszkańców w życiu samorządu, – możliwość dalszej integracji lokalnej społeczności, rozwój inicjatyw oddolnych, – aktywizacja kulturalna i rekreacyjna społeczeństwa, organizacja lokalnych wydarzeń promujących tutejsze tradycje, zwyczaje, potrawy i wyroby, – rozwój cyfryzacji życia codziennego, e-usługi, – współpraca z organizacjami pozarządowymi,	– pełnienie funkcji zaplecza mieszkaniowego sąsiednich miast, – brak zaangażowania młodych mieszkańców, zanik więzi społecznych, – narastające problemy zdrowotne (choroby cywilizacyjne, zdrowie psychiczne), – utrzymujące się różnice w dostępie do usług między Kamieniem Krajeńskim, a pozostałymi obszarami wiejskimi, – ograniczony dialog społeczny i konsultacje, – duży odsetek osób z niepełnosprawnościami i wymagających pomocy z różnych przyczyn, – nałogi (np. alkoholizm, narkomania), łatwy dostęp do używek, – nieprzemyślana polityka migracyjna i obawy z tym związane,
gospodarcza	– możliwość korzystania z funduszy unijnych, – poprawa sytuacji w zakresie prawodawstwa, – dostosowanie kierunków kształcenia i umiejętności zawodowych do potrzeb nowoczesnego rynku pracy, – wykorzystanie dostępu do drogi krajowej oraz szans związanych z budową obwodnicy,	– niewystarczająca oferta Gminy dla potencjalnych inwestorów, np. poprzez brak odpowiedniej bazy infrastruktury komunalnej i transportowej, – silna konkurencja dla lokalnych firm ze strony dużych podmiotów działających w regionie, brak nowych firm, – brak lokalnych marek usług i produktów, które uczyniłyby Gminę zauważalną w regionie i kraju,

Sfera	Szanse	Zagrożenia
	– rozwój technologii, w tym postępująca cyfryzacja (Internet szerokopasmowy) służąca rozwojowi pracy zdalnej, – dogodne stawki podatków, świadczenie doradztwa w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, – wzmocnienie oferty dofinansowania, – przewidywalność przepisów, – pozyskiwanie inwestorów, zwiększanie liczby miejsc pracy, – wsparcie rozwoju małych firm rodzinnych i usług różnego rodzaju, – uproszczenie procedur prowadzenia działalności, realna pomoc w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej, – rozszerzenie działalności rolnej i agrobiznesu m.in. poprzez rozwój zakładów przetwórstwa lokalnego czy budowę centrum logistycznego dla produktów rolnych, współpraca rolników (klastry, spółdzielnie), – tereny sprzyjające rozwojowi przetwórstwa rolno-spożywczego, – wzrost zainteresowania turystyką lokalną i ekologiczną, – rozwój agroturystyki i rodzinnego przetwórstwa rolno-spożywczego, – przyciąganie inwestycji skupionych wokół lokalnej przedsiębiorczości, – wzrost liczby podmiotów gospodarczych dzięki wsparciu lokalnych firm, – możliwość pozyskiwania funduszy unijnych, – rozwój nowych technologii wspierających gospodarkę i e-handlu, – niższe niż w większych miastach koszty produkcji i robocizny,	– uzależnienie od ogólnej sytuacji gospodarczej, – wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, – niska opłacalność prowadzenia działalności rolniczej, – duże uzależnienie dochodów Gminy od dotacji i subwencji, – konkurencja sąsiednich ośrodków miejskich np. Chojnic i Sępólna Krajeńskiego w czasie zabiegania o inwestorów czy turystów, – źle prowadzona komunikacja z potencjalnymi przedsiębiorcami, – rosnące koszty inwestycji i technologii energooszczędnych, – biurokracja, skomplikowane procedury związane z podjęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej, – brak środków na inwestycje, – skomplikowane kwestie podatkowe, – niepewna efektywność wydatków, – konkurencja podatkowa, – niestabilność przepisów, zmiany wynikające z uwarunkowań politycznych, często zmieniające się prawo, – niepewność zbytu towarów i usług, – niedostosowanie kierunków kształcenia do oczekiwań pracodawców, – niepewność rozwoju sytuacji geopolitycznej,
przestrzenna	– rozwój budownictwa mieszkaniowego, – rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, – możliwość finansowania inwestycji komunikacyjnych, wodociągowych, kanalizacyjnych itp. ze środków zewnętrznych, – inwestycje w infrastrukturę drogową – potencjał logistyczny związany z budową obwodnicy, poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej,	– niedoinwestowanie systemu komunikacyjnego, – brak rozbudowy dróg dla pieszych i rowerów, – brak zrównoważonego transportu publicznego, – ograniczenia inwestycyjne wynikające z ochrony przyrody, – wysokie koszty inwestycji komunalnych,

Sfera	Szanse	Zagrożenia
	– możliwości planistyczne i inwestycyjne związane z budową obwodnicy Kamienia Krajeńskiego, – przywrócenie funkcjonowania transportu kolejowego, – możliwość pozyskania funduszy na wymianę kotłów czy termomodernizację, – rozwój zrównoważonego planowania przestrzennego dla mieszkalnictwa, usług, inwestycji, – rozwój podstawowej infrastruktury komunalnej, w tym wodociągowej i kanalizacyjnej, – rozbudowa sieci telekomunikacyjnych, – rozwój i rozbudowa budynków integracji mieszkańców, – poprawa sprawności sieci przesyłowych np. elektroenergetycznych, – rozbudowa sieci gazowej,	– niewystarczający poziom zagospodarowania turystycznego skutkujący brakiem wykorzystania atrakcyjności terenu (np. rozproszona, nierównomiernie rozpoznawalna i niewystarczająco powiązana z atrakcjami, szlakami oraz systemem informacji turystycznej baza gastronomiczna i noclegowa), – ograniczona dostępność dla osób z niepełnosprawnością, – niewystarczające wykorzystanie potencjału OZE, – traktowanie Gminy jako miejsca przelotowego, bez zatrzymania na dłużej,
klimatyczno-środowiskowa	– wykorzystanie dostępnych źródeł finansowania na inwestycje ekologiczne, – wykorzystanie potencjału związanego z położeniem geograficznym (lasy i jeziora, zróżnicowany krajobraz), – przepisy prawne warunkujące zrównoważony rozwój, – poszukiwanie spokojnych do życia terenów - rozwój turystyki „slow life”, – brak ciężkiego przemysłu i czyste środowisko sprzyjają zarówno produkcji rolnej, jak i turystyce przyrodniczej, – pozyskiwanie środków na adaptację do zmian klimatu, – zagospodarowanie deszczówki, tworzenie zbiorników wodnych, – unormowanie stosunków wodnych, przeciwdziałanie suszy, dobrze prowadzone melioracje, – minimalizacja odpadów, ich kompostowanie, ponowne użycie, rozwój gospodarki obiegu zamkniętego, recyklomaty,	– brak środków na sfinansowanie wysokich kosztów inwestycji służących środowisku i ochronie klimatu, – postępujące zmiany klimatu, – gwałtowne zjawiska atmosferyczne, – susze spowodowane falami upałów, – klęski żywiołowe skutkujące stratami w gospodarce i rolnictwie, – niszczenie obiektów zabytkowych wskutek niewystarczających remontów, – powszechność chorób cywilizacyjnych i zagrożeń zdrowotnych wynikających z zanieczyszczania środowiska, – brak rozwoju małej retencji, – niespójne regulacje i przepisy dotyczące klimatu i środowiska, – rozwój branż przemysłu, które wpływają negatywnie na stan środowiska,

Sfera	Szanse	Zagrożenia
	– ograniczenie emisji pyłów dzięki wymianie źródeł ogrzewania, – zrównoważony, niskoemisyjny transport, – rozwój turystyki w oparciu o zasoby już istniejące, – wykorzystanie istniejących zasobów leśnych i form ochrony przyrody, – promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego przyrodniczo, – nacisk na racjonalne gospodarowanie energią i ograniczanie emisji, – rozwój technologii energooszczędnych i metod rolnictwa ekologicznego.	– zabudowa terenów atrakcyjnych przyrodniczo lub takich, które ze względów środowiskowych nie powinny być zainwestowane (np. zagrożonych powodzią), – brak konsensusu społecznego w zakresie rozwoju niektórych źródeł OZE (np. energetyka wiatrowa), – rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.

Źródło: opracowanie własne

4.2. BARIERY ROZWOJOWE I POTENCJAŁY ROZWOJU GMINY

Gmina Kamień Krajeński jest obszarem o wysokiej atrakcyjności turystycznej związanej ze zróżnicowaną siecią wód powierzchniowych, urozmaiconym krajobrazem rolno-leśnym, z rosnącym udziałem terenów przeznaczonych pod inwestycje. Z uwagi na niewielką odległość do Chojnic czy Sępólna Krajeńskiego, Gmina może stać się atrakcyjnym miejscem dla zamieszkania dla osób, które pracują w pobliskich miastach.

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost aktywności samorządu, mieszkańców oraz organizacji społecznych w organizacji wydarzeń mających na celu promowanie Gminy oraz jej atutów przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych i społecznych. Działania promocyjne nie tylko integrują lokalną społeczność, ale również przyczyniają się do budowania pozytywnego wizerunku Gminy na zewnątrz. Kontynuowanie i rozwijanie tego typu inicjatyw wpisuje się w długofalową strategię promocji obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia, wypoczynku i inwestycji. Coraz większe zaangażowanie mieszkańców i partnerów zewnętrznych świadczy o silnym poczuciu tożsamości lokalnej i chęci wspólnego kreowania przyszłości Gminy.

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Kamień Krajeński, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na Gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed Gminą.

Wśród **deficytów i barier hamujących rozwój**, wymienić można m.in. elementy:

1. Depopulacja i negatywne procesy demograficzne - postępujący proces odpływu z terenu Gminy ludzi młodych, którzy wyjeżdżają na studia i do pracy do miast lub za granicę, związany z tym proces „starzenia się społeczeństwa”.
2. Brak wystarczających środków własnych Gminy na realizację wszystkich niezbędnych przedsięwzięć – konieczność poszukiwania wsparcia z zewnątrz. Jest to konsekwencja braku dużych zakładów przemysłowych i firm, których podatki znacząco wpływałyby na stan budżetu samorządu.
3. Niewystarczający poziom dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców i związane z tym ograniczenia w podnoszeniu kwalifikacji, w rozwoju gospodarstw, lokalnych

firm. Konsekwencją tego są: mniejszy kapitał prywatny, ostrożność inwestycyjna oraz mniejsza skala przedsiębiorczości niż w miastach.

4. Niewystarczający poziom usług publicznych oraz niezadowalającą konkurencyjność lokalnej gospodarki – ograniczony rynek pracy. Konsekwencją tego jest uzależnienie od sąsiednich miast jako rynków pracy i usług. Dotychczas brakuje dobrze uzbrojonej strefy aktywności gospodarczej i większych inwestorów prywatnych.
5. Ograniczenia komunikacyjne – dla przeciętnego mieszkańca, wewnętrzna sytuacja komunikacyjna (stan dróg różnych szczebli, dostęp do dobrej jakości transportu publicznego, infrastruktura dla pieszych i rowerzystów, brak połączeń kolejowych) nadal wymaga znaczącej poprawy.
6. Rozproszenie zabudowy na terenach wiejskich, co utrudnia dobre wyposażenie Gminy w infrastrukturę techniczną – zasadność budowy sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej jest znacząco lepsza na obszarach skoncentrowanej zabudowy. Na terenach zabudowy rozproszonej koszty uzbrojenia terenów są wyższe niż w zabudowie zwartej. Stąd wynikają dysproporcje pomiędzy wyposażeniem w infrastrukturę komunalną w Kamieniu Krajeńskim oraz na terenach wiejskich.
7. Ograniczone możliwości zatrudnienia na miejscu i dominację działalności rolniczej, która choć ważna (i powinna być kontynuowana) jest silnie narażona na wahania cen skupu, zjawisk ekstremalnych (późnowiosenne przymrozki czy susze wpływające na stan upraw), a także zależna od polityki rolnej i dopłat. Ponadto rolnictwo cechuje się ograniczoną innowacyjnością, niewielkim poziomem współpracy regionalnej (słabo działające grupy producenckie, zaplecze magazynowe i przetwórcze), co powoduje silne uzależnienie od warunków zewnętrznych i polityki krajowej oraz europejskiej.
8. Małą liczbę ludności w przeliczeniu na obszar, co pozwala na wprowadzenie tylko usług podstawowych, jak zabezpieczenie dowozu dzieci i młodzieży do szkół, ale nie daje dużych możliwości inwestycji w ogólnodostępny transport publiczny.

Wśród **potencjałów rozwojowych**, wymienić można m.in.:

1. Ukierunkowanie polityki lokalnej na pozyskiwanie środków unijnych i krajowych oraz współpracę międzygminną przy jednoczesnym zabezpieczeniem dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.

2. Potencjał demograficzny związany z niewielką odległością od miast np. Chojnic i Sępólna Krajeńskiego. Mimo ogólnych trendów związanych z przeprowadzaniem się młodych ludzi do dużych miast i ich obszarów podmiejskich, liczba ludności Gminy Kamień Krajeński nie musi zmniejszyć się znacząco. Rozwój infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, drogi), społecznej (żłobek, wychowanie przedszkolne, szkoły) oraz gospodarczej (planowane tereny inwestycyjne) stają się ważnymi sygnałami dla obecnych mieszkańców, że Gmina Kamień Krajeński stanie się dobrym miejscem do życia i pracy. Rozwój gospodarczy i budownictwo mieszkaniowe powinny przyczynić się do zwiększenia jej atrakcyjności dla osób z zewnątrz.
3. Przynależność do Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej (OPPT) - prawidłową nazwą tego rodzaju instrumentu polityki terytorialnej na terenie województwa w przypadku Gminy Kamień Krajeński jest nazwa OPPT Sępólna Krajeńskiego. Samorządy współpracują ze sobą, tworząc spójny i powiązany terytorialnie obszar, który dzięki współpracy i podejmowaniu wspólnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności, daje lepsze warunki do rozwoju.
4. Silna baza rolnictwa związana z występowaniem zróżnicowanych gleb, doświadczeniem i kwalifikacjami rolników oraz dostosowaniem do nowych pespektyw rozwoju. Dynamiczny rozwój rolnictwa może dać rozwój specjalizacji (np. produkcja wysokotowarowa, niszowe uprawy), przetwórstwa lokalnego (krótkie łańcuchy dostaw), rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz sprzedaży bezpośredniej i marki lokalnej.
5. Dostępność terenów pod zabudowę, które są tańsze i bardziej dostępne niż w większych miastach. Jeśli równocześnie nastąpi poprawa w zakresie planowania przestrzennego związana z opracowaniem planu ogólnego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego to Gmina ma szansę na przyciągnięcie nowych mieszkańców. Dobrze prowadzona polityka przestrzenna posłuży wyznaczeniu strefy aktywności gospodarczej, zabezpieczeniu terenów pod inwestycje oraz pozwoli uniknąć chaosu zabudowy.
6. Dużą aktywność społeczną mieszkańców (liczne ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia) oraz wiele inicjatyw oddolnych.
7. Ulegające poprawie powiązania zewnętrzne Gminy Kamień Krajeński związane z dostępem do drogi krajowej nr 25 wraz z planowaną obwodnicą. Kształtuje to

dostępność transportową. Konsekwencją w najbliższych latach powinno być większe zainteresowanie Gminą Kamień Krajeński wśród inwestorów poszukujących terenów stosunkowo tanich, a jednocześnie wyposażonych w infrastrukturę. Pozwoli to również na zwiększenie możliwości dla firm usługowych, logistycznych, transportowych itp.

Podsumowując to, co jest siłą Gminy Kamień Krajeński (wysokie walory środowiskowe, charakter rolniczy, brak przemysłu) jest jednocześnie barierą w szybkim wzroście gospodarczym.

4.3. WIZJA I MISJA GMINY

Misja Gminy Kamień Krajeński ma w zwięzły sposób określić kierunek działań i podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Jest pochodną zdiagnozowanych mocnych i słabych stron, a także oceną szans i zagrożeń stwierdzonych na opisywanym terenie.

Misja: zrównoważony rozwój oparty na wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości, odpowiedzialnym kształtowaniu infrastruktury społecznej i technicznej, rozwoju usług związanych z turystyką przy jednoczesnym poszanowaniu walorów przyrodniczych, lokalnej tożsamości i potrzeb mieszkańców, a także przygotowaniu Gminy na wyzwania związane ze zmianami klimatu.

Gmina dąży do:

- stworzenia atrakcyjnego miejsca zamieszkania, poprzez zapewnienie bezpiecznych i stabilnych warunków życia dla obecnych i przyszłych mieszkańców,
- wypracowania dobrych warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz nowoczesnego rolnictwa opartego o współpracę rolników w celu skrócenia łańcuchów dostaw,
- rozwoju usług publicznych adekwatnych do skali i charakteru gminy miejsko-wiejskiej,
- wykorzystania dobrej dostępności komunikacyjnej wynikającej z położenia,
- spożytkowania walorów środowiskowych, z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego jako trwałego zasobu rozwojowego,

- budowania odporności lokalnej społeczności i infrastruktury na skutki zmian klimatycznych.

Wyznaczenie **wizji** Gminy Kamień Krajeński to określenie stanu, do jakiego dąży społeczność lokalna i reprezentująca ją władza samorządowa w perspektywie długookresowej. Realizowana będzie następująca wizja rozwoju Gminy Kamień Krajeński.

Wizja: Gmina Kamień Krajeński to stabilnie rozwijający się obszar miejsko-wiejski, harmonijnie łączący funkcję mieszkaniową, turystyczną, rolniczą i usługową, dobrze skomunikowany z otoczeniem, oferujący wysoką jakość życia, czyste środowisko oraz sprzyjające warunki dla rozwoju inwestycji oraz lokalnej przedsiębiorczości.

Wizja zakłada, że Gmina Kamień Krajeński:

- **jest miejscem dobrym do życia** – z dostępem do nowoczesnej infrastruktury społecznej (edukacja, opieka nad dziećmi i seniorami, rekreacja), odpowiadającej na realne oczekiwania mieszkańców,
- systematycznie modernizuje **infrastrukturę** techniczną i społeczną, eliminując deficyty komunikacyjne, energetyczne i usługowe,
- racjonalnie wykorzystuje swoje **uwarunkowania przyrodnicze**, rozwijając turystykę dostosowaną do charakteru Gminy, jednocześnie chroniąc tereny rolnicze, zasoby wodne i krajobraz, traktując je jako atut rozwojowy, a nie barierę,
- rozwija gospodarkę w oparciu **o lokalne zasoby i potencjał**, w szczególności tereny inwestycyjne, rolnictwo, agrobiznes, drobną przedsiębiorczość i usługi, bez wprowadzania uciążliwego przemysłu,
- jest **odporna na zmiany klimatu**, poprzez rozwój retencji wód, gospodarki niskoemisyjnej, odnawialnych źródeł energii oraz działania ograniczające skutki suszy, upałów i gwałtownych zjawisk pogodowych,
- buduje rozwój w **dialogu z mieszkańcami**, wzmacniając spójność społeczną, zaufanie i poczucie współodpowiedzialności za przyszłość Gminy.

„Strategia Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036” wyznacza cztery cele strategiczne, rozwinięte w cele operacyjne. Realizacja celów następuje na poziomie konkretnych kierunków działań. Cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań zaprezentowano w kolejnych rozdziałach.

4.4 CELE STRATEGICZNE

Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie „co chcemy osiągnąć?". Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?".

Strategia Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036 przewiduje **cztery cele strategiczne**, tj. po jednym w każdej ze sfer. Celami strategicznymi są:

1. w sferze **społecznej** - poprawa warunków życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym,
2. w sferze **gospodarczej** - rozwój i dywersyfikacja gospodarki wykorzystującej potencjał lokalnej przedsiębiorczości, rolnictwa, turystyki oraz zasobów przyrodniczych, kulturowych i społecznych, a także podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej,
3. w sferze **przestrzennej** - zrównoważony rozwój przestrzenny oraz poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej, wspierające rozwój gospodarczy, jakość życia mieszkańców oraz potencjał turystyczny,
4. w sferze **klimatyczno-środowiskowej** - rozwój zrównoważony, kształtowany w oparciu o zasady ochrony środowiska i odporności klimatycznej.

Wyszczególnienia celów operacyjnych oraz kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych dokonano w kolejnym rozdziale.

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

5.1. CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

Wyznaczone cztery cele strategiczne, w czterech sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej należy sprecyzować poprzez wyznaczenie celów operacyjnych oraz kierunków działań. Dokonano tego w niniejszym rozdziale.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?"

SFERA SPOŁECZNA

CEL STRATEGICZNY I: POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE NEGATYWNYM TRENDOM DEMOGRAFICZNYM

Cel operacyjny – 1.1. Stworzenie warunków dla zatrzymania mieszkańców w Gminie, ich rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i depopulacji – będzie wdrażany poprzez realizację następujących kierunków działań:

1.1.1. Zwiększenie dostępności oraz doskonalenie opieki w przedszkolach (oddziałach przedszkolnych) i żłobku, a także wsparcie dla innych form opieki przedszkolnej (np. dzienny opiekun).

1.1.2. Zwiększenie dostępności i jakości kształcenia w szkole podstawowej.

1.1.3. Rozwój bazy oświaty i doskonalenie pracowników oświaty, w tym zakup potrzebnego sprzętu dydaktycznego.

1.1.4. Cyfryzacja oraz cyberbezpieczeństwo gminy i jej mieszkańców.

1.1.5. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

1.1.6. Zapewnienie wsparcia środowiskowego dla osób w trudnej sytuacji materialnej, osób niepełnosprawnych i starszych, w tym poprawa oferty dla osób niesamodzielnych (np. asystent rodziny, usługi opiekuńcze, dzienny dom pobytu).

1.1.7. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin.

1.1.8. Wspieranie integracji społecznej i aktywności mieszkańców, również poprzez rozwój infrastruktury temu służącej.

1.1.9. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych, w tym budowa, przebudowa i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej.

1.1.10. Poprawa obsługi mieszkańców w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz profilaktyki.

1.1.11. Poprawa dostępności mieszkań / domów, np. poprzez przygotowanie terenów pod rozwój mieszkalnictwa, a także rozwój mieszkalnictwa socjalnego / komunalnego.

1.1.12. Poprawa oferty kulturalnej, spędzania wolnego czasu i rozrywkowej.

1.1.13. Poprawa oferty sportowej, turystycznej i rekreacyjnej.

1.1.14. Poprawa dostępności bazy gastronomicznej i noclegowej.

1.1.15. Zapewnienie obsługi wysokiej jakości w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim i pozostałych jednostkach samorządu, a także wdrażanie polityki dostępności.

Cel operacyjny – 1.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej, w tym wsparcie aktywności obywatelskiej i inicjatyw lokalnych – będzie wdrażany poprzez realizację następujących kierunków działań:

1.2.1. Organizacja cyklicznych wydarzeń o zasięgu lokalnym i regionalnym, w tym promocja oraz ochrona tradycji i zwyczajów, lokalnego patriotyzmu oraz przywiązania do historii i dziedzictwa.

1.2.2. Rozwój edukacji poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych.

1.2.3. Dostosowanie i rozwój oferty spędzania wolnego czasu (zajęcia sportowe, kluby i koła zainteresowań) do potrzeb lokalnej społeczności.

1.2.4. Wsparcie organizacji pozarządowych, a także aktywizacja mieszkańców i włączenie ich w rozwój Gminy (np. inicjatywy lokalne, wolontariat).

1.2.5. Tworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym (np. poprzez organizację kursów, wydarzeń artystycznych).

1.2.6. Zwiększenie zaangażowania interesariuszy w sprawy Gminy Kamień Krajeński poprzez konsultacje społeczne, spotkania, bieżące informowanie o aktualnych sprawach Gminy poprzez stronę internetową i w sposób zwyczajowo przyjęty.

1.2.7. Współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświaty w celu tworzenia i realizowania zadań z zakresu edukacji i kultury wszystkich grup wiekowych mieszkańców.

SFERA GOSPODARCZA

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ I DYWERSYFIKACJA GOSPODARKI WYKORZYSTUJĄCEJ POTENCJAŁ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, ROLNICTWA, TURYSTYKI ORAZ ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH, KULTUROWYCH I SPOŁECZNYCH, A TAKŻE PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

Cel operacyjny – 2.1 Zapewnienie dobrych warunków rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem potencjału rolnictwa i turystyki na terenie Gminy Kamień Krajeński – będzie wdrażany poprzez realizację następujących kierunków działań:

2.1.1. Poprawa oferty inwestycyjnej Gminy Kamień Krajeński – tworzenie i uzbrajanie terenów pod działalność gospodarczą, ich aktywna promocja, pomoc informacyjna

w zakresie aktualnej oferty terenów i nieruchomości inwestycyjnych oraz infrastruktury, procedur administracyjnych i dostępnych form wsparcia.

2.1.2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i agrobiznesu, w tym szkolenia i doradztwo dla rolników, a także wsparcie przetwórstwa rolno-spożywczego i spółdzielczości, w celu skrócenia łańcucha dostaw.

2.1.3. Rozwój lokalnego łańcucha wartości „od pola do stołu" poprzez współpracę rolników, hodowców, lokalnych przetwórców, gastronomii, obiektów noclegowych, organizatorów wydarzeń i punktów sprzedaży, tworzenie rozpoznawalnych produktów oraz potraw opartych na surowcach z Gminy i Krajny, wspólną promocję, degustacje, warsztaty i wydarzenia kulinarne, a także włączanie lokalnej żywności do oferty turystycznej i edukacyjnej Gminy.

2.1.4. Dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców (agroturystyka, drobne i zróżnicowane usługi, produkty lokalne).

2.1.5. Planowanie przestrzenne uwzględniające potrzeby inwestorów i mieszkańców.

2.1.6. Poprawa dostępności i jakości usług np. administracyjnych, pocztowych, handlowych i innych.

2.1.7. Poprawa dostępności i jakości e-usług (usług świadczonych przez Internet).

2.1.8. Wykorzystanie strony internetowej Gminy Kamień Krajeński na cele utworzenia bazy informacji turystycznej, prezentującej informacje o miejscach noclegowych, obiektach gastronomicznych, miejscach rozrywki oraz wydarzeniach.

2.1.9. Rozwój e-komunikacji – wykorzystanie strony internetowej Gminy Kamień Krajeński jako narzędzia wymiany informacji pomiędzy mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Cel operacyjny – 2.2. Pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie aktywności zawodowej – będzie wdrażany poprzez realizację następujących kierunków działań:

2.2.1. Zapewnienie powszechnego doradztwa dla osób podejmujących działalność gospodarczą, a także uproszczenie procedur administracyjnych dla przedsiębiorców.

2.2.2. Pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskiwania środków na utworzenie lub rozwój firm.

2.2.3. Wsparcie dla przedsiębiorców, np. w postaci ulg podatkowych.

2.2.4. Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

2.2.5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie podejmowania działań ograniczających bezrobocie, w tym działań informacyjnych o formach wsparcia oferowanych na rzecz osób pozostających bez pracy.

2.2.6. Tworzenie lokalnej marki Gminy uwzględniającej potencjał turystyki aktywnej (turystyka piesza, rowerowa, nordic walking) i kojarzonej jako miejsce sprzyjające wypoczynkowi oraz wspieranie promocji lokalnych produktów (np. żywność, rękodzieło).

2.2.7. Wspieranie rozwoju pracy zdalnej i hybrydowej poprzez rozwój infrastruktury cyfrowej oraz promocję Gminy jako miejsca umożliwiającego łączenie zamieszkania na jej terenie z pracą wykonywaną na rzecz pracodawców spoza Gminy.

2.2.8. Budowanie spójnego terytorialnie i całorocznego produktu turystycznego Gminy, w którym Kamień Krajeński pełni funkcję centrum usługowego, administracyjnego, kulturalnego i promocyjnego, natomiast obszary wiejskie – ze względu na położenie na północnej granicy Gminy i województwa – pełnią funkcję komplementarnego węzła wypoczynkowego, przyrodniczego, edukacyjnego, rolniczego i dziedzictwa oraz północnej bramy Gminy na ościenne województwa.

2.2.9. Rozwijanie całorocznej, zintegrowanej oferty turystyki aktywnej, rodzinnej, edukacyjnej i przyrodniczej poprzez powiązanie istniejącej i rozwijanej bazy noclegowej oraz gastronomicznej z jeziorami, lasami, zabytkami, szlakami pieszymi i rowerowymi, lokalnymi produktami i wydarzeniami, we współpracy z przedsiębiorcami, szkołami, organizacjami społecznymi, Krajeńskim Parkiem Krajobrazowym, nadleśnictwami, Powiatem Sępoleńskim i sąsiednimi gminami.

2.2.10. Rozwój terenowej edukacji przyrodniczej i kulturowej oraz oferty całorocznej dla dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, realizowanej w partnerstwie z lokalnymi podmiotami poprzez współpracę szkół, instytucji kultury, organizacji społecznych i lokalnych podmiotów turystyczno-rekreacyjnych.

2.2.11. Wspieranie rozwoju agroturystyki oraz wsparcie dla rolnictwa ekologicznego.

SFERA PRZESTRZENNA

CEL STRATEGICZNY III: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY ORAZ POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURALNEJ, WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY, JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ POTENCJAŁ TURYSTYCZNY

Cel operacyjny – 3.1. Modernizacja oraz rozwój infrastruktury technicznej i drogowej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców prowadzone w sposób uporządkowany przestrzennie, z poszanowaniem krajobrazu i charakteru Gminy – będzie wdrażany poprzez realizację następujących kierunków działań:

3.1.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowej.

3.1.2. Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków (np. inwestycje w komunalne oczyszczalnie ścieków, przydomowe oczyszczalnie ścieków).

3.1.3. Doskonalenie systemu dowozu dzieci i młodzieży do szkół i placówek oświatowych, w tym wymiana autobusów o wysokim stopniu wyeksploatowania na pojazdy nowoczesne, zapewniające komfort i bezpieczeństwo podróży.

3.1.4. Poprawa jakości transportu publicznego m.in. w zakresie połączeń wewnątrzgminnych i międzygminnych oraz poprawa stanu infrastruktury służącej transportowy publicznego (np. przystanków, parkingów, taboru).

3.1.5. Modernizacja i rozwój dróg oraz poprawa bezpieczeństwa.

3.1.6. Modernizacja i rozwój dróg dla pieszych i rowerów.

3.1.7. Budowa, modernizacja, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

3.1.8. Modernizacja i doposażenie infrastruktury kulturalnej.

3.1.9. Doskonalenie obsługi w zakresie wywozu odpadów komunalnych.

3.1.10. Poprawa dostępności Internetu i telefonii komórkowej.

3.1.11. Poprawa stanu zabytków i utrzymanie ich w dobrym stanie.

3.1.12. Rozbudowa i modernizacja systemu gminnego monitoringu wizyjnego.

SFERA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

CEL STRATEGICZNY IV: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, KSZTAŁTOWANY W OPARCIU O ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I ODPORNOŚCI KLIMATYCZNEJ

Cel operacyjny – 4.1. Kształtowanie rozwoju Gminy w harmonii z uwarunkowaniami środowiska i wyzwaniami klimatycznymi – będzie wdrażany poprzez realizację następujących kierunków działań:

4.1.1. Poprawa jakości i atrakcyjności środowiska przyrodniczego.

4.1.2. Ochrona obszarów cennych pod względem przyrodniczym w celu zachowania ich wartości oraz rozwój i poprawa stanu zieleni urządzonej.

4.1.3. Właściwe oznaczenie i ochrona pomników przyrody oraz rozważenie powołania nowych form ochrony przyrody.

4.1.4. Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych poprzez właściwe zagospodarowanie nieczystości ciekłych.

4.1.5. Poprawa jakości powietrza, w tym poprzez prowadzenie wymiany źródeł ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej.

4.1.6. Poprawa parametrów energetycznych budynków poprzez prowadzenie kompleksowej termomodernizacji, w szczególności poprzez termomodernizację obiektów edukacyjnych i obiektów użyteczności publicznej.

4.1.7. Ochrona przed hałasem np. poprzez optymalizację układu komunikacyjnego, stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas oraz właściwe strefowanie w planowaniu przestrzennym.

4.1.8. Poprawa oferty dotacji na działania służące ochronie środowiska.

4.1.9. Doskonalenie selektywnego zbierania odpadów i dążenie do wprowadzenia gospodarki obiegu zamkniętego. Utrzymanie czystości i porządku, bieżąca likwidacja dzikich wysypisk.

4.1.10. Ochrona zwierząt i opieka nad zwierzętami.

4.1.11. Poprawa stanu wód oraz przeciwdziałanie skutkom suszy, powodziom, podtopieniom (w tym rozwój małej retencji).

4.1.12. Wsparcie organizacyjne i techniczne OSP w zakresie ochrony mieszkańców przed negatywnymi skutkami nagłych zjawisk pogodowych.

4.1.13. Rozwój odnawialnych źródeł energii dostosowanych do lokalnych uwarunkowań środowiskowych.

5.2. ZADANIA WŁASNE GMINY

W oparciu o wyznaczone cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań dla Gminy Kamień Krajeński możliwe było określenie wybranych zadań szczegółowych przewidzianych do realizacji, ze wskazaniem przewidzianych lat realizacji.

Inne, niewymienione w tabeli zadania szczegółowe będą wynikały z obranych celów strategicznych i celów operacyjnych. Ich skonkretyzowanie będzie możliwe w przyszłości, gdy pojawią się możliwości finansowania.

Tabela 8. Zadania własne Gminy Kamień Krajeński zaplanowane do realizacji wraz z podaniem zakładanych terminów wykonania

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Rok / lata, w których zadanie będzie realizowane				
			2026	2027	2028	2029	2030-2036
Infrastruktura drogowa i komunikacyjna							
Budowa dróg sołeckich							
1.	Budowa drogi Płocicz–Dąbrowa	Gmina Kamień Krajeński					x
2.	Budowa drogi w m. Płocicz do j. Brzuchowo	Gmina Kamień Krajeński				x	
3.	Budowa drogi gminnej w Dużej Cerkwicy	Gmina Kamień Krajeński		x			
4.	Budowa ulicy Myśliwskiej i Wiejskiej na terenie sołectwa Zamarte	Gmina Kamień Krajeński					x
5.	Budowa drogi łączącej Obkas wieś z Obkas osiedle	Gmina Kamień Krajeński					x
Budowa dróg na terenie miasta							
6.	Budowa ulicy Leśnej wraz z przebudową mostu	Gmina Kamień Krajeński					x
7.	Budowa ulicy Kusocińskiego wraz oświetleniem oraz z budową parkingu przy Zespole Szkolno - Przedszkolnym Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński			x		
8.	Budowa ulicy Długiej w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński			x		
9.	Budowa ulicy Kazimierza Fiałkowskiego wraz z oświetleniem i odwodnieniem	Gmina Kamień Krajeński		x			
10.	Remont ul. Sienkiewicza wraz z budową parkingów, oświetleniem i odwodnieniem	Gmina Kamień Krajeński					x
11.	Budowa ulicy Topolowej – etap III	Gmina Kamień Krajeński					x
12.	Budowa ulicy Makowej wraz z oświetleniem i odwodnieniem	Gmina Kamień Krajeński					x
13.	Budowa parkingu przy kościele w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński					x
14.	Budowa ulicy Świerkowej i Modrzewiowej w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński					x
15.	Budowa ulicy Stefana Wyszyńskiego i Rogali	Gmina Kamień Krajeński				x	
16.	Budowa ul. Polnej – etap II	Gmina Kamień Krajeński				x	
Budowa infrastruktury pieszo - rowerowej							
17.	Budowa ciągów pieszych w sołectwach i na terenie miejskim	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
18.	Budowa ciągów rowerowych na terenie gminy	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
19.	Budowa infrastruktury pieszo-rowerowej do obiektów sportowych przy ul. Witosa	Gmina Kamień Krajeński		x			
20.	Budowa kładki na rzece Kamionce	Gmina Kamień Krajeński					x
Gospodarka wodno-kanalizacyjna i środowisko							
21.	Budowa i rozbudowa kanalizacji deszczowej, sanitarnej i wodociągowej na ternie gminy	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
22.	Rozwijanie systemu gospodarki odpadowej	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
23.	Zagospodarowanie przestrzenne związane z retencją wód opadowych na terenie gminy	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
24.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Zamartem	Gmina Kamień Krajeński		x			
25.	II etap modernizacji oczyszczalni ścieków w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński					x
26.	Likwidacja azbestu	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
Energia i efektywność energetyczna							
27.	Kompleksowa modernizacja budynków użyteczności publicznej (termomodernizacja budynków, wymiana źródeł ciepła na ekologiczne, modernizacja CO i CW, wymiana oświetlenia na LED, montaż paneli fotowoltaicznych)	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
28.	Budowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Rok / lata, w których zadanie będzie realizowane				
			2026	2027	2028	2029	2030-2036
Planowanie przestrzenne i estetyka							
29.	Zwiększenie terenów objętych miejscowym planem zagospodarowania	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
30.	Wprowadzenie procesu rewitalizacji przestrzeni publicznej	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
31.	Poprawa estetyki przestrzeni publicznej (likwidacja barier dla osób z niepełnosprawnościami)	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
32.	Zwiększenie obszarów zielonych	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
33.	Rozbudowa terenów rekreacyjnych w m. Radzim, Mała Cerkwica, Witkowo, Dąbrowa i Dąbrówka	Gmina Kamień Krajeński		x	x		
Turystyka i rekreacja							
34.	Rozwijanie oferty turystycznej poprzez poszerzenie i rozwój bazy noclegowej, infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, co będzie następować etapowo, z wykorzystaniem możliwości finansowania zewnętrznego oraz współpracy z partnerami społecznymi i gospodarczymi, w celu wydłużenia sezonu, zwiększenia liczby odwiedzających i noclegów oraz generowania dodatkowego ruchu dla lokalnej gastronomii, handlu, usług i przedsiębiorców	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
35.	Budowa i rozwój ścieżek edukacyjnych, przyrodniczych i historycznych na terenie Kamienia Krajeńskiego, Dąbrówki, Płocicza i Zamartego, powiązanych ze szlakami pieszymi i rowerowymi	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
36.	Etapowe i zrównoważone zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne terenów nad jeziorami Mochel, Brzuchowo i Zamarte w kierunku stworzenia nowoczesnego, całorocznego kompleksu turystyczno-rekreacyjnego, wykorzystującego istniejącą infrastrukturę i potencjał przyrodniczy jeziora. Rozwój będzie obejmować całoroczną ofertę rekreacyjną, sportową, rodzinną, edukacyjną i wydarzeniową, modernizację i efektywniejsze wykorzystanie istniejących obiektów, rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej oraz tworzenie nowych produktów turystycznych. Zadanie będzie realizowane z zapewnieniem ochrony walorów przyrodniczych, bezpiecznego dostępu, małej infrastruktury oraz informacji terenowej	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
Sport i infrastruktura społeczna							
37.	Modernizacja stadionu miejskiego w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
38.	Modernizacja kompleksu sportowego „Moje Boisko Orlik”	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
39.	Budowa boiska w Zamartem	Gmina Kamień Krajeński		x			
40.	Budowa boisk przy szkołach w Dużej Cerkwicy i Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński					x
41.	Budowa skatepatku	Gmina Kamień Krajeński			x		
Obiekty publiczne i społeczne							
42.	Modernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
43.	Modernizacja szkół	Gmina Kamień Krajeński	x	x	x	x	x
44.	Rozbudowa świetlicy w Orzełku	Gmina Kamień Krajeński		x	x	x	
45.	Budowa świetlicy w Niwach (miejsca ewakuacji)	Gmina Kamień Krajeński		x	x		
46.	Budowa świetlicy w Obkasie (miejsca ewakuacji)	Gmina Kamień Krajeński	x	x			
47.	Budowa świetlicy w m. Duża Cerkwica	Gmina Kamień Krajeński					x
48.	Modernizacja z wyposażeniem MGOK w Kamieniu Krajeńskim	Gmina Kamień Krajeński	x	x			

Źródło: dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

5.3. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI NADRZĘDNYMI

W Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ w czterech obszarach wskazano pięć celów strategicznych, a w nich cele operacyjne. Hierarchia strategii wojewódzkiej przedstawia się następująco:

1. W obszarze **społeczeństwo** wyznaczono cele główne: skuteczna edukacja oraz zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo. W ramach celu skuteczna edukacja wyznaczono cele operacyjne: podniesienie jakości kształcenia i wychowania, edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach, kształtowanie środowiska edukacyjnego, rozwój szkolnictwa wyższego. Cel zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo został uszczegółowiony przez cele operacyjne: aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, rozwój wrażliwy społecznie, zdrowie, kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe, sport i aktywność fizyczna.
2. W obszarze **gospodarka** wyznaczono cel główny konkurencyjna gospodarka, a następnie cele operacyjne: odbudowa gospodarki po COVID-19, innowacyjna gospodarka – nauka, badania i wdrożenia, rozwój przedsiębiorczości, rozwój sektora rolno-spożywczego, rozwój turystyki, internacjonalizacja gospodarki, nowoczesny rynek pracy.
3. Celem głównym w obszarze **przestrzeń** jest dostępna przestrzeń i czyste środowisko. Wskazano następujące cele operacyjne: infrastruktura rozwoju społecznego, środowisko przyrodnicze, przestrzeń kulturowa, przestrzeń dla gospodarki, infrastruktura transportu, infrastruktura techniczna, czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne, potencjały endogeniczne.
4. W obszarze **spójność** wyznaczono cel główny spójne i bezpieczne województwo, a następnie cele operacyjne: transport publiczny, cyfryzacja, bezpieczeństwo, współpraca dla rozwoju regionu.

Spójność Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036 z celami zawartymi w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ przedstawia się następująco:

1. W sferze społecznej na szczeblu wojewódzkim wyznaczono cele główne: **skuteczna edukacja oraz zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo**, które w gminnej strategii

będą realizowane w ramach celu strategicznego „poprawa warunków życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym” oraz celów operacyjnych „stworzenie warunków dla zatrzymania mieszkańców w Gminie, ich rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i depopulacji” i „zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej, w tym wsparcie aktywności obywatelskiej i inicjatyw lokalnych”, a także przez założone w ramach wymienionych celów kierunki działań.

2. W sferze gospodarczej celem na szczeblu wojewódzkim **konkurencyjna gospodarka**, który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „rozwój i dywersyfikacja gospodarki wykorzystującej potencjał lokalnej przedsiębiorczości, rolnictwa, turystyki oraz zasobów przyrodniczych, kulturowych i społecznych, a także podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej” oraz celów operacyjnych „zapewnienie dobrych warunków rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem potencjału rolnictwa i turystyki na terenie Gminy Kamień Krajeński” i „pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie aktywności zawodowej”, a także przez założone w ramach wymienionych celów kierunki działań.
3. W sferze przestrzennej celem jest **dostępna przestrzeń i czyste środowisko**, który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celów strategicznych „zrównoważony rozwój przestrzenny oraz poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej, wspierające rozwój gospodarczy, jakość życia mieszkańców oraz potencjał turystyczny” oraz celu operacyjnego „modernizacja oraz rozwój infrastruktury technicznej i drogowej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców prowadzone w sposób uporządkowany przestrzennie, z poszanowaniem krajobrazu i charakteru Gminy”.
4. W obszarze spójności na szczeblu wojewódzkim celem jest **spójne i bezpieczne województwo**, który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „zrównoważony rozwój przestrzenny oraz poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej, wspierające rozwój gospodarczy, jakość życia mieszkańców oraz potencjał turystyczny” oraz celu operacyjnego „modernizacja oraz rozwój infrastruktury technicznej i drogowej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców prowadzone w sposób uporządkowany przestrzennie, z poszanowaniem krajobrazu i charakteru Gminy”.

Z powyższego wynika, ze cele strategiczne przedstawione w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ znajdują swoje odzwierciedlenie w kierunkach zadań zawartych w niniejszej gminnej strategii rozwoju. Zaznaczyć należy jednocześnie, że pokazano najbardziej oczywiste powiązania. Jednak w zasadzie każdy cel strategiczny i cel operacyjny wskazany w gminnej strategii w większym lub mniejszym zakresie jest powiązany z celami wskazanymi w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.

VI. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

6.1. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Interesariusze niniejszej strategii rozwoju, a więc w szczególności mieszkańcy i przedsiębiorcy oraz inne osoby związane z Gminą Kamień Krajeński podczas warsztatów strategicznych wskazali, jaki ich zdaniem powinien być stan docelowy w wyniku realizacji strategii rozwoju. Interesariusze wskazywali następujące elementy, cechy, skojarzenia:

1. **w sferze społecznej**:

- zwiększenie dzietności, poprawa sytuacji demograficznej,
- samorządowa polityka prorodzinna (poprawa dostępności żłobka, przedszkola, oddziałów przedszkolnych,
- prowadzenie inwestycji w kierunku stworzenia dobrych warunków dla zamieszkania, pracy i wypoczynku,
- dobry poziom edukacji, rozwój kompetencji, doposażenie szkół,
- dostępna i odpowiadająca najwyższym standardom opieka przedszkolna,
- istniejące rodzinne domy pomocy i mieszkania wspomagane / socjalne,
- wysokie poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej,
- poprawa dostępu do instytucji opieki i służby zdrowia - dobry dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej zdrowia psychicznego, rehabilitacji,
- dostępność miejsc kulturalnych, szeroka oferta kulturalno-edukacyjna dla mieszkańców,
- aktywni mieszkańcy, wysoka frekwencja na wydarzeniach,
- centra integracji mieszkańców, strefy integracji,

- dobrze wyposażone OSP,
- silne stowarzyszenia reprezentujące Gminę na zewnątrz (OSP, KGW),
- dalszy rozwój oferty dla seniorów,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- aktywni mieszkańcy, rozwój sportu i rekreacji,
- komunikacja społeczna na wysokim poziomie.

2. **w sferze gospodarczej**:

- prężnie prosperująca strefa inwestycyjna, przyciąganie nowych inwestorów, dużych, znanych w skali kraju,
- działalność na terenie Gminy co najmniej kilku znaczących firm, ze znacznym zatrudnieniem pracowników,
- konkurencyjne podatki, ulgi podatkowe, dotacje na rozpoczęcie działalności, stosowanie ulg dla nowych firm,
- tworzenie dobrych warunków rozwoju różnych branż przemysłu, przetwórstwa, usług, mikroprzedsiębiorczości, wsparcie administracyjne,
- wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, grupy producenckie w rolnictwie, promowanie specjalistycznych gospodarstw rolniczych,
- zwiększenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów dla usług,
- rozwinięta turystyka i agroturystyka,
- nowoczesny, całoroczny teren wypoczynkowy i turystyczno-rekreacyjny nad jeziorem Mochel, powiązany z rozwiniętą i zróżnicowaną bazą noclegową, gastronomiczną oraz ofertą aktywności i wydarzeń,
- rozwinięta i zróżnicowana baza noclegowa,
- nowoczesna baza gastronomiczna i restauracyjna,
- wykorzystanie OZE,

3. **w sferze przestrzennej**:

- rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- oddana do użytku obwodnica Kamienia Krajeńskiego oraz rozbudowana i bezpieczna droga krajowa na pozostałym odcinku,
- wyremontowane i bezpieczne drogi niższej kategorii,

- szeroki dostęp do dróg dla pieszych i rowerów,
- dobrze rozwinięty transport publiczny odpowiadający potrzebom pasażerów,
- dobry dostęp do infrastruktury (wodociągi, kanalizacja itd.),
- poprawa łączności telefonii komórkowej i dostępu do internetu (światłowód),
- rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,
- rozwinięta baza turystyczna,
- przestrzeń dostępna dla wszystkich, w tym osób o ograniczonej sprawności ruchowej,
- estetyka i zrównoważony rozwój wszystkich miejscowości.

4. **w sferze klimatyczno-środowiskowej**:

- czyste powietrze dzięki wymianie źródeł ogrzewania, termomodernizacji i zrównoważonemu rozwojowi transportu,
- rozsądne zagospodarowanie jezior, zadbane plaże,
- zrównoważone gospodarowanie wodami, rozwój małej retencji, racjonalny system melioracji,
- tereny zielone i parki,
- wyznaczenie / oznakowanie szlaków turystycznych,
- rozwój odnawialnych źródeł energii dostosowanych do lokalnych uwarunkowań środowiskowych,
- realizacja zróżnicowanych projektów ekologicznych mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ekologii, poprawy jakości środowiska.

Strategia rozwoju zakłada realizację zadań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Zadania własne Gminy Kamień Krajeński, w zakresie spraw związanych z rozwojem lokalnym wynikają przede wszystkim z ustawy o samorządzie gminnym, ale także z innych ustaw sektorowych dotyczących np. ochrony środowiska czy gospodarki odpadami.

Cele i kierunki działań zostały sporządzone w oparciu o wyniki ankietyzacji mieszkańców, analizę danych statystycznych, konsultacje z władzami samorządowymi, a także w oparciu o plany podmiotów działających na tym terenie.

Wyznaczone cele strategiczne, a w ich ramach cele operacyjne i kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie polityki rozwoju na terenie Gminy Kamień Krajeński stanowią podstawę

dla realizacji konkretnych zadań inwestycyjnych na przestrzeni wielu lat. Zaznacza się, że część zadań realizowanych w ramach jednego celu, może także wpływać na realizację innych.

Założenia programowe dokumentu przewidują dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy i infrastrukturalny obszaru Gminy Kamień Krajeński. Część zadań skupionych jest na rozwoju aktywności lokalnego społeczeństwa.

Działania w zakresie rozwoju infrastruktury będą realizowane, jako czynnik niezbędny dla zapewnienia miejscowej ludności warunków do odpowiedniego rozwoju społecznego, zawodowego czy podnoszenia jakości kształcenia. Natomiast rozwój sieci infrastrukturalnej (np. wodociągowa, kanalizacyjna, itp.) czy dalsze kształtowanie systemu gospodarowania odpadami, będą też skutkowały wzrostem atrakcyjności terenu dla inwestorów. Przełoży się to w konsekwencji na tworzenie nowych miejsc pracy i spadek liczby osób bezrobotnych. Z kolei rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, w tym służącej obsłudze transportu publicznego (przystanki, zatoki autobusowe, parkingi), dróg dla pieszych i rowerów zaowocuje wzrostem bezpieczeństwa dla osób korzystających z tej infrastruktury oraz polepszy mobilność transportową. Rozbudowa i remont dróg upłynni ruch, a budowa dróg dla pieszych i rowerów przyczyni się do wzrostu aktywności fizycznej mieszkańców.

W strategii przewidziano działania na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych Gminy Kamień Krajeński, m.in. poprzez kształtowanie i ochronę terenów zielonych oraz zagospodarowanie rekreacyjne. Będzie ono połączone z dostosowaniem terenów, tak by były one dostępne dla wszystkich, również dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej czy osób starszych.

Na realizację wyznaczonych celów strategicznych, w największej mierze ma wpływ Gmina Kamień Krajeński, która realizuje zadania własne i zadania koordynowane (wspólne z innymi jednostkami oraz innymi podmiotami zajmującymi się infrastrukturą techniczną i komunikacyjną). Zadania własne to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji samorządu Gminy Kamień Krajeński, natomiast zadania koordynowane to zadania, które są finansowane ze środków innych podmiotów oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i krajowego, bądź instytucji działających na terenie Gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

Należy zaznaczyć, że polityka rozwoju oraz działania mające prowadzić do zrównoważonego rozwoju nie są tylko zadaniami realizowanymi na poziomie lokalnym, przez samorząd gminny. Działania są ukierunkowane poprzez działania prowadzone również na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz regionalnym.

6.2. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA OCZEKIWANYCH REZULTATÓW PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Strategia rozwoju zakłada realizację zadań zgodnie z przyjętymi założeniami. W celu weryfikacji postępów realizacji strategii zaproponowano wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów zadań. Ich lista nie jest ostateczna i może podlegać modyfikacji lub rozszerzeniu.

Należy jednocześnie wyjaśnić, że w kolumnie „pożądany kierunek zmian" oczekiwany wzrost „↑" niekoniecznie musi oznaczać przyrost wartości bezwzględniej, ale choćby osłabienie trendu spadkowego. Nie można bowiem zakładać, że liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zacznie niezwłocznie rosnąć, gdyż byłoby to sprzeczne z ogólnymi trendami krajowymi. Gmina stawia sobie jednak za zadanie powstrzymanie trendu spadkowego poprzez inwestowanie w infrastrukturę poprawiającą jakość życia.
To w konsekwencji powinno zmniejszyć odpływ ludzi młodych.

Podobnie wygląda sytuacja w przypadku pożądanego spadkowego „↓" kierunku zmian.
Tu również nie zawsze będzie możliwe otrzymanie wartości bezwzględnej niższej niż w roku bazowym np. w odniesieniu do „zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku", gdyż ogólna masa będzie zależała od liczby mieszkańców i ogólnopolskich trendów wzrostu masy wytwarzanych odpadów. Oczekuje się jednak, że w związku z wdrożeniem selektywnego zbierania odpadów, zmniejszy się masa odpadów odebranych jako zmieszane.

Tabela 9. Wybrane wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów planowanych działań

Oceniany parametr (źródło danych, rok aktualności danych)	Stan na rok		Różnica pomiędzy 2020 r. a 2024/2025	Pożądany kierunek zmian
	2020	2024 / 2025		
SFERA SPOŁECZNA				
liczba ludności ogółem (GUS, 2025)	6 701	6 416	-285	↑
liczba ludności ogółem (ewidencja gminna, 2025)	6 859	6 466	-393	↑
liczba ludności na 1 km^2 (GUS, 2025)	41,0	39,3	-1,7	↑
udział (%) osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (GUS, 2025)	21,1	19,5	-1,6	↑
udział (%) osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (GUS, 2025)	59,8	57,5	-2,3	↑

Oceniany parametr (źródło danych, rok aktualności danych)	Stan na rok		Różnica pomiędzy 2020 r. a 2024/2025	Pożądany kierunek zmian
	2020	2024 / 2025		
udział (%) osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (GUS, 2025)	19,1	22,9	3,8	↓
liczba osób - beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności (GUS, 2024)	574	400	-174	↓
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem (GUS, 2024)	143	106	-37	↓
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – poniżej kryterium dochodowego (GUS, 2024)	59	40	-19	↓
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – powyżej kryterium dochodowego (GUS, 2024)	84	66	-18	↓
osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem (GUS, 2024)	387	259	-128	↓
osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – poniżej kryterium dochodowego (GUS, 2024)	152	97	-55	↓
osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – powyżej kryterium dochodowego (GUS, 2024)	235	162	-73	↓
liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci (GUS, 2024)	173	67	-106	↓
liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem (GUS, 2024)	406	156	-250	↓
liczba dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (GUS, 2024)	369	150	-219	↓
udział (%) dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (GUS, 2024)	25,7	11,3	-14,4	↓
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności (GUS, 2025)	5 046,1	5 804,1	758	↑
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (GUS, 2025)	90	92	2	↑
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach (GUS, 2025)	17,2	17,8	0,6	↑
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców (GUS, 2024)	3,43	4,33	0,9	↑
udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej (GUS, 2024)	4,2	4,8	0,6	↑

Oceniany parametr (źródło danych, rok aktualności danych)	Stan na rok		Różnica pomiędzy 2020 r. a 2024/2025	Pożądany kierunek zmian
	2020	2024 / 2025		
liczba porad lekarskich ogółem (podstawowych i specjalistycznych) udzielonych w danym roku (GUS, 2025)	26 028	49 078	23 050	↑
liczba aptek (GUS, 2025)	1	1	0	↑
SFERA GOSPODARCZA				
liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem wg PKD (GUS, 2024)	547	583	36	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (GUS, 2024)	22	19	-3	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w przemyśle i budownictwie (GUS, 2024)	166	183	17	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w pozostałych działach gospodarki (GUS, 2024)	359	381	22	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających do 9 osób włącznie (GUS, 2024)	527	562	35	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających 10-49 osób (GUS, 2024)	17	19	2	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających 50-249 osób (GUS, 2024)	3	2	-1	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor publiczny - ogółem (GUS, 2024)	8	9	1	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (GUS, 2024)	503	555	52	↑
liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - spółki handlowe (GUS, 2024)	15	20	5	↑
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności (GUS, 2024)	82	90	8	↑
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (GUS, 2024)	136,6	157,1	20,5	↑
podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców (GUS, 2024)	4,5	3,1	-1,4	↑
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności (GUS, 2024)	4,89	5,56	0,67	↑
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (GUS, 2024)	58	63	5	↑
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (GUS, 2024)	2,4	4,3	1,9	↓
bezrobotni zarejestrowani ogółem (PUP, 2024)	324	292	-32	↓

Oceniany parametr (źródło danych, rok aktualności danych)	Stan na rok		Różnica pomiędzy 2020 r. a 2024/2025	Pożądany kierunek zmian
	2020	2024 / 2025		
bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy (PUP, 2024)	83	88	5	↓
bezrobotni zarejestrowani ogółem – bez doświadczenia zawodowego (PUP, 2024)	40	37	-3	↓
wysokość dochodów (zł) budżetu Gminy Kamień Krajeński w przeliczeniu na jednego mieszkańca (GUS, 2024)	5 370,55	8 019,11	2 648,56	↑
udział (%) wydatków inwestycyjnych Gminy Kamień Krajeński w ogólnej sumie wydatków (GUS, 2024)	5,8	23,9	18,1	↑
SFERA PRZESTRZENNA				
odsetek (%) osób korzystających z sieci wodociągowej (GUS, 2024)	86,4	86,8	0,4	↑
długość (km) sieci wodociągowej (GUS, 2025)	107,3	106,0	-1,3	↑
liczba przyłączy wodociągowych (GUS, 2025)	1022	1061	39	↑
odsetek (%) osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (GUS, 2024)	69,2	70,7	1,5	↑
długość (km) czynnej sieci kanalizacyjnej (GUS, 2025)	65,0	66,6	1,6	↑
liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (GUS, 2025)	614	688	74	↑
liczba zbiorników bezodpływowych (GUS, 2024)	410	351	-59	↓
liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (GUS, 2024)	48	88	40	↑
odsetek (%) osób korzystających z sieci gazowej (GUS, 2024)	24,7	28,9	4,2	↑
długość (km) czynnej sieci gazowej (GUS, 2024)	25,6	32,9	7,3	↑
liczba przyłączy gazowych (GUS, 2024)	272	356	84	↑
udział (%) powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (GUS, 2024)	4,2	4,2	0	↑
liczba miejsc noclegowych dostępnych w obiektach turystycznych (GUS, 2025)	108	76	-32	↑
przeciętna powierzchnia (m^2) użytkowa 1 mieszkania (GUS, 2025)	76,9	77,9	1	↑
przeciętna powierzchnia (m^2) użytkowa mieszkania na 1 osobę (GUS, 2025)	23,5	25,8	2,3	↑
liczba mieszkań na 1000 mieszkańców (GUS, 2025)	305,9	330,9	25	↑
SFERA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA				
powierzchnia (ha) lasów ogółem (GUS, 2025)	3 489,38	3 493,97	4,59	↑
powierzchnia (ha) lasów publicznych (GUS, 2025)	3 190,05	3 185,60	-4,45	↑
powierzchnia (ha) lasów prywatnych (GUS, 2025)	299,33	308,37	9,04	↑
powierzchnia (ar) lasów na 1 mieszkańca (GUS, 2025)	52,1	54,5	2,4	↑

Oceniany parametr (źródło danych, rok aktualności danych)	Stan na rok		Różnica pomiędzy 2020 r. a 2024/2025	Pożądany kierunek zmian
	2020	2024 / 2025		
lesistość (%) ogółem (GUS, 2025)	21,4	21,4	0	↑
powierzchnia (m^2) gminnych terenów zieleni na 1 mieszkańca (GUS 2024)	14,9	15,5	0,6	↑
wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020 i 2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia:				
SO_2 (dwutlenek siarki)	A	A	bez zmian	A
NO_2 (dwutlenek azotu)	A	A	bez zmian	A
CO (tlenek węgla)	A	A	bez zmian	A
C_6H_6 (benzen)	A	A	bez zmian	A
PM2,5 (pył zawieszony)	A/A1	A/A1	bez zmian	A
PM10 (pył zawieszony)	C	A	poprawa	A
B(a)P	C	C	bez zmian	A
As (arsen)	A	A	bez zmian	A
Cd (kadm)	A	A	bez zmian	A
Ni (nikiel)	A	A	bez zmian	A
Pb (ołów)	A	A	bez zmian	A
$O_{3\ dc}$ (ozon – poziom docelowy)	A	A	bez zmian	A
$O_{3\ dt}$ (ozon – poziom długoterminowy)	D2	D2	bez zmian	A
wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020 i 2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin:				
SO_2 (dwutlenek siarki)	A	A	bez zmian	A
NO_2 (dwutlenek azotu)	A	A	bez zmian	A
$O_{3\ dc}$ (ozon – poziom docelowy)	A	A	bez zmian	A
$O_{3\ dt}$ (ozon – poziom długoterminowy)	D2	D2	bez zmian	A
udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (GUS, 2025)	97	97	bez zmian	↑
długość (km) dróg dla rowerów (GUS, 2024)	0,0	3,7	3,7	↑
masa (kg) wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (GUS, 2025)	272	288	16	↓
odpady zebrane selektywnie w relacji (%) do ogółu odpadów (GUS, 2025)	33,3	41,1	7,8	↑
liczba punktów selektywnego zbierania odpadów (GUS, 2025)	1	1	bez zmian	bez zmian
liczba zakładów o dużym i zwiększonych ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub innych zakładów mogących powodować poważne awarie (baza GIOŚ)	0	0	bez zmian	bez zmian

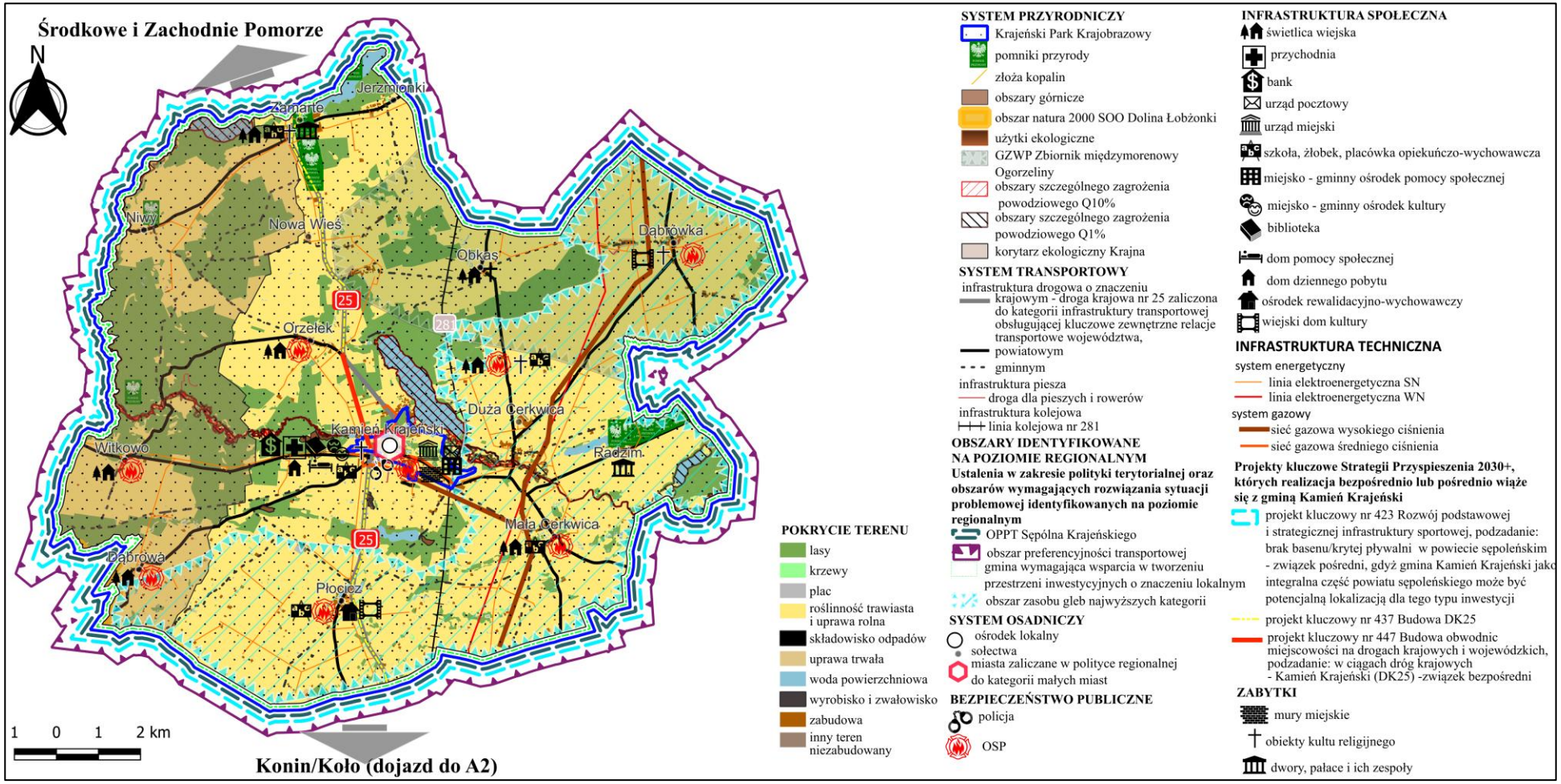
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS, z wyjątkiem danych o ludności pochodzących z ewidencji UG oraz danych GIOŚ, m.in. z rocznej oceny jakości powietrza w wojewódzkie kujawsko-pomorskim

VII. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY, ROZUMIANY JAKO DOCELOWY UKŁAD ELEMENTÓW SKŁADOWYCH PRZESTRZENI

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński jest obowiązkowym elementem strategii i obrazuje strategiczne uwarunkowania zorientowane przestrzennie. W swym założeniu stanowi porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych terytorialnie.

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju Gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego.

Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Rycina 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński – ujęcie kompleksowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Opis i objaśnienia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński.

Kategoria: **pokrycie terenu**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii pokrycie terenu przedstawiono sposoby użytkowania gruntów. Wykorzystano zróżnicowaną kolorystykę, aby wskazać zasięg następujących form pokrycia terenu: lasy, krzewy, plac, roślinność trawiasta i uprawa rolna, składowisko odpadów, uprawa trwała, woda powierzchniowa, wyrobisko i zwałowisko, zabudowa, inny teren niezabudowany. Podkreślić należy, że każda z wymienionych form pokrycia terenu, znajduje się w granicach Gminy Kamień Krajeński. Największy udział w ogólnej powierzchni mają: roślinność trawiasta i uprawa rolna oraz lasy. Z uwagi na dużą liczbę prezentowanych informacji w całym modelu, czytelność warstw może być ograniczona. Dlatego pokrycie terenu przedstawiono również na osobnej rycinie nr 21, zamieszczonej stronie 214 niniejszej strategii rozwoju, w rozdziale prezentującym ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Kategoria: **system przyrodniczy**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii system przyrodniczy wskazano lokalizację pomników przyrody (drzewa i grupy / aleje drzew) oraz zasięg powierzchniowych form ochrony przyrody, którymi w Gminie Kamień Krajeński są:

1. Krajeński Park Krajobrazowy – Krajeński Park Krajobrazowy obejmuje cały obszar wiejski Gminy Kamień Krajeński. Nie obejmuje tylko obszaru Kamienia Krajeńskiego. Dlatego nie przygotowano osobnej ryciny z położeniem Parku.
2. Użytki ekologiczne – lokalizacja użytków ekologicznych i pomników przyrody na terenie Gminy Kamień Krajeński została przedstawiona na osobnej rycinie nr 10 zamieszczonej na stronie 98 niniejszej strategii rozwoju. Dane są zgodne z informacjami zawartymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032” przedstawionym Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, a następnie uchwalonym przez Radę Miejską w Kamieniu Krajeńskim w 2025 r.
3. Obszar NATURA 2000 „Dolina Łobżonki” – w tym przypadku należy zaznaczyć, że istnienie tej formy ochrony przyrody w granicach administracyjnych Gminy Kamień

Krajeński wzbudza pewne wątpliwości. Centralny Rejestr Ochrony Przyrody prowadzony przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska wskazuje, że obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 znajduje się w granicach administracyjnych Gminy Kamień Krajeński. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w opinii do projektu strategii stwierdził jednak, że obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 nie występuje w granicach Gminy Kamień Krajeński, a jedynie z wymienioną Gminą graniczy. Dlatego dokonano dodatkowej weryfikacji. Analiza części graficznej Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 marca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Łobżonki (PLH300040) nie dała jednoznacznej odpowiedzi. W granicach Gminy Kamień Krajeński widoczny jest zasięg niewielkiego fragmentu obszaru natura 2000 choć nie jest wykluczone, że ten zasięg jest wynikiem nieprecyzyjnego poprowadzenia granicy lub użycia odwzorowania. Aby ten temat jednoznacznie rozstrzygnąć, Burmistrz Kamienia Krajeńskiego zwróciła się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy jako organu właściwego w przypadku obszarów Natura 2000. W odpowiedzi na wniosek dotyczący ustalenia rzeczywistego zasięgu obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 otrzymano informację, że w ocenie RDOŚ w Bydgoszczy obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 faktycznie znajduje się na terenie Gminy Kamień Krajeński (granice pobrane przy pomocy usługi WFS „Państwowy Rejestr Granic" Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w dniu 11 września 2026 r.). Wg RDOŚ w Bydgoszczy teren wspólny Gminy i obszaru Natura 2000 zajmuje powierzchnię około 0,56 ha. Z kształtu tego terenu wywnioskować jednak można, że początkową intencją wyznaczania granicy obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 nie było zlokalizowanie go na terenie Gminy Kamień Krajeński, a wystąpiły niedociągnięcia w wyznaczaniu granicy. RDOŚ zastrzegł też, że ewentualnie mogła nastąpić sytuacja, gdy w okresie od wyznaczenia obszaru Natura 2000 do dziś korekcie podlegała granica Gminy, jednak wg dostępnych informacji taka zmiana nie nastąpiła. W celu wszczęcia procedury korekty granicy ww. obszaru Natura 2000 należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, który jest organem wiodącym przy zarządzaniu tym obszarem. Taka procedura nie jest jednak zadaniem możliwym do zrealizowania przed przyjęciem niniejszej strategii rozwoju. Dlatego informację o występowaniu

obszaru Natura 2000 w granicach Gminy Kamień Krajeński pozostawiono z zastrzeżeniem, że w najbliższych latach wymaga dalszej weryfikacji. Lokalizacja obszaru Natura 2000 na terenie Gminy Kamień Krajeński została przedstawiona na osobnej rycinie nr 9 zamieszczonej na stronie 96 niniejszej strategii rozwoju. Dane są zgodne z informacjami zawartymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032" przedstawionym Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, a następnie uchwalonym przez Radę Miejską w Kamieniu Krajeńskim w 2025 r.

Charakterystykę wszystkich form ochrony przyrody występujących w granicach administracyjnych Gminy Kamień Krajeński przedstawiono w rozdziale 7.2.4. niniejszej strategii rozwoju. Wskazano też na obowiązujące akty prawne.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii system przyrodniczy wskazano także:

1. Granice złóż i zasięg obszarów górniczych. Na terenie Gminy Kamień Krajeński zlokalizowane są udokumentowane złoża piasków i żwirów: Kamień Krajeński I (eksploatacja złoża zaniechana) oraz Kamień Krajeński II (złoże eksploatowane). Więcej informacji w tym zakresie podano w rozdziale 7.2.8. niniejszej strategii rozwoju.
2. Zasięg GZWP. Gmina Kamień Krajeński położona jest w granicy GZWP jakim jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 128 Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny. Więcej informacji w tym zakresie podano w rozdziale 7.2.7. niniejszej strategii. Zasięg GZWP nr 128 Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny na tle granic administracyjnych Gminy Kamień Krajeński przedstawiono też na rycinie nr 12 zamieszczonej na stronie 115 niniejszej strategii.
3. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego z prawdopodobieństwem wystąpienia powodzi 1 % i 10 %. W granicach Gminy Kamień Krajeński obszary narażone na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi usytuowane są wzdłuż rzeki Kamionki. Lokalizację obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (prawdopodobieństwo 1 % i 10 %) na terenie Gminy Kamień Krajeński przedstawiono czytelnie na rycinie 15 zamieszczonej na stronie 119 niniejszej strategii rozwoju.

4. Zasięg korytarza ekologicznego wyznaczonego przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża (projekt 2012), który obejmuje zachodnią część Gminy Kamień Krajeński. Lokalizację korytarza ekologicznego Krajna na tle granic administracyjnych Gminy Kamień Krajeński przedstawiono też na rycinie 7 zamieszczonej na stronie 90 niniejszej strategii rozwoju.

Z uwagi na dużą liczbę prezentowanych informacji w całym modelu, czytelność warstw może być ograniczona. Dlatego system przyrodniczy przedstawiono również na osobnej rycinie nr 17, zamieszczonej stronie 189 niniejszej strategii rozwoju, w rozdziale prezentującym ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.

Kategoria: **system transportowy**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii system transportowy przedstawiono przebieg drogi krajowej nr 25, dróg powiatowych i gminnych. Uwzględniono drogi dla pieszych i rowerów. Wskazano też na przebieg linii kolejowej nr 281, która obecnie nie jest eksploatowana w ruchu pasażerskim. Główne elementy infrastruktury drogowej i kolejowej zostały opatrzone etykietami z numerami tj. droga krajowa nr 25 i linia kolejowa nr 281. Wskazano prawidłowe relacje obsługiwane za pośrednictwem drogi krajowej nr 25, gdzie podano w kierunku północnym „Środkowe i Zachodnie Pomorze" a południowym „Konin/Koło (dojazd do A2)". Droga krajowa nr 25 należy do kategorii infrastruktury transportowej obsługującej kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa zgodnie z tabelą nr 3 oraz dalszym opisem na str. 116-118 Strategii Przyspieszenia 2030+. Obecny system transportowy koresponduje z zadaniami zaplanowanymi do realizacji, polegającymi na budowie drogi krajowej nr 25 wraz z obwodnicą. Temat ten opisano w rozdziale 7.3.1. niniejszej strategii. W Strategii Przyspieszenia 2030+ dla obszary Gminy Kamień Krajeński w systemie transportowym zapisano projekt kluczowy nr 437 Budowa DK25 - związek bezpośredni, a także projekt kluczowy nr 447 Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich, podzadanie: w ciągach dróg krajowych - Kamień Krajeński (DK25) - związek bezpośredni.
Z uwagi na dużą liczbę prezentowanych informacji w całym modelu, czytelność warstw może być ograniczona. Dlatego system transportowy przedstawiono również na osobnej rycinie

nr 19, zamieszczonej stronie 202 niniejszej strategii rozwoju, w rozdziale prezentującym ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju systemów komunikacji.

Kategoria: **obszary identyfikowane na poziomie regionalnym** – ustalenia w zakresie polityki terytorialnej oraz obszarów wymagających rozwiązywania sytuacji problemowej identyfikowanych na poziomie regionalnym.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii obszary identyfikowane na poziomie regionalnym wykazano, że Gmina Kamień Krajeński została zaliczona do:

1. OPPT Sępólna Krajeńskiego. Gmina Kamień Krajeński należy do obszaru prowadzenia polityki regionalnej nr 13 – IV poziom związany z miastami powiatowymi i obszarami powiązanymi z nimi funkcjonalnie (zgodnie z rysunkiem 44, str. 138 „Strategii Przyspieszenia 2030+"). Właściwa nazwa to OPPT Sępólna Krajeńskiego. Gmina znajduje się w tej kategorii w całości więc sygnatura została poprowadzona po jej granicach administracyjnych.
2. Obszaru peryferyjności transportowej - cały jej teren objęty jest wymienionym obszarem (zgodnie z rysunkiem 41a na str. 103 „Strategii Przyspieszenia 2030+"). Gmina znajduje się w tej kategorii w całości więc sygnatura została poprowadzona po jej granicach administracyjnych.
3. Gmin wymagających wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym według Koncepcji rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (zgodnie z rysunkiem 43 na str. 123 Strategii Przyspieszenia 2030+). Gmina Kamień Krajeński znajduje się w tej kategorii w całości więc sygnatura została poprowadzona po jej granicach administracyjnych.
4. Obszaru zasobu gleb najwyższych kategorii – do tej kategorii należy wschodnia i południowa część Gminy Kamień Krajeński. Zasięg wymienionego obszaru wyznaczono zgodnie z rysunkiem 41a na str. 103 „Strategii Przyspieszenia 2030+".

Więcej informacji o obszarach identyfikowanych na poziomie regionalnym zaprezentowano w rozdziałach 9.2 i 10.2 niniejszej strategii rozwoju.

Kategoria: **system osadniczy**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii system osadniczy wykazano, że Kamień Krajeński w hierarchii sieci osadniczej województwa kujawsko-pomorskiego (zgodnie z rysunkiem 41a na str. 103 Strategii Przyspieszenia 2030+) został zaliczony do kategorii ośrodków lokalnych oraz kategorii tzw. „małych miast". Fakt ten został oznaczony za pomocą sygnatur. System osadniczy oprócz Kamienia Krajeńskiego tworzą również sołectwa i miejscowości je tworzące: Dąbrowa, Dąbrówka, Duża Cerkwica, Jerzmionki, Kamień Krajeński, Mała Cerkwica, Niwy, Nowa Wieś, Obkas, Orzełek, Płocicz, Radzim, Witkowo, Zamarte. Największym ośrodkiem pod względem liczby mieszkańców pozostaje Kamień Krajeński, w którym zamieszkuje 34,3% ogółu mieszkańców Gminy. Do większych ludnościowo miejscowości należą również Płocicz, Dąbrówka oraz Zamarte. Więcej informacji w tym zakresie podano w rozdziale 7.1. niniejszej strategii rozwoju.

Kategoria: **bezpieczeństwo publiczne**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii bezpieczeństwo publiczne wykazano, że na terenie Gminy Kamień Krajeński znajduje się Posterunek Policji oraz jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym jedna na terenie miasta i 8 na terenie sołectw (Jednostki OSP Płocicz, Orzełek, Radzim, Mała Cerkwica, Dąbrowa, Witkowo, Duża Cerkwica, Dąbrówka). Jednostka OSP Kamień Krajeński znajduje się w Krajowym Systemie Ratowniczo- Gaśniczym. Ponadto należy podkreślić, że obszar Gminy Kamień Krajeński jest obsługiwany przez powiatowe organy Straży Pożarnej (Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Sępólnie Krajeńskim) i Policji (Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim), jednak ich siedziby znajdują się poza Gminą Kamień Krajeński.

Kategoria: **infrastruktura społeczna**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii infrastruktura społeczna wykazano, że na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się:

1. Miejsko-gminny ośrodek kultury, świetlice wiejskie i wiejskie domy kultury – ich wykaz przedstawiono w rozdziale 7.4.9. niniejszej strategii rozwoju.

2. Miejsko-gminny ośrodek pomocy społecznej – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.7. niniejszej strategii rozwoju.
3. Placówki wsparcia seniorów – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.8. niniejszej strategii rozwoju.
4. Obiekty edukacji, wychowania przedszkolnego i opieki nad dziećmi do lat 3 – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.4. niniejszej strategii rozwoju.
5. Obiekty kultury i biblioteki – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.9. niniejszej strategii rozwoju.
6. Placówki administracji i usług – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.11. niniejszej strategii rozwoju.
7. Placówki ochrony zdrowia – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.12. niniejszej strategii rozwoju.

Kategoria: **infrastruktura techniczna**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii infrastruktura techniczna wykazano, że na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się:

1. Linie elektroenergetyczne wysokiego i średniego napięcia – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.2. niniejszej strategii rozwoju. Operatorem elektroenergetycznym na terenie Gminy Kamień Krajeński jest ENEA Operator Sp. z o.o. Co oczywiste, dostarczanie energii elektrycznej do odbiorców indywidualnych odbywa się też siecią niskiego napięcia, ale tej sieci nie prezentuje się w modelu, gdyż nie jest to podstawowa sieć przesyłowa. W oparciu o analizę danych Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. można stwierdzić, że przez opisywany teren nie przebiegają linie najwyższych napięć (minimum 220 kV).
2. Sieć gazowa wysokiego i średniego ciśnienia – więcej informacji przedstawiono w rozdziale 7.4.3. niniejszej strategii rozwoju. Obsługą oraz rozwojem sieci gazowej na terenie Gminy Kamień Krajeński zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy.

Kategoria: **projekty kluczowe Strategii Przyspieszenia 2030+, których realizacja bezpośrednio lub pośrednio wiąże się z Gminą Kamień Krajeński**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii projekty kluczowe Strategii Przyspieszenia 2030+, których realizacja bezpośrednio lub pośrednio wiąże się z Gminą Kamień Krajeński wykazano, że dla Gminy Kamień Krajeński przewidziano trzy projekty kluczowe Strategii Przyspieszenia 2030+:

1. Projekt kluczowy nr 423 Rozwój podstawowej i strategicznej infrastruktury sportowej, podzadanie: brak basenu/krytej pływalni w powiecie sępoleńskim - związek pośredni, gdyż Gmina Kamień Krajeński jako integralna część powiatu sępoleńskiego może być potencjalną lokalizacją dla tego typu inwestycji.
2. Projekt kluczowy nr 437 Budowa DK25 - związek bezpośredni, gdyż zadanie będzie realizowane w ciągu drogi nr 25, w tym na odcinku przebiegającym przez Gminę Kamień Krajeński.
3. Projekt kluczowy nr 447 Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich, podzadanie: w ciągach dróg krajowych - Kamień Krajeński (DK25) - związek bezpośredni, gdyż zadanie przewidziano do realizacji w granicach Gminy Kamień Krajeński.

Kategoria: **zabytki**.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński, w kategorii zabytki wykazano, że na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się: mury miejskie, obiekty kultu religijnego oraz inne obiekty. Więcej informacji w tej tematyce podano w rozdziale 8.2 niniejszej strategii rozwoju.

7.1. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Sieć osadniczą tworzy 14 miejscowości: Dąbrowa, Dąbrówka, Duża Cerkwica, Jerzmionki, Kamień Krajeński, Mała Cerkwica, Niwy, Nowa Wieś, Obkas, Orzełek, Płocicz, Radzim, Witkowo, Zamarte.

Strukturę osadniczą tworzą zarówno mieszkańcy Kamienia Krajeńskiego, jak i miejscowości wiejskich. Największym ośrodkiem pod względem liczby mieszkańców pozostaje Kamień

Krajeński, w którym zamieszkuje 34,3% ogółu mieszkańców Gminy. Do większych ludnościowo miejscowości należą również Płocicz, Dąbrówka oraz Zamarte.

Tabela 10. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości wchodzących w skład Gminy Kamień Krajeński wraz z podaniem udziału w ogólnej liczbie ludności wg stanu na 31.12.2025 r.

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Udział w ogólnej liczbie ludności (%)
Kamień Krajeński	2 216	34,3
Płocicz	718	11,1
Dąbrówka	605	9,4
Zamarte	541	8,4
Orzełek	405	6,3
Mała Cerkwica	371	5,7
Duża Cerkwica	334	5,2
Obkas	288	4,5
Dąbrowa	264	4,1
Radzim	222	3,4
Witkowo	212	3,3
Jerzmionki	116	1,8
Niwy	116	1,8
Nowa Wieś	58	0,9
ŁĄCZNIE	**6 466**	**100,0**

Źródło: Raport o stanie Gminy Kamień Krajeński za 2025 rok

Miasto Kamień Krajeński jest siedzibą władz samorządowych, pełni funkcje ośrodka usług z zakresu administracji, oświaty, kultury, handlu.

Zgodnie z danymi widniejącymi w ewidencji prowadzonej przez Starostę Sępoleńskiego, Gmina Kamień Krajeński zajmuje powierzchnię około 16 333 ha. Ponad 73,0 % powierzchni stanowią grunty rolne. Grunty leśne oraz zadrzewione to 21,4 % ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński, grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują 3,2 %, natomiast grunty pod wodami 2,3 %. Szczegółowe rozbicie przedstawiono w tabeli.

Tabela 11. Struktura użytkowania gruntów Gminy Kamień Krajeński

Sposób użytkowania gruntów	Powierzchnia (ha)			Udział w ogólnej powierzchni (%)
	obszar miejski	obszar wiejski	razem	
użytki rolne – grunty orne	136	9903	10039	61,46
użytki rolne – łąki trwałe	44	498	542	3,32
użytki rolne – pastwiska trwałe	6	407	413	2,53
użytki rolne – sady	1	21	22	0,13

Sposób użytkowania gruntów	Powierzchnia (ha)			Udział w ogólnej powierzchni (%)
	obszar miejski	obszar wiejski	razem	
użytki rolne – grunty rolne zabudowane	4	182	186	1,14
użytki rolne – grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	20	148	168	1,03
użytki rolne – grunty pod stawami	9	8	17	0,10
użytki rolne – grunty pod rowami	1	47	48	0,29
nieużytki	16	475	491	3,01
razem grunty rolne	**237**	**11689**	**11926**	**73,02**
lasy	32	3463	3495	21,40
grunty zadrzewione i zakrzewione	1	3	4	0,02
razem grunty leśne oraz zadrzewione	**33**	**3466**	**3499**	**21,42**
tereny mieszkaniowe	28	56	84	0,51
tereny przemysłowe	9	8	17	0,10
inne tereny zabudowane	17	13	30	0,18
zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	1	1	2	0,01
tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	4	10	14	0,09
drogi	27	317	344	2,11
tereny kolejowe	5	27	32	0,20
grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	1	2	3	0,02
razem grunty zabudowane i zurbanizowane	**92**	**434**	**526**	**3,22**
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	2	369	371	2,27
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	1	6	7	0,04
razem grunty pod wodami	**3**	**375**	**378**	**2,31**
tereny różne	**0**	**4**	**4**	**0,02**
ŁĄCZNIE	**365**	**15968**	**16333**	**100,0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starosta Powiatowego w Sępólnie Krajeńskim, stan na 01.01.2025 r.

Szczegółowe ustalenia dotyczące ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, w tym regulacje dotyczące budownictwa różnych rodzajów znajdują się w opracowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz procedowanym planie ogólnym. Dzięki powyższemu, procesy urbanizacyjne w Gminie mogą i będą przebiegać w sposób zrównoważony.

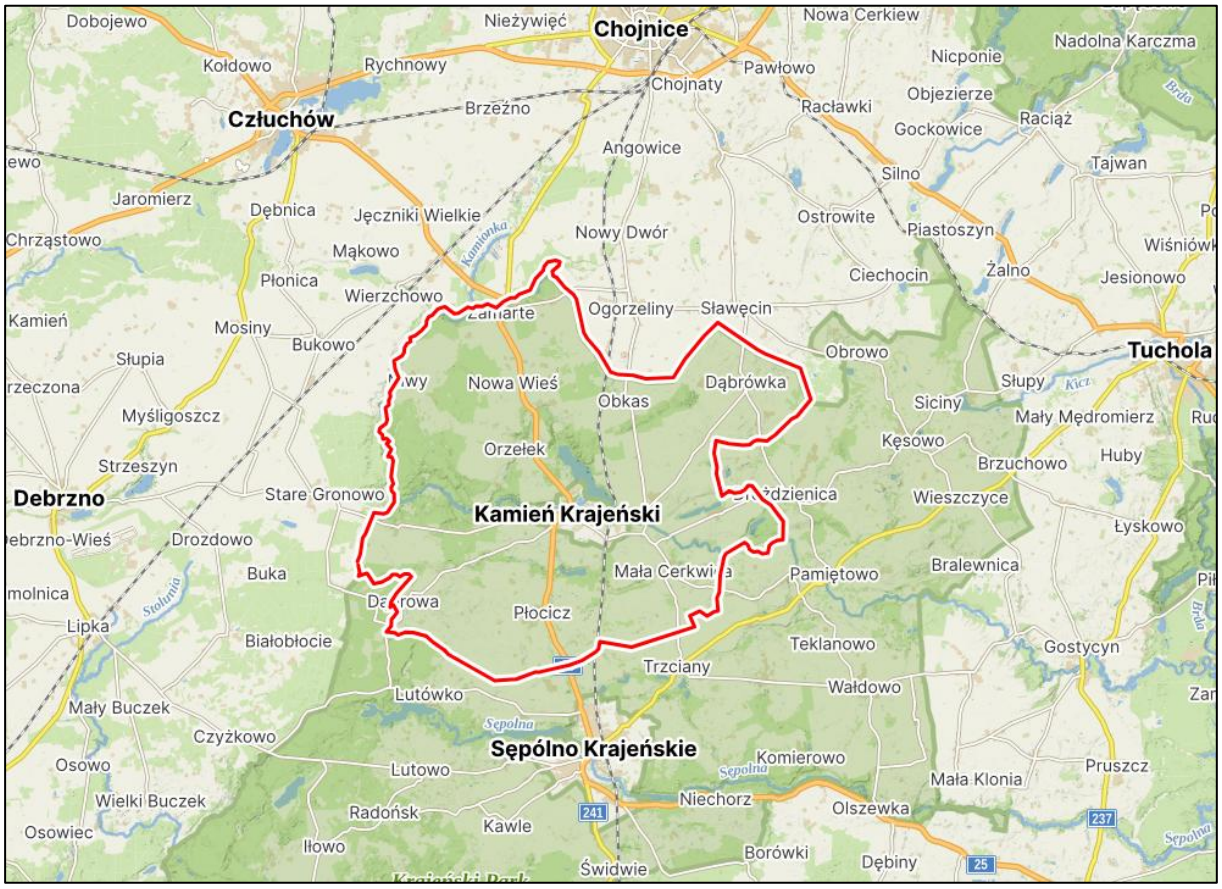
Zasadniczo rozwój osadnictwa planowany jest w oparciu o istniejące jednostki osadnicze i sieć dróg publicznych oraz w oparciu o dostępność infrastruktury technicznej, z dążeniem do ograniczania rozpraszania zabudowy i zachowania ładu przestrzennego przy jednoczesnym wzmacnianiu lokalnych centrów wiejskich.

Zwiększenie gęstości zaludnienia pozwala na uzyskanie wyższych standardów dostępności do infrastruktury społecznej i technicznej, przy podobnym nakładzie środków finansowych.

W kolejnych podrozdziałach opisano położenie poszczególnych elementów sieci osadniczej wewnątrz Gminy, a także położenie samej Gminy na tle regionu, gdyż oba te ujęcia determinują rozwój sieci osadniczej Gminy Kamień Krajeński.

7.1.1. POŁOŻENIE GMINY

Administracyjnie gmina miejsko-wiejska Kamień Krajeński położona jest w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie sępoleńskim. Jest to jedna z czterech gmin wymienionego powiatu.

Rycina 5. Położenie ogólne Gminy Kamień Krajeński
Źródło: https://mapy.com/pl

Gmina Kamień Krajeński graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami: Człuchów (gmina wiejska) i Chojnice (gmina wiejska),
- od zachodu z gminą Debrzno,
- od południa z gminą Sępólno Krajeńskie,
- od wschodu z gminą Kęsowo.

Przybliżona odległość drogowa miejscowości Kamień Krajeński do Bydgoszczy wynosi 70 km, do Sępólna Krajeńskiego – 10 km, do Chojnic – 22 km, do Nakła nad Notecią – 55 km.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska posiada opracowanie „Weryfikacja przebiegu granic regionów fizyczno-geograficznych w formacie SHP (shapefile)", zrealizowanego przez Instytut Ochrony Środowiska, Państwowy Instytut Badawczy, na podstawie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000). W świetle wyników wymienionego opracowania Gmina Kamień Krajeński prawie w całości położona jest w obrębie mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierze Północnokrajeńskie (314.69), a tylko niewielki jej fragment leży w zasięgu Pojezierza Południowokrajeńskiego (314.74). Oba mezoregiony wchodzą w skład makroregionu Pojezierze Południowopomorskie (314.6).

7.1.2. UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNE SIECI OSADNICZEJ

Do czasu przyjęcia planu ogólnego, politykę przestrzenną Gminy określa **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamień Krajeński** przyjęte uchwałą nr VI/32/2011 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 31 marca 2011 r. będące zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwalonego uchwałą nr V/39/2003 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 17 marca 2003 r. Dla realizacji założonych celów rozwoju, biorąc pod uwagę istniejące uwarunkowania przyrodnicze, społeczne i gospodarcze obszar Gminy Kamień Krajeński w jej granicach administracyjnych podzielono na dwie strefy: miejską, w której wyodrębniono pięć obszarów funkcjonalnych oraz wiejską, w granicach której wydzielono obszary funkcjonalne o zróżnicowanych zasadach zagospodarowania.
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest częściowo nieaktualne głównie z powodu zmian w przepisach prawnych, jakie weszły w życie w 2015 r.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu dużą wagę przykłada do audytu krajobrazowego.
Na sesji Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim, która odbyła się 25.11.2021 r. podjęto uchwałę Nr XXXII/215/2021 w sprawie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Kamień Krajeński. Dnia 25 stycznia 2022 r. Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim przyjęła uchwałę Nr XXXV/236/2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamień Krajeński.
Jednak ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła zasadniczą zmianę w dotychczasowym systemie planowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zachowuje moc tylko do dnia wejścia w życie planu ogólnego. **Plan ogólny** będzie nowym dokumentem, tworzonym w wyniku zmiany przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zmiana przepisów ma na celu poprawę funkcjonowania systemu planowania przestrzennego, a w konsekwencji zapobieganie chaotycznemu rozwojowi zabudowy. Sporządzenie planu ogólnego jest obowiązkowe dla wszystkich samorządów w Polsce. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, którego ustalenia będą wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również dla decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Obowiązujące plany miejscowe zachowują moc. Po wejściu w życie planu ogólnego nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą opracowywane na jego podstawie.
W związku z powyższym Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim w dniu 27 lutego 2024 r. przyjęła Uchwałę Nr LX/422/2024 w sprawie **przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego** Gminy Kamień Krajeński. Plan ogólny zastępując dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamień Krajeński obejmie swym zasięgiem obszar całej Gminy Kamień Krajeński.

Zarówno dotychczas, jak i po uchwaleniu planu ogólnego, politykę przestrzenną kształtują **miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego**.

Wg stanu na 31 grudnia 2025 r. w Gminie Kamień Krajeński obowiązywało 26 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które opracowane zostały na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym i ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wykaz wszystkich miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na 31.12.2025 r.) dostępny jest w Raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński za 2025 r.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem wynosi 4,2 % ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński i nie zmienił się w ostatnim pięcioleciu.

Zmiana zagospodarowania terenu w przypadku braku planu miejscowego polegająca na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych, a także zmiana sposobu użytkowania, zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymaga **decyzji o warunkach zabudowy**. Inwestycja celu publicznego, zgodnie z art. 50 ust. 1 wymienionej ustawy w przypadku braku planu miejscowego wymaga decyzji o ustaleniu **lokalizacji inwestycji celu publicznego**.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy wykazywała tendencję wzrostową, szczególnie widoczną od 2024 r. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2020-2024 wyniosła łącznie 274. Natomiast tylko w 2025 r. wydano 96 decyzji, co oznacza, że odnotowano najwyższą liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy na przestrzeni ostatnich sześciu lat. Duża liczba wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy związana jest prawdopodobnie z chęcią uzyskania przez inwestorów zgody na zabudowę działek wg dotychczasowych zasad, które po uchwaleniu planu ogólnego ulegną zmianie.

Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego pozostawała na względnie stabilnym poziomie, gdyż w latach 2020-2024 wydano ich łącznie 78, natomiast w 2025 r. sporządzono 24 decyzje.

7.1.3. FUNKCJA TURYSTYKI W KSZTAŁTOWANIU W SIECI OSADNICZEJ

Gmina Kamień Krajeński jest jednostką terytorialną o podwyższonym poziomie **atrakcyjności turystycznej**. O istniejących walorach widokowych decydują głównie zróżnicowana rzeźba

terenu, mozaikowata struktura krajobrazu (powiązana ze zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanu) oraz zasoby kultury materialnej.

Wypoczynek w Gminie Kamień Krajeński to doskonały wybór dla aktywnych. Czyste jeziora z przepięknymi piaszczystymi plażami są walorem tego obszaru. Szczególnie godne polecenia są plaże nad jeziorem Mochel i jeziorem Zamarte, gdzie można wypożyczyć sprzęt wodny (kajaki, rowery). Dla amatorów turystyki rowerowej i pieszej przygotowano znakomicie oznakowane szlaki o łącznej długości ponad 80 km.

Wychodząc naprzeciw potrzebom turystów, mieszkańców, aktywnie wypoczywających nad Jeziorem Mochel Urząd Miejski oraz firma PartNet dała możliwość odebrania darmowego sygnału WiFi na całej powierzchni plaży. Dzięki temu konsekwentnie budowany jest wizerunek Kamienia Krajeńskiego jako miasta przyjaznego dla turystów oraz mieszkańców Gminy.

W skali województwa i powiatu atrakcyjność krajobrazu Gminy Kamień Krajeński jest dość wysoka, dzięki istniejącym zasobom przyrodniczym i kulturowym. Gmina dysponuje potencjałem turystycznym, jednak baza usługowa, w tym oferta gastronomiczna i noclegowa, wymaga dalszego rozwoju i lepszego dostosowania do potrzeb odwiedzających. Istniejąca oferta jest rozproszona i w niewystarczającym stopniu powiązana z lokalnymi atrakcjami, szlakami turystycznymi oraz systemem informacji turystycznej.

Ważnym elementem tożsamości Zamartego jest ponad osiemdziesięcioletnia tradycja hodowli i badań ziemniaka, kontynuowana przez Hodowlę Ziemniaka Zamarte Sp. z o.o. – Grupa IHAR. Ośrodek jest rozpoznawalną marką Zamartego, elementem dziedzictwa rolniczego i naukowego gminy oraz źródłem specjalistycznych wizyt krajowych i międzynarodowych. W ośrodku powstało ponad 120 odmian ziemniaka, a jego dorobek jest rozpoznawalny w kraju i za granicą. Potencjał ten może być wykorzystywany – we współpracy i za zgodą zakładu – w edukacji rolniczej, turystyce naukowej i branżowej, promocji lokalnych produktów, wydarzeniach oraz interpretacji dziedzictwa przemian wsi.

7.1.4. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE W KSZTAŁTOWANIU SIECI OSADNICZEJ

Szczegółowy opis środowiska i jego komponentów zawiera Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032 przyjęty Uchwałą Nr XIX/123/2025 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim w dniu 30 października 2025 r.

Celem programu jest poprawa stanu środowiska naturalnego oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju poprzez realizację działań inwestycyjnych, organizacyjnych i edukacyjnych związanych m.in. z ochroną powietrza, gospodarką wodno-ściekową, ochroną zasobów przyrodniczych, gospodarką odpadami, ograniczaniem emisji zanieczyszczeń oraz poprawą efektywności energetycznej.

Ogólnie rzecz ujmując, Gmina Kamień Krajeński to obszar ciekawy pod względem przyrodniczym i turystycznym. Znajdują się tu duże kompleksy leśne i zróżnicowana sieć wód. Sieć wodną opisano w rozdziale dotyczącym gospodarowania wodami. Informacje o świecie roślin i zwierząt podano w rozdziale dotyczącym obszarów i obiektów prawnie chronionych.

Jak podano w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032 przyjętym Uchwałą Nr XIX/123/2025 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 października 2025 r., obszar Gminy stanowi wysoczyznę morenową, falistą, której rzędna powierzchni terenu waha się średnio w przedziale 135-150 m n.p.m., przy czym najniżej położony punkt znajduje się w dolinie rzeki Kamionki – 105,9 m n.p.m., natomiast najwyższy punkt o wysokości 188,9 m n.p.m. (najwyższa bezwzględna wysokość w województwie kujawsko-pomorskim) stanowi kulminacja moreny czołowej (zbudowanej z piasków, żwirów, głazów i glin) zwana „Czarną Górą” położona pomiędzy miejscowościami Obkas i Dąbrówka.

Konsekwencją genezy form morfologicznych występujących na omawianym terenie (sandry, moreny, pagórki kemowe, wały ozowe, rynny polodowacowe czy zagłębienia wytopiskowe) jest ich litologia, a tym samym charakter pokrywy glebowej.

Gmina jest też ciekawa pod względem zabytków, które opisano w osobnym rozdziale. Z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej warto zwrócić uwagę na Kolegiatę Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kamieniu Krajeńskim, mury miejskie czy Klasztor Karmelitów Bosych w Zamartem.

Pomimo znaczących walorów turystycznych, charakter Gminy można określić **głównie jako rolniczy**. Dlatego ważne są elementy zieleni urządzonej wpisane w rolniczy krajobraz. **Zieleń urządzona** w granicach Gminy reprezentowana jest przez parki podworskie (w Niwach, Radzimiu i Zamartem), zieleń na cmentarzach, park miejski przy ulicy Sępoleńskiej

w Kamieniu Krajeńskim, a także nasadzenia szpalerowe, ogrody działkowe i inne tereny rekreacyjne. Tereny zieleni zajmują łącznie niewielki obszar (około 11 ha) i stanowią 0,1% ogólnej powierzchni omawianej jednostki.

7.2. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

7.2.1. KLIMAT

Klimat można scharakteryzować jako przejściowy, kształtowany poprzez zmienny w swym zasięgu masyw powietrza morskiego (z zachodu) i kontynentalnego (ze wschodu).

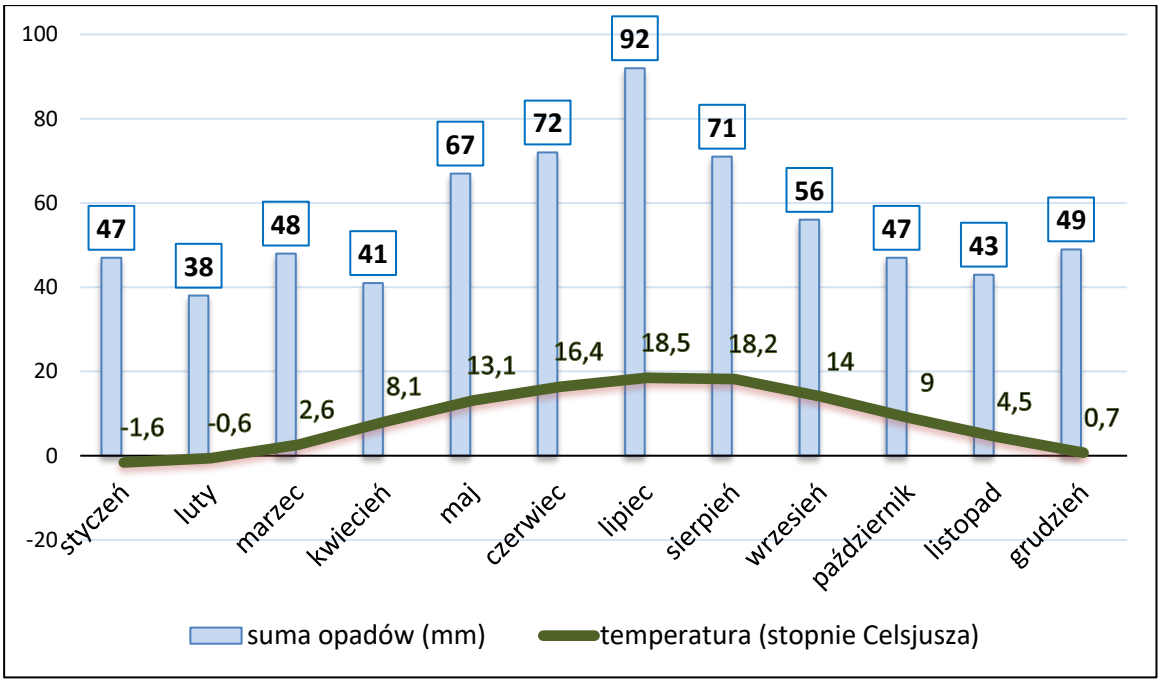
Zgodnie z danymi pogodowymi zebranymi w latach 1991-2021, prezentowanymi na stronie www.climate-data.org średnia roczna temperatura powietrza w Kamieniu Krajeńskim wynosi 8,6^{o}C. Najcieplejszym miesiącem roku jest lipiec, a najzimniejszym styczeń.

Średnia roczna suma opadów wynosi 671 mm. Występuje wyraźna przewaga opadów letnich nad zimowymi.

Niekorzystną cechą klimatu, zwłaszcza dla wegetacji roślin są powtarzające się co roku silne przymrozki wiosenne i jesienne, których nasilenie przypada na przełom kwietnia i maja.

Na podstawie danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej za lata 1991-2020O stwierdzono, że okres wegetacyjny trwa około 235 dni (tj. dni ze średnią temperaturą dobową minimum 5°C).

Na kolejnym wykresie przedstawiono szczegółowe dane dotyczące średnich temperatur oraz opadów w poszczególnych miesiącach w Kamieniu Krajeńskim.

Rycina 6. Wykres klimatyczny dla miejscowości Kamień Krajeński
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.climate-data.org

Celem Gminy Kamień Krajeński w zakresie **ochrony klimatu** powinno być podejmowanie działań zapobiegających jego zmianom, zabezpieczenie przed skutkami zmian, których nie udało się uniknąć, przystosowanie Gminy do zachodzących zmian klimatu, zmniejszenie podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zachodzące zmiany klimatu objawiające się przez: deszcze nawalne, nagłe powodzie i podtopienia, powodzie od strony rzek, burze, w tym burze z gradem, długotrwałe okresy bezopadowe, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą mają istotny, negatywny wpływ na sektor gospodarki wodnej, funkcjonowanie infrastruktury przeciwpowodziowej i innych elementów infrastruktury np. energetycznej, czy drogowej oraz utrudniają działania z zakresu ochrony przed skutkami awarii i klęsk żywiołowych. Należy brać pod uwagę występowanie silnych wiatrów, incydentalnych trąb powietrznych oraz intensywnych wyładowań atmosferycznych z gwałtownymi opadami deszczu lub gradu. Zmiany klimatu mogą istotnie wpływać na rolnictwo, w tym na długość okresu wegetacyjnego, który będzie się zwiększał.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. „**Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku**” **(SPA 2020).** Opracowanie SPA wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania,

COM(2009)147 oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

SPA wskazuje **cele i kierunki działań adaptacyjnych**, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków,
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej,
- planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- właściwe gospodarowanie na obszarach m.in. rolnych i chronionych (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych),
- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych,
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej,
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miejscowościach o szczególnie zwartej zabudowie w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w centrach miejscowości.

Rekomendowane kierunki działań adaptacyjnych to: ochrona przeciwpowodziowa obszarów położonych na terenach zalewowych oraz zabezpieczenie potrzeb w zakresie dostępu do wody dobrej jakości.

Celem zapobiegania zmianom klimatu oraz adaptacji do zmian, Gmina i inne jednostki działające na tym terenie już teraz podejmują **działania o charakterze planistycznym, inwestycyjnym i technicznym**, a także edukacyjno-informacyjnym. Są to działania:

- racjonalna gospodarka wodno-ściekowa, w tym wspieranie retencji wód,
- zarządzanie ryzykiem powodzi i podtopień,
- kształtowanie terenów zieleni,
- uwzględnienie kwestii zmian klimatu w dokumentach planistycznych i innych dokumentach strategicznych, np. zapisy projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniają zagadnienia związane z ochroną klimatu np. właściwe przewietrzanie zabudowy, ochrona przed powodzią i podtopieniami, gospodarowanie wodami opadowymi, zachowanie naturalnych walorów przyrodniczych, ochrony przyrody,
- ograniczanie niskiej emisji i zanieczyszczenia powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów lub niskiej jakości paliwa w indywidualnych systemach grzewczych oraz stosowanie się mieszkańców do zapisów uchwały antysmogowej,
- przedsięwzięcia termomodernizacyjne w obiektach użyteczności publicznej,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza,
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze środków transportu, poprzez remonty i modernizacje dróg,
- wspieranie rozwoju transportu rowerowego poprzez rozwój i modernizację infrastruktury,
- wspieranie rozwoju i modernizacji infrastruktury pieszej.

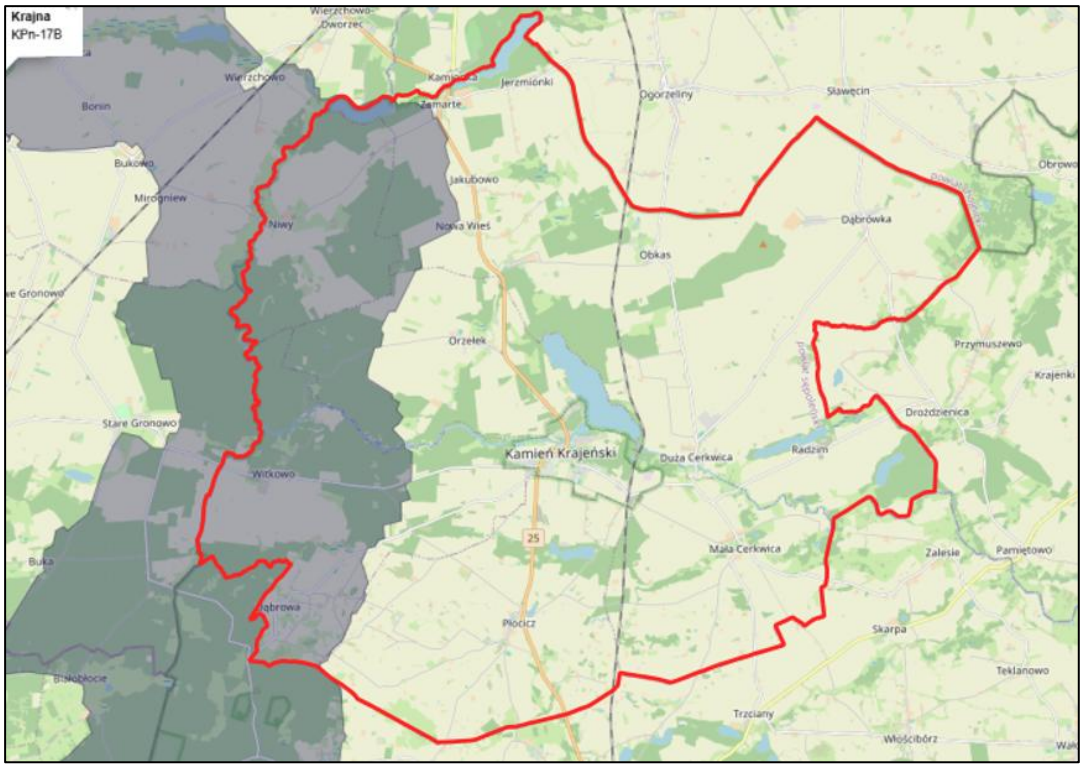
7.2.2. KORYTARZE EKOLOGICZNE

Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację zwierząt, roślin lub grzybów.
W celu zachowania ich drożności zaleca się prowadzić następujące działania:

- uwzględnianie korytarzy ekologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- budowa przejść dla zwierząt – dotyczy miejsc, gdzie przecinają się drogi już istniejące (o najwyższym natężeniu ruchu) z korytarzami ekologicznymi, na drogach już istniejących o mniejszym natężeniu ruchu w miejscach przecięcia korytarzy migracyjnych, umieszczenie odpowiednich znaków informujących o tym oraz ograniczenie prędkości,
- ochrona dolin rzecznych – poprzez zaniechanie zabudowy brzegów, regulacji koryta rzecznego; rewitalizacja najbardziej zdegradowanych odcinków rzek,
- zalesienia – dotyczy korytarzy migracyjnych, gdzie płaty lasu w obrębie takiego korytarza są oddalone od siebie na odległość powyżej 1 km (z wyłączeniem cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych),
- ochrona przed zabudową korytarzy ekologicznych o znacznych przewężeniach, spowodowanych bezpośrednim sąsiedztwem terenów zurbanizowanych.

Do zaniku ekosystemów oraz zmniejszenia się liczby gatunków prowadzą takie działania jak: budowa dróg, zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa i handlowa, eksploatacja surowców, lokalizacja składowisk odpadów. Do najbardziej podatnych na degradację należą środowiska bagienne, wodne oraz stare lasy. Zachowanie drożności korytarzy ekologicznych powinno polegać przede wszystkim na ich ochronie przed zabudową, przegrodzeniem i na tworzeniu nowych nasadzeń.

Przebieg korytarzy ekologicznych przedstawiono na podstawie projektu opracowanego przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot. Wg projektu z 2012 zachodnia część Gminy Kamień Krajeński znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego „Krajna”

Rycina 7. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012 na tle lokalizacji Gminy Kamień Krajeński
Źródło: https://mapa.korytarze.pl/

7.2.3. AUDYT KRAJOBRAZOWY[2]

Audyt krajobrazowy województwa kujawsko-pomorskiego został przyjęty Uchwałą Nr LXI/851/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2023 r. w sprawie audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego. Dokument zaczął obowiązywać po upływie 90 dni od daty uchwalenia, czyli 25 grudnia 2023 r.
W audycie krajobrazowym wskazano krajobrazy występujące na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego (w tym na obszarze Gminy Kamień Krajeński) oraz lokalizację **krajobrazów priorytetowych, których w opisywanej Gminie nie wyznaczono**. Audyt krajobrazowy określa cechy charakterystyczne krajobrazów i dokonuje oceny ich wartości. Zidentyfikowano zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów oraz określono rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony tych krajobrazów.

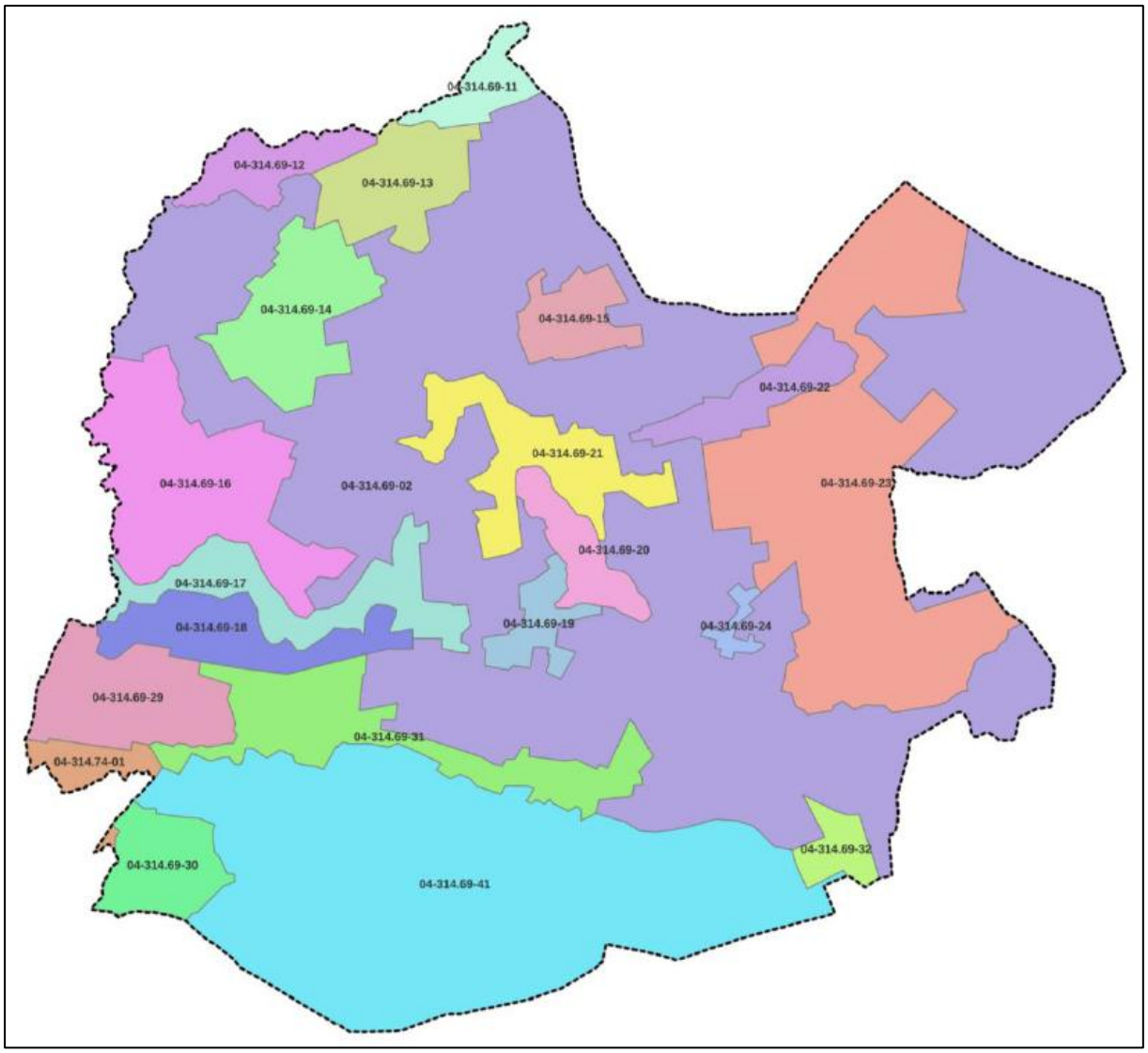
Dla krajobrazów priorytetowych (brak w Gminie) oraz dla wybranych form ochrony przyrody i krajobrazu, o których mowa w art. 38a ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, audyt określa rekomendacje i wnioski

[2] https://biuro-planowania.pl/35/audyt-krajobrazowy

dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów. W przypadku Gminy Kamień Krajeński jest to Krajeński Park Krajobrazowy obejmujący cały obszar wiejski (nie obejmuje tylko terenu Kamienia Krajeńskiego).

Gmina Kamień Krajeński jest obszarem zróżnicowanym pod względem krajobrazowym, gdyż została objęty granicami aż 21 jednostek krajobrazowych wydzielonych w audycie krajobrazowym (04-314.69-02; 04-314.69-11; 04-314.69-12; 04-314.69-13; 04-314.69-14; 04-314.69-15; 04-314.69-16; 04-314.69-17; 04-314.69-18; 04-314.69-19; 04-314.69-20; 04-314.69-21; 04-314.69-22; 04-314.69-23; 04-314.69-24; 04-314.69-29; 04-314.69-30; 04-314.69-31; 04-314.69-32; 04-314.69-41; 04-314.74-01). Jednak ponad połowa Gminy leży w zasięgu jednej z nich oznaczonej jako 04-314.69-02 (typ: 6- wiejskie; podtyp 6d- z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości). Wiele wydzielonych krajobrazów obejmuje tylko fragmenty opisywanego obszaru.

Zasięg krajobrazów w Gminie Kamień Krajeński przedstawiono na rycinie.

Rycina 8. Krajobrazy występujące na obszarze Gminy Kamień Krajeński wskazane w audycie krajobrazowym województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie zamieszczone w planie ogólnym Gminy Kamień Krajeński

7.2.4. PRAWNA OCHRONA PRZYRODY

W granicach Gminy Kamień Krajeński występują formy ochrony przyrody: obszar NATURA 2000 „Dolina Łobżonki", Krajeński Park Krajobrazowy, 10 pomników przyrody (część z nich to grupy drzew, aleje) oraz 4 użytki ekologiczne.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy poinformował, że w latach 2020-2024 nie prowadził na terenie Gminy Kamień Krajeński znaczących zadań dotyczących ochrony środowiska, a także nie planuje utworzenia na opisywanym terenie rezerwatów przyrody ani obszarów Natura 2000. Powoływanie pozostałych form ochrony przyrody leży

w gestii innych organów. Przewidziana jest dalsza realizacja zadań ochronnych wskazanych w dokumentach planistycznych dla obszarów i obiektów chronionych.
RDOŚ w Bydgoszczy przekazał, że na terenie Gminy Kamień Krajeński ustalono jedną strefę ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania bielika Haliaeetus albicilla w Nadleśnictwie Lutówko, decyzją znak WPN.6442.4.2014.KLD z dnia 12 marca 2014 r. a zmienioną decyzją znak WPN.6442.3.2015. Ponadto na opisywanym terenie w 2018 r. zinwentaryzowano stanowisko winniczka Helix pomatia.

Obszar Natura 2000[3]

W granicach Gminy Kamień Krajeński znajduje się niewielki fragment specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Łobżonki (PLH300040). Fragmenty wymienionego obszaru zlokalizowane są w obrębach Płocicz i Dąbrowa.

Burmistrz Kamienia Krajeńskiego zwróciła się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy jako organu właściwego w przypadku obszarów Natura 2000. W odpowiedzi na wniosek dotyczący ustalenia rzeczywistego zasięgu obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 otrzymano informację, że w ocenie RDOŚ w Bydgoszczy obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 faktycznie znajduje się na terenie Gminy Kamień Krajeński (granice pobrane przy pomocy usługi WFS „Państwowy Rejestr Granic" Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w dniu 11 września 2026 r.). Wg RDOŚ w Bydgoszczy teren wspólny Gminy i obszaru Natura 2000 zajmuje powierzchnię około 0,56 ha. Z kształtu tego terenu wywnioskować jednak można, że początkową intencją wyznaczania granicy obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 nie było zlokalizowanie go na terenie Gminy Kamień Krajeński, a wystąpiły niedociągnięcia w wyznaczaniu granicy. RDOŚ zastrzegł też, że ewentualnie mogła nastąpić sytuacja, gdy w okresie od wyznaczenia obszaru Natura 2000 do dziś korekcie podlegała granica Gminy, jednak wg dostępnych informacji taka zmiana nie nastąpiła. W celu wszczęcia procedury korekty granicy ww. obszaru Natura 2000 należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, który jest organem wiodącym przy zarządzaniu tym obszarem. Taka procedura nie jest jednak zadaniem możliwym do zrealizowania przed przyjęciem niniejszej strategii rozwoju. Dlatego informację

[3] Informację o specjalnym obszarze ochrony siedlisk opracowano na podstawie https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewnatura2000.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH300040.H

o występowaniu obszaru Natura 2000 w granicach Gminy Kamień Krajeński pozostawiono z zastrzeżeniem, że w najbliższych latach wymaga dalszej weryfikacji.

Obszar chroni rzekę Łobżonkę wraz z fragmentami dopływów - Lubczą i Orlą oraz tereny do nich przyległe, stanowiąc jeden z najcenniejszych obszarów przyrodniczych na Krajnie (Pojezierzu Krajeńskim). Osią obszaru jest około 60 kilometrowa dolina rzeki Łobżonki od okolic Białobłocia i Lutówka aż po dolinę rzeki Noteć (poniżej Osieka nad Notecią). W rzekach dominuje żwirowo-piaszczysty charakter dna i szybki nurt nawiązujący do rzek podgórskich. Ostoję wyróżnia obecność bogatych florystycznie, właściwie wykształconych grądów w odmianie krajeńskiej oraz znaczne powierzchnie ekstensywnie użytkowanych łąk.

Siedliska przyrodnicze będące przedmiotem ochrony opisywanego Obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki (PLH300040) to:

- Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (Charcteria spp.),
- Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion,
- Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne,
- Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (Ranunculion fluitantis),
- Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium),
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris),
- Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),
- Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji,
- Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea),
- Torfowiska nakredowe (Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis),
- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum),
- Żyzne buczyny (Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion),

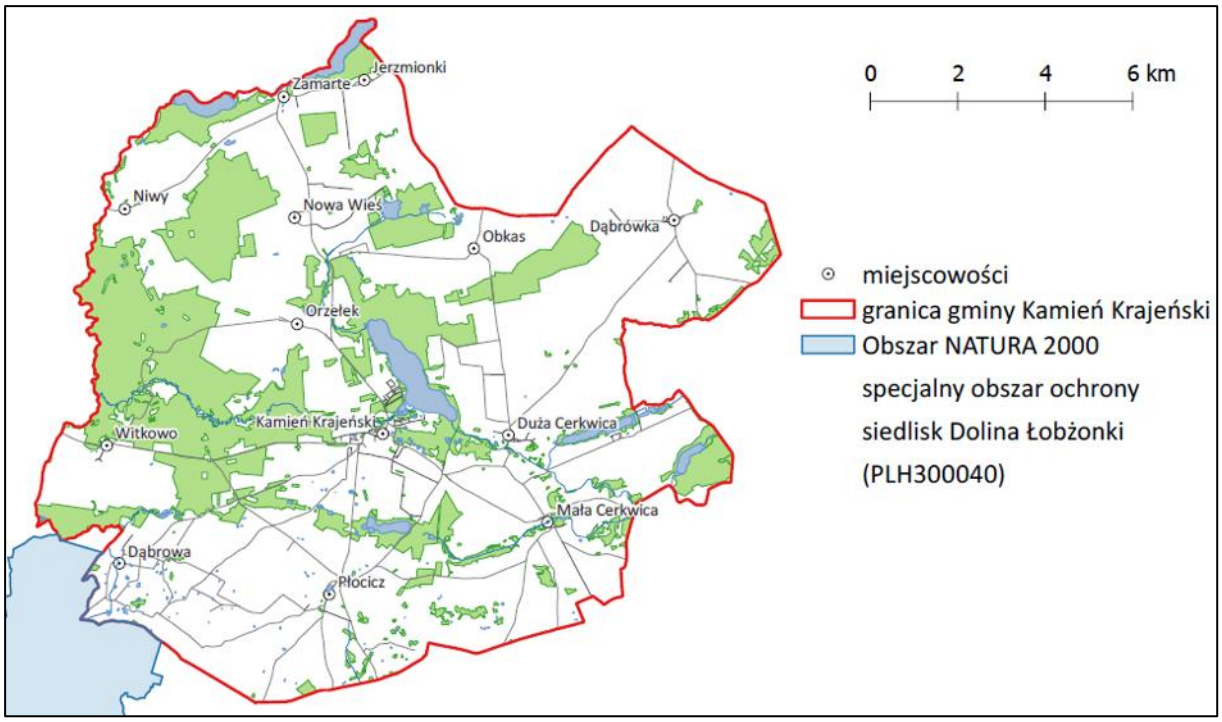
- Grąd subatlantycki (Stellario-Carpinetum),
- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum),
- Kwaśne dąbrowy (Quercion robori-petraeae),
- Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne,
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae) i olsy źródliskowe.

Gatunkami roślin będących przedmiotem ochrony są lipiennik Loesela Liparis loeselii oraz sierpowiec błyszczący Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus.

Gatunki zwierząt innych niż ptaki, będące przedmiotem ochrony to:

- bóbr europejski Castor fiber,
- czerwończyk nieparek Lycaena dispar,
- jelonek rogacz Lucanus cervus,
- kumak nizinny Bombina bombina,
- minóg strumieniowy Lampetra planeri,
- pachnica dębowa Osmoderma eremita (Osmoderma barnabita),
- skójka gruboskorupowa Unio crassus,
- traszka grzebieniasta Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus),
- trzepla zielona Ophiogomphus cecilia,
- wydra Lutra lutra.

Obowiązuje Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 marca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Łobżonki (PLH300040), w którym określono m.in. dokładne granice obszaru oraz cele ochrony.

Rycina 9. Obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki (PLH300040) na terenie Gminy Kamień Krajeński
Źródło: rycina zamieszczona w projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032" (autor: Kamil Nabagło o środowisku)

Krajeński Park Krajobrazowy[4] został utworzony na mocy Rozporządzenia nr 24/98 Wojewody Bydgoskiego z dnia 17 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia parku krajobrazowego pod nazwą Krajeński Park Krajobrazowy (Dziennik Urzędowy Województwa Bydgoskiego Nr 61, poz. 344 z dnia 5 października 1998 r.). Obowiązujący akt prawa miejscowego dla tego obszaru to Uchwała Nr X/229/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Krajeńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r. poz. 2550 ze zm.) zmieniony Uchwałą nr XLII/717/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 marca 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Krajeńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2018 r. poz. 1477).

Głównym celem ochrony w Parku jest zachowanie unikalnego środowiska przyrodniczego swoistych cech krajobrazu oraz wartości kulturowych i historycznych cechujących region Krajny. Ze względu na sposób użytkowania powierzchni, charakter Parku można określić jako rolniczy. Grunty uprawiane rolniczo poprzeplatane pagórkami, zadrzewieniami i oczkami śródpolnymi stanowią 66 % obszaru Parku.

[4] Informację o Krajeńskim Parku Krajobrazowym opracowano na podstawie https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewparkkrajobrazowy.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.PK.112

Krajeński Park Krajobrazowy obejmuje cały obszar wiejski Gminy Kamień Krajeński. Nie obejmuje tylko obszaru Kamienia Krajeńskiego. Dlatego nie prezentuje się ryciny z położeniem Parku.

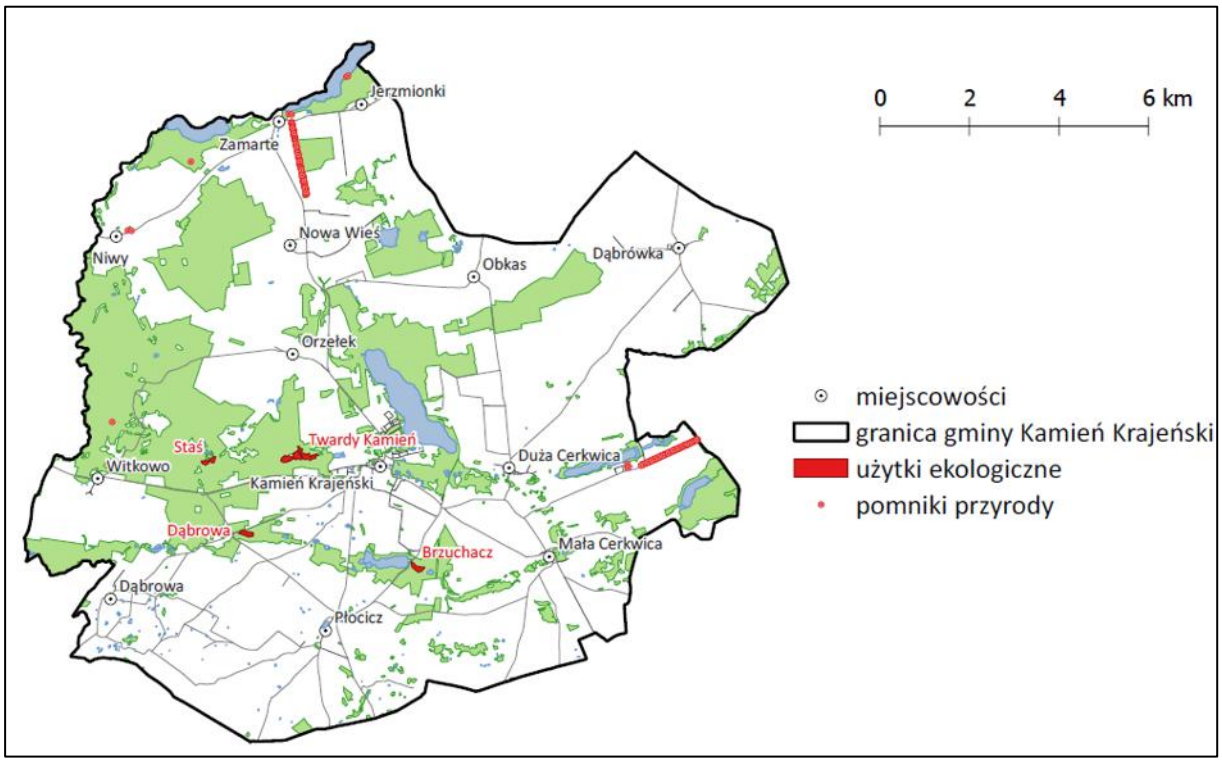
Użytki ekologiczne zlokalizowane na terenie Gminy Kamień Krajeński to bagna stanowiące 4 odrębne użytki ekologiczne: Dąbrowa, Brzuchacz, Twardy Kamień i Staś. Aktualnym aktem prawa w sprawie wymienionych form ochrony jest Rozporządzenie Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych (Dz. Urz. Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2005 r. Nr 82, poz. 1518).

Pomnikami przyrody na omawianym obszarze są drzewa i grupy / aleje drzew:[5]

- aleja dębowa przy drodze gruntowej w miejscowości Zamarte (działka ew. nr 29),
- dąb szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 420 cm rosnący w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 28/11 w miejscowości Niwy,
- dąb szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 376 cm oraz lipa drobnolistna trójwierzchołkowa o obwodzie w pierśnicy 308/266/180 w parku dworskim w miejscowości Radzim,
- aleja (głównie lipowa) w pasie drogowym drogi powiatowej nr 1109C na działce numer ewidencyjny 20 w miejscowości Radzim (aleja przydrożna w Radzimiu),
- lipa drobnolistna o obwodzie 202 cm rosnąca w parku w miejscowości Niwy,
- dwie lipy drobnolistne w zabytkowym parku dworskim, działka ewidencyjna nr 12 w miejscowości Zamarte,
- dąb szypułkowy o obwodzie 299 cm rosnący w oddziale 32c leśnictwa Kamionka obrębu Lutówko, nadleśnictwa Lutówko nr dz. 32-LP,
- dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm i wysokości 30 m rosnący na działce Nr 14-LP, obręb Zamarte, leśnictwo Kamionka, oddział 14 a,
- dąb szypułkowy o obwodzie 380 cm i wysokości 27 m rosnący na działce Nr 14-LP, obręb Zamarte, leśnictwo Kamionka, oddział 14 a,

[5] wykaz pochodzi z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032" (autor: Kamil Nabagło o środowisku)

- dąb szypułkowy o obwodzie 484 cm rosnący na działce ew. nr 66 LP obręb Witkowo, oznaczonej jako 66j leśnictwa Witkowo, obrębu Lutówko, nadleśnictwa Lutówko w miejscowości Witkowski Młyn.

Rycina 10. Lokalizacja użytków ekologicznych i pomników przyrody na terenie Gminy Kamień Krajeński

Źródło: rycina zamieszczona w projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032” (autor: Kamil Nabagło o środowisku)

Pełne dane dla pomników przyrody zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie https://crfop.gdos.gov.pl/.

Gmina sukcesywnie poddaje drzewa zabiegom pielęgnacyjnym w celu zachowania i wyeksponowania cennego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, aby jeszcze długo mogły wzbudzać podziw wśród kolejnych pokoleń mieszkańców, jak również turystów.

7.2.5. JAKOŚĆ POWIETRZA

Oceny i wynikające z nich działania odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych **strefami**, obejmujących obszar całego kraju. Da wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje podział kraju na strefy. Według tego podziału w województwie kujawsko-pomorskim wydzielono 4 strefy: aglomeracja bydgoska, miasto

Toruń, miasto Włocławek oraz strefa kujawsko-pomorska. Gmina Kamień Krajeński należy do strefy kujawsko-pomorskiej.

Wartości poszczególnych poziomów substancji w powietrzu zostały zróżnicowane ze względu na **ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin**.

W ocenach pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi obecnie uwzględnia się: dwutlenek siarki (SO_2), dwutlenek azotu (NO_2), tlenek węgla (CO), benzen (C_6H_6), ozon (O_3), pył PM10 i PM2,5, metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyle PM10 oraz (B(a)P) w pyle PM10.

Oceny dokonywane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmują: dwutlenek siarki (SO_2), tlenki azotu NOx i ozon (O_3).

Wynikiem oceny **dla wszystkich substancji podlegających ocenie** (dla kryteriów: poziom dopuszczalny i poziom docelowy) jest zaliczenie strefy do jednej z klas:

- ✓ **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- ✓ **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne albo przekraczają poziomy docelowe.

W przypadku **poziomu celu długoterminowego dla ozonu** przyjęto oznaczenie klas:

- ✓ **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- ✓ **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy przekraczają poziom celu długoterminowego.

Dla **pyłu zawieszonego PM2,5 i kryterium** – poziom dopuszczalny dla fazy II zostały określone następujące klasy:

- ✓ **klasa A1** - oznacza brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- ✓ **klasa C1** – oznacza przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla fazy II.

W tabeli przedstawiono klasy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie kujawsko-pomorskiej w latach 2020-2025. Na terenie Gminy Kamień Krajeński nie ma stacji

pomiarowej jakości powietrza wchodzącej w skład monitoringu państwowego. W związku z tym przeanalizowano **dane dla całej strefy kujawsko-pomorskiej**, w skład której wchodzi Gmina Kamień Krajeński.

Dane zaprezentowano w ujęciu poszczególnych lat, biorąc pod uwagę **kryterium ochrony zdrowia**. W latach 2023-2025 w strefie kujawsko-pomorskiej, w której znajduje się Gmina Kamień Krajeński stwierdzono klasę C tylko dla jednego zanieczyszczenia, tj. benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. We wcześniejszych latach stwierdzano rokrocznie także klasę C także dla pyłu zawieszonego PM10, a w 2021 roku odnotowano klasę C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5 (II faza). Jakość powietrza w strefie w ostatnich latach **poprawiła się**.

Tabela 12. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	Klasa w danym roku					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
SO_2 (dwutlenek siarki)	A	A	A	A	A	A
NO_2 (dwutlenek azotu)	A	A	A	A	A	A
CO (tlenek węgla)	A	A	A	A	A	A
C_6H_6 (benzen)	A	A	A	A	A	A
PM2,5 (pył zawieszony)	A/A1	A**/C1**	A/A1	A/A1	A/A1	A/A1
PM10 (pył zawieszony)	**C**	**C**	**C**	A	A	A
B(a)P	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**	**C**
As (arsen)	A	A	A	A	A	A
Cd (kadm)	A	A	A	A	A	A
Ni (nikiel)	A	A	A	A	A	A
Pb (ołów)	A	A	A	A	A	A
$O_{3\ dc}$ (ozon – poziom docelowy)	A	A	A	A	A	A
$O_{3\ dt}$ (ozon – poziom długoterminowy)	**D2**	**D2**	**D2**	**D2**	**D2**	**D2**

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim - raporty za lata 2020-2025

W kolejnej tabeli przedstawiono wyniki oceny dla **kryterium ochrony roślin**. W latach 2020-2025 nie odnotowano zmian w klasyfikacji.

Tabela 13. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Strefa	Rok	Klasyfikacja wg rodzajów zanieczyszczeń			
		O_3 (dc)	O_3 (dt)	NO_2	SO_2
Strefa kujawsko-pomorska	2020	A	**D2**	A	A
	2021	A	**D2**	A	A
	2022	A	**D2**	A	A
	2023	A	**D2**	A	A
	2024	A	**D2**	A	A
	2025	A	**D2**	A	A

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim - raporty za lata 2020-2025

Dodatkowo należy wyjaśnić, że zaliczenie całej strefy kujawsko-pomorskiej do klasy C lub D2 nie oznacza, że przekroczenie wystąpiło bezpośrednio na terenie Gminy Kamień Krajeński. Przekroczenia mogły mieć miejsce w innych częściach strefy, a klasyfikacja obejmuje cały jej obszar.

Od 2023 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) podaje wyniki stężeń zanieczyszczeń stwierdzonych na terenie każdej gminy, w tym Gminy Kamień Krajeński – na podstawie wyników modelowania matematycznego.

Tabela 14. Wielkość średnich rocznych stężeń zanieczyszczeń pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 wyliczonych dla obszaru Gminy Kamień Krajeński w oparciu o wyniki modelowania matematycznego

Rok	Minimum ($\mu g/m^3$)	Maksimum ($\mu g/m^3$)	Średnie roczne stężenie ($\mu g/m^3$)	Dopuszczalna norma średniego rocznego stężenia ($\mu g/m^3$)
pył zawieszony PM10				
2023	18,3	24,7	20,0	wg przepisów krajowych – max. 40 $\mu g/m^3$ wg propozycji WHO max. 20 $\mu g/m^3$
2024	18,6	24,9	20,4	
2025	10,3	12,4	11,4	
pył zawieszony PM2,5				
2023	10,7	15,0	12,0	wg przepisów krajowych – max. 20 $\mu g/m^3$ wg propozycji WHO max. 10 $\mu g/m^3$
2024	10,5	14,4	11,6	
2025	5,8	6,9	6,3	

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim - raporty za lata 2023-2025

Oprócz stężeń pyłów zawieszonych GIOŚ podaje wyniki stężeń benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 - na podstawie wyników modelowania matematycznego.

Tabela 15. Wielkość średnich rocznych stężeń zanieczyszczeń benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 wyliczonych dla obszaru Gminy Kamień Krajeński w oparciu o wyniki modelowania matematycznego

Rok	Minimum (ng/m^3)	Maksimum (ng/m^3)	Średnie roczne stężenie (ng/m^3)	Dopuszczalna norma średniego rocznego stężenia (ng/m^3)
2023	0,25	1,36	0,45	wg przepisów krajowych – max. 1 ng/m^3
2024	0,39	2,86	0,58	
2025	0,52	0,99	0,65	

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim - raporty za lata 2023-2025

Podsumowując, Gmina Kamień Krajeński charakteryzuje się stosunkowo czystym powietrzem atmosferycznym. Głównym źródłem zanieczyszczeń w Gminie Kamień Krajeński jest niska emisja oznaczająca emisję na niskiej wysokości do około 40 m. Problem wynika z ogrzewania domów za pomocą węgla, drewna i innych paliw stałych, często w piecach niespełniających standardów emisyjnych.

Szczególnie istotnym problemem, który należy wyeliminować jest nielegalne spalanie odpadów w piecach gospodarstw indywidualnych. Jest to działanie niezgodne z prawem. Substancje powstałe podczas spalania odpadów kumulują się w organizmie uszkadzając komórki oraz narządy wewnętrzne i mogą powodować choroby nowotworowe. W przypadku stwierdzenia termicznego przekształcania odpadów w instalacji do tego nieprzeznaczonej mogą zostać wymierzone sankcje karne wynikające z art. 191 ustawy o odpadach. Kara może wynieść nawet 5 000 zł. W przypadku podejrzenia spalania odpadów można przekazywać informację do Burmistrza Kamienia Krajeńskiego lub Policji.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński nie występuje uciążliwy przemysł (huty, koksownie czy elektrownie cieplne), który mógłby być źródłem skażenia powietrza atmosferycznego.

Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego w Gminie Kamień Krajeński ma również emisja ze źródeł komunikacyjnych, co związane jest z przebiegiem drogi krajowej nr 25 oraz dróg powiatowych i gminnych poprowadzonych czasami w zwartej zabudowie. Pojazdy silnikowe odpowiadają za znaczną część emisji pyłu zawieszonego, a także za pewną część emisji WWA. Motoryzacja jest też głównym źródłem emisji tlenków azotu oraz całej gamy tzw. lotnych substancji organicznych (volatile organic compounds – VOC) oraz pyłu pochodzącego ze zużywanych opon i klocków hamulcowych.

Uchwała antysmogowa[6]

Na poziomie województw tworzone są uchwały antysmogowe. Uchwałą nr VIII/136/19 z dnia 24 czerwca 2019 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego wprowadził na obszarze województwa ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw tzn. przyjął tzw. uchwałę antysmogową. W dniu 30 sierpnia 2021 r. Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego przyjął uchwałę Nr XXXV/510/21 zmieniającą uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Docelowo na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dopuszczone jest eksploatowanie instalacji na paliwo stałe spełniające minimalny standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości sprawności cieplnej oraz granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303-5:2012, a także wymagań określonych w punkcie 1 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe. Wymiana lub dostosowanie ogrzewaczy niespełniających powyższych wymogów musi nastąpić do 31 grudnia 2029 r., gdyż zakaz ich użytkowania będzie obowiązywał od 1 stycznia 2030 r.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o **centralnej ewidencji emisyjności budynków** że każdy właściciel lub zarządca budynku zobowiązany jest złożyć do CEEB deklarację dotyczącą źródeł ciepła i spalania paliw. Według wytycznych Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, któremu powierzono stworzenie systemu, deklaracje mogą być składane za pomocą prostego, internetowego formularza. Osoby, które nie mogą skorzystać z tej formy składania deklaracji, mogą ją złożyć w formie papierowej do Burmistrza Kamienia Krajeńskiego. Właściciele lub zarządcy nowych budynków na zgłoszenie będą mieli 2 tygodnie od momentu uruchomienia źródła ciepła. W przypadku pozostałych urządzeń grzewczych termin zgłoszenia upłynął z końcem czerwca 2022 r. Brak złożenia deklaracji zagrożony jest karą grzywny. CEEB to ewidencja, w której

[6] Uchwała antysmogowa została opublikowana na stronie https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2019/3743/
Zmiana uchwały antysmogowej została opublikowana na stronie https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2021/4347/

znajdują się kompleksowe informacje dotyczące źródeł ogrzewania budynków. Celem jej stworzenia jest poprawa jakości powietrza i pomoc w wymianie tzw. „kopciuchów".

Realizacja zadań z zakresu m.in. ochrony powietrza była realizowana dzięki działaniom zapisanym w **Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamień Krajeński**. Został on zatwierdzony Uchwałą Nr XXII/135/2016 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 29 września 2016 r. Celem Planu Gospodarki Niskoemisyjnej jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju Gminy. Osiągnięciu celu głównego sprzyja realizacja celów szczegółowych zgodnych z założeniami pakietu klimatyczno-energetycznego. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej jest niezbędnym dokumentem, umożliwiającym gminie pozyskanie funduszy unijnych na działania takie jak: termomodernizacje budynków, wdrażanie odnawialnych źródeł energii, działania z zakresu modernizacji transportu publicznego (zmniejszające emisję).

W 2021 r. Uchwałą Nr XXXI/208/2021 z dnia 14 października 2021 r. Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim przyjęła **Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2021-2036**. Celem dokumentu jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz planowanie działań związanych z rozwojem infrastruktury energetycznej, poprawą efektywności energetycznej oraz zwiększaniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W ramach realizacji założeń dokumentu Gmina Kamień Krajeński podejmuje działania związane m.in. z:

- wspieraniem wymiany nieefektywnych źródeł ciepła,
- poprawą efektywności energetycznej budynków,
- rozwojem odnawialnych źródeł energii,
- modernizacją infrastruktury energetycznej i oświetleniowej,
- wspieraniem mieszkańców w pozyskiwaniu środków na inwestycje proekologiczne.

W 2025 r. Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim podjęła Uchwałę Nr XIX/124/2025 z dnia 30 października 2025 r. w sprawie przyjęcia „**Aktualizacji założeń** do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kamień Krajeński". W ramach działań związanych z realizacją dokumentu prowadzono analizę potrzeb energetycznych gminy oraz monitorowano zmiany wynikające z transformacji energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii uwzględniających lokalne uwarunkowania środowiskowe.

Jednym z podstawowych programów służących poprawie jakości powietrza jest **Program Priorytetowy Czyste Powietrze** skierowany do właścicieli i współwłaścicieli domów jednorodzinnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą. Punkt konsultacyjno-informacyjny działający w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim ma na celu ułatwienie mieszkańcom aplikowanie o dofinansowanie lub pożyczkę w ramach Programu Czyste Powietrze. Funkcjonowanie punktu zachęca mieszkańców do skorzystania z dofinansowania m.in. do wymiany kotłów, przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych, a w efekcie do poprawy jakości powietrza na terenie Gminy Kamień Krajeński. Na koniec 2025 r. wykorzystanie pomocy przez mieszkańców Gminy Kamień Krajeński prezentuje się w następujący sposób:

- liczba złożonych wniosków - 169 szt.,
- liczba zawartych umów - 145 szt.,
- liczba zrealizowanych przedsięwzięć - 93 szt.,
- kwota wypłaconych dotacji – 3 078 128,02 zł.

Kolejnym programem, z którego skorzystali mieszkańcy Gminy Kamień Krajeński był **Program Ciepłe Mieszkanie** Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Został skierowany do właścicieli lub współwłaścicieli lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych bez centralnego systemu ogrzewania i korzystających z indywidualnego źródła ciepła na paliwa stałe. Mogli z niego skorzystać mieszkańcy bloków czy kamienic. Kryterium poziomu dofinansowania był dochód wnioskodawcy. Gmina Kamień Krajeński podpisała umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu w dniu 06.04.2023 r., dzięki czemu mieszkańcy mogli korzystać z programu w latach 2023-2025. W ramach programu mieszkańcy realizowali inwestycje związane z wymianą nieefektywnych źródeł ciepła oraz poprawą efektywności energetycznej lokali mieszkalnych. Program Ciepłe Mieszkanie zakończono z dniem 31 grudnia 2025 r. Łącznie z programu skorzystało 10 mieszkańców Gminy Kamień Krajeński, a kwota udzielonego dofinansowania wyniosła 140 412,03 zł.

Gmina udziela też dotacji z własnego budżetu. Zasady udzielania **dotacji celowej na wymianę źródeł ciepła** zasilanych paliwami stałymi w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie Gminy Kamień Krajeński określone zostały Uchwałą Nr LIX/414/2024 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 stycznia 2024 r. W 2025 r. podpisano 5 umów

dotacji. Wszystkie przedsięwzięcia zostały zrealizowane. Łączna wartość udzielonych dotacji wyniosła 14 500,00 zł, natomiast całkowita wartość inwestycji objętych wsparciem wyniosła około 106 500,00 zł. To znaczący postęp w stosunku do roku 2024, gdy udzielono łącznie dotacji na kwotę 3 704, 00 zł, a koszty ogólne inwestycji wyniosły około 90 000,00 zł.

Dalszymi działaniami zmierzającymi do dalszej poprawy jakości powietrza będą:

- wyeliminowanie spalania odpadów w paleniskach domowych,
- wymiana źródeł ciepła na spełniające aktualne wymogi środowiskowe,
- systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych budynków, co przekłada się na zmniejszenie zapotrzebowania w ciepło,
- wyeliminowanie spalania paliw złej jakości w piecach domowych,
- ograniczenie emisji liniowej (z dróg) np. poprzez poprawę stanu transportu publicznego,
- usprawnienie ruchu, w celu zmniejszenia emisji spalin,
- budowa dróg dla pieszych i rowerów,
- rozwój technologii energooszczędnych,
- zwiększanie udziału OZE,
- kampanie informacyjne i edukacyjne,
- rozdysponowanie ulotek i innych materiałów informacyjno-edukacyjnych,
- kontrole palenisk domowych.

7.2.6. ZAGROŻENIE HAŁASEM

Drogowy ruch komunikacyjny jest głównym **źródłem hałasu** na opisywanym terenie. W związku z tym niezbędna jest kontynuacja działań obejmujących: kompleksowe planowanie zagospodarowania przestrzennego większych układów przestrzennych, stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas, zieleni izolacyjnej oraz stała dbałość o właściwy stan nawierzchni dróg.

W latach 2020-2025 Główny Inspektor Ochrony Środowiska nie realizował pomiarów hałasu w punktach monitoringowych położonych na terenie Gminy Kamień Krajeński. Pomiarów hałasu na przedmiotowym terenie nie prowadzili też zarządy dróg: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Bydgoszczy oraz zarządcy dróg niższego szczebla.

Z uwagi na brak pomiarów hałasu warto przywołać wyniki natężenia ruchu pojazdów silnikowych na drogach. Zgodnie z wynikami **Generalnego Pomiaru Ruchu** 2020/2021 przez omawiany obszar nie przebiega odcinek drogi o natężeniu ruchu pojazdów silnikowych powyżej 3 mln/rok (tj. średnio 8 219 /dobę), którego eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach oraz dla którego wymagane jest sporządzenie mapy akustycznej, niemniej jednak natężenie ruchu pojazdów jest wysokie i wg danych GPR za rok 2025 wynosi: 5 335 pojazdów na dobę na odcinku Zamarte – Kamień Krajeński oraz 6 031 pojazdów na dobę na odcinku Kamień Krajeński – Sępólno Krajeńskie. Omawiany odcinek drogi krajowej charakteryzuje się dużym udziałem ruchu ciężarowego.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zamierza w najbliższych latach zrealizować **budowę obwodnicy Kamienia Krajeńskiego**, a dalszej perspektywie **rozbudowę drogi krajowej nr 25** na odcinku Kamień Krajeński – Sępólno Krajeńskie. Realizacja inwestycji drogowych w dużej mierze uzależniona jest jednak od zapewnienia finansowania.

Ze względu na rolniczy charakter Gminy Kamień Krajeński brak jest na jej terenie znaczących źródeł hałasu w postaci zakładów przemysłowych. Lokalnie negatywne oddziaływania akustyczne powodują zakłady i gospodarstwa rolne.

Zgodnie z danymi Starosty Sępoleńskiego w latach 2020-2024 nie wydawano decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu dla podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Kamień Krajeński (art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska). Ponadto z rejestrów prowadzonych w WIOŚ w Bydgoszczy wynika, że w latach 2020-2024 nie prowadzono kontroli hałasu w zakładach na terenie Gminy Kamień Krajeński.

7.2.7. GOSPODAROWANIE WODAMI

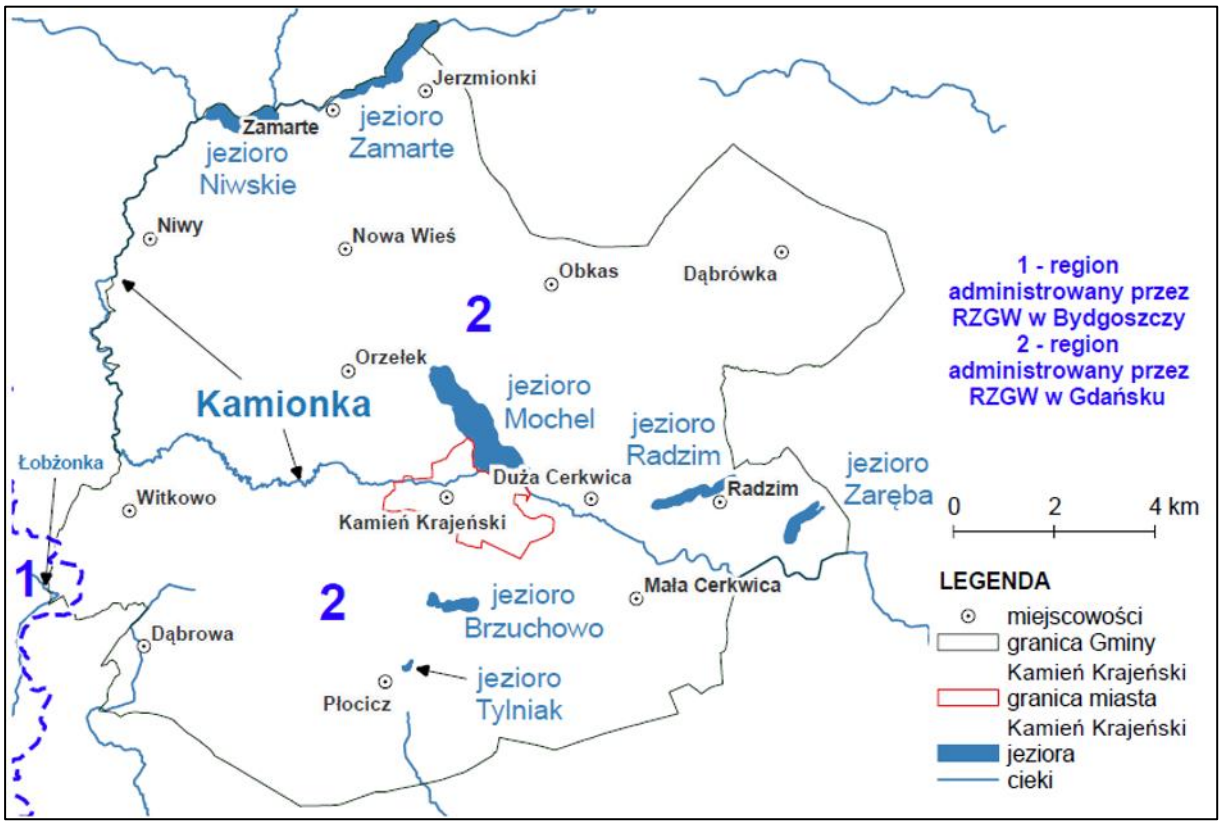
Obszar Gminy Kamień Krajeński znajduje się w zasięgu **administracji dwóch Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej** wchodzących w skład Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie:

- większość opisywanego obszaru znajduje się w zasięgu RZGW w Gdańsku (Zarząd Zlewni w Chojnicach, Nadzory Wodne Chojnice oraz Bydgoszcz-Wschód),
- fragment na południowy-zachód od Witkowa znajduje się w zasięgu RZGW w Bydgoszczy (Zarząd Zlewni w Inowrocławiu, Nadzór Wodny Nakło nad Notecią).

W **podziale zlewniowym** opisywany teren znajduje się w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Dolnej Wisły. Jedynie południowo-zachodni fragment Gminy położony jest w dorzeczy Odry, w regionie wodnym Warty.

Zgodnie z danymi zawartymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032" pod względem hydrograficznym, obszar położony jest w zlewni rzeki Brdy i odwadniany jest bezpośrednio przez **rzekę Kamionkę**. Kamionka jest prawostronnym dopływem Brdy o długości około 72 km. Rzeka ta wpada do Brdy w jej dolnym odcinku (Jezioro Koronowskie). Całkowita powierzchnia zlewni wynosi około 500 km^2. Rzeka wypływa w okolicy Nieżychowic, 7 km na południowy-zachód od Chojnic, na wysokości około 160 m n.p.m.

Gmina Kamień Krajeński należy do obszarów o relatywnie dużym wskaźniku jeziorności. Największym (i zarazem najgłębszym) jeziorem o powierzchni około 170 ha jest Mochel. W północnej części zlokalizowane są **jeziora**: Zamarte oraz Niwskie. Na południe od Kamienia Krajeńskiego znajduje się jezioro Brzuchowo, a na wschodzie Radzim oraz Zaręba. W Płociczu znajduje się niewielkie jezioro Tylniak. Część zbiorników wodnych nie posiada nazwy. Ponadto zlokalizowanych jest tu wiele stawów i oczek wodnych – w szczególności w południowej części omawianej jednostki. Wszystkie jeziora zawdzięczają swoje powstanie epoce lodowcowej a powstały w wyniku erozyjnej działalności wód lodowcowych (jeziora rynnowe) bądź w dnach wytopisk polodowcowych (jeziora morenowe). Jeziora rynnowe charakteryzują się wydłużonym kształtem, stromymi brzegami, są głębokie z licznymi progami i przegłębieniami w dnie. Jeziora morenowe są płytkie o owalnym kształcie i mało urozmaiconej linii brzegowej.

Rycina 11. Rzeki i jeziora na terenie Gminy Kamień Krajeński

Źródło: rycina zamieszczona w projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032" (autor: Kamil Nabagło o środowisku)

Analizując podział całego kraju na Jednolite Części Wód Powierzchniowych należy podkreślić, że w 2023 r. weszły w życie aktualizacje planów gospodarowania wodami. Z uwagi na położenie w dorzeczu Wisły oraz fragmentarycznie w dorzeczu Odry, w odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński aktualnie ważne są:

1. Dla obszaru wchodzącego w skład dorzecza Wisły: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300) obowiązuje od 17.02.2023 r. i jest ono wiążące dla planów działań. Według podziału zaprezentowanego w tym Rozporządzeniu, Gmina Kamień Krajeński położona jest w obrębie 3 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek 2 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Jezior.
2. Dla obszaru wchodzącego w skład dorzecza Odry: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335) obowiązuje od 24.02.2023 r. i jest ono wiążące dla planów działań. Według podziału zaprezentowanego w tym

Rozporządzeniu, Gmina Kamień Krajeński położona jest w obrębie 1 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek.

Zatem łącznie w granicach Gminy Kamień Krajeński występują Jednolite Części Wód Powierzchniowych Rzek (łącznie 4) i Jezior (łącznie 2). Nie występują JCWP: przybrzeżne lub przejściowe (JCWP). Należy wyjaśnić, że JCWP to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

W kolejnej tabeli zestawiono poszczególne JCWP znajdujące się na terenie Gminy Kamień Krajeński. Ponadto przedstawiono wykaz aktualnych celów środowiskowych dla JCWP oraz ocenę zagrożenia nieosiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych.

Należy wyjaśnić, że w zestawieniu ujęto wszystkie zlewnie JCWP. Oznacza to, że w granicach administracyjnych opisywanej Gminy znajdują się choćby w części zlewnie opisanych poniżej JCWP. Sam ciek może znajdować się poza granicami Gminy Kamień Krajeński, jednak uwzględniono go, gdyż ma to znaczenie np. przy przemieszczaniu się zanieczyszczeń ze zlewni do wód właściwych rzek.

Tabela 16. Aktualnie obowiązujący wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Kamień Krajeński ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych

Lp.	Kod i nazwa JCWP w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)	Stan / cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla JCW wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami tj. w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)			
		stan wód	cele środowiskowe		Zagrożenie
			stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
1.	RW200010292749 Sępolna	zły	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan chemiczny	nie jest zagrożona
2.	RW200010292659 Kamionka	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, MIR]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	nie jest zagrożona
3.	RW200016292699 Kamionka od jez. Mochel do ujścia	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
4.	RW600009188431 Łobżonka do Jelonki	zły	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
5.	LW20400 Zamarte	zły	dobry stan ekologiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona

Lp.	Kod i nazwa JCWP w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)	Stan / cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla JCW wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami tj. w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)			
		stan wód	cele środowiskowe		Zagrożenie
			stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
6.	LW20403 Mochel	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	jest zagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335).

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki prezentuje się poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu JCWP. Końcowa ocena wynikająca z monitoringu wód powierzchniowych wskazuje na ich zły stan. Niezbędne są zatem działania zmierzające do jego poprawy, w szczególności rozbudowa sieci kanalizacyjnej (co pozwoli na rezygnację z szamb) oraz stosowanie dobrych praktyk w rolnictwie, w tym dotyczących właściwego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin.

Wody podziemne

Obszar całego kraju podzielony jest na mniejsze jednostki podziału wód podziemnych, tzw. Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd). Obszar Gminy Kamień Krajeński położony jest prawie w całości w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 36. Jedynie niewielki fragment Gminy na południowy-zachód od Witkowa położony jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 35.

Wody podziemne, podobnie jak powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy w latach 2020-2025 nie przeprowadził monitoringu wód podziemnych w żadnym punkcie monitoringowym na terenie Gminy Kamień Krajeński.

W przypadku wód podziemnych, jako całości, monitoring obejmuje badanie stanu chemicznego i stanu ilościowego JCWPd. Należy wyjaśnić, że oceny dokonuje się biorąc pod uwagę Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2148). W ramach klasyfikacji stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych określa się: dobry stan chemiczny lub słaby stan chemiczny. Dane te dotyczą całych jednolitych części wód podziemnych i tak są prezentowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Dostępne są dane za lata: 2012, 2016, 2019 i 2022. Dane dotyczące jakości wód podziemnych na terenie Gminy Kamień

Krajeński pozyskano na podstawie analizy mapy stanu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) według podziału na 174 obszary prezentowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w portalu www.mjwp.gios.gov.pl.

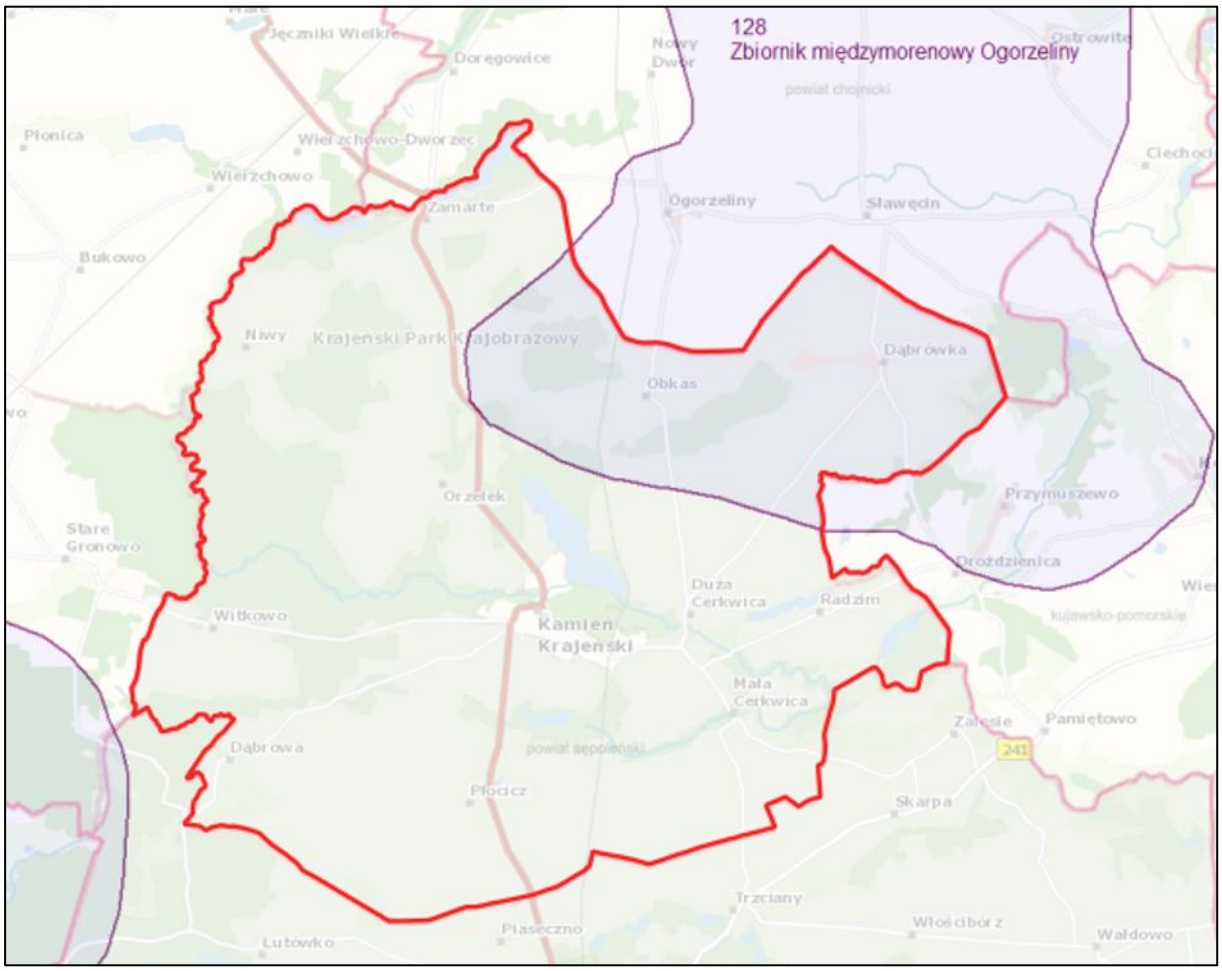
Tabela 17. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitych Części Wód Podziemnych obejmujących Gminę Kamień Krajeński

Nr JCWPd	Rok, w którym oceniono stan JCWPd	Stan JCWPd		Ocena ogólna stanu
		stan chemiczny	stan ilościowy	
Stan Jednolitej Części Wód Podziemnych nr **35**	2012	dobry	dobry	dobry
	2016	dobry	dobry	dobry
	2019	dobry	dobry	dobry
	2022	dobry	dobry	dobry
Stan Jednolitej Części Wód Podziemnych nr **36**	2012	dobry	dobry	dobry
	2016	dobry	dobry	dobry
	2019	dobry	dobry	dobry
	2022	dobry	dobry	dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Nie występuje zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych w Planach gospodarowania wodami na obszarach dorzecza Wisły i Odry w odniesieniu do stanu chemicznego i ilościowego dla wód Jednolitych Części Wód Podziemnych oznaczonych numerami 35 i 36.

Przy opisie wód podziemnych należy odnieść się do lokalizacji GZWP. Główny zbiornik wód podziemnych (GZWP) stanowi zespół przepuszczalnych utworów wodonośnych o znaczeniu użytkowym, którego granice są określone parametrami hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych, wydzielony ze względu na jego szczególne znaczenie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę, spełniający określone kryteria ilościowe i jakościowe. Gmina Kamień Krajeński położona jest w granicy GZWP jakim jest **Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 128 Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny** dlatego dbałość o jakość wód podziemnych jest szczególnie istotna. Obszar GZWP stwarza ograniczenia, które powinny zostać określone szczegółowo w dokumentacji hydrogeologicznej, np. dotyczące: nawożenia mineralnego, ochrony roślin oraz lokalizacji ferm hodowlanych. Dawki nawozów sztucznych i stężenia chemicznych środków ochrony roślin muszą być kontrolowane i stosowane w dawkach nie zagrażających środowisku przyrodniczemu, szczególnie wodnemu.

Rycina 12. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 128 Zbiornik Międzymorenowy Ogorzeliny na tle granic Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/

W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu wdrażany jest program działań wynikający z art. 104 ustawy Prawo wodne. Dokument został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „**Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu**” (Dz.U. 2023, poz. 244).[7]

Zagrożenie powodzią i podtopieniami

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne definiuje **powódź** jako czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach

[7] Rozporządzenie zamieszczono na stronie https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230000244

oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych. W granicach Gminy Kamień Krajeński obszary narażone na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi usytuowane są wzdłuż rzeki Kamionki. Na opisywanym obszarze nie ma wałów przeciwpowodziowych zabezpieczających przed powodzią.

W celu ochrony przed nadzwyczajnymi zdarzeniami, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie realizuje cykliczne zadania planistyczne: aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym, przyjęcie i realizacja planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych, aktualizacja wstępnej oceny ryzyka powodziowego, aktualizacja map zagrożeń i map ryzyka powodziowego, aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

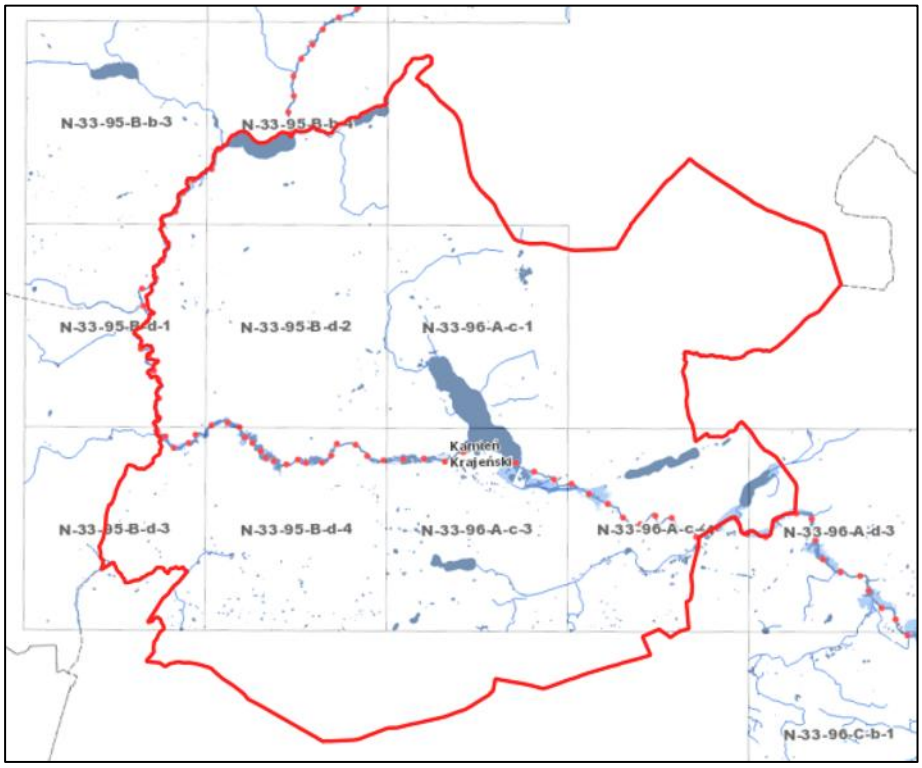
Zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy – Prawo wodne, w dniu 7 września 2022 r. zostały podane do publicznej wiadomości mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) obejmujące nowe MZP i MRP dla około 1 tys. km rzek oraz 19 budowli piętrzących oraz aktualizację części obowiązujących MZP i MRP (od rzek oraz od strony morza). MZP i MRP są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie pod adresem: https://wody.isok.gov.pl/hydroportal.html w tym:

- wersja kartograficzna MZP i MRP w postaci plików pdf: http://mapy.isok.gov.pl,
- wersja numeryczna (wektorowa) MZP: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZP,
- wersja numeryczna (wektorowa) MRP: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMRP.

Szczegółowy wykaz odcinków rzek, dla których MZP i MRP zostały zaktualizowane wraz z opisem przyczyn aktualizacji zawarty jest w załączniku nr 6.1a do Raportu z wykonania przeglądu i aktualizacji map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego (2022), który dostępny jest pod adresem: https://powodz.gov.pl/pl/mapy. Wykaz wszystkich opracowanych MZP i MRP wraz z terminem publikacji ostatniej wersji zawarty jest w załączniku nr 6 do ww. Raportu. MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 4 października 2018 r. w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego (Dz. U. 2018 poz. 2031).

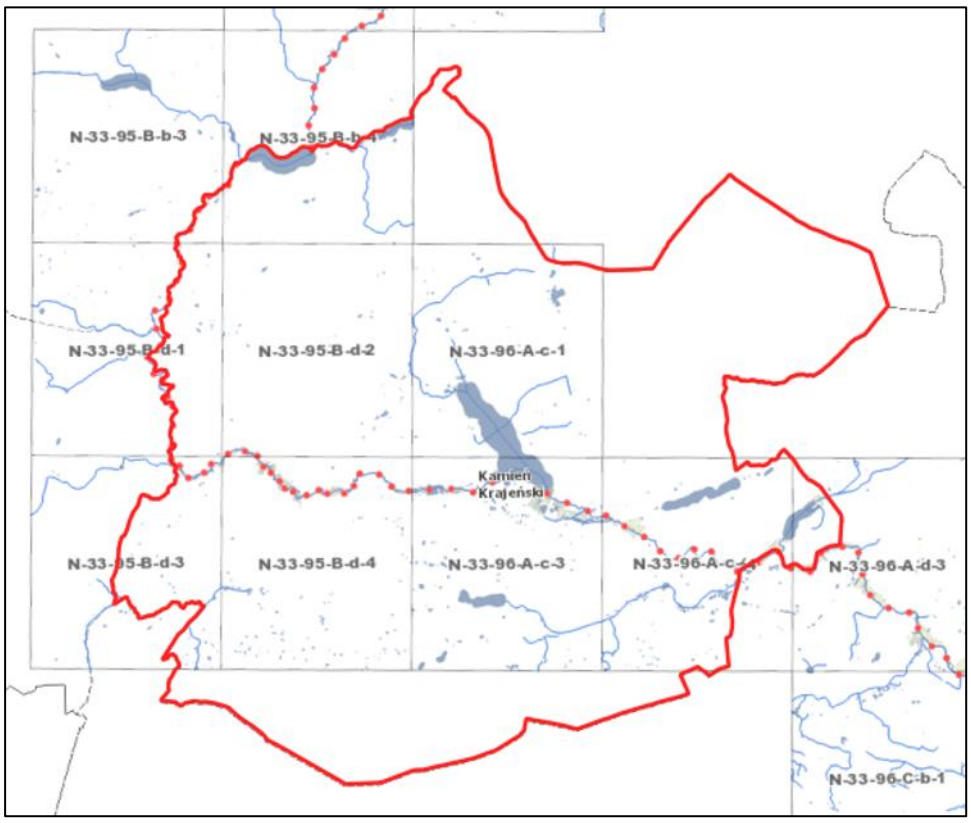
MZP i MRP od rzek oraz dla terenów narażonych na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzącej zostały sporządzone przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, natomiast MZP i MRP od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych przez właściwych dyrektorów urzędów morskich. MZP i MRP zostały uzgodnione z właściwymi wojewodami i zatwierdzone przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej w dniu 31 sierpnia 2022 r.

Położenie obszarów **zagrożenia powodziowego** na terenie Gminy Kamień Krajeński przedstawiono na rycinie.

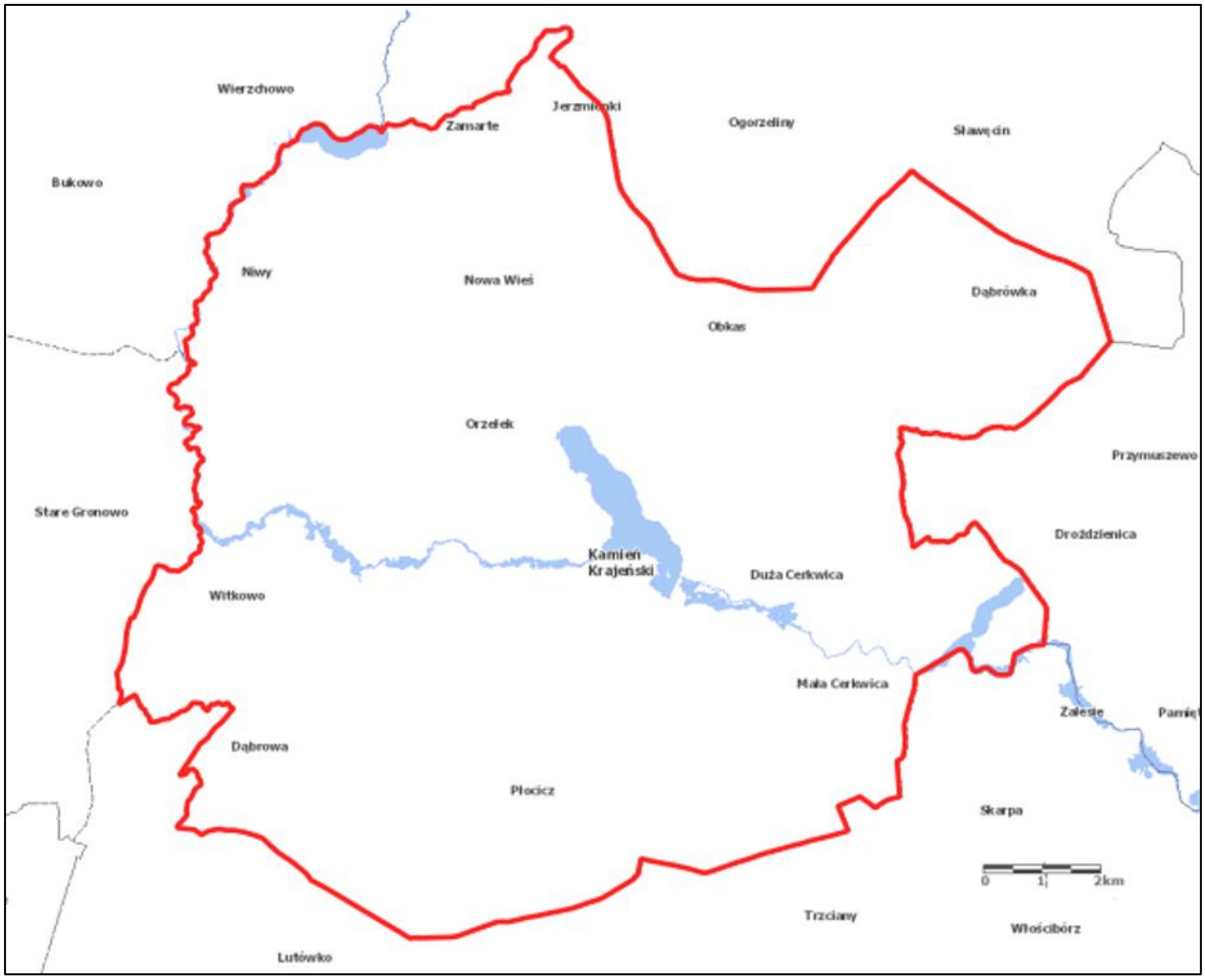
Rycina 13. Lokalizacja obszarów zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Kamień Krajeński
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych w portalu https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZP

Położenie obszarów **ryzyka powodziowego** na terenie Gminy Kamień Krajeński przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rycina 14. Lokalizacja obszarów ryzyka powodziowego na terenie Gminy Kamień Krajeński
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych w portalu https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZP

Położenie **obszarów szczególnego zagrożenia powodzią** (prawdopodobieństwo 1 % i 10 %) na terenie Gminy Kamień Krajeński przedstawiono na rycinie.

Rycina 15. Lokalizacja obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (prawdopodobieństwo 1 % i 10 %) na terenie Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Podtopienia to zalania terenów z innych przyczyn niż powódź. Przyczynami podtopień mogą być np.: opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe. Obszary zagrożone podtopieniami spełniające kryteria do ich wyznaczenia na terenie Gminy Kamień Krajeński nie występują. Nie wyklucza to możliwości wystąpienia lokalnych podtopień i nagłego podniesienia się poziomu wody na innych terenach np. w wyniku wystąpienia nieprzewidzianych zjawisk meteorologicznych, takich jak: intensywne opady atmosferyczne czy gwałtowne topnienie pokrywy śnieżnej. Zagrożenie to może wystąpić jako lokalne podtopienia terenów.

Zadaniem użytkowników gruntów oraz spółek wodnych jest odpowiednie kształtowanie gospodarki wodnej w celu zapobiegania zarówno zalaniu gruntów jak i ich nadmiernemu osuszeniu. Na takie prace Gmina udziela dotacji oraz pozyskuje środki zewnętrzne, np. z budżetu Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Obowiązuje Uchwała Nr XXX/206/2021 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie zasad udzielania dotacji **spółkom wodnym**, trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposobu jej rozliczania. Łączna kwota środków przeznaczonych na dotację dla spółek wodnych jest określona w budżecie Gminy Kamień Krajeński na dany rok.

Dotacje mogą być przeznaczane na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych, a także na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji związanych z melioracją wodną oraz urządzeniami wodnymi na terenie Gminy Kamień Krajeński.

Zagrożenie suszą

Suszą nazywamy długotrwały okres bez opadów atmosferycznych lub nieznacznym opadem w stosunku do średnich wieloletnich wartości i wysoką temperaturą.

Podczas trwania suszy, z uwagi na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze, wyróżnia się cztery etapy jej rozwoju: suszę atmosferyczną (meteorologiczną), rolniczą (glebową), hydrologiczną i hydrogeologiczną, które zostały scharakteryzowane w **Diagnozie**.

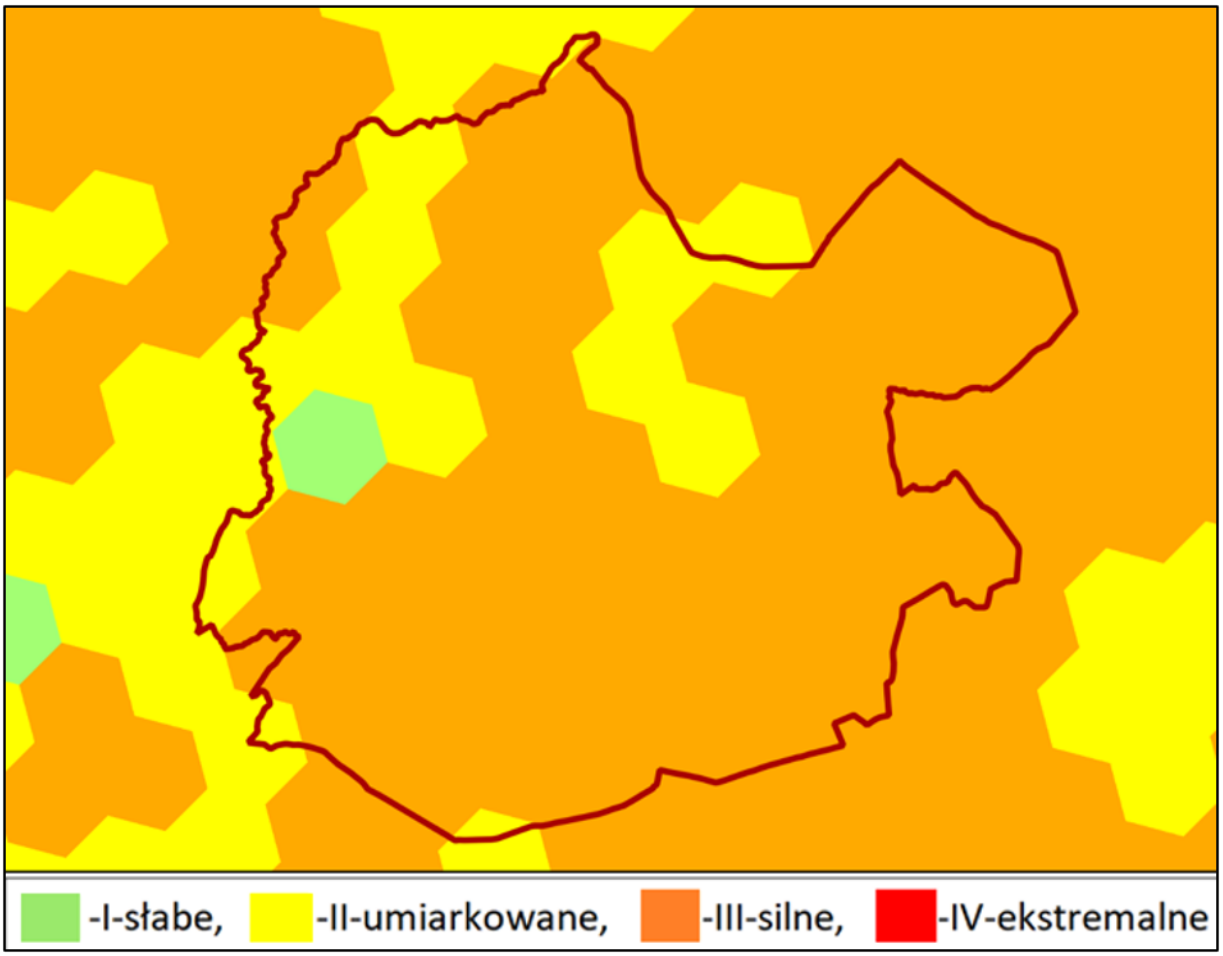
Gmina Kamień Krajeński w ocenie przedstawionej w „**Planie przeciwdziałania skutkom suszy**”[8] należy do terenów **narażonych na suszę** i uzyskała następujące wyniki:

- jest prawie w całości w III klasie zagrożenia suszą atmosferyczną (w skali czterostopniowej), co oznacza, że jest silnie narażona na ten rodzaj suszy,
- zaliczona została na większości obszaru do IV stopnia zagrożenia suszą rolniczą – występuje ekstremalne zagrożenie tym rodzajem suszy, miejscowo występuje też stopień III (silny)
- jest w większości w II klasie zagrożenia suszą hydrologiczną, co oznacza umiarkowane narażenie na ten rodzaj suszy (II stopień w skali czterostopniowej), jednak południowa część Gminy znajduje się w III klasie zagrożenia (silne),

[8] - opublikowany na stronie: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001615/O/D20211615.pdf

- jest w całości w I klasie zagrożenia suszą hydrogeologiczną, co oznacza słabe narażenie na ten rodzaj suszy (I stopień w skali czterostopniowej),
- łączne zagrożenie suszą jest w zależności od obszaru Gminy – silne lub umiarkowane, tylko miejscowo słabe.

Rozmieszczenie zjawiska suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej przedstawiono na rycinach zamieszczonych w **Diagnozie**, natomiast rozkład łącznego zagrożenia przedstawiono na kolejnej rycinie.

Rycina 16. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Kamień Krajeński
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie https://wody.isok.gov.pl/

Biorąc pod uwagę uzyskane wyniki w zakresie zagrożenia poszczególnymi typami suszy i hierarchizacji można dla wskazanych obszarów ustalić użytkowników wód powierzchniowych i podziemnych, dla których brak wody w okresach suszy stanowi największą przeszkodę w prowadzeniu działalności. Do grup użytkowników wód w największym stopniu zagrożonych wystąpieniem suszy atmosferycznej zaliczono: rolnictwo i ekosystemy od wód zależne.

7.2.8. ZASOBY GEOLOGICZNE

Na terenie Gminy Kamień Krajeński zlokalizowane są udokumentowane **złoża piasków i żwirów**. Wykaz złóż zestawiono w tabeli.

Tabela 18. Wykaz złóż na terenie Gminy Kamień Krajeński

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania na koniec 2025 r.	Zasoby wg stanu na 2025 r.			Wydobycie		
		geologiczne - bilansowe	geologiczne - pozabilansowe	przemysłowe	2023	2024	2025
Kamień Krajeński I	**Z** – złoże, z którego wydobycie zostało zaniechane	-	-	-	-	-	-
Kamień Krajeński II	**E** - złoże eksploatowane	207	-	207	5	6	6

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

Ze względu na eksploatację kruszyw naturalnych ze złoża KN7904 Kamień Krajeński II Wojewoda Kujawsko-Pomorski wyznaczył teren i obszar górniczy, którego zasięg został uwidoczniony w portalu mapowym Gminy Kamień Krajeński.[9]

Ochrona terenów górniczych polega na zapobieganiu powstawania szkód w środowisku w obiektach i urządzeniach położonych na tych terenach przez stosowanie w terminie technicznie możliwym i gospodarczo uzasadnionym odpowiedniej profilaktyki, naprawianiu szkód górniczych i rekultywacji terenów górniczych. Decyzje dotyczące określenia kierunku rekultywacji, a także decyzje uznające rekultywację za zakończoną wydaje w razie potrzeby właściwy Starosta. Jednak zgodnie z danymi Starosty Sępoleńskiego w latach 2020-2025 dla obszaru Gminy Kamień Krajeński nie były wydane decyzje na podstawie art. 22 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82).

Na podstawie art. 26a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 2187) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi, przy użyciu systemu teleinformatycznego, rejestr bezpośrednich zagrożeń szkodom w środowisku i szkód w środowisku, które wystąpiły na terenie kraju.

Pismem z dnia 21 stycznia 2025 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy poinformował, że rejestrze bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku, o którym mowa w art. 26a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 o zapobieganiu

[9] https://kamienkrajenski.e-mapa.net/

szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 2187) znajduje się jeden wpis dla działek 500/1 i 500/2 położonych w Kamieniu Krajeńskim przy ul. Sępoleńskiej. Ponadto w rejestrze historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, o którym mowa w art. 101c ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 1453, ze zm.) figuruje jeden wpis dla działki nr 500/2 położonej w Kamieniu Krajeńskim przy ul. Sępoleńskiej.

Jednym z możliwych zagrożeń powierzchni ziemi są osuwiska. Powodują zniszczenia w infrastrukturze, uprawach, drzewostanie oraz ogólną degradację terenów objętych ruchami masowymi ziemi. Na granicy z gminą Człuchów zarejestrowano jedno nieaktywne osuwisko. Zlokalizowane jest ono w dolinie Kamionki, około 1 km na południowy-zachód od miejscowości Niwy. Według informacji udostępnionej przez Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim w rejestrze obszarów zagrożonych ruchami masowymi Starosta Sępoleński nie posiada żadnych wpisów dotyczących Gminy Kamień Krajeński. Na opisywanym terenie mogą występować tereny o predyspozycji do rozwoju ruchów masowych ziemi. Zostały one delimitowane na potrzeby Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2021-2024, z perspektywą do roku 2028. Pomimo braku formalnej kwalifikacji, wskazane lokalizacje powinny być postrzegane jako potencjalnie problematyczne i podczas realizacji jakiegokolwiek zagospodarowania oraz prowadzenia jakichkolwiek działalności należy każdorazowo upewnić się, że nie spowodują one zwiększenia ryzyka. Z uwagi na dynamiczny charakter prezentowanych informacji zalecane jest sprawdzanie jej aktualności w **bazie SOPO** (System Osłony Przeciwosuwiskowej).[10]

Zanieczyszczenie gleb potencjalnie może być spowodowane składowaniem substancji niebezpiecznych. W Polsce w latach 60. 70. i 80. ubiegłego wieku nieprzydatne środki ochrony roślin umieszczano w składowiskach. Były to obiekty o różnej konstrukcji zwane mogilnikami. Rozwiązanie to stworzyło poważne problemy środowiskowe. Duża część mogilników rozsianych na obszarze całego kraju na przestrzeni dziesiątków lat emitowała do środowiska zgromadzone w nich związki. Według informacji Starostwa Powiatowego w Sępólnie Krajeńskim na omawianym terenie **stwierdzono dwa obszary po byłych mogilnikach w Płociczu i Dąbrowce**. Oba zostały już zlikwidowane.

[10] SOPO https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3

7.2.9. GOSPODARKA ODPADAMI

Dokumentem, który jest wydawany corocznie i który szczegółowo opisuje gospodarkę odpadami w Gminie Kamień Krajeński jest **analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi**. Analizy są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem podanym w przypisie dolnym.[11] W analizach podane są m.in. masa odpadów komunalnych odebranych w poszczególnych latach czy sposoby postępowania z poszczególnymi frakcjami.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje zorganizowany system odbioru odpadów komunalnych obejmujący odbiór, transport oraz zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z nieruchomości zamieszkałych. Właściciele nieruchomości gromadzą odpady w sposób selektywny w workach i pojemnikach o odpowiedniej kolorystyce, co jest zgodne z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 roku w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.

Szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz nieruchomości niezamieszkałych na terenie Gminy Kamień Krajeński i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi określiła Uchwała nr XII/87/2019 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 28 listopada 2019 r.,[12] która była zmieniana, ostatni raz (stan na 30 czerwca 2026 r.) Uchwałą nr XXV/174/2026 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 kwietnia 2026 r.[13]

Odbiorem odpadów w ramach gminnego systemu zajmuje się aktualnie Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o.

W ramach ponoszonej opłaty za gospodarowanie odpadami, właściciele nieruchomości z terenu Gminy Kamień Krajeński, mogą oddawać wybrane grupy odpadów do **Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kamieniu Krajeńskim**. PSZOK czynny jest w każdy poniedziałek od 08:00 do 12:0), w każdą środę od 14:00 do 18:00, z wyjątkiem dni wolnych od pracy, a także w pierwszą nieświąteczną sobotę miesiąca od 07:00 do 15:00.

[11] Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Kamień Krajeński w 2024 roku jest dostępna na stronie https://mst-kamien-krajenski.rbip.mojregion.info/4713/analiza-stanu-gospodarki-odpadami-komunalnymi-w-gminie-kamien-krajenski-w-2024-roku.html?searchKey=Analiza%20stanu%20gospodarki%20odpadami%20komunalnymi

[12] https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2019/6599/

[13] https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2026/2493/

Do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych nieodpłatnie przyjmowane są segregowane odpady komunalne pochodzące z nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Kamień Krajeński. Rodzaje i dopuszczalne ilości przyjmowanych odpadów określa Regulaminie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

PSZOK zaspokaja potrzeby mieszkańców Gminy w zakresie pozbywania się nietypowych i problematycznych odpadów. Systematycznie rośnie masa odpadów przekazywanych do PSZOK, co potwierdza jego ważną rolę w całym systemie gospodarki odpadami.

Gminy są zobowiązane do osiągnięcia **poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych** (od 2021 r.) oraz **poziomu składowania** (od 2025 r.). Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych został określony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz.U. 2021 poz. 1530). Rozporządzenie obowiązuje dla wyliczania poziomu od roku 2021 włącznie. **Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych dla Gminy Kamień Krajeński wyniósł**:

- 23,46 % w 2021 r., przy wymaganym minimum 20 % (został osiągnięty),
- 26,12 % w 2022 r., przy wymaganym minimum 25 % (został osiągnięty),
- 24,19 % w 2023 r., przy wymaganym minimum 35 % (nie został osiągnięty),
- 25,30 % w 2024 r., przy wymaganym minimum 45 % (nie został osiągnięty).
- 34,83 % w 2025 r., przy wymaganym minimum 55 % (nie został osiągnięty).

Poziom składowania osiągnięty przez Gminę Kamień Krajeński w 2025 r. wyniósł 18,02 % i został osiągnięty. Dla wcześniejszych lat nie były określone wymagane progi w tym zakresie.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania - podstawa prawna to Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. 2017 poz. 2412) – obowiązywało dla wyliczania poziomu do roku 2020 włącznie, a wymagany poziom to maksimum 35 % do dnia 16 lipca 2020 r. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania dla Gminy Kamień Krajeński w latach 2021-2025 spełnia dotychczasową normę.

Analizując **koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami**, zauważalny jest znaczny wzrost wydatków. Wpływy do budżetu związane z poborem opłat za gospodarowanie odpadami nie bilansują się. W latach 2023-2025 osiągnięto deficyt, który musiał zostać pokryty z budżetu Gminy.

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. zakończył realizację zadania pn. „**Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Kamień Krajeński**". Rekultywacji poddano obszar kwatery składowiska o powierzchni 1,81 ha. Na podstawie decyzji Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 29.10.2018 r. udzielającej zgodę na zamknięcie składowiska odpadów, w IV kwartale 2022 r. wykonano ostatni etap rekultywacji, rekultywację biologiczną polegającą między innymi na wykonaniu zabiegów agrotechnicznych, nasadzeń krzewów i drzew oraz prac porządkowych.[14] Aktualne **wyniki monitoringu** dostępne są na stronie internetowej Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim wskazują, że wyniki mieszczą się w granicach dopuszczalnych norm.

Prowadzona jest realizacja **Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z Gminy Kamień Krajeński**, przyjętego Uchwałą Nr VIII/47/2011 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 czerwca 2011 r. Celem programu jest sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest, ograniczenie negatywnego wpływu azbestu na środowisko oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

Od początku realizacji programu do końca 2025 r. z terenu Gminy Kamień Krajeński usunięto łącznie 895,99 ton wyrobów zawierających azbest. Łączna wartość zrealizowanych zadań wyniosła 465 667,70 zł, w tym pozyskane dofinansowanie z WFOŚiGW i NFOŚiGW osiągnęło wartość 427 198,87 zł, co stanowiło 91,74% kosztów realizacji programu.

Ponadto, na bieżąco aktualizowana jest **Baza Azbestowa** prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju, która jest jednym z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

[14] Dane dotyczące rekultywacji składowiska odpadów dostępne są na stronie https://zgkimkamien.pl/odpady/rekultywacja-sk%C5%82adowiska/informacje.html

7.2.10. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA LUDZI I ŚRODOWISKA

Zakłady ZDR i ZZR

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy na terenie Gminy Kamień Krajeński:

- nie występują zakłady dużego ryzyka lub zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- nie występują inne zakłady zaliczane do potencjalnych sprawców wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- w latach 2020-2025 nie stwierdzono wystąpienia awarii przemysłowych, poważnych awarii w transporcie powodujących zanieczyszczenie gruntów, wód podziemnych, wód powierzchniowych oraz skażeń środowiska substancjami toksycznymi lub ze składowiska odpadów.

Według danych przekazanych przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Sępólnie Krajeńskim w latach 2020-2024 na terenie Gminy Kamień Krajeński nie odnotowano zdarzeń związanych z nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Kamień Krajeński odpowiada Komenda Powiatowa **Policji** w Sępólnie Krajeńskim oraz Komenda Powiatowa **Państwowej Straży Pożarnej** w Sępólnie Krajeńskim. Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa 9 jednostek **Ochotniczych Straży Pożarnych** w tym jedna na terenie miasta i 8 na terenie sołectw (Jednostki OSP Płocicz, Orzełek, Radzim, Mała Cerkwica, Dąbrowa, Witkowo, Duża Cerkwica, Dąbrówka). Jednostka OSP Kamień Krajeński znajduje się w Krajowym Systemie Ratowniczo- Gaśniczym.

Na dzień 31 grudnia 2025 r. jednostki OSP zrzeszały 355 członków, w tym 299 członków czynnych, 36 wspierających oraz 15 honorowych. W 2025 r. jednostki OSP z terenu Gminy uczestniczyły łącznie w 104 zdarzeniach. Struktura zdarzeń corocznie przedstawiana jest w raportach o stanie Gminy Kamień Krajeński.

Wszystkie OSP posiadają samochody pożarnicze i sprzęt ratowniczy w znacznym stopniu wymienione w ostatnich latach. OSP Kamień Krajeński posiada dodatkowo łódź z silnikiem zaburtowym. Strażacy oprócz działań ratowniczych stale podnoszą swoje kwalifikacje,

aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym, sportowym - turnieje halowej piłki nożnej, prowadzą pokazy na festynach, organizują turnieje wiedzy pożarniczej i zawody pożarnicze oraz biorą udział w uroczystości kościelnych oraz państwowych.

Gmina Kamień Krajeński dla wszystkich jednostek OSP zakupiła aplikację mobilną alarmującą konkretnych strażaków bezpośrednio ze Stanowiska Kierowania Państwowej Straży Pożarnej (SK PSP) w Sępólnie Krajeńskim. Aplikacja kompleksowo obsługuje też inne sprawy jednostek OSP. Oprócz aplikacji nadal ważnym elementem alarmującym niezależnym od sieci GSM i internetu są syreny alarmowe umieszczone na remizach OSP. 8 syren włączonych jest w radiową sieć selektywnego alarmowania ludności o zagrożeniach np. z powietrza. Za pomocą tego systemy SK PSP w Sępólnie Krajeńskim alarmuje też jednostki OSP do działania.

Zarządzanie kryzysowe i obrona cywilna

Organem właściwym w sprawach **zarządzania kryzysowego** na terenie Gminy Kamień Krajeński jest Burmistrz Kamienia Krajeńskiego. Ochrona ludności wiąże się z szerokim zakresem działań w celu ochrony mieszkańców oraz ich mienia przed działaniami sił natury takich jak powodzie, nawałnice, skażenia masowe, awarie infrastruktur krytycznych i wielu innych, a w przypadku ich wystąpienia podjęcia właściwych działań z użyciem posiadanych sił i środków do likwidacji zagrożenia oraz do zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych mieszkańców zagrożonych.

Gmina Kamień Krajeński planuje uczestniczyć w dostępnych projektach z zakresu obrony cywilnej i ludności, gdyż widzi potrzebę podejmowania działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców w związku z niestabilną sytuacją geopolityczną.

Ramy **ochrony ludności i obrony cywilnej** zostały określone Ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907). Ustawa ta ma duże znaczenie dla bezpieczeństwa obywateli i zawiera kompleksowe rozwiązania dotyczące systemu ochrony ludności i obrony cywilnej w kraju. Aby rozpowszechniać wśród społeczeństwa zagadnienia związane z ochroną ludności i obrony cywilnej, Departament Komunikacji Społecznej MSWiA uruchomił stronę internetową: https://www.gov.pl/web/obrona-cywilna, na której będą zamieszczane materiały edukacyjno -informacyjne skierowane do różnych grup wiekowych i zawodowych.

Ustawa zakłada wykorzystanie zasobów gminnych, formacji i instytucji z terenu gminy do tworzenia struktur zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców na czas pokoju oraz korpusu obrony cywilnej na czas zagrożenia pokoju. Ochrona ludności wiąże się z szerokim zakresem działań w celu ochrony mieszkańców oraz ich mienia przed działaniami sił natury takich jak powodzie, nawałnice skażenia masowe, awarie infrastruktur krytycznych i wielu innych, a w przypadku ich wystąpienia podjęcia właściwych działań z użyciem posiadanych sił i środków do likwidacji zagrożenia oraz do zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych mieszkańców zagrożonych. Na szybkie opracowanie i uchwalenie nowej ustawy wpłynęła przede wszystkim sytuacja na Ukrainie. W dzisiejszych czasach znaczną część zadań z zakresu ochrony ludności realizują głównie takie służby jak straż pożarna zarówno państwowa jak i ochotnicza często wsparte policją oraz w szczególnych przypadkach wojskami obrony terytorialnej. Różnorodność zadań do których kierowane są ochotnicze straże pożarne oraz ich coraz bogatsze wyposażenie, które z roku na rok rośnie sprawia, że formacja ta jest uniwersalną grupą ratowniczą.

W oparciu o syreny alarmowe jednostek OSP na terenie Gminy Kamień Krajeński działa system ostrzegania ludności o zagrożeniach z powietrza oraz klęska żywiołowych. Jeszcze w grudniu 2024 został zaktualizowany system wykrywania i ostrzegania i alarmowania w których udział biorą jednostki organizacyjne gminy, ochotnicze straże pożarne, sołtysi, media lokalne, Regionalny System Ostrzegania i ogólnopolski system ALERT RCB.

Gmina Kamień Krajeński sukcesywnie prowadzi działania związane z wdrażaniem nowych przepisów oraz wzmacnianiem potencjału ratowniczego i zabezpieczenia ludności na wypadek sytuacji kryzysowych. Gmina w 2025 r. pozyskała dofinansowanie w ramach rządowego Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej, dzięki któremu zakupiono specjalistyczny sprzęt oraz zrealizowano działania zwiększające bezpieczeństwo mieszkańców. W ramach programu, dzięki dofinansowaniu zakupiono: holowany zbiornik na wodę pitną o pojemności 4000 l z atestem, 10 specjalistycznych zestawów ratujących życie AED, mobilny agregat prądotwórczy o mocy do 100 kW, 10 przenośnych akumulatorowych systemów oświetleniowych i namiot ewakuacyjny.

7.3. GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH

7.3.1. UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Oś komunikacyjną Gminy stanowi **droga krajowa nr 25** (odcinek o długości 15,188 km), która w skali lokalnej pozwala na dogodne połączenie z siedzibą powiatu sępoleńskiego i dalej Bydgoszczą (kierunek południowo-wschodni), a także z Człuchowem i dalej Koszalinem (kierunek północno-zachodni). Natomiast w ujęciu wojewódzkim, zgodnie z tabelą nr 3 oraz dalszym opisem na str. 116-118 Strategii Przyspieszenia 2030+, jako prawidłowe relacje obsługiwane za pośrednictwem tej drogi podano w kierunku północnym „Środkowe i Zachodnie Pomorze" a południowym „Konin/Koło (dojazd do A2)". Droga nr 25 należy do kategorii **infrastruktury transportowej obsługującej kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa kujawsko-pomorskiego**.

Ogólna ocena stanu technicznego drogi krajowej nr 25 w granicach administracyjnych Gminy Kamień Krajeński na 8,038 km określana jest jako pożądana (niewymagająca zbiegów), na długości 2,15 km – ostrzegawcza (wymagająca zaplanowanych zabiegów naprawczych), natomiast na długości 5,0 km krytyczna.

Przez obszar nie przebiegają drogi wojewódzkie. Sieć komunikacyjną Gminy uzupełniają drogi **powiatowe**, których w Gminie jest około 56 km (w tym 2,9 km w Kamieniu Krajeńskim) i **gminne** (w Gminie Kamień Krajeński wg stanu na koniec 2025 r. znajduje się 66 odcinków dróg gminnych posiadających kategorię drogi publicznej, o łącznej długości 84,521 km).

Corocznie na drobne naprawy, odśnieżanie, czy też wałowanie i profilowanie dróg przeznaczane są środki z funduszu sołeckiego jak i bezpośrednio z budżetu Gminy. Drobne naprawy jak i stawienie znaków wykonywane są przez pracowników gospodarczych Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim.

Ponadto na terenie Gminy znajdują się dwa obiekty mostowe. Jeden z nich znajduje się na drodze gminnej o nr 020507C (ul. Leśna) na działce nr 16/1, a drugi obiekt mostowy na drodze gminnej relacji Orzełek-Witkowo na działce nr 64/9.

Drogowy ruch komunikacyjny jest głównym **źródłem hałasu** na opisywanym terenie. W związku z tym niezbędna jest kontynuacja działań obejmujących: kompleksowe planowanie zagospodarowania przestrzennego większych układów przestrzennych,

stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas, zieleni izolacyjnej oraz remonty i stała dbałość o właściwy stan nawierzchni dróg, rozwój transportu zrównoważonego.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zamierza w najbliższych latach zrealizować **budowę obwodnicy Kamienia Krajeńskiego**, a dalszej perspektywie **rozbudowę drogi krajowej nr 25** na odcinku Kamień Krajeński – Sępólno Krajeńskie. Obie inwestycje zostały uznane w „Strategii Przyspieszenia 2030+" jako projekty kluczowe dla województwa kujawsko-pomorskiego:

- projekt kluczowy nr 437 Budowa DK25 - związek bezpośredni z Gminą Kamień Krajeński z uwagi na budowę drogi krajowej nr 25 w jej granicach administracyjnych,
- projekt kluczowy nr 447 Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich, podzadanie: w ciągach dróg krajowych - Kamień Krajeński (DK25) - związek bezpośredni z Gminą Kamień Krajeński z uwagi na budowę obwodnicy Kamienia Krajeńskiego w ciągu drogi krajowej nr 25.

Realizacja inwestycji drogowych w dużej mierze uzależniona jest jednak od zapewnienia finansowania. Wg danych przedstawionych przez GDDKiA Oddział w Bydgoszczy (pismo z 11 lutego 2025 r.):

- budowa obwodnicy Kamienia Krajeńskiego obejmie 2,475 km, a koszt realizacji zadania to 92 493 399 zł (realizacja w latach 2025-2027),
- rozbudowa drogi krajowej nr 25 na odcinku Kamień Krajeński - Sępólno Krajeńskie ma objąć 6,135 km, a koszt realizacji to 108 821 317 zł (realizacja w latach 2029-2030).

Przez Gminę Kamień Krajeński przebiega linia kolejowa nr 281 relacji Oleśnica – Chojnice, na której obecnie nie są realizowane przewozy pasażerskie.

7.3.2. TRANSPORT PUBLICZNY

Transport publiczny jest słabo rozwinięty. Główna forma publicznego transportu to lokalne przewozy autobusowe, które kursują m.in. między Sępólnem Krajeńskim, Nakłem nad Notecią, Chojnicami czy Bydgoszczą. Gmina organizuje transport szkolny dla dzieci i młodzieży do szkół.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński znajduje się łącznie 39 przystanków autobusowych. Dwa z nich są własnością jednostki samorządu terytorialnego, natomiast pozostałe 37 należy lub są w zarządzie innych podmiotów (w tym 26 powiatowych i 11 krajowych).

Efektywny transport publiczny powinien odpowiadać na potrzeby zarówno codziennych jak i potencjalnych użytkowników, którymi są mieszańcy. Gmina w 2025 r. uczestniczyła w finansowaniu lokalnego transportu drogowego realizowanego przez Powiat Sępoleński zgodnie z zawartym porozumieniem. Gmina Kamień Krajeński przekazała środki w kwocie 30 000,00 zł. Do końca 2025 r. Powiat Sępoleński wykorzystał 20 343,73 zł dotacji.

Ważną informację dotyczącą stanu taboru wykorzystywanego do realizacji obowiązku dowozu dzieci do szkół i placówek oświatowych przedstawił Miejsko Gminny Zespół Usług Oświatowych w Kamieniu Krajeńskim. **Gmina dysponuje autobusami o wysokim stopniu wyeksploatowania**, co stanowi jedno z istotnych wyzwań na najbliższe lata.
Obecnie wykorzystywany autobus Autosan (rok produkcji 2003) posiada przebieg około 684 tys. km, wykorzystywany do dowozu uczniów Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kamieniu Krajeńskim, natomiast autobus Mercedes (rok produkcji 2008), wykorzystywany do dowozu uczniów Szkoły Podstawowej w Zamartem oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Sępólnie Krajeńskim, posiada przebieg około 615 tys. km.
Stan techniczny i stopień zużycia pojazdów wskazują na konieczność uwzględnienia w perspektywie strategicznej działań zmierzających do sukcesywnej wymiany taboru przeznaczonego do realizacji przewozów szkolnych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa, niezawodności oraz odpowiedniego standardu świadczonych usług.

7.3.3. KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA

Analizując sytuację w zakresie zrównoważonej mobilności, nie można pominąć potrzeb pieszych. Ruch pieszy stanowi podstawową formę przemieszczania się mieszkańców.
Nie każdy korzysta z samochodu, roweru czy transportu publicznego, jednak każdy jest pieszym - choćby na krótkim odcinku trasy. Do grona pieszych zaliczyć można osoby, które wybierają tę formę przemieszczania się, a także osoby prowadzące rowery, wózki dziecięce, zakupowe czy poruszające się na wózku inwalidzkim. Drogi dla pieszych muszą uwzględniać potrzeby wszystkich użytkowników, w tym osób z ograniczoną mobilnością.

Jako słaba strona w badaniu ankietowym przeprowadzonym na cele opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036" wskazywana jest niewystarczająco rozwinięta i spójna infrastruktura **dróg dla pieszych i rowerów**. Potrzeba poprawy sytuacji w tym zakresie jest silnie zauważalna wśród władz i mieszkańców. Słabo rozwinięta infrastruktura wpływa na potencjalnie większą liczbę wypadków, ponieważ spacery piesze i dojazdy rowerami muszą odbywać się jezdnią.

Obecnie na terenie Gminy funkcjonuje **infrastruktura pieszo-rowerowa** poprawiająca bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną mieszkańców o małym zasięgu. Między Kamieniem Krajeńskim a Orzełkiem, wzdłuż drogi krajowej nr 25, poza pasem drogowym znajduje się ciąg pieszo-rowerowy o szerokości 1,5 m i długości 1,79 km, zrealizowany przy współudziale środków Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, w 2025 r. zrealizowano również inwestycję pn. „Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż drogi krajowej nr 25 w miejscowości Zamarte". W ramach zadania wykonano:

- ciąg pieszo-rowerowy o nawierzchni żwirowo-gliniastej o długości 107,7 m,
- kładkę pieszo-rowerową o konstrukcji drewnianej o długości 132 m.

Zadanie zostało zrealizowane przez Gminę Kamień Krajeński przy współfinansowaniu ze środków Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza 2021–2027. Łączna długość wybudowanej infrastruktury wyniosła 239,7 m.

Przez Gminę przebiega szlak rowerowy „Greenway – Naszyjnik Północy". Szlak prowadzi przez tereny Środkowego i Wschodniego Pomorza i przebiega m.in. przez Park Narodowy Bory Tucholskie, gdzie łączy się ze szlakami Kaszubskiej Marszruty. Jego łączna długość wynosi ponad 800 km.

Choć samorząd gminny nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać wszystkich wyzwań związanych z dostępnością transportową, ma znaczny wpływ na obszary takie jak:

- kształtowanie przestrzeni ulic i charakterystyka układu drogowego, rowerowego i pieszego,
- inwestycje w transport zbiorowy,
- kwestie promocji i edukacji na temat zrównoważonej mobilności,

- planowanie przestrzenne, które często jest kluczowe dla utworzenia obszaru przyjaznego zrównoważonym formom przemieszczania się,
- tworzenie strategii, polityk, raportów, rekomendacji itd., mających bezpośredni wpływ na rozwój regionu i politykę władz województwa.

7.4. GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się obiekty infrastruktury technicznej, które opisano w poszczególnych rozdziałach niniejszej strategii. Są to m.in.[15]

1. infrastruktura wodociągowa:

- ujęcie wód podziemnych i stacja uzdatniania wody w Kamieniu Krajeńskim oraz sieć wodociągowa wraz ze stacjami podnoszenia ciśnienia na terenie miejscowości: Kamień Krajeński, Płocicz, Dąbrowa, Witkowo, Duża Cerkwica, Mała Cerkwica, Radzim i Dąbrówka,
- ujęcie wód podziemnych i stacja uzdatniania wody w Orzełku oraz sieć wodociągowa wraz ze stacją podnoszenia ciśnienia na terenie miejscowości: Orzełek, Obkas – osiedle, Nowa Wieś, Zamarte, Niwy i Jerzmionki,
- sieć wodociągowa w miejscowości Obkas. Źródłem zaopatrzenia w wodę tej miejscowości jest Gmina Chojnice (rurociąg dosyłowy z miejscowości Ogorzeliny do miejscowości Obkas.

2. sieć kanalizacyjna:

- oczyszczalnia ścieków w Kamieniu Krajeńskim zlokalizowana przy ul. Dworcowej 21 w Kamieniu Krajeńskim,
- oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Niwach,
- oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Zamartem,
- system kanalizacji sanitarnej odbywający się metodą grawitacyjną oraz ciśnieniową przy udziale 11 przepompowni i 4 tłoczni ścieków.

3. sieć komunikacyjna – obejmująca w szczególności drogę krajową nr 25, drogi powiatowe i gminne, ale również inne drogi (np. wewnętrzne) czy przystanki autobusowe,

[15] Informacja zawarta w planie ogólnym

4. sieć gazowa - gazociąg wysokiego ciśnienia DN150 relacji Pawłowo – Sępólno Krajeńskie z odgałęzieniem DN80 do stacji gazowej Kamień Krajeński; gaz ziemny rozprowadzany jest ze stacji gazowej Kamień Krajeński na teren miasta oraz do sołectw Dąbrowa i Orzełek – w planie ogólnym zakwalifikowany do infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadregionalnym.
5. sieć elektroenergetyczna – której zarządcą jest ENEA Operator Sp. z o.o., sieć została opisana w osobnym rozdziale; w projekcie planu ogólnego do infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadregionalnym zaliczono linię napowietrzną wysokich napięć 110kV relacji GPZ Sępólno-GPZ Chojnice Przemysłowa,
6. infrastruktura związana z łącznością np. stacje bazowe telefonii komórkowej,
7. Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kamieniu Krajeńskim.

Ponadto w Gminie znajdują się elementy infrastruktury społecznej będące gruntami, budynkami i obiektami gminnymi (np. urząd, szkoły, biblioteki, świetlice wiejskie, budynki OSP, place zabaw, obiekty sportu i rekreacji).

7.4.1. WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Na terenie Gminy Kamień Krajeński obowiązki dotyczące zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków realizuje **Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o.** Gmina Kamień Krajeński jest zaopatrywana w wodę z dwóch ujęć komunalnych w Orzełku oraz Kamieniu Krajeńskim.

Ujęcie wody podziemnej w miejscowości Orzełek posiada wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej dla studni wierconych:

- Nr 2 o głębokości h = 112,5 m i o zasobach eksploatacyjnych 28,0 m^3/h,
- Nr 3 (studnia awaryjna) o głębokości h = 94,0 m i o zasobach eksploatacyjnych 23,5 m^3/h stanowiącą dla obu studni (nr 2 i 3) wydzielony i wygrodzony obszar, obejmujący okrąg o promieniu około 5,0 m, licząc od obudowy każdej studni.

Dla ujęcia wody podziemnej w miejscowości Orzełek obowiązuje pozwolenie wodnoprawne na usługę wodną polegającą na poborze wód podziemnych z ujęcia zlokalizowanego na działce nr 502/3 obręb Orzełek - Decyzja Dyrektora Zarządu Zlewni w Chojnicach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (znak: GD.ZUZ.1.421.SE. 9.2019.2020.MO) z dnia 28 lutego 2020 r. Decyzja ważna do 20 lutego 2040 r.

Ujęcie wody podziemnej w miejscowości Kamień Krajeński posiada wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej dla studni wierconych:

- Nr 1 o głębokości h = 100,00 m p.p.t. i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych Q=95 m^3/h przy depresji s=6,3 m,
- Nr 2 o głębokości h = 100,00 m p.p.t. i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych Q=95 m^3/h przy depresji s=7,5 m.

Dla ujęcia wody podziemnej w m. Kamień Krajeński obowiązuje pozwolenie na pobór wód podziemnych z ujęcia wód podziemnych zlokalizowanego na działkach nr 489/6, 155/2 i 479/2, obręb Kamień Krajeński - Decyzja Starosty Sępoleńskiego nr RO.6341.9.2017 z dnia 30 marca 2017 roku. Decyzja ważna do 29 marca 2027 r.

W Raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński za 2025 r. podano, że długość sieci **wodociągowej** wynosi 106,3 km (wzrost o 0,3 km względem poprzedniego roku). Funkcjonuje 1 130 przyłączy wodociągowych. Systematycznie rośnie długość sieci wodociągowej oraz liczba przyłączy wodociągowych. Zmniejszyło się nieco zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca, co może świadczyć o racjonalnym zużyciu wody. Dane za poprzednie lata zestawiono w **Diagnozie**.

Wszystkie miejscowości w Gminie są wyposażone w sieć wodociągową, jednak niektórzy mieszkańcy nie są podłączeni do sieci i korzystają z własnych studni. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej (odnoszący się do odsetka ludności, a nie budynków podłączonych do sieci) zgodnie z danymi GUS na koniec 2024 r. wyniósł 86,8 % (wzrost o 0,2 % względem poprzedniego roku).

Woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Gminy czerpana jest z czwartorzędowych poziomów wodonośnych charakteryzujących się stosunkowo dobrą jakością, ale z powodu ponadnormatywnej zawartości związków żelaza i manganu wymaga uzdatniania. **Jakość wody przeznaczonej do spożycia** jest pod ciągłym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Krajeńskim. Mając na uwadze obszarowe oceny jakości wody dostarczanej przez nadzorowane urządzenia wodociągowe wykorzystywane do zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy Kamień Krajeński stwierdza się, że są oni zaopatrywani są zwykle w wodę przydatną do spożycia. W przypadku krótkotrwałych przekroczeń dopuszczalnych norm, podejmowane są skuteczne działania naprawcze.

W Raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński za 2025 r. podano, że długość sieci **kanalizacyjnej** wynosi 66,6 km. Funkcjonują 733 przyłącza kanalizacyjne. Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (odnoszący się do odsetka ludności, a nie budynków podłączonych do sieci), zgodnie z danymi GUS na koniec 2024 r. wyniósł 70,7 % (wzrost o 0,2 % względem poprzedniego roku). Systematycznie rośnie długość sieci kanalizacyjnej oraz liczba przyłączy wodociągowych. Dane za poprzednie lata zestawiono w **Diagnozie**.

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. poinformował, że na terenie Gminy Kamień Krajeński brak jest dużych przedsiębiorstw podłączonych do sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej. Nie zaobserwowano aby jakość odbieranych ścieków odbiegała od norm dla ścieków komunalnych, nie dochodziło do przeciążenia sieci wodociągowej (średni pobór wody na poziomie 67 % w stosunku do maksymalnego poboru wody w okresie rocznym wynikającym z pozwoleń wodnoprawnych – dane za 2024 r.) jak i również oczyszczalni ścieków (średnia ilość ścieków oczyszczonych na poziomie 66 % w stosunku do maksymalnej ilości ścieków oczyszczonych w okresie rocznym wynikającym z pozwoleń wodnoprawnych – dane za 2024 r.). Obecna przepustowość oczyszczalni ścieków pozwala na przyjmowanie i oczyszczanie ścieków bez większych zakłóceń.

Ścieki z terenu Gminy Kamień Krajeński są kierowane do **komunalnej oczyszczalni ścieków w Kamieniu Krajeńskim** przy ul. Dworcowej 21 na działce nr ew. 469/5 (aglomeracja Kamień Krajeński; 4977 RLM). Jest to oczyszczalnia po I etapie modernizacji zakończonej w 2025 r. Modernizacja wynikała z konieczności kompleksowej zmiany rozwiązań techniczno-technologicznych oraz poprawy istniejącego stanu technicznego oczyszczalni ścieków. Całkowita wartość modernizacji to 8 056 762,29 zł brutto. Kwota dofinansowania z Rządowego Funduszu Polski Ład wynosi 7 410 000,00 zł. Realizacja przedsięwzięcia przyczyniła się do poprawy efektywności systemu oczyszczania ścieków, zwiększenia bezpieczeństwa i niezawodności funkcjonowania infrastruktury komunalnej oraz ograniczenia negatywnego wpływu gospodarki ściekowej na środowisko naturalne.

Działają też lokalne, **gminne oczyszczalnie ścieków w Niwach i Zamartem**. Oczyszczalnia ścieków w Niwach zlokalizowana jest na działce o nr ewid. 73/4 i obsługuje mieszkańców miejscowości Niwy. Oczyszczalnia ścieków w Zamartem zlokalizowana jest na działce o nr ewid. 6/2 przy ulicy Bydgoskiej 2. Oczyszczalnia obsługuje osiedle spółdzielni

mieszkaniowej „Aster", Klasztor „Karmelici Bosi", przedsiębiorstwo „Hodowla Ziemniaka Zamarte", Szkołę Podstawową im. Marii Konopnickiej Zamartem, sklep spożywczy, cztery wspólnoty mieszkaniowe i pozostałe domy jednorodzinne.

Gmina Kamień Krajeński w części skanalizowanej została włączona do **aglomeracji kanalizacyjnej.**[16] Obowiązuje w tym zakresie Uchwała nr XXIII/162/2020 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Kamień Krajeński o równoważnej liczbie mieszkańców 4977 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Kamień Krajeński. Aglomeracja obejmuje część miejscowości: Kamień Krajeński, Dąbrówka, Mała Cerekwica, Duża Cerekwica, Radzim, Orzełek, Obkas, Dąbrowa i Płocicz.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. opracował Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2024-2026 i przedłożył Burmistrzowi Gminy Kamień Krajeński. Wieloletni plan został podjęty uchwałą nr LIX/415/2024 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 stycznia 2024 r. Uchwalony plan określa w szczególności:

- planowany zakres usług wodociągowo – kanalizacyjnych,
- przedsięwzięcia rozwojowo – modernizacyjne w poszczególnych latach,
- przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków,
- nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach, sposoby finansowania planowanych inwestycji.

Celem wieloletniego planu jest rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, osiągnięcie standardów wyznaczonych przez stosowne dyrektywy UE oraz spełnienie krajowych wymogów (ustawy i rozporządzenia) oraz dostosowanie infrastruktury do obowiązujących wymogów i potrzeb mieszkańców. Wieloletni plan zawiera przedsięwzięcia rozwojowo – modernizacyjne polegające na budowie i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych. Przedsięwzięcia rozwojowo – modernizacyjne mają na celu usprawnienie świadczonych usług wodociągowo –

[16] Uchwała w sprawie aglomeracji kanalizacyjnej https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/legalact/2021/40/

kanalizacyjnych poprzez wprowadzanie nowych lub poprawę starych technologii. Przedsięwzięcia te mają wpłynąć na pozyskanie nowych odbiorców oraz na podwyższanie jakości i ciągłości usług.

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. w lutym 2025 r., poinformował, że Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2024-2026 jest aktualny i realizowany, z zastrzeżeniem do dwóch zadań:

1. Rozbudowa instalacji PV na stacji uzdatniania wody w Kamieniu Krajeńskim – po analizie kosztowej nastąpił wzrost wartości inwestycji ze 130 000,00 zł netto do 261 920,06 zł netto przez warunki jakie nałożył OSD (operator sieci dystrybucyjnej). Stawia to pod znakiem zapytania dalszy proces inwestycyjny z uwagi niski stopień opłacalności inwestycji przez co stopa zwrotu ulegnie znacznemu wydłużeniu (ponad 12 lat).
2. Rozbudowa instalacji PV na oczyszczalni ścieków w Kamieniu Krajeńskim – po analizie kosztowej nastąpił wzrost wartości inwestycji ze 130 000,00 zł netto do 264 828,50 zł netto przez warunki jakie nałożył OSD (operator sieci dystrybucyjnej). Stawia to pod znakiem zapytania dalszy proces inwestycyjny z uwagi niski stopień opłacalności inwestycji przez co stopa zwrotu ulegnie znacznemu wydłużeniu (ponad 10 lat).

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. poza zakresem aktualnego Wieloletniego planu w obecnej chwili nie ma sprecyzowanych planów na dalszą perspektywę czasową. Planowane zadania inwestycyjne w zakresie wodociągowo – kanalizacyjnym może określić po części zadaniami i szacunkowym kosztem:

1. II etap przebudowy (modernizacji) oczyszczalni ścieków w Kamieniu Krajeńskim – 7 mln zł netto,
2. Przebudowa (modernizacja) oczyszczalni ścieków w Zamartem – 4,7 mln zł netto,
3. Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej na odcinku Dąbrówka – Duża Cerkwica – 750 tys. zł netto,
4. Modernizacja kanalizacji sanitarnej w ul. Przemysłowej w Kamieniu Krajeńskim – 350 tys. zł netto,
5. Modernizacja przepompowni, GS, Straż w Kamieniu Krajeńskim – 1,5 mln zł netto,

6. Modernizacja przepompowni Obkas, Mała Cerkwica, Radzim, Dąbrówka – 2,0 mln zł netto,
7. Modernizacja sieci wodociągowej w Dąbrówce – ul. Parkowa – 100 tys. zł netto,
8. Modernizacja stacji podnoszenia ciśnienia (Płocicz, Duża Cerkwica, Na Dąbrówkę, Obkas) – 600 tys. zł netto.

Inwestycje wymienione w akapicie poprzednim pozwoliłyby na utrzymanie infrastruktury technicznej wodociągowo-kanalizacyjnej na zadawalającym poziomie – niezagrażającym jej w dalszej eksploatacji. Utrzymanie urządzeń w dobrej sprawności technicznej i technologicznej w celu umożliwienia wykonywania podstawowej usługi, jakim jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków to jedno z ważniejszych zadań własnych Gminy.

Podstawowym problemem i ograniczeniem w zakresie przyspieszenia działań w latach realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026 – 2036" jest **brak wystarczających środków finansowych** na co najmniej planowane inwestycje, które zostały wyszczególnione powyżej. Spółka nie jest w stanie wykonać wszystkich zaplanowanych inwestycji z własnych środków lub w części jako wkład własny przy próbie pozyskania środków zewnętrznych na tego rodzaju inwestycje. Dlatego pomoc ze strony Gminy Kamień Krajeński w tym zakresie jest konieczna.

Całościowa aktualizacja planów będzie miała miejsce przy okazji opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na kolejną perspektywę czasową.

Ocena sytuacji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej dokonana w lutym 2025 r. przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. jest następująca:

1. **Silne strony i szanse** (szacunki w zakresie odsetka osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej są nieco wyższe niż szacunki GUS, co nie jest błędem, a wynika z innej metodologii obliczeń):

- dobrze rozbudowana infrastruktura wodociągowa (sieć wodociągowa o długości 106,0 km – dane za 2024 r., szacunek mieszkańców korzystających z sieci 91,91 %),

- sieć wodociągowa o akceptowalnym poziomie strat wody (na koniec roku 2023 poziom strat w sieci wodociągowej wyniósł 9,13 %),
- dobrze rozbudowana infrastruktura kanalizacyjna (sieć kanalizacji sanitarnej o długości 66,6 km – dane za 2024 r., szacunek mieszkańców korzystających z sieci 78,07 %),
- oczyszczalnia ścieków w obszarze aglomeracji, która uzyskuje parametry ścieków oczyszczonych (brak przekroczeń, dla RLM aglomeracji od 2 000 do 9 999 ścieki oczyszczone mieszczą się w parametrach: BZT5 – 25 mg O_2/l, ChZTCr – 125 mg O_2/l, zawiesina ogólna – 35 mg O_2/l),
- pozostałe oczyszczalnie lokalne Niwy i Zamarte poza aglomeracją również uzyskują parametry ścieków oczyszczonych (brak przekroczeń),
- aglomeracja Kamień Krajeński spełniająca wymagania KPOŚK (za rok 2023 poziom skanalizowania 98,18 %, przy RLM 4 977 – sprawozdanie z KPOŚK za 2023 r.),
- doświadczona i wyspecjalizowana kadra pracowników spółki.

2. **Słabe strony i zagrożenia**:

- brak dostatecznie środków własnych w stosunku do wysokich nakładów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej,
- ograniczone możliwości zwiększenia przychodów z działalności wodociągowo-kanalizacyjnej przez brak większych podmiotów na terenie Gminy Kamień Krajeński,
- problemy w naborze pracowników o określonych kwalifikacjach.

Zagrożenia dla środowiska stanowi nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach zabudowy rozproszonej, gdzie nie ma uzasadnienia ekonomicznego dla budowy sieci kanalizacyjnej. Brak zorganizowanych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych.

Burmistrz Kamienia Krajeńskiego prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni oraz kontrolę regularnego ich opróżniania. GUS podaje, że na koniec 2024 r.:

- w przydomowe oczyszczalnie ścieków wyposażonych jest 88 nieruchomości,
- ze zbiorników bezodpływowych korzysta 347 nieruchomości.

W tym przypadku nie prezentuje się analizy wieloletniej, gdyż zmiany w tej statystyce zależą od prowadzonej inwentaryzacji i niekoniecznie oddają faktyczne zmiany w terenie.

Obowiązująca ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kamień Krajeński zobowiązują każdego właściciela (lub użytkownika) nieruchomości zamieszkałej (niepodłączonej do sieci kanalizacyjnej) do zawarcia umowy z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych (szamb) i przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również do posiadania dowodów zapłaty za wykonanie takiej usługi.

7.4.2. ŁĄCZNOŚĆ, INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA ORAZ ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII WŁĄCZONE DO SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO

Rosnące zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne pobudza rozwój nowych technologii obsługi połączeń. Wprowadzenie każdej kolejnej generacji technologii mobilnej wiązało się ze wzrostem szybkości transmisji danych o rzędy wielkości, poprawą jakości połączeń oraz pojawieniem się nowych funkcjonalności. Aktualnie wykorzystywana technologia 5G funkcjonuje na świecie od 2020 r. Nadal można korzystać z zasięgu poprzednich generacji (np. dla starszych modeli telefonów).

Wpływ pola elektromagnetycznego na człowieka i środowisko uzależniony jest od wielkości natężenia (lub gęstości mocy) oraz częstotliwości drgań. Dlatego wartość poziomów dopuszczalnych jest określana w pasmach częstotliwości. Ochrona przed nim polega głównie na lokalizowaniu obiektów emitujących pola elektromagnetyczne na odpowiedniej wysokości oraz zapewnieniu odpowiedniej odległości od zabudowań mieszkalnych.

W oparciu o prowadzony przez Ministra Cyfryzacji portal https://si2pem.gov.pl/ można stwierdzić, że **stacje bazowe łączności bezprzewodowej** zlokalizowane w miejscowościach: Kamień Krajeński, Dąbrówka, Orzełek, Zamarte i Płocicz. Dla pełnego pokrycia Gminy wystarczającym zasięgiem niezbędny będzie rozwój infrastruktury.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński w latach 2020-2024 Główny Inspektor Ochrony Środowiska przeprowadził monitoring pól elektromagnetycznych jednokrotnie. Wynik pomiaru w Kamieniu Krajeńskim przy ul. Chojnickiej 7 w 2022 r. wyniósł <0,3 V/m.
W pozostałych latach nie prowadzono pomiarów w Gminie Kamień Krajeński. Liczne są natomiast wyniki z punktów monitoringowych dla powiatu sępoleńskiego w latach 2020-2025, które znajdowały się w granicach dopuszczalnych norm. Nie wystąpiło przekroczenie dopuszczalnego poziomu. Nie ma zatem podstaw do wskazania, że istnieje realne zagrożenie

ze strony oddziaływania pól elektromagnetycznych. Co więcej, należy wyjaśnić, że dopuszczalny poziom 7 V/m obowiązywał do końca 2019 r. Normy zostały złagodzone. Obecnie obowiązują poziomy dopuszczalne dla wysokich częstotliwości od 28 V/m do 61 V/m. Szczegółowe dane w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448).

Ponadto w serwisie https://si2pem.gov.pl/ dostępna jest mapa PEM, która przedstawia położenie stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T na terenie Polski oraz wyniki pomiarów pola elektromagnetycznego (PEM) wykonywanych w ich otoczeniu.

Operatorem elektroenergetycznego **systemu przesyłowego** i zarządcą linii najwyższych napięć są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. W oparciu o analizę danych PSE S.A. można stwierdzić, że przez opisywany teren nie przebiegają linie najwyższych napięć 400 kV.[17]

Operatorem elektroenergetycznym na terenie Gminy Kamień Krajeński jest ENEA Operator Sp. z o.o. Przez obszar przebiega jedna linia wysokiego napięcia (110 kV) relacji Chojnice Przemysłowa – Sępólno Krajeńskie.

Dane przedstawione przez ENEA Operator Sp. z o.o. w odniesieniu do terenu Gminy Kamień Krajeński są następujące:

- długość linii napowietrznych 110 kV – 12,21 km,
- długość linii napowietrznych SN – 93,34 km,
- długość linii kablowych SN – 9,64 km,
- długość linii napowietrznych nn – 92,73 km (bez przyłączy),
- długość linii kablowych nn – 54,05 km (bez przyłączy),
- ilość stacji słupowych SN/nn – 98 szt.,
- ilość stacji wnętrzowych SN/nn – 4 szt.

Głównym kierunkiem inwestowania Spółki **ENEA Operator sp. z o.o.** jest rozwój sieci dystrybucyjnej dla zaspokojenia zapotrzebowania odbiorców na energię elektryczną, przyłączenia do sieci nowych podmiotów, jak również modernizacja i odtworzenie majątku Spółki, przy zachowaniu szerokorozumianego bezpieczeństwa energetycznego. Planując

[17] Schemat przebiegu linii najwyższych napięć znajduje się na stronie https://www.pse.pl/obszary-dzialalnosci/krajowy-system-elektroenergetyczny/plan-sieci-elektroenergetycznej-najwyzszych-napiec

rozbudowę infrastruktury energetycznej Spółka kieruje się zasadą proporcjonalności. Nowe inwestycje są współmierne do wzrastającego zapotrzebowania na moc lub pojawiania się nowych odbiorców energii elektrycznej. Działania inwestycyjne Spółki bazują na Planie Rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną, uzgodnionym przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Jednocześnie w zależności od możliwości finansowych Spółka, w tym uwzględniając pozyskane środki o dofinansowanie od zewnętrznych instytucji dofinansowujących, realizuje zadania inwestycyjne w oparciu o sporządzane Plany Rzeczowo-Finansowe: Plan Inwestycyjny oraz Zestawienie zadań inwestycyjnych do budowy i monitorowania realizacji planu inwestycyjnego ENEA Operator sp. z o.o. Spółka zaplanowała następujące inwestycje:

1. Budowa, rozbudowa i modernizacja linii kablowych i napowietrznych SN oraz stacji transformatorowych związana z przyłączaniem odbiorców III grupy.
2. Budowa, rozbudowa i modernizacja linii kablowych i napowietrznych SN i nn, stacji transformatorowych i transformatorów SN/nn oraz słupów SN związana z przyłączaniem odbiorców grupy IV-VI.
3. Budowa przyłączy SN związana z przyłączaniem nowych odbiorców grupy III.
4. Budowa przyłączy nn związana z przyłączaniem nowych odbiorców grupy IV-VI.
5. Modernizacja linii 110 kV LN_110_LN_110_Sępólno – Chojnice.
6. Skablowanie odcinka linii 15 kV GPZ Sępólno p. 26 – Młyńska na odcinku Kamień Wodociągi – Witkowo.

Dodatkowo Spółka podkreśliła, iż systematycznie prowadzi prace eksploatacyjne zapewniające odpowiednią jakość dystrybucji energii elektrycznej. Stan techniczny infrastruktury sieci elektroenergetycznej będącej na majątku i w eksploatacji ENEA Operator sp. z o.o. jest dobry i pozwala na realizowanie kluczowych funkcji w Krajowym Systemie Elektroenergetycznym.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński istnieją korzystne (III strefa energetycznego wykorzystania wiatru) warunki do rozwoju instalacji wytwarzających energię z wiatru, jednak uwzględniając ograniczenia takie jak odległość od budynków mieszkalnych, obszary leśne, cieki czy położenie na obszarze Krajeńskiego Parku Krajobrazowego, lokalizowanie elektrowni wiatrowych w Gminie Kamień Krajeński w praktyce nie jest możliwe.

Na opisywanym obszarze występuje natomiast wysoki potencjał wykorzystywania energii słonecznej – w szczególności z mikroinstalacji przydomowych takich jak kolektory słoneczne czy panele słoneczne (fotowoltaika). Tak zwana energetyka rozproszona (lokalna) stanowi filar gospodarki niskoemisyjnej i pozwala uniezależnić się od systemowego dostarczania energii elektrycznej oraz zwiększyć efektywność energetyczną poprzez ograniczenie strat przesyłowych.

Potencjał wykorzystania energetyki wodnej jest niski. Największy ciek – Kamionka – ma niski przepływ i małe spadki.

Możliwości wykorzystania biomasy są wysokie ze względu na rolniczy charakter Gminy i wynikające z tego szanse pozyskiwania biomasy do celów grzewczych.

Do systemu elektroenergetycznego ENEA Operator Sp. z o.o. (stan na 16.02.2025 r.) zostały włączone działające na terenie Gminy Kamień Krajeński **źródła energii wytwórczej** mikroinstalacje fotowoltaiczne (212 stuk) o łącznej mocy przyłączeniowej 2,128 MW.

7.4.3. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ

Z uwagi na brak centralnych ciepłowni, na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje rozproszony system zaopatrzenia w energię cieplną do ogrzewania i produkcji ciepłej wody użytkowej na potrzeby własne. Do ogrzewania nieruchomości, mieszkańcom służą przede wszystkim piece na paliwo stałe w postaci węgla kamiennego lub drewna, a także kotły gazowe, o którym mowa w dalszej części niniejszego rozdziału.

Rozproszony charakter zabudowy **nie daje uzasadnienia ekonomicznego dla budowy infrastruktury ciepłowniczej**. Lokalne kotłownie zlokalizowane są w miejscowościach: Obkas, Dąbrowa, Zamarte, Płocicz i Radzimiu i dostarczają ciepło do budynków wielorodzinnych.

Istniejące źródła ciepła polegające głównie na paliwach stałych systematycznie powinny być zastępowane odnawialnymi źródłami energii i nowymi kotłami.

Polska Spółka Gazownictwa przekazała informację na temat inwestycji związanych z rozbudową infrastruktury **gazowej** na terenie Gminy Kamień Krajeński:

Wg stanu na koniec 2024 r. odsetek mieszkańców Gminy Kamień Krajeński korzystających z sieci gazowej wynosi 28,9 % co jest wartością dość niską, choć nastąpił wzrost o 0,7 % względem poprzedniego roku. Stopniowo wzrasta długość sieci gazowej (32,9 km), liczba

przyłączy (356 sztuk), liczba odbiorców (644 – jest wyższa niż liczba przyłączy, gdyż część przyłączy prowadzi do budynków wielolokalowych) oraz zużycie gazu przez gospodarstwa domowe (5 535,5 MWh w całym 2024 r.). Statystyki wieloletnie zaprezentowano w **Diagnozie**.

7.4.4. EDUKACJA, WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Miejsko Gminny Zespół Usług Oświatowych (MGZUO) w Kamieniu Krajeńskim pełni kluczową rolę w zarządzaniu i koordynacji działań oświatowych na terenie Gminy. Jego głównym celem jest zapewnienie wysokiej jakości edukacji oraz wsparcie placówek oświatowych w realizacji ich zadań. Do głównych zadań MGZUO należą:

1. Organizacja procesu edukacyjnego:
a. nadzór nad realizacją arkuszy organizacji szkół,
b. koordynacja rekrutacji do przedszkoli i szkół podstawowych,
c. organizacja dowozu uczniów do szkół i przedszkoli.
2. Wsparcie finansowe i administracyjne:
a. obsługa szkół w zakresie prowadzenia kadr, płac, księgowości,
b. zarządzanie budżetem placówek oświatowych,
c. dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników,
d. prowadzenie wspólnych postępowań o udzielenie zamówień publicznych na potrzeby jednostek oświatowych,
e. prowadzenie analiz finansowych i organizacyjnych wspierających efektywne zarządzanie oświatą.
3. Doskonalenie zawodowe nauczycieli:
a. nadzór nad realizacją wsparcia doskonalenia zawodowego nauczycieli.
4. Realizacja projektów edukacyjnych:
a. wdrażanie programów unijnych przedszkolnych i szkolnych,
b. koordynowanie programów rządowych,
c. pozyskiwanie i rozliczanie środków zewnętrznych na rozwój edukacji, wychowania przedszkolnego oraz infrastruktury oświatowej.

MGZUO pełni również funkcję jednostki koordynującej rozwój lokalnej oświaty poprzez planowanie i monitorowanie realizacji zadań oświatowych, analizę danych dotyczących

funkcjonowania placówek, przygotowywanie rozwiązań organizacyjnych i finansowych, koordynację inwestycji oraz wspieranie dyrektorów szkół i przedszkoli w realizacji zadań statutowych. Jednostka aktywnie pozyskuje i rozlicza środki zewnętrzne, w szczególności pochodzące z funduszy europejskich i programów rządowych, umożliwiając rozwój infrastruktury edukacyjnej oraz rozszerzenie oferty edukacyjnej i specjalistycznego wsparcia dla dzieci i uczniów.

MGZUO zapewnia wspólną obsługę oraz koordynuje realizację zadań organu prowadzącego wobec następujących jednostek oświatowych nadzoruje i wspiera działalność następujących placówek edukacyjnych:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego Kamieniu Krajeńskim, w tym Szkoła Filialna w Płociczu oraz Przedszkole Samorządowe w Kamieniu Krajeńskim.
2. Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Dużej Cerkwicy.
3. Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Zamartem.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje jedno publiczne przedszkole wchodzące w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kamieniu Krajeńskim, obejmujące 6 oddziałów.

Działa też niepubliczne przedszkole pn. „Domowe Przedszkole” (1 oddział) w Zamartem dotowane przez Gminę Kamień Krajeński, niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Płociczu dotowany przez Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim, dotowany przez Gminę Kamień Krajeński niepubliczny klub dziecięcy w Płociczu pn. Niepubliczny Klub Dziecięcy "Wróbelek Elemelek" Gizela Mech, dzienny opiekun w Zamartem pn. Dzienny Opiekun Krystyna Wziętek.

Dzieci przedszkolne uczęszczają również do oddziałów przedszkolnych w:

- Szkole Podstawowej w Dużej Cerkwicy – 2 oddziały,
- Szkole Podstawowej w Zamartem – 2 oddziały,
- Szkole Filialnej w Płociczu – 1 oddział.

W ramach projektu pn. „**Utworzenie miejsc opieki dla dzieci do lat 3 – budowa żłobka w Kamieniu Krajeńskim**” powstał nowy obiekt żłobka, w którym utworzone zostały 32 miejsca opieki dla dzieci od ukończenia 20 tygodnia życia do 3 lat. Zakres zadania objął budowę

budynku w formule „pod klucz”, wraz z jego pełnym wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu. W ramach inwestycji zrealizowano m.in.: budowę i wyposażenie obiektu żłobka, wykonanie placu zabaw, parkingów oraz ogrodzenia, zagospodarowanie terenu wraz z zielenią, wykonanie przyłączy wodociągowych, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej oraz przyłącza energetycznego.

Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński za 2025 rok, wartość zadania wynosi 2 266 427,52 zł, w tym: dofinansowanie z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności – 1 842 624,00 zł, środki budżetu państwa na finansowanie podatku VAT – 423 803,52 zł.

Po zakończeniu inwestycji Żłobek Gminny „Kamyczek” został wpisany do rejestru żłobków i klubów dziecięcych. Uruchomienie działalności placówki oraz rozpoczęcie świadczenia usług opieki nad dziećmi przewidziano na drugą połowę sierpnia 2026 r.

Funkcjonowanie placówki w zakresie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej zapewnia Miejsko-Gminny Zespół Usług Oświatowych w Kamieniu Krajeńskim w ramach wspólnej obsługi jednostek organizacyjnych Gminy.

W okresie od stycznia do sierpnia 2025 r. do placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Kamień Krajeński uczęszczało 728 dzieci, natomiast od września liczba ta wynosiła 722 uczniów. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba dzieci zmniejszyła się o 6. Jednocześnie w szkołach podstawowych odnotowano wzrost liczby uczniów o 18, przy jednoczesnym spadku liczby dzieci w oddziałach przedszkolnych i przedszkolu o 24. W szkołach prowadzonych przez Gminę kształciło się również 6–7 uczniów z Ukrainy.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński w 2025 r. do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych uczęszczało 215 dzieci.

Tabela 19. Liczba uczniów i oddziałów w placówkach oświatowych na dzień 30.09.2025 r.

Szkoła/ Placówka	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Szkoła Podstawowa w Kamieniu Krajeńskim	336	15
Przedszkole Samorządowe w Kamieniu Krajeńskim	124	6
Oddział przedszkolny w Płociczu	17	1
Szkoła Podstawowa w Dużej Cerekwicy	103	8
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Dużej Cerekwicy	32	2
Szkoła Podstawowa w Zamartem	68	8

Szkoła/ Placówka	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Zamartem	42	2
Łącznie	**722**	**42**

Źródło: Raport o stanie Gminy Kamień Krajeński za 2025 rok

W 2025 r. średnia liczebność oddziałów szkolnych wynosiła średniorocznie 16,06 uczniów. Największą średnią liczebność oddziałów odnotowano w Szkole Podstawowej w Kamieniu Krajeńskim (21,94), natomiast najmniejszą w Szkole Podstawowej w Zamartem (8,13).

W szkołach funkcjonowały również oddziały integracyjne oraz jedna klasa sportowa. Ponadto część uczniów objęta jest nauczaniem indywidualnym.

Wysokość wydatków ponoszonych na funkcjonowanie poszczególnych placówek uzależniona była m.in. od liczby uczniów, kosztów utrzymania infrastruktury oraz zatrudnienia kadry pedagogicznej. Najwyższe wydatki w przeliczeniu na jednego ucznia odnotowano w Szkole Podstawowej w Zamartem, co wynikało przede wszystkim z mniejszej liczby uczniów przy konieczności zapewnienia pełnej organizacji pracy szkoły. Najniższy koszt jednostkowy występował w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kamieniu Krajeńskim, co związane było z większą liczbą uczniów i efektem skali.

Uczniom szkół w uzasadnionych przypadkach przyznawane są stypendia socjalne, zasiłki szkolne, dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, a także stypendia za szczególne osiągnięcia.

Część uczniów z uwagi na odległość miejsca zamieszkania od szkoły wymaga dowożenia. Dlatego Gmina Kamień Krajeński organizuje dowóz uczniów do szkół autobusami gminnymi oraz autobusami przewoźnika wyłonionego w drodze przetargu.

Szkoły i placówki oświatowe zapewniają możliwość korzystania z gorących posiłków.

Charakterystyka szkół i przedszkoli / oddziałów przedszkolnych wraz z oceną aktualnego poziomu edukacji, wskazaniem szans i zagrożeń w edukacji, cech wyróżniających szkołę, możliwości jej rozwoju, a także potencjalnych trudności w latach 2026-2036 została przedstawiona w **Diagnozie**. Z uwagi na obszerność tych danych, nie powiela się ich w niniejszej strategii. Wyróżnić należy jednak propozycje inwestycji w infrastrukturę dydaktyczną oraz planowane przedsięwzięcia i projekty.

Propozycje inwestycji w infrastrukturę dydaktyczną Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim to:

1. W budynku przy ul. Szkolnej 3 - potrzeba gruntownego remontu stołówki szkolnej, łazienek i szatni przy sali gimnastycznej, brak pomieszczeń sanitarno - higienicznych: szatni dla 4 oddziałów przedszkola i 7 oddziałów szkoły. Wieszaki na odzież wierzchnią znajdują się na szkolnych, wąskich korytarzach. Koniecznie należy przeprojektować boisko szkolne i dostosować je do potrzeb małych dzieci. Przestrzeń zewnętrzna szkoły, tzw. boisko jest źle zmeliorowane, błotniste, stanowi też drogę dojazdową do garażu dla gminnego autobusu szkolnego oraz cateringu. Fundamenty ogrodzenia i ogrodzenie wymagają remontu. Szkolna kuchnia wymaga przeprojektowania i wysokonakładowego remontu lub zmiany przeznaczenia użytkowania na szatnię szkolno - przedszkolną.
2. W budynku przy ul. Sępoleńskiej 3 szkolne korytarze wymagają remontu, należy też zabezpieczyć kruszące się parapety we wszystkich pomieszczeniach. Część piwniczna musi być wyremontowana, odgrzybiona, zaciekają fundamenty.
3. Budynek Szkoły Filialnej w Płociczu - projekt więźby dachowej i dachu, utylizacja azbestu i wymiana dachu, remont poddasza - wymiana stropu, okien przydachowych, remont podjazdu dla inwalidów i schodów od strony boiska, rozbiórka stodoły lub opracowanie innego przeznaczenia budynku, wówczas wymagany jest remont ze względu na możliwość wystąpienia wypadku.
4. W każdym z budynków rozbudowanie parasola wi-fi (OSE nie spełnia wymagań, ma za mało punktów dostępowych.

Planowane przedsięwzięcia lub projekty na lata 2026-2036 w odniesieniu do **Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim** opisano poniżej w działach: budynki, kadra, organizacja, oczekiwane efekty, sieć budynków.

1. Budynki:

- przystosowanie boiska do potrzeb dzieci młodszych - Szkolna 3.

2. Kadra:

- brak pewności utrzymania zatrudnienia nauczycieli współorganizujących i nauczyciela klasy integracyjnej.

3. Organizacja: szansą na poprawę sytuacji edukacyjno - wychowawczej są zajęcia dodatkowe dla wszystkich uczniów w zależności od poziomu edukacyjnego z zakresu: terapii ręki, technik myślenia krytycznego, technik uczenia się, wdrażania kompetencji kluczowych.
4. Oczekiwane efekty: uczniowie będą gotowi do odpowiedzialnego realizowania celów na dalszych etapach edukacyjnych, będą gotowi do ambitnego pozyskiwania umiejętności, dzięki czemu podniosą się wyniki egzaminów zewnętrznych.
5. Sieć budynków: nowy budynek szkoły, mieszczący klasy 1-8, zapewnienie bezpieczeństwa i normalności w organizacji pracy szkoły.
6. Plan działań promocyjnych: Facebook, strona internetowa, stałe wydarzenia: licytacja ozdób świątecznych, jasełka, bal walentynkowy dla rodziców, Dzień Dziecka Rodziny i Szkoły, powiatowa konferencja dla nauczycieli - Jak się dzieli to się mnoży, warsztaty dla rodziców.

Propozycje inwestycji w infrastrukturę dydaktyczną Szkoły Podstawowej im. Władysława Broniewskiego w Dużej Cerkwicy opisano poniżej:

- modernizacja instalacji elektrycznej w budynku szkoły w Dużej Cerkwicy,
- rozbudowa instalacji fotowoltaicznej oraz pompy ciepła,
- remont schodów w budynkach w Dąbrówce,
- naprawa ogrodzenia i montaż bramy wjazdowej w Dąbrówce,
- rozbudowa placów zabaw w Dąbrówce i Dużej Cerkwicy,
- budowa stacji ładowania samochodów elektrycznych,
- budowanie pracownia językowa i informatyczna,
- strefa relaksu dla uczniów,
- gabinet psychologa i pedagoga,
- przebudowa szatni i toalet,
- montaż urządzeń klimatyzacyjnych w salach lekcyjnych,
- stworzenie sali sensorycznej,
- wybudowanie dwóch sal lekcyjnych z przeznaczeniem na oddziały przedszkolne z zapleczem socjalnym, gospodarczym, kuchnią /stołówką oraz gabinetem dla psychologa, dyrektora, sekretariatu oraz archiwum,

- termomodernizacja budynku (docieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwi oraz renowacja dachu.

Planowane przedsięwzięcia lub projekty na lata 2026-2036 Szkoły Podstawowej im. Władysława Broniewskiego w Dużej Cerkwicy to organizacja obchodów 60-lecia szkoły w roku 2026.

Propozycje inwestycji w infrastrukturę dydaktyczną Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Zamartem opisano poniżej:

- budowa boiska sportowego typu orlik lub innego obiektu sportowego z bieżnią, boiskiem do gry w piłkę nożną i siatkówkę zapewniającego młodzieży właściwy rozwój fizyczny i rozwijanie zainteresowań sportowych,
- rozbudowa szkoły z powodu braku pomieszczenia na jedną klasę, bibliotekę szkolną i świetlicę, większe pomieszczenie dla dyrektora szkoły oddzielone od sekretariatu i pokoju nauczycielskiego, ponieważ obecne warunki nie są optymalne do pracy na tak odpowiedzialnym stanowisku,
- budowa pomieszczenia na szatnie szkolne,
- wymiana źródła ciepła z powodu wyeksploatowanego pieca gazowego oraz zakazu ogrzewania gazem w budynkach państwowych od roku 2028,
- odmalowanie pozostałych sal i korytarza szkolnego,
- wymiana stolarki drzwiowej sal lekcyjnych i toalet szkolnych,
- docieplenie fundamentów sali gimnastycznej i jej odświeżenie z powodu odpadającej farby z zawilgoconych ścian,
- dołożenie paneli fotowoltaicznych oraz zakup magazynu energii do fotowoltaiki,
- termomodernizacja budynku szkoły wraz wymianą źródła ciepła,
- modernizacja energetyczna.

Planowane przedsięwzięcia lub projekty na lata 2026-2036 Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Zamartem to:

- udział w projekcie edukacyjnym Erasmus + mobilność kadry edukacyjnej i mobilność młodzieży (kosztorys i przedsięwzięcia na etapie planowania i rozmów z nauczycielami z zaprzyjaźnionych szkół), dofinansowanie z Funduszy Europejskich,

- udział w Programie budowy kompleksów sportowych Ministerstwa Edukacji i Sportu (Wniosek powinien być złożony przez JST),
- wnioskowanie o Fundusze Europejskie Kujaw i Pomorza Działanie 6.3 Inwestycje w zakresie dostępności szkół i placówek, w tym edukacyjna baza sportowa BydOF-IP – nabór nr FEKP.06.03-IP.02-018/24 na rozbudowę kompleksów sportowych (wniosek powinien być złożony przez JST),
- wnioskowanie przez JST o inne fundusze na wymianę źródła ciepła oraz rozbudowę i modernizację infrastruktury szkoły.

Lokalizacja Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Zamartem jest kluczowa dla rozwoju tej miejscowości oraz innych przyległych wsi. Likwidacja szkoły spowodowałaby wchłonięcie uczniów z okolicy do szkół w Wierzchowie, Ogorzelinach oraz Chojnicach. Bliskie sąsiedztwo tych miejscowości może spowodować również w przyszłości „wchłonięcie" lokalnej społeczności przez te miejscowości i miasto Chojnice, co negatywnie wpłynie na rozwój i przyszłość Gminy.

W minionych latach realizowano szereg projektów i programów edukacyjnych wspierających rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli, w tym:

1. „Szkoła Jutr@" - projekt realizowany w ramach Krajowego Planu Odbudowy dla nauczycieli podnoszących kompetencje cyfrowe. W ramach grantu zakupiono m.in. sprzęt komputerowy, monitor interaktywny oraz specjalistyczne oprogramowanie edukacyjne.
2. Program „ABC Pływania" oraz program „Umiem pływać" - programy skierowane do uczniów szkół podstawowych, mające na celu zapewnienie systematycznego i powszechnego udziału dzieci w pozalekcyjnych i pozaszkolnych zajęciach sportowych z zakresu nauki pływania.
3. Sprzęt komputerowy z KPO - w 2025 r. szkoły otrzymały nieodpłatnie sprzęt komputerowy finansowany ze środków Krajowego Planu Odbudowy, obejmujący laptopy, tablety oraz laptopy przeglądarkowe.
4. Projekt „Przyjazne Przedszkole" - realizowany był w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021–2027 i obejmował utworzenie nowych miejsc przedszkolnych, dodatkowe zajęcia edukacyjne oraz podnoszenie kompetencji nauczycieli.

5. Podróże z klasą. Dwie szkoły z terenu Gminy: Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Dużej Cerkwicy i Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Zamartem otrzymały w 2024 r. dofinansowanie Ministerstwa Edukacji na realizację wycieczek w ramach projektu „Podróże z klasą".
6. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. Gmina Kamień Krajeński uzyskała wsparcie dla oddziałów przedszkolnych w ramach Narodowego Programu Czytelnictwa 2.0. Cele programu to zakup nowości wydawniczych do bibliotek oddziałów przedszkolnych, zakup wyposażenia do bibliotek oddziałów przedszkolnych, sprzętu komputerowego i oprogramowania oraz realizacja działań promujących czytelnictwo (w tym zakup nagród dla dzieci biorących udział w akcjach promujących czytelnictwo).
7. Program Youngster - darmowe dodatkowe zajęcia z języka angielskiego adresowane do uczniów szkół podstawowych z terenów wiejskich.
8. Projekt „Nauka moją szansą", współfinansowany ze środków Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza 2021–2027 obejmuje kompleksowe wsparcie uczniów szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Kamień Krajeński poprzez organizację dodatkowych zajęć rozwijających kompetencje kluczowe, wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, doradztwo zawodowe, rozwój kompetencji nauczycieli oraz doposażenie placówek w nowoczesne pomoce dydaktyczne.

Szkoły i przedszkola / oddziały przedszkolne także w nadchodzących latach będą korzystały z dostępnych programów.

7.4.5. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym działające na terenie Gminy Kamień Krajeński:

1. Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów Ziemi Krajeńskiej, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński.
2. Kółko Rolnicze, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński.
3. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Kamieniu Krajeńskim, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński.
4. Gminny Związek Kółek i Organizacji Rolniczych w Kamieniu Krajeńskim, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński.

5. Kamieńskie Towarzystwo Kulturalne, ul. Sępoleńska 4, 89-430 Kamień Krajeński.
6. Ludowy Klub Sportowy Kamionka, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński.
7. Stowarzyszenie Pomóż Sobie Pomagając Innym w Kamieniu Krajeńskim, ul. Podgórna 2, 89-430 Kamień Krajeński.
8. Stowarzyszenie KRAJNA-BOCIANOWO - Płocicz 52, 89-430 Kamień Krajeński.
9. Kamieńskie Bractwo Strzeleckie – Płocicz 22, 89-430 Kamień Krajeński.

Stowarzyszania kultury fizycznej nie prowadzące działalności gospodarczej zarejestrowane w Starostwie Powiatowym w Sępólnie Krajeńskim działające na terenie Gminy Kamień Krajeński:

1. Ludowy Zespół Sportowy Zjednoczeni Cerkwica, Mała Cerkwica 19, 89-430 Kamień Krajeński.
2. Ludowy Zespół Sportowy Zryw Dąbrówka, Dąbrówka, 89-430 Kamień Krajeński.
3. Ludowy Zespół Sportowy Victoria Orzełek, Orzełek 23, 89-430 Kamień Krajeński.
4. Ludowy Zespół Sportowy Orzeł Dąbrowa, Dąbrowa 10, 89-430 Kamień Krajeński.
5. Ludowy Zespół Sportowy Płocicz, Płocicz 22, 89-430 Kamień Krajeński.
6. Ludowy Zespół Sportowy HZ Zamarte, ul. Bydgoska 14 Zamarte, 89-430 Kamień Krajeński.
7. Ludowy Zespół Sportowy STG Witkowo, Witkowo 4, 89-430 Kamień Krajeński.
8. Ludowy Zespół Sportowy Centrum Obkas, Obkas, 89-430 Kamień Krajeński.

Ochotnicze Straże Pożarne (OSP):

1. OSP w Dąbrowie.
2. OSP w Dąbrówce.
3. OSP w Dużej Cerkwicy.
4. OSP w Kamieniu Krajeńskim.
5. OSP w Małej Cerkwicy.
6. OSP w Orzełku.
7. OSP w Płociczu.
8. OSP w Radzimiu.
9. OSP w Witkowie.

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW):

1. KGW w Obkasie „KOKOSZKI 500+”.
2. KGW w Witkowianki.
3. KGW w Dąbrówce.
4. KGW w Zamartem.
5. KGW w Płociczu.
6. KGW w Dąbrowie „Niezapominajki”.
7. KGW w Kamień Krajeński.
8. KGW w Orzełek „KOBITKI GOSPODARNE WYJĄTKOWO - ORZELSKIE DZIOŁCHY”.
9. KGW Jerzmionki „JARZĘBINKI”.
10. KGW Mała Cerkwica.
11. KGW Duża Cerkwica.
12. KGW „RADZIMIANKI” w Radzimiu.

Współpraca o charakterze finansowym Gminy Kamień Krajeński z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego polegała na zlecaniu realizacji zadań publicznych w formie ich wspierania wraz z udzieleniem dotacji. Corocznie realizowany **jest Program współpracy Gminy Kamień Krajeński z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego** na dany rok. Współpraca Gminy Kamień Krajeński z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest m.in. w zakresie udzielanych dotacji na realizację zadań publicznych, w szczególności w zakresie: integracji społecznej, działalności na rzecz seniorów, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wypoczynku dzieci i młodzieży, przeciwdziałania uzależnieniom, ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Zlecanie zadań odbywa się w drodze otwartych konkursów ofert ogłaszanych w trybie pożytku publicznego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2025 poz. 1338).

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi ma też charakter pozafinansowy. Obejmuje m.in. wsparcie organizacyjne i merytoryczne inicjatyw społecznych, konsultowanie projektów aktów prawa miejscowego oraz promocję działań organizacji pozarządowych.

W odniesieniu do partycypacji społecznej, warto zauważyć, że w 2025 r. działalność rozpoczęła **Młodzieżowa Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim**. Została powołana Uchwałą

Nr VI/37/2024 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 26 września 2024 r. w sprawie powołania Młodzieżowej Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim i nadania jej statutu.

W 2025 r. Młodzieżowa Rada Miejska realizowała projekty skierowane do młodzieży i mieszkańców, w tym: „Młodzieżowe Pikniki Plenerowe" (dofinansowanie 5 000,00 zł), „Zerwij z grawitacją – Street Workout" (dofinansowanie 4 000,00 zł) czy „Na Fali Sociali" (dofinansowanie 2 150,00 zł).

Projekty zostały dofinansowane w ramach programu „Młoda Inicjatywa" realizowanego przez Stowarzyszenie Młodych.

7.4.6. WSPÓŁPRACA SAMORZĄDOWA

Gmina współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i partnerstwami samorządowymi działającymi na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego, pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć.

Gmina przystąpiła do **Fundacji Lokalna Grupa Działania - Naszyjnik Północy** w 2008 r. (Uchwała Nr XIX/153/2008 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z 27 listopada 2008 r.). Od września 2014 r. Gmina Kamień Krajeński nie składa wniosków o środki unijne w naborach ogłaszanych przez LGD Naszyjnik Północy, ale pozostaje jej aktywnym członkiem, co umożliwia pozyskiwanie środków przez organizacje pozarządowe działające w Gminie.

W 2010 r. Gmina przystąpiła do **Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Krajeńskie** (Uchwała Nr XXXI/25/2010 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 25 lutego 2010 r.). Stowarzyszenie LGR Pojezierze Krajeńskie powstało, aby umożliwić pozyskanie środków z Osi 4 Programu Operacyjnego Ryby 2007-2013. Gmina Kamień Krajeński zrealizowała jeden projekt zgodny z Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Rybackich w ramach Programu Operacyjnego RYBY 2007-2013 pn. „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich". Pozyskane dofinansowanie przeznaczono na termomodernizację budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Kamieniu Krajeńskim (2012-2013). Obecnie Stowarzyszenie nie prowadzi czynnej działalności.

W 2014 r. Gmina przystąpiła do **Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie NASZA KRAJNA** (Uchwała Nr XXXVIII/294/2014 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z 25 września 2014 r.). Zmiana LGD wynikała z regionalizacji przy podziale środków unijnych (dofinansowania „nie

mogły przekraczać" granic województwa). Gminy wchodzące w skład LGD (Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork) realizują Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2023-2027. Pracownicy Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim wzięli udział w licznych spotkaniach, konsultacjach, warsztatach prowadzony przez Biuro Stowarzyszenia NASZA KRAJNA. W konkursach ogłaszanych przez Stowarzyszenie NASZA KRAJNA biorą również udział przedsiębiorcy np. w ramach działania „Przedsiębiorcza NASZA KRAJNA".

Gmina w 2015 r. przystąpiła również do **Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka Nasza Krajna i Pałuki** (Uchwała Nr XIII/80/2015 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 5 listopada 2015 r.). Obecnie Stowarzyszenie nie prowadzi czynnej działalności.

Gmina należy także do **Kujawsko-Pomorskiego Stowarzyszenia Samorządowego „Salutaris"** (Uchwała Nr XXI/149/2020 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z 30 września 2020 r.). Celem statutowym Kujawsko - Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris" jest wspieranie idei samorządu terytorialnego i obrona wspólnych interesów jego członków. Powyższe jest realizowane poprzez stworzenie, pielęgnowanie i wzmacnianie więzi solidarnościowych pomiędzy członkami stowarzyszenia, w dziedzinie wzajemnego udzielania sobie pomocy w zakresie likwidowania skutków kryzysowych oraz zapobiegania im w przyszłości. Podstawowym sposobem realizacji tego celu jest niezwłoczne udzielenie pomocy finansowej tej jednostce, na obszarze której wystąpiło zdarzenie kryzysowe i losowe. Fundusz pomocy powstaje ze składek kujawsko-pomorskich samorządów wszystkich szczebli, zrzeszonych w Stowarzyszeniu.

W 2022 r. Gmina dołączyła do **Stowarzyszenia Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Sępólna Krajeńskiego** - dnia 7 grudnia 2022 r. odbyło się spotkanie założycielskie członków stowarzyszenia, które tworzą gminy: Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork oraz Powiat Sępoleński. Zgodę na przystąpienie do stowarzyszenia wyraziła Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim podczas sesji w dniu 27 czerwca 2022 r. W celu realizacji Polityki Terytorialnej na lata 2021-2027 na poziomie IV konieczne było zawiązanie partnerstwa przez jednostki samorządu terytorialnego z powiatu sępoleńskiego w formie stowarzyszenia. Powstałe Stowarzyszenie będzie realizowało zadania w obszarach wsparcia wskazanych w Polityce Terytorialnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Umożliwi to pozyskanie

funduszy europejskich na realizację zadań związanych m.in. z gospodarką wodną, instytucjami kultury, odnową przestrzeni publicznej, rozwojem turystyki.

7.4.7. POMOC SPOŁECZNA

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim jest jednostką organizacyjną Gminy Kamień Krajeński. Zajmuje się prowadzeniem postępowań w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń ustawowych, realizuje zadania wynikające z rządowych programów bądź innych norm prawnych, wykonuje pracę socjalną, analizuje i ocenia zjawiska rodzące zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwija różne formy pomocy w ramach potrzeb mieszkańców, a także zajmuje się realizacją innych zadań zleconych przez Gminę.

Polityka społeczna realizowana przez Gminę Kamień Krajeński koncentruje się na wsparciu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, wsparciu osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz realizacji działań z zakresu świadczeń rodzinnych, pomocy społecznej i ochrony zdrowia. Najczęstszymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2025 r. były: długotrwała lub ciężka choroba – 111 rodzin, niepełnosprawność – 79 rodzin, ubóstwo – 50 rodzin oraz bezrobocie – 44 rodziny.

W realizacji zadań Ośrodek współdziała z organami administracji rządowej oraz samorządowej, urzędami, instytucjami i organizacjami społecznymi, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, fundacjami, innymi podmiotami realizującymi cele i zadania z zakresu zadań określonych w statucie Ośrodka i wynikających z przepisów prawa

Ważnym zadaniem jest też realizacja **Miejsko – Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kamień Krajeński**. W celu zapewnienia ciągłości działań wspierających rodziny, Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim podjęła Uchwałę Nr XX/128/2025 z dnia 27 listopada 2025 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 w Gminie Kamień Krajeński.[18] Program oparty jest na wzajemnej współpracy odpowiednich służb publicznych, organizacji, a także innych środowisk związanych z poszanowaniem praw

[18] https://mst-kamien-krajenski.rbip.mojregion.info/5814/uchwala-nr-xx1282025-rady-miejskiej-w-kamieniu-krajenskim-z-dnia-27-listopada-2025-r-w-sprawie-przyjecia-gminnego-programu-wspierania-rodziny-na-lata-2026-2028-w-gminie-kamien-krajenski.html

człowieka i praw dziecka. Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys, zagrażający przede wszystkim dobru dziecka. W ramach programu realizowane są takie formy pomocy jak np. asystent rodziny, partycypacja w kosztach pieczy zastępczej czy Punkt Poradnictwa Specjalistycznego.

Pomoc asystenta rodziny to forma pomocy, która polega na działaniu asystenta rodzinnego, który wspiera rodziny w przezwyciężaniu ich problemów. Rola asystenta zdecydowanie różni się od roli pracownika socjalnego. Asystent rodziny jest bliżej rodziny i jej problemów, a jego elastyczny, nienormowany czas pracy jest dostosowany do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb. Rolą asystenta jest niesienie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z małoletnimi dziećmi w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, socjalnych, w tym prowadzeniu gospodarstwa domowego, planowaniu wydatków i innych obowiązków rodzicielskich.
W Gminie Kamień Krajeński działa jeden asystent rodziny, który zgodnie z wymogami ustawowymi nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin, co zostało wypełnione, gdyż asystent w 2024 r. pracował z 14 rodzinami, natomiast w 2025 r. z 15 rodzinami.

Partycypacja w kosztach pieczy zastępczej - Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, po umieszczeniu go w pieczy zastępczej, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zobowiązana jest ponosić odpowiednio wydatki na utrzymanie dzieci w wysokości: 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej oraz 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W 2024 roku w pieczy zastępczej przebywało łącznie 15 dzieci. W 2025 r. w pieczy zastępczej przebywało łącznie 10 dzieci z terenu Gminy Kamień Krajeński, w tym: 1 dziecko w Domu dla Dzieci i 9 dzieci w rodzinach zastępczych.

Punkt Poradnictwa Specjalistycznego - w ramach swojej działalności MGOPS prowadzi również Punkt Poradnictwa Specjalistycznego dla mieszkańców całej Gminy. W ramach punktu świadczone są bezpłatne porady prawnika, psychologa oraz pracownika socjalnego. W 2024 r. ze wsparcia Punktu Poradnictwa Specjalistycznego skorzystało 36 osób.

MGOPS realizuje też **Miejsko-Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**. Program określa działania w zakresie

profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, wspierania osób uzależnionych oraz ograniczania negatywnych skutków społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Zadania realizowane były ze środków pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W celu zapewnienia ciągłości działań profilaktycznych Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim podjęła Uchwałę Nr XX/129/2025 z dnia 27 listopada 2025 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026–2029 w Gminie Kamień Krajeński.[19]

W ramach wymienionego programu funkcjonuje **Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, którą Burmistrz Kamienia Krajeńskiego powołała zarządzeniem Nr 2/2025 z dnia 2 stycznia 2025 r. 8-osobowa Komisja prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego oraz informuje o możliwościach uzyskania specjalistycznej pomocy. Komisja prowadzi również działania związane z kontrolą punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Funkcjonuje też **Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy Domowej** w Kamieniu Krajeńskim, w którym zatrudniony jest jeden specjalista terapii uzależnień. Wsparcie kierowane jest do osób z problemem alkoholowym, osób doświadczających przemocy domowej oraz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych.

Ważnym elementem zapobiegającym uzależnieniom są liczne **działania profilaktyczne i edukacyjne** skierowane do dzieci, młodzieży oraz mieszkańców. Obejmują one zarówno lokalne kampanie edukacyjne, programy rekomendowane, warsztaty, konkursy, działania informacyjne, jak i wydarzenia promujące zdrowy oraz bezpieczny styl życia. W ramach kampanii „Otwórz się na pomoc” zakupiono interaktywne filmy profilaktyczne „W sieci” oraz „Dopalacze”, które zostały udostępnione mieszkańcom poprzez stronę internetową i media społecznościowe, a także przekazane szkołom z terenu Gminy. Na terenie szkół podstawowych realizowano rekomendowane programy profilaktyczne „Unplugged” oraz „Debata”, skierowane do uczniów klas V–VIII. Program „Unplugged” realizowano również

[19] https://mst-kamien-krajenski.rbip.mojregion.info/5817/uchwala-nr-xx1292025-rady-miejskiej-w-kamieniu-krajenskim-z-dnia-27-listopada-2025-r-w-sprawie-przyjecia-gminnego-programu-profilaktyki-i-rozwiazywania-problemow-alkoholowych-oraz-przeciwdzialania-narkomanii-na-lata-2026-2029-w-gminie-kamien-krajenski.html

w formie szkolenia dla nauczycieli i pedagogów szkół podstawowych z terenu Gminy. W szkołach przeprowadzono także cykl widowisk profilaktycznych połączonych z warsztatami dla dzieci i młodzieży, dostosowanych do poszczególnych grup wiekowych. W ramach działań profilaktycznych realizowano również akcję „Trzeźwy kierowca", prowadzoną we współpracy z Policją, mającą na celu przeciwdziałanie nietrzeźwości kierowców oraz zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Dodatkowo zakupiono i zamontowano monitoring w miejscach zagrożonych naruszeniem porządku publicznego związanym ze spożywaniem alkoholu.

Kolejnym istotnym programem realizowanym przez MGOPS jest **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kamień Krajeński**. Celem programu jest przeciwdziałanie przemocy domowej, zwiększenie skuteczności działań pomocowych wobec osób doznających przemocy oraz podejmowanie działań edukacyjnych i profilaktycznych służących ograniczaniu zjawiska przemocy.

W ramach realizacji wymienionego programu działa **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej** tj. grupa specjalistów z różnych dziedzin, zajmujących się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego Zespołu. Cyklicznie odbywają się posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Podczas posiedzeń przedstawione i omawiane były bieżące sprawy dotyczące procedury „Niebieskie Karty", wymieniano się informacjami, omawiano możliwości udzielenia odpowiedniego wsparcia rodzinom. Analizowano również możliwości dotyczące profilaktyki, rozpowszechniania wiedzy na temat przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym.

Osoby i rodziny objęte procedurą „**Niebieskie Karty**" korzystały ze wsparcia psychologa, porad prawnych oraz pomocy terapeutycznej świadczonej przez Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy Domowej działający przy MGOPS w Kamieniu Krajeńskim.

Zapewnienie pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz członkom ich rodzin polega m.in. na spotkaniach grup diagnostyczno-pomocowych, na które zapraszane są osoby, wobec których zachodziło podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie. Ustalono plany pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Członkowie grup diagnostyczno-pomocowych monitorowali sytuację, w których dochodzi do przemocy oraz dokumentowali działania podjęte w rodzinach, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty".

Aby przeciwdziałań uzależnieniom i przemocy domowej MGOPS realizuje też liczne **działania edukacyjne i profilaktyczne**. W 2025 r. Gmina Kamień Krajeński przystąpiła do ogólnopolskiej kampanii „Dzieciństwo bez przemocy", której celem było zwiększenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy wobec dzieci oraz promowanie działań służących ochronie najmłodszych.

Na terenie szkół realizowano również działania edukacyjne dotyczące przeciwdziałania przemocy, agresji oraz uzależnieniom, obejmujące warsztaty, pogadanki i kampanie promujące zdrowy styl życia oraz właściwe postawy społeczne.

Gmina uczestniczyła także w kampaniach „Biała Wstążka" oraz „Stop Przemocy – Wspólnie przeciw przemocy domowej", w ramach których publikowano materiały edukacyjne oraz informacje o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej.

Kontynuowana jest współpraca w ramach **Kujawsko-Pomorskiej „Niebieskiej Linii"** – Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. W ramach porozumienia mieszkańcy mogą korzystać z bezpłatnego telefonu wsparcia (800 154 030) obsługiwanego przez wykwalifikowanych konsultantów udzielających pomocy informacyjnej, prawnej oraz psychologicznej.

Realizacja zadań wykonywanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim obejmowała w ostatnich latach (w większości działania te będą kontynuowane) również następujące **programy społeczne i wsparcie mieszkańców**:

1. **Korpus Wsparcia Seniorów** - którego celem było zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych poprzez wykorzystanie opasek bezpieczeństwa połączonych z systemem monitoringu.
2. **Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej** - program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej", finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego.
3. **Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027** – przygotowanie darów żywnościowych.
4. **Dodatek mieszkaniowy** - wsparcie finansowe dla osób o niskich dochodach, które mają trudności z pokryciem comiesięcznych wydatków na utrzymanie lokalu. MGOPS

prowadził również postępowania związane z wydawaniem zaświadczeń o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu dla osób ubiegających się o dofinansowanie w ramach programów „Czyste Powietrze" oraz „Ciepłe Mieszkanie".

5. **Realizacja imprez na rzecz społeczności lokalnej** – działania integrujące na rzecz osób niepełnosprawnych z Gminy Kamień Krajeński np. „Piknik integracyjny osób niepełnosprawnych" dofinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
6. Dodatek osłonowy (był programem wsparcia mającym na celu złagodzenie skutków inflacji oraz rosnących cen energii, gazu i żywności) oraz bon energetyczny (świadczenie miało na celu wsparcie najuboższych gospodarstw domowych w pokryciu rosnących rachunków za prąd) – formy wsparcia realizowane do 2025 r. włącznie, które nie będą kontynuowane w dotychczasowej formie.
7. Przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym: stypendiów i zasiłków szkolnych.

Szczegółowe dane statystyczne dotyczące realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej przedstawiono w **Diagnozie**. Należy jednak zauważyć, że pełnych informacji dostarcza „Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Kamień Krajeński za 2025 rok" wraz z ocenami za poprzednie lata. Samorządy zobowiązane są do sporządzenia corocznie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społeczno-demograficznej, która w szczególności winna obejmować: infrastrukturę, kadrę, organizacje pozarządowe, nakłady finansowe ponoszone na zadania pomocy społecznej oraz informacje o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dane z oceny umożliwiają analizowanie i monitorowanie występowania problemów społecznych oraz planowanie działań aktywizujących jednostki samorządu terytorialnego w obszarze usług społecznych. Zawarte w niej informacje są materiałem poglądowym mającym ułatwić Gminie podejmowanie decyzji związanych z planowaniem budżetu w zakresie polityki społecznej w kolejnym roku.

7.4.8. WSPARCIE SENIORALNE

Działalność **Klubu Seniora w Kamieniu Krajeńskim** rozpoczęła się 1 lutego 2023 r. Klub dedykowany jest dla 25 seniorów z Gminy Kamień Krajeński. Wcześniej w strukturze MGOPS funkcjonował Dom Dziennego Pobytu, który był ograniczony gorszymi warunkami lokalowymi, a tym samym posiadał tylko 10 miejsc dla mieszkańców Gminy.

Korzystanie z oferty Klubu Seniora jest bezpłatne. Zagwarantowany jest również bezpłatny dowóz dla mieszkańców spoza terenu miasta Kamień Krajeński.

Uczestnicy korzystają z zajęć rękodzielniczych, kulinarnych, edukacyjnych, ruchowych i rekreacyjnych oraz uczestniczą w wydarzeniach integracyjnych i kulturalnych organizowanych w regionie. Ponadto w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w klubie odbywają się różnego rodzaju spotkania tematyczne i prelekcje m. in. z przedstawicielami takich instytucji jak: ZUS, sanepid, policja, urząd skarbowy oraz spotkania integracyjne np. z lokalnym zespołem muzycznym, mieszkańcami DPS, klubami z sąsiednich gmin.

W 2024 r. uczestnicy Klubu Seniora wzięli udział w projekcie realizowanym przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej pn. „Świadomie bez przemocy" dofinansowanym z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej" - edycja 2024. W ramach projektu w Klubie Seniora odbył się cykl spotkań edukacyjnych – Bezpieczny Senior. Były to zajęcia z ratownikiem medycznym, przedstawicielem policji oraz z psychologiem. Ponadto uczestnicy Klubu wzięli udział w evencie profilaktycznym oraz happeningu.

Seniorzy w 2025 r. uczestniczyli m.in. w Powiatowej Wystawie Stołów Wielkanocnych, Dniach Kamienia, Jarmarku Świątecznym oraz wydarzeniach organizowanych przez Krajeński Park Krajobrazowy i ośrodki kultury.

W minionych latach Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim realizował program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej **Opieka 75+**. W 2024 r. usługami opiekuńczymi z programu objęto 21 osób w wieku powyżej 75 roku życia z Gminy Kamień Krajeński (wykonano 5715,5 godzin usług).

Jak wspomniano w rozdziale o pomocy społecznej, Gmina od 2025 r. realizuje program **Korpus Wsparcia Seniorów**, mający na celu zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych poprzez wykorzystanie opasek bezpieczeństwa połączonych z systemem monitoringu. Dzięki temu zwiększyły się możliwości samodzielnego funkcjonowania 30 mieszkańców Gminy Kamień Krajeński w wieku 60 lat i więcej, poprzez zwiększenie dostępu do tzw. „opieki na odległość". W ramach Programu uczestnikom zapewniony został dostęp do tzw. opasek bezpieczeństwa.

7.4.9. KULTURA i BIBLIOTEKI

Działalność kulturalna na terenie Gminy Kamień Krajeński realizowana jest między innymi przez **Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim**, który prowadził działalność kulturalną, edukacyjną, integracyjną i rekreacyjną skierowaną do mieszkańców wszystkich grup wiekowych.

Bazę Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury w Kamieniu Krajeńskim stanowią placówki:

- Miejsko- Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim,
- Wiejski Dom Kultury w Płociczu,
- Wiejski Dom Kultury w Dąbrówce,
- Świetlica Wiejska w Witkowie,
- Świetlica Wiejska w Orzełku,
- Świetlica Wiejska w Obkasie,
- Świetlica Wiejska w Dużej Cerkwicy,
- Świetlica Wiejska w Małej Cerkwicy,
- Świetlica Wiejska w Dąbrowie,
- Świetlica Wiejska w Zamartem,
- Amfiteatr nad jeziorem Mochel.

W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim funkcjonują stale lub czasowo **koła, sekcje i zespoły** np. sekcja plastyczna „Wena", grupy zajęć kreatywnych dla dzieci Klub Magicznej Kredki, grupy taneczne, nauka gry na gitarze, zajęcia modelarskie, joga dla dorosłych, zumba itp. Szczegóły dotyczące liczebności poszczególnych grup są prezentowane w rocznych raportach o stanie Gminy Kamień Krajeński.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury przeprowadza liczne cykliczne lub jednorazowe wydarzenia kulturalne, artystyczne, integracyjne i rekreacyjne. Część wydarzeń realizowana była we współpracy z Gminą Kamień Krajeński, organizacjami pozarządowymi, szkołami, samorządami mieszkańców, kołami gospodyń wiejskich oraz Uniwersytetem Trzeciego Wieku itp. Szczegóły podano w **Diagnozie**.

W celu podniesienia jakości usług w 2024 w MGOK przeprowadzono remont sali muzycznej (malowanie ścian, położenie wykładziny, wymiana instalacji elektrycznej, zakup paneli akustycznych). Ponadto zrealizowano zadania w placówkach: odnowienie sali w świetlicy

wiejskiej w Małej Cerkwicy, remont całkowity łazienek w Wiejskim Domu Kultury w Płociczu, odmalowanie sali i wymiana oświetlenia w dużej sali świetlicy Witkowo.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim jest samorządową instytucją kultury Gminy Kamień Krajeński, której celem jest zaspokajanie potrzeb kulturalnych, edukacyjnych i informacyjnych jej mieszkańców. Biblioteka posiada **Filię Biblioteczną w Dąbrówce**. Poza tym funkcjonuje **Punkt Biblioteczny w Radzimiu**.

Wszystkie działania realizowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Kamieniu Krajeńskim mają za zadanie zachęcić mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kulturze i korzystania z bibliotek. Głównym celem instytucji jest promowanie czytelnictwa, ale również istotnym jest aby biblioteki stawały się miejscem spotkań, gdzie można zdobywać wiedzę, rozwijać swoje pasje, zainteresowania oraz korzystać z szeroko pojętej kultury, w związku z czym biblioteka stale wzbogaca swoją ofertę, dostosowując ją do potrzeb mieszkańców Gminy.

Biblioteka prowadzi szeroką działalność edukacyjną, animacyjną i integracyjną skierowaną do dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Organizowano m.in.:

- comiesięczne spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki,
- spotkania Kółka Robótek Ręcznych,
- zajęcia kreatywne dla dzieci „Kreatywni do kwadratu”,
- zajęcia Klubu Gier Planszowych,
- naukę języka angielskiego i kurs komputerowy dla seniorów,
- spotkania autorskie, wieczory poetyckie i seanse filmowe,
- zajęcia wakacyjne i ferie dla dzieci,
- grę miejską w ramach obchodów Dni Kamienia,
- Noc Bibliotek,
- warsztaty rękodzielnicze, zajęcia Powertex oraz spotkania edukacyjne w ramach Kamieńskiego Klubu Seniora.

Biblioteka współpracuje ze szkołami, przedszkolami, Domem Pomocy Społecznej im. św. Anny w Kamieniu Krajeńskim oraz organizacjami społecznymi, organizując wizyty edukacyjne, warsztaty oraz wydarzenia integracyjne. Organizuje również konkursy rozwijające aktywność czytelniczą i artystyczną mieszkańców.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim wykazuje się dynamicznym rozwojem, znacznym wzrostem liczby czytelników oraz różnorodnością działań kulturalno-edukacyjnych. Dzięki nowej siedzibie oraz zaangażowaniu pracowników, biblioteka staje się ważnym centrum życia kulturalnego, co przyczynia się do integracji społeczności lokalnej oraz promowania czytelnictwa.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim aplikuje na bieżąco do ogłaszanych **programów** oraz realizuje projekty edukacyjne i kulturalne, będące odpowiedzią na potrzeby mieszkańców. Wśród kluczowych projektów z lat 2024-2025 promujących czytelnictwo, aktywizację społeczną oraz rozwój kompetencji mieszkańców znajdują się:

1. Realizacja zadań w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, co pozwala na zakup nowości wydawniczych oraz dostęp do platformy EmpikGo (korzystanie z e-booków i audiobooków).
2. Udział w ogólnopolskim projekcie „Mała Książka – Wielki Człowiek”, skierowanym do dzieci w wieku przedszkolnym. Program ma na celu rozwijanie zainteresowań czytelniczych najmłodszych mieszkańców oraz promowanie rodzinnego czytania.
3. Projekt „Kamieński Klub Seniora”, współfinansowany ze środków Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza 2021–2027. W ramach projektu seniorzy uczestniczyli w warsztatach kreatywnych, zajęciach edukacyjnych, spotkaniach z autorami oraz wyjazdach kulturalnych.
4. Projekt „Manualnie-kulturalnie”, obejmujący warsztaty rękodzielnicze oraz działania integracyjne dla mieszkańców, realizowany w 2025 r. we współpracy z Kamieńskim Towarzystwem Kulturalnym.
5. Wakacyjna przygoda – projekt realizowany dzięki współpracy z Kamieńskim Towarzystwem Kulturalnym, dofinansowany z Powiatu Sępoleńskiego. Zakładał on organizację zajęć dla dzieci w okresie od lipca do sierpnia 2024 r. Zorganizowano szereg ciekawych zajęć ruchowych i ogólnorozwojowych. Atrakcją była wizyta teatru (młodsze dzieci) oraz wyjazd do kina (dzieci starsze).
6. Krajna – znana i kochana – projekt realizowany w 2024 r. dzięki współpracy z Kamieńskim Towarzystwem Kulturalnym, dofinansowany w ramach programu Działaj Lokalnie, skierowany do seniorów i związany z ogólnie pojętą kulturą Krajny.

Osoby uczestniczące w zajęciach nauczyły się malować haft krajeński (na deskach, na torbach i na ceramice) oraz poznały zwyczaje krajeńskie i gwarę orzelską.

Głównym celem Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieniu Krajeńskim jest promowanie czytelnictwa, ale również istotnym jest by biblioteki stawały się miejscem spotkań (np. Kółka Robótek Ręcznych czy Dyskusyjnego Klubu Książki), gdzie można zdobywać wiedzę (np. nauka języka angielskiego czy kurs komputerowy dla seniorów), rozwijać swoje pasje, zainteresowania (np. spotkania autorskie, wieczorki filmowe) oraz korzystać z szeroko pojętej kultury, w związku z czym biblioteka stale wzbogaca swoją ofertę. W kolejnych latach planowane jest rozszerzanie oferty projektowej, również w obszarach rozwijania kompetencji cyfrowych, integracji międzypokoleniowej oraz zwiększania dostępności kultury na obszarach wiejskich.

Celem głównym jest dążenie do tego, aby Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim stawała się dla mieszkańców miejscem promującym czytelnictwo, kulturę, edukację i integrację społeczną, łącząc tradycję z nowoczesnością. Niezbędne jest, aby nadążać za zmieniającą się rzeczywistością jako atrakcyjna instytucja kultury oraz m.in.:

- dysponować nowoczesnym sprzętem komputerowym i multimedialnym,
- na bieżąco uzupełniać księgozbiór o nowości wydawnicze, w tym audiobooki, ebooki, kody dostępu do platform cyfrowych,
- organizować więcej wydarzeń z udziałem autorów, aktorów, artystów, promujących kulturę,
- organizować warsztaty, kursy i zajęcia podnoszące kwalifikacje dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów (np. warsztaty cyfrowe, rękodzieła, kulinarne, taneczne, muzyczne, wokalne, aktorskie itp.,
- organizować kreatywne zajęcia dla dzieci, rozwijające wyobraźnię i umiejętności manualne,
- podejmować inicjatywy w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych.

Realizacja tej strategii wymaga zaangażowania, współpracy i odpowiednich środków finansowych. Kluczowe jest systematyczne diagnozowanie potrzeb mieszkańców oraz elastyczność w dostosowywaniu oferty. Pracownicy Biblioteki dążą do tego, aby Miejsko-Gminna Biblioteka w Kamieniu Krajeńskim była nie tylko miejscem wypożyczania książek,

ale prawdziwym centrum kultury, edukacji i spotkań społecznych, które z dumą będzie służyć mieszkańcom przez najbliższe dekady. W najbliższych latach konieczne będzie:

- pozyskanie dodatkowych środków finansowych z funduszy unijnych, programów lokalnych i innych źródeł,
- optymalne wykorzystanie obecnych zasobów, w tym współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na terenie Gminy.

7.4.10. SPORT I REKREACJA

Celem Gminy Kamień Krajeński w zakresie sportu i rekreacji jest wspieranie aktywności fizycznej mieszkańców, upowszechnianie kultury fizycznej oraz rozwój i efektywne wykorzystanie lokalnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa **klub sportowy LKS Kamionka** prowadzący sekcje piłki nożnej i siatkówki, zrzeszający łącznie 165 członków. Ponadto funkcjonuje **8 kół LZS** w miejscowościach: Płocicz, Dąbrowa, Orzełek, Obkas, Zamarte, Dąbrówka, Witkowo oraz Mała Cerkwica, które działają w ramach Gminnego Zrzeszenia LZS w Kamieniu Krajeńskim. Drużyny systematycznie uczestniczą w rozgrywkach Ligi Powiatowej, zajmując czołowe miejsca. W 2025 r. w rozgrywkach sportowych uczestniczyło około 200 zawodników.

Bazę sportową na terenie Gminy Kamień Krajeński tworzą:

- hala sportowa w Kamieniu Krajeńskim,
- sala sportowa w Dużej Cerkwicy,
- sale gimnastyczne w Kamieniu Krajeńskim i w Zamartem,
- stadion w Kamieniu Krajeńskim,
- boisk piłkarskich,
- kompleks boisk Orlik (boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne),
- boisko wielofunkcyjne przy hali sportowej w Kamieniu Krajeńskim,
- boiska wielofunkcyjne nad jeziorem Mochel w Kamieniu Krajeńskim (4 boiska do siatkówki plażowej, boisko do plażowej piłki nożnej),
- siłownie zewnętrzne – plaża, osiedle Sienkiewicza w Kamieniu Krajeńskim, teren przy szkole w Zamartem oraz teren rekreacyjny w Radzimiu, pojedyncze urządzenia zamontowane w Płociczu, Orzełku, Dąbrówce; siłownia w parku miejskim w Kamieniu Krajeńskim oraz na terenie rekreacji w Dużej Cerkwicy,

- 14 placów zabaw,
- miejsce rekreacji i wypoczynku,
- boiska mniejsze przy szkołach i w sołectwach (Witkowo, Jerzmionki, Niwy, Obkas, Radzim).

Baza sportowa i rekreacyjna jest sukcesywnie rozbudowywana czego przykładem jest budowa parku do street workout przy ul. Witosa w Kamieniu Krajeńskim. Zadanie zrealizowano w 2025 r. W ramach inwestycji wykonano ogólnodostępną strefę aktywności fizycznej wyposażoną w urządzenia do ćwiczeń typu street workout.

Korzystanie z **kompleksu boisk ,,Orlik 2012''** jest bezpłatne i ogólnodostępne dla mieszkańców Gminy Kamień Krajeński. Obiekt jest dostępny dla mieszkańców od 1 marca do 30 listopada. Opiekę nad ćwiczącymi sprawuje animator, który organizuje zajęcia sportowe, turnieje i liczne imprezy. W godzinach zajęć szkolnych odbywają się tam zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów szkoły podstawowej. W godzinach popołudniowych na obiekcie organizowane są treningi piłkarskie drużyn klubu LKS ,,Kamionka'', drużyn LZS oraz niezrzeszonych grup mieszkańców Gminy. Dużą popularnością cieszą się również kort tenisowy oraz boiska do koszykówki. W 2025 r. na terenie kompleksu organizowano m.in. Deblowy Turniej Tenisa Ziemnego, Dzień Dziecka na Sportowo oraz Narodowy Dzień Sportu.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński są organizowane oraz współorganizowane liczne **wydarzenia sportowe i rekreacyjne** skierowane do mieszkańców oraz uczestników spoza jej terenu. Do najważniejszych wydarzeń w 2025 r. należały: Gminna Liga Futsalu, turnieje halowej piłki nożnej, turniej plażowej piłki nożnej, Weekend Sportowy obejmujący m.in. Nocny Turniej Oldbojów 30+, zawody pływackie oraz turniej tenisa ziemnego, 1. Kamieńska Dyszka – bieg uliczny na dystansie 10 km, Dzień Sportu na stadionie miejskim, Mistrzostwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Siatkówce Plażowej 2025, zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży, treningi grup sportowych i zajęcia rekreacyjne dla mieszkańców.

Gmina Kamień Krajeński **wspiera działalność** klubów sportowych i organizacji zajmujących się upowszechnianiem kultury fizycznej m.in. poprzez udzielanie dotacji w ramach otwartych konkursów ofert.

7.4.11. ADMINISTRACJA I USŁUGI

Funkcja usługowa wykazuje silną koncentrację na terenie ośrodka lokalnego, którym jest Kamień Krajeński. Przede wszystkim w mieście zlokalizowane są obiekty handlowe zajmujące się handlem artykułami spożywczymi i przemysłowymi oraz podmioty gospodarcze zajmujące się świadczeniem usług. W pozostałych miejscowościach występują nieliczne punkty handlowe i usługowe.

Urzędy i instytucje obsługujące mieszkańców skupiają się w Kamieniu Krajeńskim, gdzie swoją siedzibę mają:

1. Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim.
2. Zespół Szkolno - Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim.
3. Żłobek w Kamieniu Krajeńskim.
4. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim.
5. Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim.
6. Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim.
7. Samodzielna Publiczna Miejsko - Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim.
8. Dom Pomocy Społecznej im. św. Anny w Kamieniu Krajeńskim.
9. Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży w Kamieniu Krajeńskim.
10. Dom dziennego pobytu w Kamieniu Krajeńskim.
11. Bank Spółdzielczy w Koronowie Oddział w Kamieniu Krajeńskim.
12. Bank Spółdzielczy w Więcborku Oddział w Kamieniu Krajeńskim.
13. Urząd Pocztowy w Kamieniu Krajeńskim.
14. Posterunek Policji w Kamieniu Krajeńskim.

Poza Kamieniem Krajeńskim nie ma koncentracji obiektów infrastruktury społecznej. Szkoły podstawowe znajdują się jeszcze w Dużej Cerekwicy i Zamartem. Szkoła Filialna funkcjonuje w Płociczu.

Oprócz publicznego przedszkola wchodzącego w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kamieniu Krajeńskim oraz oddziałów publicznych przedszkoli w Dużej Cerkwicy i Zamartem, funkcjonuje też niepubliczne przedszkole pn. „Domowe Przedszkole” (1 oddział) w Zamartem dotowane przez Gminę Kamień Krajeński, niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-

Wychowawczy w Płociczu dotowany przez Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeński, dotowany przez Gminę Kamień Krajeński niepubliczny klub dziecięcy w Płociczu pn. Niepubliczny Klub Dziecięcy „Wróbelek Elemelek" Gizela Mech , dzienny opiekun w Zamartem pn. Dzienny Opiekun Krystyna Wziętek. W Małej Cerkwicy prowadzi działalność placówka opiekuńczo-wychowawcza - Dom dla Dzieci Nr 4 w Małej Cerkwicy.

Wiejskie Domy Kultury działają w Dąbrówce i Płociczu. Świetlice wiejskie funkcjonują w: Dąbrowie, Jerzmionkach, Nowej Wsi, Orzełku, Radzimiu, Witkowie, Zamartem.

Analiza rozmieszczenia obiektów usługowych pozwala stwierdzić, że obecne podstawowe potrzeby jej mieszkańców, są zaspokojone. Rozwój zabudowy mieszkaniowej musi jednak pociągać za sobą równomierny wzrost zainwestowania funkcją usługową.

7.4.12. OCHRONA ZDROWIA

Świadczenia zdrowotne na terenie Gminy Kamień Krajeński realizuje jednostka organizacyjna jaką jest **Samodzielna Publiczna Miejsko-Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim** z siedzibą przy ul. Wyspiańskiego 2 w Kamieniu Krajeńskim. Zakład został utworzony w celu zapewnienia na zasadach powszechnej dostępności świadczeń zdrowotnych podstawowej, stomatologicznej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Przychodnia **realizuje** porady lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz wizyty domowe. Udziela również świadczeń w poradni ginekologiczno-położniczej, poradni stomatologicznej oraz w zakresie fizjoterapii i zabiegów pielęgniarskich. Szczegółowe statystyki dotyczące liczby świadczeń w danym roku są prezentowane w corocznych raportach o stanie Gminy Kamień Krajeński.

Na dzień 31 grudnia 2025 r. do aktywnej listy podstawowej opieki zdrowotnej zadeklarowanych było 4 501 pacjentów do lekarza rodzinnego, 4 631 pacjentów do pielęgniarki i 2 171 pacjentów do położnej. Opieką pielęgniarki szkolnej objęto 632 uczniów.

Świadczenia zdrowotne z zakresu **nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej** dla mieszkańców Gminy w 2025 r. realizował Szpital Powiatowy Novum-Med w Więcborku.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim w ramach zadań z zakresu ochrony zdrowia **realizuje co roku działania profilaktyczne**. W roku 2024 przeprowadzono dwie akcje profilaktyczne. Badanie „NIE nowotworom u dzieci"

zrealizowane przez Fundację Ronalda McDonalda. Celem badań USG była dokładna ocena stanu narządów wewnętrznych oraz wykrycie ewentualnych odstępstw od normy. Badania na pokładzie specjalistycznego ambulansu Fundacji były realizowane według standardów medycznych określonych dla tej grupy wiekowej przez Polskie Towarzystwo Ultrasonograficzne i wykonywane przez doświadczonych lekarzy-radiologów. Łącznie przebadano 68 dzieci. Podczas badań wykryto łącznie 19 zmian lub odstępstw od norm. Zalecono 13 konsultacji specjalistycznych. Drugie badanie dotyczyło badań profilaktycznych w kierunku osteoporozy. Z badań skorzystały 42 osoby.

W 2025 r. realizowano działania profilaktyczne z zakresu ochrony zdrowia skierowane do mieszkańców. Przeprowadzono m.in.:

- badania USG piersi dla kobiet oraz jąder dla mężczyzn, z których skorzystały 83 osoby,
- akcję profilaktyczną „Żyj zdrowo beznałogowo" obejmującą badania i działania edukacyjne dotyczące profilaktyki zdrowotnej i uzależnień,
- badania PSA i AFP dla mężczyzn realizowane przez Samodzielną Publiczną Miejsko-Gminną Przychodnię w Kamieniu Krajeńskim.

Działania będą kontynuowane w latach przyszłych.

7.4.13. AKTYWNOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH – KAPITAŁ SPOŁECZNY

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2025 r. na terenie Gminy Kamień Krajeński działalność prowadziły 592 podmioty gospodarki narodowej. Dominują podmioty małe, zatrudniające maksymalnie 9 osób – takich podmiotów jest 570. Zdecydowana większość to osoby fizyczne prowadzące jednoosobowe działalności gospodarcze (416 podmiotów). W sektorze prywatnym działają 554 podmioty gospodarki narodowej.

Dominują podmioty związane z budownictwem (sekcja „F" Polskiej Klasyfikacji Działalności – 130 podmiotów). Liczne są podmioty związane z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych (sekcja „G" PKD – 97 podmiotów) oraz działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (sekcja „L" PKD – 70 podmiotów).

Dane statystyczne dotyczące podmiotów gospodarczych w ujęciu wieloletnim przedstawiono w **Diagnozie**.

7.4.14. OFERTA INWESTYCYJNA I PROMOCJA GMINY

Gmina Kamień Krajeński jest obszarem o **rolniczym charakterze**, co bezpośrednio wiąże się z zatrudnieniem w rolnictwie indywidualnym. Rośnie rola turystyki. Gmina podejmuje jednak działania mające na celu przyciągnięcie inwestorów innych branż.

W celach przyciągnięcia inwestorów przygotowane zostały **działki inwestycyjne** nr 469/1 i 469/4, o łącznej powierzchni 24,7649 ha, położone w obrębie ewidencyjnym Kamień Krajeński. Do terenu inwestycyjnego doprowadzona jest sieć wodociągowa i energetyczna. Gmina ma w planie na tym obszarze zastąpić istniejącą kanalizację grawitacyjną nowo wybudowanym systemem i tłocznym. Teren jest objęty wsparciem inwestycyjnym w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Wybrane parametry działki:

- maksymalna dostępna powierzchnia (w jednym kawałku) – 13,3400 ha,
- kształt działki – nieregularny,
- możliwości powiększenia terenu - możliwość wykupu sąsiedniej nieruchomości od osoby fizycznej,
- właściciel – Gmina Kamień Krajeński,
- obecne użytkowanie – użytkowana rolniczo,
- droga dojazdowa do terenu - droga publiczna kategorii drogi powiatowej nr P 1108, szerokość jezdni 6 m,
- odległość w prostej linii do najbliższej drogi krajowej - 1646 m,
- napięcie przyłącza na terenie działki – 1-60 kV,
- dostępna moc – około 2-15 MW,
- dostępna objętość wody z sieci na terenie działki – 75,73 m^3/dobę,
- dostępna objętość sieci kanalizacyjnej na terenie działki – 284,99 m^3/dobę.

Działania promocyjne realizowano przede wszystkim poprzez prowadzenie kanałów informacyjnych oraz organizację wydarzeń i inicjatyw skierowanych do mieszkańców i osób odwiedzających Gminę. Promocja Gminy Kamień Krajeński prowadzona jest licznymi **kanałami** m.in. za pośrednictwem:

- Biuletynu Informacji Publicznej https://mst-kamien-krajenski.rbip.mojregion.info/,
- portalu informacyjnego Miasta i Gminy Kamień Krajeński https://portal.kamienkr.pl/,

- mediów społecznościowych Facebook https://www.facebook.com/gminakamienkrajenski,
- kanału YouTube - https://www.youtube.com/channel/UClTbbzo3x8W4zGnYjG3flmw,
- aplikacji mobilnej „Munipolis" https://kamienkrajenski.munipolis.pl/.

Gmina współpracuje również z mediami lokalnymi i regionalnymi, w tym z: „Wiadomościami Krajeńskimi", Kanałem 10, Krajna TV, Weekend FM.

Wydarzenia i działania promocyjne realizowane są podczas organizowanych lub współorganizowanych przez Gminę Kamień Krajeński licznych **wydarzeniach i konkursach** o charakterze promocyjnym, społecznym i integracyjnym. Wykaz takich wydarzeń zrealizowanych w poprzednim roku kalendarzowym publikowany jest cyklicznie w raportach o stanie Gminy. W ramach działań promocyjnych realizowane są też zakupy materiałów reklamowych i gadżetów promocyjnych.

7.4.15. BEZROBOCIE W KONTEKŚCIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim podejmuje próby aktywizacji wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych, które spełniają kryteria dostępu do danej formy wsparcia np. pośrednictwo pracy, staże, roboty publiczne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej itd. Wszystkie zarejestrowane osoby bezrobotne mogły korzystać z pośrednictwa pracy oraz doradztwa zawodowego.

W ocenie Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim **istotnymi przyczynami bezrobocia** w powiecie sępoleńskim są:

- mała liczba zakładów pracy,
- ograniczona liczba ofert pracy, głównie dla kobiet,
- niedopasowanie kwalifikacji do ofert zgłaszanych przez pracodawców,
- sezonowość prac w niektórych branżach,
- wysokie koszty pracy dla pracodawców,
- wysokość pomocy socjalnej w odniesieniu do najniższego wynagrodzenia,
- bariery wynikające z konieczności sprawowania opieki nad małymi dziećmi / osobami starszymi (dotyczy szczególnie kobiet),
- bariery wynikające z ograniczeń komunikacyjnych.

Dane statystyczne w zakresie bezrobocia przedstawiono w tabeli.

Tabela 20. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Kamień Krajeński w ujęciu wieloletnim

Wyszczególnienie osób bezrobotnych		Rok				
		2020	2021	2022	2023	2024
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		**324**	**293**	**281**	**282**	**292**
Bezrobotni zarejestrowani ogółem, w tym:	poprzednio pracujący	308	276	263	266	271
	w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	13	10	13	13	13
	z prawem do zasiłku	70	65	61	64	60
	osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	14	5	21	10	19
	posiadający gospodarstwo rolne	4	4	0	3	2
	bez kwalifikacji zawodowych	118	104	100	94	96
	bez doświadczenia zawodowego	40	35	34	28	37
	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	0	0	0	0	0
Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym:	do 30 roku życia	84	68	76	75	90
	w tym do 25 roku życia	50	34	44	45	52
	długotrwale bezrobotne	181	175	149	156	171
	powyżej 50 roku życia	87	75	67	66	60
	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	0	0	9	0	0
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	76	79	72	69	68
	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	1	1	1	3
	niepełnosprawni	9	10	10	16	9
Liczba miesięcy pozostawania bez pracy	do 1	41	26	52	35	41
	1-3	49	59	48	42	42
	3-6	29	20	30	41	36
	6-12	58	41	25	46	35
	12-24	64	49	34	35	50

Wyszczególnienie osób bezrobotnych		Rok				
		2020	2021	2022	2023	2024
	powyżej 24	83	98	92	83	88
Wiek bezrobotnych	18-24	50	34	44	45	52
	25-34	76	77	66	60	67
	35-44	76	74	71	77	85
	45-54	59	55	51	63	53
	55-59	42	32	27	24	22
	60 lat i więcej	21	21	22	13	13
Wykształcenie bezrobotnych	wyższe	17	17	16	13	18
	policealne i średnie zawodowe / branżowe	54	50	52	48	57
	średnie ogólnokształcące	29	27	17	26	27
	zasadnicze zawodowe / branżowe	117	112	107	117	113
	gimnazjalne / podstawowe i poniżej	107	87	89	78	77
Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone w okresie	ogółem	158	179	213	169	130
	subsydiowane	123	148	170	143	117
	zatrudnienie lub inna praca zarobkowa	117	141	156	123	98
	miejsca aktywizacji zawodowej	41	38	57	46	32
Podjęcia pracy w okresie	ogółem	322	353	364	335	291
	w tym pracy subsydiowanej	102	141	129	117	95
Staże i szkolenia	rozpoczęcia staży	31	27	43	31	19
	rozpoczęcia szkoleń	3	5	16	12	5

Źródło: dane otrzymane od Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim

Osoby bezrobotne oraz poszukujące pracy będą mogły skorzystać z **form wsparcia** zgodnych z ustawą o rynku pracy i służbach zatrudnienia w zależności od dostępności środków finansowych z Funduszu Pracy, środków unijnych EFS+ lub z PFRON. Wszelkie programy i projekty PUP realizuje dla całego powiatu bez ograniczenia do poszczególnych gmin.

PUP w Sępólnie Krajeńskim podejmuje działania łagodzące skutki bezrobocia, poprzez **wyrównywanie szans na rynku pracy**, w szczególności:

- zapewnienie środków finansowych na realizację programów rynku pracy i zwiększenie w efekcie dostępności programów rynku pracy,

- pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na aktywizację osób bezrobotnych z Funduszu Pracy, EFS i PFRON,
- promocja i realizacja kompleksowego wsparcia obejmującego usługi i instrumenty rynku pracy,
- utrzymanie działań aktywizacyjnych w okresie jesienno-zimowym,
- pozyskiwanie ofert pracy oraz organizowanie giełd pracy,
- zwiększenie dostępności ofert pracy poprzez szerokie rozpowszechnianie aktualnych propozycji zatrudnienia,
- publikację na Centralnej Bazie Ofert Pracy, stronie internetowej PUP, tablicy ogłoszeń PUP, przekazywanie informacji w trakcie wizyt w urzędzie pracy,
- realizację badań i analiz mających na celu określenie potrzeb pracodawców w kontekście zapotrzebowania ilościowego i jakościowego pracowników (umiejętności, kwalifikacje),
- realizację szkoleń opartych o programy zgodne ze standardami kwalifikacji zawodowych; szkolenia realizowane są w formie kursów umożliwiających lub ułatwiających osobom bezrobotnym podjęcie pracy.

PUP w Sępólnie Krajeńskim otrzymuje środki finansowe na działalność na dany rok i na podstawie przyznanych środków sporządza roczny plan pracy jak również podział środków na poszczególne zadania zaplanowane do realizacji w danym roku. Utrudnieniem w realizacji zadań na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych są ograniczone środki finansowe.

Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia zastąpiła dotychczas obowiązującą ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Nowe przepisy przewidują szereg form pomocy kierowanych do bezrobotnych, poszukujących pracy i osób niezarejestrowanych. W szczególności przewidują działania w kierunku rozwoju umiejętności i podnoszenia kwalifikacji, zatrudnienie subsydiowane, wsparcie zatrudnienia osób w szczególnej sytuacji, wspieranie przedsiębiorczości i tworzenia nowych stanowisk pracy. Powyższe elementy uwzględniono przy pracach nad nowym Powiatowym Programem Przeciwdziałania Bezrobociu, Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.

7.4.16. ROLNICTWO

Dominującą funkcją Gminy Kamień Krajeński jest rolnictwo. Funkcja ta wynika bezpośrednio z przeważającego udziału użytków rolnych w stosunku w ogólnej powierzchni Gminy.

Wg ostatniego **Powszechnego Spisu Rolnego** 2020 w Gminie Kamień Krajeński znajduje się 356 gospodarstw rolnych indywidualnych, w tym 85 o powierzchni do 5 ha, 108 o areale między 5 a 15 ha oraz 163 gospodarstw posiadających minimum 15 ha. Wzrostowi efektywności produkcji rolnej nie sprzyja utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadających na jedno gospodarstwo indywidualne wynosi niecałe 25 ha, co jednak w polskich warunkach jest wynikiem powyżej średniej krajowej, wynoszącej około 10 ha.

Na tym tle wyróżnia się Spółdzielnia Rolników Indywidualnych „ROLNIK", która w regionie zrzesza około 140 rolników indywidualnych gospodarujących samodzielnie we własnych gospodarstwach o różnym profilu produkcji. Spółdzielnia posiada własny, odrębny, majątek trwały w postaci gruntów, budynków i budowli. Gospodaruje na 1500 ha użytków rolnych, w tym około 1000 własnych i 500 wydzierżawionych.[20] Spółdzielnia specjalizuje się w produkcji mięsno-wędliniarskiej, drobiu oraz prowadzi sieć własnych sklepów.

Ze względu na jakość gleb Gmina Kamień Krajeński posiada przeciętne warunki do realizacji produkcji rolnej. Występowanie na części opisywanego obszaru gleb o stosunkowo wysokiej przydatności rolniczej sprawia, że ekspansja przestrzenna zabudowy musi odbywać się kosztem terenów rolnych. Wskazana jest oszczędność w zajmowaniu nowych terenów rolnych na cele inwestycyjne oraz zachowanie najbardziej wartościowych terenów rolnych dla celów produkcji rolnej.

Badania zasobności gleb w makroelementy, a także monitoring potrzeb wapnowania prowadzi **Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Bydgoszczy**.

Fundamentem gwarantowanego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach UE, w tym również Gminy Kamień Krajeński jest Wspólna Polityka Rolna. Cele WPR zorientowane są na rentowność i dochody gospodarstw rolnych, bardziej skuteczną realizację polityki w zakresie ochrony środowiska i klimatu, a także zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

[20] https://www.srirolnik.pl/index.php?pages=1

Przekrojowym celem jest wspieranie wiedzy, innowacji oraz cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński **Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego** w kolejnych latach będzie dążył do realizacji m.in. następujących celów:

- wspierania godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej UE w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego,
- zwiększenia zorientowania na rynek i konkurencyjność, w tym większego ukierunkowania na badania naukowe, technologię i cyfryzację,
- poprawy pozycji rolników w łańcuchu wartości,
- przyczyniania się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii,
- wspierania zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak: woda, gleba i powietrze,
- przyczyniania się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu,
- przyciągania młodych rolników i ułatwienia rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- promowania zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa,
- poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt oraz celu przekrojowego: modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystania.

Ponadto wzorem z lat ubiegłych Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego planuje działania w zakresie:

- doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin,
- stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków,
- integrowanej produkcji roślin,

- szkoleń dotyczących badania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin.

W Programie Działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego uwzględnione będą działania w formie doradztwa grupowego oraz zespołów tematycznych, a także działania na rzecz rozwoju sieci gospodarstw demonstracyjnych. Szczególnym, przekrojowym zadaniem, dotyczącym wszystkich obszarów działań ODR, jest wspieranie wymiany i innowacyjności w rolnictwie i na obszarach wiejskich, we współpracy z różnymi podmiotami otoczenia rolnictwa.

Zakres tematyczny działań realizowanych przez **Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Sępólnie Krajeńskim** wynika przede wszystkim z ustawowych zadań i potrzeb zgłaszanych przez odbiorców, ale także z priorytetów określanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dzięki temu Ośrodek wspiera wdrażanie różnego rodzaju strategii i programów wobec wsi i rolnictwa, np. dotyczącego ochrony klimatu i środowiska, bioasekuracji czy też rozwoju obszarów wiejskich.

7.4.17. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zgodnie z danymi GUS (stan na 31.12.2024 r.), przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie Gminy Kamień Krajeński wynosi 77,8 m^2. Przy ogólnej liczbie 2 105 mieszkań daje to łączną powierzchnię użytkową 163 830 m^2. Wszystkie wartości są nieco wyższe, niż te, które zostały podane w **Diagnozie** za lata poprzednie. Statystyki wieloletnie przedstawiono w **Diagnozie**.

7.4.18. MIENIE KOMUNALNE

Mienie komunalne Gminy Kamień Krajeński obejmuje składniki majątkowe służące realizacji zadań własnych Gminy, w szczególności związanych z gospodarką komunalną, infrastrukturą techniczną, mieszkaniową, społeczną oraz administracyjną.

Wartość majątku Gminy Kamień Krajeński na dzień 31 grudnia 2025 r. wynosiła 89 510 478,58 zł. W porównaniu do stanu na koniec 2024 r. wartość majątku zwiększyła się o 19 745 210,72 zł. Wzrost wartości majątku związany był przede wszystkim z realizacją inwestycji infrastrukturalnych oraz zwiększeniem wartości środków trwałych.

Największy udział w strukturze majątku gminy stanowiły budowle, obejmujące m.in. infrastrukturę drogową, wodociągową i kanalizacyjną. Istotną część majątku stanowiły również budynki i lokale wykorzystywane do realizacji zadań publicznych.

Na dzień 31 grudnia 2025 r. Gmina Kamień Krajeński dysponowała gruntami o łącznej powierzchni 4 378 204,00 m², obejmującymi m.in. działki pod zabudowę, działki zabudowane, drogi oraz pozostałe nieruchomości gruntowe. Gmina posiada również grunty będące w użytkowaniu wieczystym o powierzchni 11 928,00 m² oraz grunty będące w użytkowaniu Gminy o powierzchni 60 481,00 m².

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Kamień Krajeński został przyjęty uchwałą nr XIV/94/2025 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 kwietnia 2025 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Kamień Krajeński na lata 2025-2029 (Dz. Urz. Woj. Kuj. – Pom. z 2025 r., poz. 2382). Celem programu jest racjonalne gospodarowanie mieszkaniowym zasobem gminy, poprawa standardu technicznego budynków oraz zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych mieszkańcom.

Na dzień 31 grudnia 2025 r. mieszkaniowy zasób Gminy Kamień Krajeński, którym zarządza **Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim sp. z o.o.**, obejmował 58 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 2 909,03 m², w tym:

- 21 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 1 157,77 m² znajdowało się w budynkach stanowiących 100% własności Gminy,
- 37 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 1 751,26 m² znajdowało się w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem Gminy.

W 2025 r. sprzedano 4 lokale mieszkalne o łącznej powierzchni 131,21 m² za łączną kwotę 160 040,00 zł. Sprzedaż odbywała się w trybie bezprzetargowym na rzecz najemców lokali.

W ocenie sytuacji dokonanej w lutym 2025 r. przez **Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o.** słabymi stronami jeśli chodzi o zasób komunalny są:

- niski poziom wyposażenia lokali gminnych w gaz ziemny,
- niski poziom termomodernizacji gminnego zasobu mieszkaniowego,

- brak nowobudowanych lokali gminnych w ramach gminnego zasobu mieszkaniowego.

Znaczna część budynków stanowiących własność Gminy Kamień Krajeński lub wspólnot mieszkaniowych, w których Gmina posiada lokale mieszkalne została wybudowana przed 1940 rokiem, co wpływa na zwiększone potrzeby remontowe i modernizacyjne zasobu mieszkaniowego. Remonty i modernizacje są realizowane w miarę potrzeb i możliwości finansowych. Większość lokali wyposażona jest w podstawową infrastrukturę techniczną, w tym instalację wodociągową, kanalizacyjną i elektryczną.

Gospodarowanie mieszkaniowym zasobem Gminy obejmuje również prowadzenie polityki czynszowej, mającej na celu zapewnienie środków na bieżące utrzymanie oraz remonty lokali mieszkalnych. Stawkę bazową czynszu dla mieszkaniowego zasobu Gminy Kamień Krajeński ustala Burmistrz Kamienia Krajeńskiego w drodze zarządzenia, z uwzględnieniem kosztów utrzymania lokali mieszkalnych. Szczegóły w powyższym zakresie są cyklicznie publikowane, m.in. w raportach o stanie Gminy.

VIII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE KAMIEŃ KRAJEŃSKI

8.1. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Najcenniejsze obszary i obiekty zostały objęte prawną ochroną przyrody. Podstawowe ustalenia i rekomendacje dla form ochrony przyrody, w tym zakazy określono w następujących dokumentach (podanych w rozdziale dotyczącym form ochrony przyrody):

- Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 marca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Łobżonki (PLH300040); do czasu opracowania niniejszej strategii nie przyjęto planu zadań ochronnych dla wymienionego obszaru,
- planie ochrony przyjętym Rozporządzeniem nr 8 Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Krajeńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2009 r. Nr 57, poz. 1173),

- aktach prawnych w sprawie powołania: użytków ekologicznych i pomników przyrody.

Szczegółowe dane dotyczące opisu środowiska przyrodniczego opisywanej jednostki terytorialnej, a także kierunki działań w ochronie środowiska zostały sprecyzowane w **Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032** przyjętym Uchwałą Nr XIX/123/2025 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 października 2025 r.

Ogólne rekomendacje dla obszaru całej Gminy Kamień Krajeński przedstawiono poniżej.

W celu **ochrony i wzmacniania lokalnego systemu przyrodniczego** rekomenduje się:

- ograniczanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, w szczególności poprzez odpowiednie kształtowanie układu komunikacyjnego i zabudowy,
- zachowanie ciągłości lokalnego systemu przyrodniczego poprzez ochronę terenów zielonych, lasów, dolin rzecznych i obszarów otwartych, ograniczanie zabudowy na terenach pełniących funkcje przyrodnicze i retencyjne,
- uwzględnianie systemu przyrodniczego jako elementu nadrzędnego w dokumentach planistycznych i decyzjach inwestycyjnych, w tym harmonizowanie układów osadniczych i infrastruktury technicznej z istniejącymi formami ochrony przyrody,
- prowadzenie działań edukacyjnych zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców.

W celu **poprawy jakości powietrza** rekomenduje się:

- ograniczanie emisji zanieczyszczeń z indywidualnych źródeł ciepła,
- wspieranie wymiany nieefektywnych i wysokoemisyjnych systemów grzewczych,
- termomodernizację budynków, w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną,
- popularyzację energii ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim przy wykorzystaniu mikroinstalacji fotowoltaicznych,
- upowszechnianie programów wsparcia (np. „Czyste Powietrze”).

W celu **ochrony przed hałasem** rekomenduje się:

- zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego dróg na terenie Gminy,

- promowanie i rozwój infrastruktury dla transportu publicznego oraz ruchu pieszego i rowerowego w celu wprowadzenia alternatywy dla ruchu samochodowego,
- unikanie lokalizacji nowych inwestycji mieszkaniowych w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł hałasu,
- projektowanie przestrzeni rekreacyjnych z naturalnymi ekranami akustycznymi (np. zadrzewienia, nasypy),
- monitorowanie źródeł hałasu.

W celu **ochrony wód podziemnych i powierzchniowych** rekomenduje się:

- zapewnienie warunków do realizacji celów środowiskowych zawartych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, Prawie wodnym oraz Planie gospodarowania wodami poprzez: zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania zanieczyszczeń do gleby i wód, poprawę stanu wód, ochronę i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnienie równowagi między poborem a zasileniem wód, tak by osiągnąć dobry stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych,
- promowanie rozwiązań zwiększających retencję wód opadowych, w szczególności naturalnej i małej retencji,
- rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej,
- rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej,
- w przypadku braku możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej stosowanie odpowiednich indywidualnych rozwiązań magazynowania ścieków np. szczelnych zbiorników bezodpływowych (szamb), sprawnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- utrzymanie w należytym stanie technicznym i modernizację ujęć wody,
- eliminację zrzutów nieoczyszczonych ścieków do wód i gruntu,
- sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia, np. ścieków komunalnych z obszarów zamieszkałych i gospodarstw rolnych,
- zakaz składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych,
- niezabudowywanie dolin, zwłaszcza w sąsiedztwie koryt i unikanie nadmiernej regulacji cieków oraz zachowanie oczek wodnych,
- uwzględnianie ochrony wód w planowaniu przestrzennym oraz w lokalizacji nowych inwestycji.

W celu **ochrony gleb** rekomenduje się:

- szczególną ochronę gleb klas I-III przed wyłączeniem z użytkowania rolniczego (w tym przypadku chodzi o gleby klasy III, gdyż gleby klasy I i II w Gminie nie występują),
- ochronę gleb przed degradacją i erozją – poprzez właściwe zagospodarowanie terenów rolniczych i leśnych oraz ograniczenie ekspansji zabudowy na tereny wartościowe glebowo,
- w planowaniu przestrzennym preferowanie lokalizacji inwestycji na gruntach mniej podatnych na degradację,
- racjonalne użytkowanie rolnicze – promowanie praktyk rolniczych minimalizujących erozję, chemizację i zanieczyszczenie gleby,
- zakaz składowania bezpośrednio na ziemi nawozów, pasz, obornika i innych substancji wykorzystywanych w rolnictwie,
- wprowadzanie zadrzewień wzdłuż dróg, miedz i lokalnych obniżeń,
- promowanie rolnictwa ekologicznego.

W celu **ochrony zasobów geologicznych** rekomenduje się:

- ochronę udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin przed trwałą zabudową uniemożliwiającą ich przyszłe wykorzystanie,
- lokalizowanie działalności wydobywczej w sposób minimalizujący negatywny wpływ na środowisko, krajobraz i warunki życia mieszkańców,
- ograniczanie degradacji powierzchni ziemi oraz zapobieganie erozji i ruchom masowym powierzchni ziemi,
- obowiązek rekultywacji i zagospodarowania terenów zdegradowanych i poeksploatacyjnych,
- uwzględnianie uwarunkowań geologicznych i geotechnicznych w planowaniu przestrzennym oraz lokalizacji inwestycji,
- ograniczenie i kontrolę nielegalnego pozyskiwania surowców.

W celu **gospodarowania zasobami naturalnymi zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju** rekomenduje się:

- racjonalne i oszczędne wykorzystanie zasobów naturalnych, w tym energii, wody i surowców,

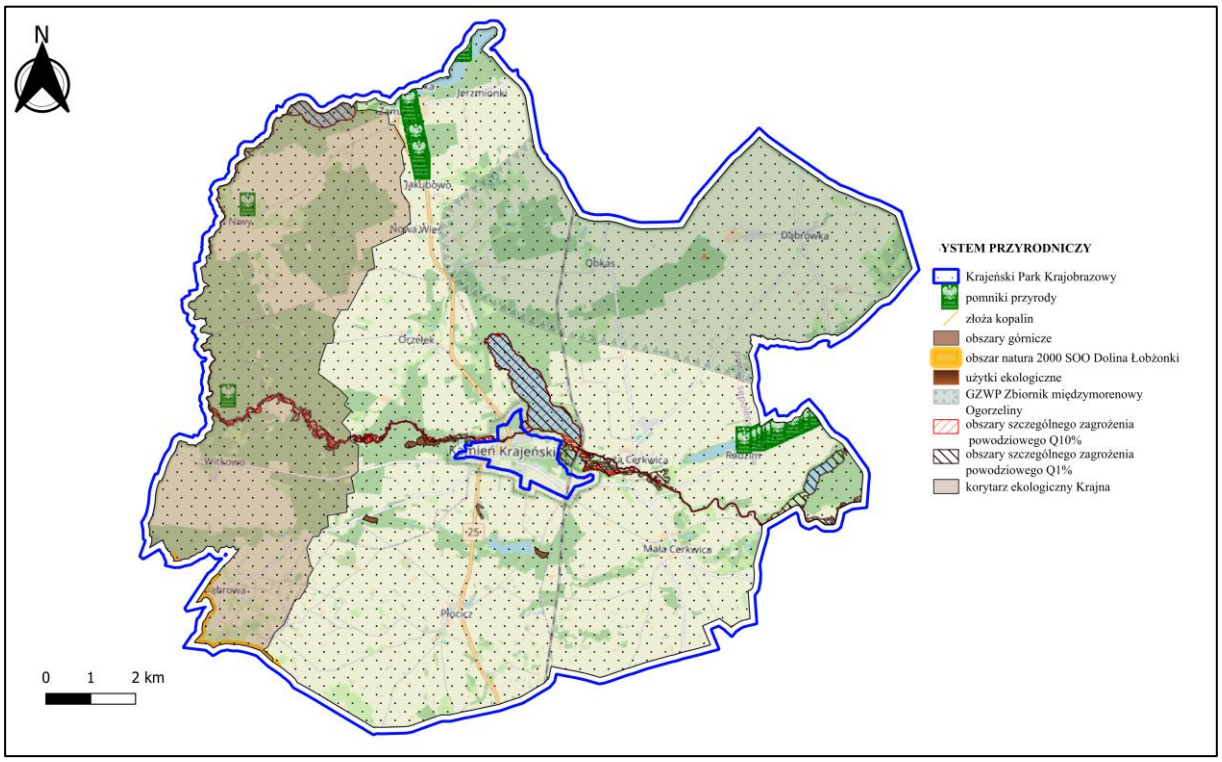
- wspieranie rozwiązań proekologicznych i niskoemisyjnych, w tym odnawialnych źródeł energii adekwatnych do lokalnych uwarunkowań środowiskowych,
- promowanie gospodarki obiegu zamkniętego oraz ograniczanie powstawania odpadów,
- uwzględnianie długofalowych skutków środowiskowych w procesach decyzyjnych,
- integrowanie celów środowiskowych z rozwojem społeczno-gospodarczym.

W celu **ochrony walorów krajobrazowych** rekomenduje się:

- zachowanie walorów krajobrazu jako elementu tożsamości Gminy,
- przeciwdziałanie degradacji krajobrazu poprzez ograniczanie chaotycznej i rozproszonej zabudowy,
- uwzględnianie ochrony krajobrazu w dokumentach planistycznych i strategicznych,
- traktowanie krajobrazu jako istotnego czynnika rozwoju turystyki i poprawy jakości życia mieszkańców,
- wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu i podniesienia atrakcyjności turystycznej przestrzeni Gminy.

W celu **adaptacji do zmian klimatu** rekomenduje się:

- zwiększanie odporności infrastruktury technicznej i społecznej na zjawiska ekstremalne,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,
- ochronę terenów zielonych,
- edukację ekologiczną mieszkańców w zakresie zmian klimatu i ochrony środowiska.

Rycina 17. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

8.2. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Dziedzictwo kulturowe, obejmujące zabytki nieruchome i ruchome, krajobraz kulturowy oraz dobra kultury współczesnej, stanowi istotny element tożsamości lokalnej oraz zasób rozwojowy Gminy. Ochrona i racjonalne wykorzystanie tych zasobów sprzyja wzmacnianiu kapitału społecznego, rozwojowi turystyki kulturowej, poprawie jakości przestrzeni publicznych oraz podnoszeniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej.

Ustawa o samorządzie gminnym nakłada na Gminę zadania własne obejmujące sprawy kultury, w tym ochronę i opiekę nad zabytkami. Dlatego w 2025 r. kontynuowano prace nad opracowaniem **Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2026–2029**, którego uchwalenie zaplanowano na 2026 r.

Ochrona dziedzictwa kulturowego w Gminie Kamień Krajeński opiera się przede wszystkim na Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami będącej

podstawowym aktem prawnym regulującym ochronę zabytków i dóbr kultury, przewidującej:

- uwzględnianie dziedzictwa kulturowego w planowaniu przestrzennym i polityce rozwoju,
- ochronę zabytków nieruchomych, zabytków ruchomych oraz krajobrazu kulturowego,
- współpracę z organami konserwatorskimi przy pracach budowlanych i inwestycyjnych przy obiektach zabytkowych.

Zachowaniu i ochronie podlegają m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

W dokumentach planistycznych należy identyfikować i uwzględniać dobra kultury współczesnej, dążąc do ich zachowania, właściwego kształtowania otoczenia oraz przeciwdziałania ich degradacji. Podstawowym zadaniem jest opracowanie i bieżąca aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami jako podstawowego narzędzia realizacji polityki ochrony dziedzictwa kulturowego. Uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego i dóbr kultury współczesnej powinno odbywać się też w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Gmina sukcesywnie działa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego m.in. poprzez realizację przedsięwzięć związanych z poprawą stanu obiektów o wartości historycznej i kulturowej. Gmina Kamień Krajeński w 2025 r. wykonała zadanie inwestycyjne „Zabezpieczenie i rekonstrukcja fragmentów zabytkowych murów miejskich w Kamieniu Krajeńskim”. W ramach inwestycji wykonano kompleksowe prace konserwatorskie i zabezpieczające obejmujące m.in. odbudowę uszkodzonych fragmentów muru, naprawę zawalonych odcinków, oczyszczenie i rekonstrukcję spoin, zabezpieczenie korony muru oraz wykonanie drenażu. Wartość zadania 529 760,00 zł, w tym kwota dofinansowania z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków to 343 000,00 zł (76,22%). Zadania realizowane w poprzednich latach prezentowane są m.in. w raportach o stanie Gminy. Praktycznym zadaniem na kolejne lata jest pozyskiwanie środków zewnętrznych, w szczególności krajowych i europejskich, na działania związane z ochroną, konserwacją i adaptacją obiektów zabytkowych oraz dóbr kultury współczesnej.

Na obszarze gminy Kamień Krajeński nie występują pomniki historii i parki kulturowe, nie wpisano obiektów na Listę Skarbów Dziedzictwa, natomiast występują pozostałe formy ochrony zabytków.

Zgodnie z ustaleniami planu ogólnego na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków wymienione w tabeli.

Tabela 21. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane na terenie Gminy Kamień Krajeński

Miejscowość	Obiekt	Data wpisu do rejestru zabytków	Nr rejestru zabytków
Dąbrówka	Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła, ogrodzenie z kostnicą	10.07.2001	A/37
Duża Cerekwica	Zespól kościoła filialnego p.w. św. Wojciecha: kościół, dzwonnica, cmentarz przykościelny, mur cmentarny	15.02.1993	A/813
Kamień Krajeński	Kościół parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła	15.02.1993	A/772
	Mury miejskie	17.06.1992	A/1286
Obkas	Kościół parafialny p.w. św. Filipa i Jakuba	05.07.1991	A/800
Radzim	Dwór	18.12.1981	A/880
Zamarte	Zespól klasztorny oo. Bernardynów: kościół, ob. parafialny p.w. Nawiedzenia Matki Boskiej, zabudowania klasztorne	13.07.1936	A/763
	Założenie pałacowo-parkowe: pałac, park, spichlerz (dawna stajnia), gorzelnia	10.06.1987	A/1158

Źródło: Rejestr zabytków województwa kujawsko-pomorskiego

Na terenie Gminy liczne są zabytki nieruchome niewpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Takich obiektów jest łącznie 279.

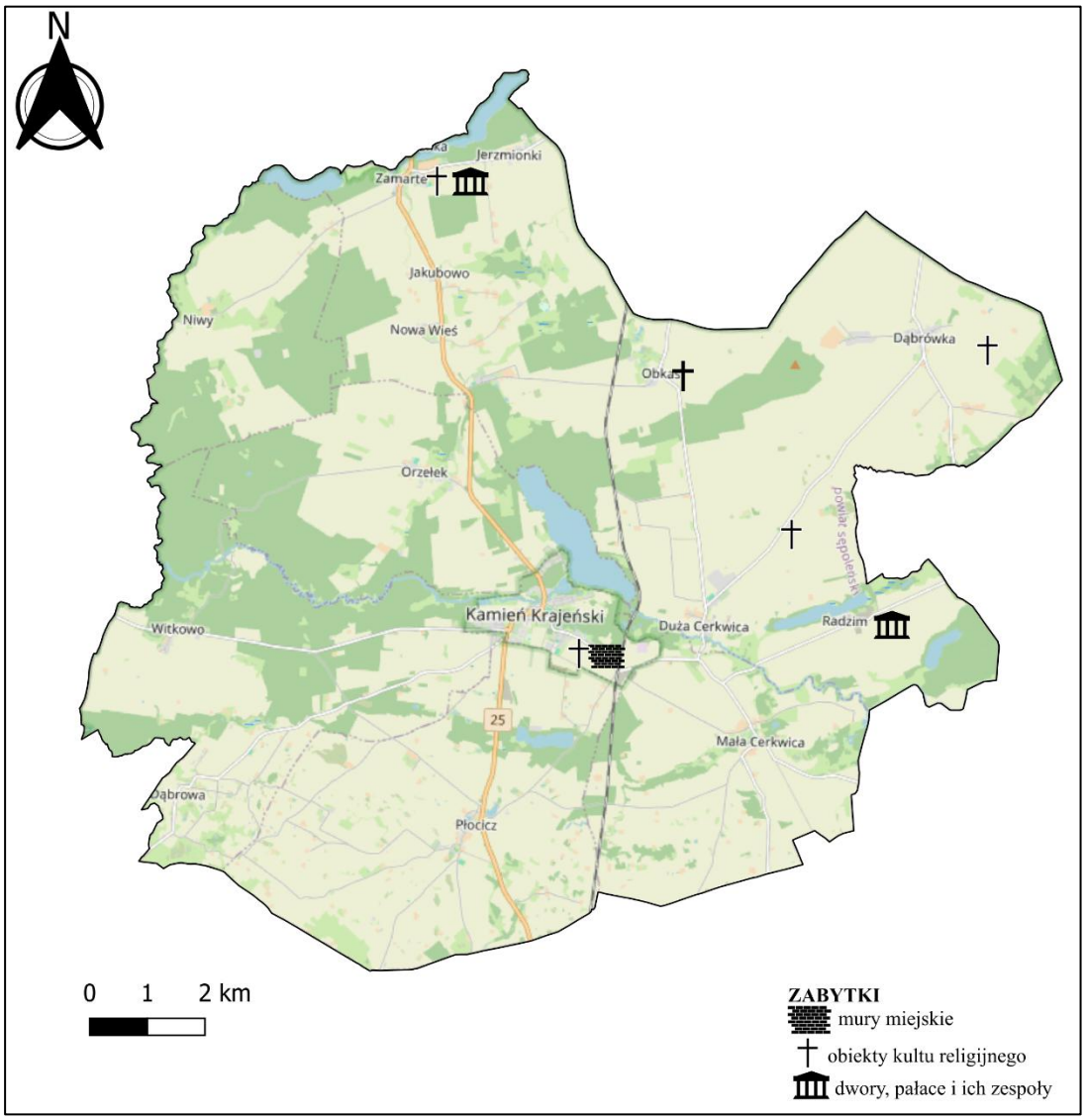
Pełny wykaz zabytków zawiera plan ogólny.

Ponadto na podstawie art. 22 ust. 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Kamienia Krajeńskiego prowadzi **Gminną Ewidencję Zabytków**. Ewidencja ma charakter zbioru otwartego i podlega aktualizacji.

Obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków objęte są ustawową ochroną prawną polegającą na zabezpieczeniu przed niszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją, a także na zapewnieniu im trwałego zachowania, niezbędnej konserwacji, rewaloryzacji lub odbudowy. Obiekty objęte ochroną konserwatorską wymagają uzgodnień i pozwoleń konserwatorskich na roboty budowlane, zmiany funkcji czy remonty.

Rekomendacje dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej są następujące:

- regularna aktualizacja gminnej ewidencji zabytków,
- udzielanie przez Gminę wsparcia dla ewentualnych inwestorów, chcących (w sposób zgodny z zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) zagospodarować obiekty zabytkowe,
- konsultacje konserwatorskie przy inwestycjach i pracach budowlanych,
- kontynuację rozpoznania archeologicznego na terenie Gminy i uwzględnianie ich wyników podczas planowania przestrzennego i działalności inwestycyjnej,
- utrzymanie obiektów w jak najlepszym stanie technicznym, bez naruszenia ich wartości zabytkowej i kulturowej,
- określenie w treści miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego warunków i zakresu ochrony w zależności od potrzeb,
- prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, restauratorskich przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków bądź w jego otoczeniu wyłącznie po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - inwestor powinien wystąpić z takim wnioskiem do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków przed wystąpieniem o pozwolenie budowlane,
- zachowanie i uwzględnienie przy projektowaniu układów przestrzennych w planach miejscowych tradycyjnych miejsc lokalizacji kapliczek, rzeźb religijnych i krzyży przydrożnych, itp.,
- informowanie o wszelkich znaleziskach archeologicznych dokonanych w toku prowadzenia prac ziemnych i budowlanych - należy zgłaszać do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przerywając prace ziemne lub budowlane,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i tożsamości kulturowej,
- rozwijanie oferty edukacyjnej i promocyjnej dotyczącej lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym współpraca z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i środowiskami lokalnymi,
- wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu i podniesienia atrakcyjności turystycznej przestrzeni Gminy.

Rycina 18. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Rejestru Granic, a także danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa

8.3. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

Struktura zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamień Krajeński kształtuje się w warunkach:

- rolniczego charakteru związanego z dominacją gruntów rolnych w jej ogólnej powierzchni,

- rozproszonej sieci osadniczej i niewielkich miejscowości, za wyjątkiem obszaru miejskiego Kamienia Krajeńskiego,
- ograniczonych możliwości rozwoju przestrzennego wynikających z uwarunkowań środowiskowych,
- niekorzystnych trendów demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa i zmniejszenia się udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.

Zadaniem planu ogólnego jest wyznaczenie strategicznych kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy, określenie przeznaczenia terenów i stref planistycznych. Celem planu ogólnego jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju Gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni. Plan ogólny precyzyjnie wyznacza obszary rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz ogranicza możliwość rozpraszania zabudowy. Strefy planistyczne i zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową zostały wyliczone w planie ogólnym Gminy Kamień Krajeński.

Zmiany w strukturze zagospodarowania powinny zmierzać do racjonalnego, uporządkowanego i zrównoważonego rozwoju przestrzennego, uzupełniania zabudowy mieszkaniowej, przy jednoczesnej ochronie zasobów środowiska. Celem ustaleń jest:

- poprawa ładu przestrzennego i efektywności zagospodarowania terenów,
- stworzenie warunków dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej odpowiadającej rzeczywistym potrzebom,
- zahamowanie niekontrolowanego rozpraszania zabudowy,
- ochrona terenów przyrodniczych, rolnych i leśnych,
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej Gminy.

Rekomenduje się w terenach zabudowy mieszkaniowej wyłącznie lokalizację usług niezaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także o uciążliwości nieprzekraczającej dopuszczalnych norm poza granicami własnych działek.

Rozwój osadnictwa powinien następować w oparciu o istniejące jednostki osadnicze i sieć dróg publicznych oraz w oparciu o dostępność infrastruktury technicznej z dążeniem do ograniczania rozpraszania zabudowy i zachowania ładu przestrzennego.

Proponowane kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów są następujące:

a. koncentracja zabudowy:

- preferuje się rozwój zabudowy w obrębie istniejących struktur osadniczych, w szczególności w granicach obecnych miejscowości, poprzez uzupełnianie i dogęszczanie istniejącej zabudowy,
- ogranicza się lokalizację nowej zabudowy na terenach dotychczas niezabudowanych, oddalonych od infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,

b. ochrona terenów otwartych:

- zachowuje się tereny rolne i leśne jako podstawowy element struktury przestrzennej Gminy,
- ogranicza się przekształcanie terenów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych na cele budowlane,
- zachowuje się ciągłość korytarzy ekologicznych i otwartych przestrzeni krajobrazowych,

c. racjonalizacja funkcji terenów:

- dąży się do wyraźnego rozdzielenia funkcji: mieszkaniowych, usługowych, produkcyjnych, rekreacyjnych,
- preferuje się wielofunkcyjne zagospodarowanie centrów miejscowości, łączące funkcję mieszkaniową z usługami podstawowymi.

Kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej są następujące:

a. potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:

- nowa zabudowa mieszkaniowa powinna odpowiadać rzeczywistym potrzebom demograficznym Gminy oraz możliwościom infrastrukturalnym i finansowym,
- szczególne potrzeby dotyczą zabudowy jednorodzinnej o umiarkowanej intensywności,

b. preferowane lokalizacje nowej zabudowy:

- tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy,
- tereny wyposażone lub możliwe do wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- obszary dobrze skomunikowane z centrami miejscowości oraz usługami publicznymi.

c. zasady kształtowania zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa mieszkaniowa powinna harmonijnie wpisywać się w krajobraz rolniczy oraz nawiązywać skalą i formą do lokalnych tradycji architektonicznych,

- zaleca się: stosowanie rozwiązań energooszczędnych oraz kształtowanie zieleni towarzyszącej zabudowie,
- ogranicza się zabudowę w obszarach o szczególnych walorach krajobrazowych,
- rozwój zabudowy mieszkaniowej powinien być skoordynowany z rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej oraz polityką ochrony środowiska i krajobrazu.

Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6. Ponadto podkreślić należy, że konkretne ustalenia przestrzenne zagospodarowania terenów, w tym potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej są przedmiotem analiz planu ogólnego. Jednak jego opracowanie trwa równocześnie z opracowaniem niniejszej strategii. Aby uniknąć rozbieżności pomiędzy dokumentami wskazuje się, że temat ten zostanie szczegółowo w planie ogólnym.

8.4. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (DZ. U. Z 2026 R. POZ. 538 Z PÓŹN. ZM.)

Reforma planowania przestrzennego z 2023 r. wprowadziła nowe zasady lokalizowania obiektów handlu wielkopowierzchniowego. Zgodnie z nowymi regulacjami, tego typu obiekty mogą być sytuowane na obszarze gminy wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to brak możliwości lokalizowania takich obiektów na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

Zgodnie z art. 2 pkt 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538 z późn. zm.), przez pojęcie handlu wielkopowierzchniowego należy rozumieć handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Lokalizacja obiektów handlu

wielkopowierzchniowego wymaga szczególnej kontroli planistycznej, aby nie zakłócać ładu przestrzennego oraz lokalnych struktur gospodarczych.

Jednak plan ogólny **nie przewiduje na terenie Gminy Kamień Krajeński strefy handlu wielkopowierzchniowego**.

Z uwagi na fakt, że niniejsza strategia obejmuje odległą perspektywę czasową, w razie zmian w planowaniu i ewentualnym rozpatrywaniu lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego rekomenduje się, aby tego typu obiekty:

- były dostosowane do wielkości Gminy, lokalnych uwarunkowań krajobrazowych, możliwości układu komunikacyjnego,
- umożliwiały dostęp pieszy i rowerowy,
- lokalizować wyłącznie poza obszarami o wysokich wartościach przyrodniczych, zastosowaniem rozwiązań chroniących środowisko i krajobraz przed degradacją,
- lokalizować w dogodnym położeniu komunikacyjnym, najlepiej w sąsiedztwie istniejących skupisk usługowych i głównych dróg, z zapewnieniem pełnej obsługi technicznej,
- nie wpływały rażąco na lokalnych przedsiębiorców – proponuje się przeanalizowanie lokalizacji pod kątem wpływu na lokalny handel detaliczny.

Zaleca się łączenie funkcji handlowej z innymi usługami publicznymi lub komercyjnymi oraz stosowanie rozwiązań proekologicznych i energooszczędnych.

Zakazuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego powodujących trwałe naruszenie ładu przestrzennego lub krajobrazu.

Wymaga się: zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc parkingowych, wprowadzenia zieleni izolacyjnej i urządzonej oraz ograniczenia powierzchni utwardzonych.

Z uwagi na fakt, że ogólne ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi

kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.5. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Burmistrz Kamienia Krajeńskiego wydaje około 20 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego rocznie (statystyka na przestrzeni ostatnich 5 lat). Powyższe decyzje warunkują konieczność niezbędnej rezerwacji terenu i zagospodarowanie niebędące w sprzeczności z tymi inwestycjami.

Ponadto należy podkreślić, że Gmina Kamień Krajeński charakteryzuje się:

- dominacją rolniczego użytkowania terenu i rozproszoną strukturą osadniczą, a wyjątkiem w tym zakresie jest obszar miejski Kamienia Krajeńskiego,
- ograniczoną odpornością środowiska na intensywną presję inwestycyjną,
- potrzebą zapewnienia równomiernego dostępu mieszkańców do usług publicznych.

Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego powinna uwzględniać powyższe uwarunkowania oraz dążyć do równoważenia potrzeb rozwojowych z ochroną środowiska i krajobrazu. Celem ustaleń jest:

- zapewnienie efektywnej realizacji zadań publicznych,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- wzmacnianie spójności przestrzennej i funkcjonalnej Gminy,
- ochrona ładu przestrzennego oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- ograniczenie konfliktów społecznych i przestrzennych.

Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego powinna być poprzedzona: analizą lokalizacyjną lub oceną oddziaływania na środowisko, jeśli jest wymagana.

Należy zapewnić udział społeczności lokalnej w procesie planowania i realizacji inwestycji oraz uwzględniać opinie mieszkańców i interesariuszy. Lokalizacja inwestycji powinna być zgodna z dokumentami planistycznymi Gminy oraz kierunkami jej rozwoju.

Rekomenduje się, aby kluczowe inwestycje celu publicznego lokalizować:

- w sposób racjonalny przestrzennie i ekonomicznie, z uwzględnieniem dostępności komunikacyjnej, istniejącego uzbrojenia terenu oraz struktury osadniczej,
- w lokalizacjach o największym potencjale funkcjonalnym, zapewniający dostępność dla możliwie największej liczby mieszkańców,
- zgodnie z zapisami obowiązujących przepisów prawa miejscowego,
- poza obszarami o wysokich wartościach przyrodniczych,
- w istniejących korytarzach technicznych - ograniczenie kosztów realizacji i eksploatacji,
- w taki sposób, aby nie zaburzały walorów krajobrazowych, kulturowych i estetycznych - minimalizacja ingerencji w środowisko przyrodnicze oraz dostosowanie skali i formy inwestycji do krajobrazu rolniczego.

Z uwagi na fakt, że ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.6. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

System komunikacji Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje w warunkach:

- dominacji rolniczego użytkowania terenu i rozproszonej zabudowy, przy czym wyjątkiem jest obszar miejski Kamienia Krajeńskiego,
- powiązań lokalnych i ponadlokalnych (rosnące powiązanie funkcjonalne z sąsiednimi ośrodkami powiatowymi),
- ograniczonej przepustowości lokalnej sieci drogowej oraz potrzeby poprawy bezpieczeństwa.

Rozwój systemów komunikacji powinien uwzględniać te uwarunkowania oraz minimalizować presję transportu na środowisko i krajobraz.

W zakresie **infrastruktury komunikacyjnej** służącej ruchowi ponadlokalnemu rekomenduje się utrzymanie i poprawę standardu dróg o znaczeniu ponadlokalnym, zapewniających powiązania Gminy Kamień Krajeński z: Sępólnem Krajeńskim i Chojnicami oraz innymi ośrodkami powiatowymi i sąsiednimi gminami. Zaleca się koordynację działań inwestycyjnych gminy z: powiatem, województwem, sąsiednimi gminami.

W odniesieniu do dróg lokalnych pożądane są:

- rozwój i modernizacja dróg w celu zapewnienia obsługi komunikacyjnej wszystkich miejscowości,
- priorytetowe traktowanie dojazdów do zabudowy mieszkaniowej,
- ograniczanie rozpraszania nowej zabudowy w celu uniknięcia nadmiernych kosztów rozbudowy infrastruktury drogowej.

Poprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu będzie następować poprzez:

- wyprowadzenie ruchu tranzytowego z zabudowy zwartej, w szczególności poprzez budowę obwodnicy Kamienia Krajeńskiego,
- modernizację nawierzchni dróg,
- budowę sieci dróg dla pieszych i rowerów,
- zwiększenie czytelności oznakowania.

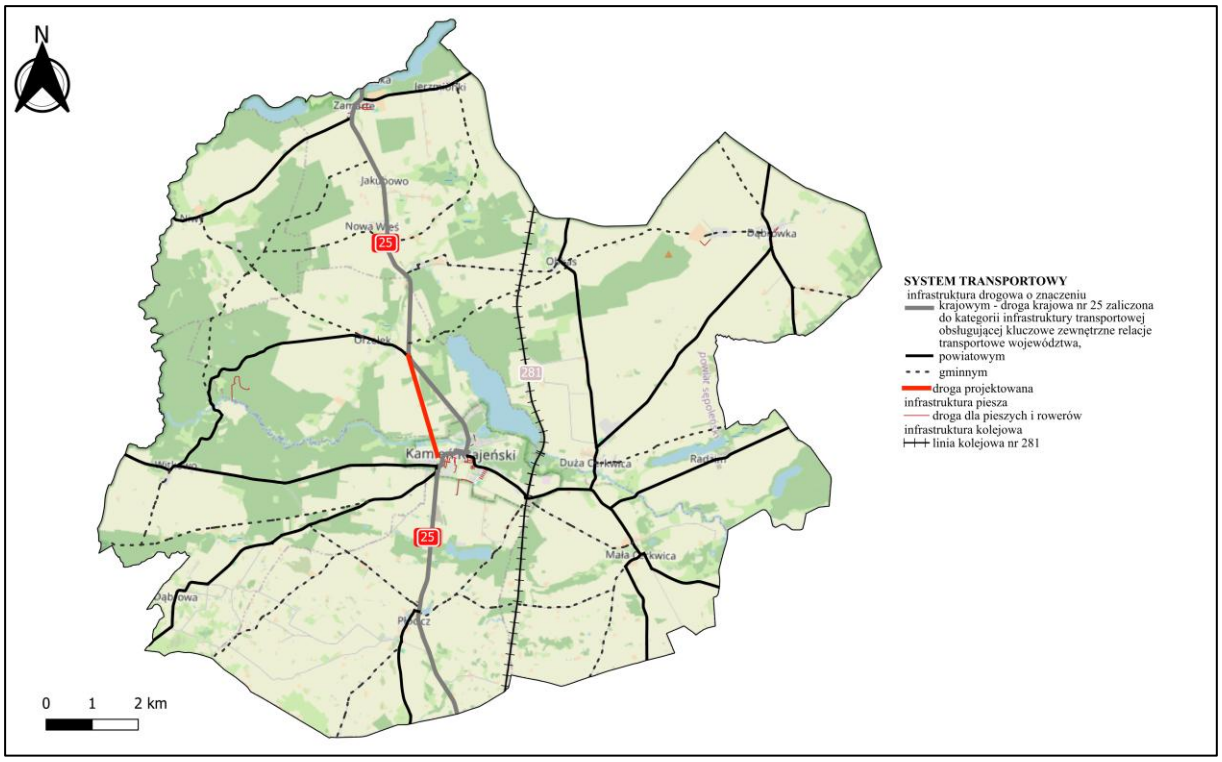
Gmina Kamień Krajeński cechuje się dość niską gęstością zaludnienia stąd rozwój **transportu publicznego** na wielu obszarach może być nieuzasadniony ekonomicznie. Najlepszy dostęp do komunikacji publicznej ma Kamień Krajeński. W pozostałych miejscowościach organizowany jest głównie dowóz dzieci i młodzieży do szkół. Konieczne jest jednak dążenie do poprawy dostępności transportu zbiorowego, w szczególności dla: osób starszych, młodzieży, osób o ograniczonej mobilności. W celu zwiększenia zasadności rozwoju komunikacji publicznej należy:

- wykorzystać dostępne programy wsparcia finansowego na rozwój transportu publicznego i zapewnić stałą współpracę Gminy z operatorami transportu publicznego,
- rozważyć integrację taryfową i informacyjną w ramach regionalnego systemu transportu publicznego,
- opracować czytelną informację pasażerską,

- dążyć do zapewnienia każdej miejscowości na terenie Gminy minimalnego standardu obsługi komunikacją zbiorową, umożliwiającego dojazd do: siedziby gminy, placówek oświatowych, kluczowych węzłów przesiadkowych,
- wspierać rozwiązania oparte na regionalnych i powiatowych liniach autobusowych,
- korzystać z elastycznych form transportu publicznego dostosowanych do warunków lokalnych (np. małe busy zamiast autobusów) - dostosowanie wielkości i rodzaju taboru do warunków i liczby pasażerów,
- integrować transport kolejowy i samochodowy np. poprzez ułożenie siatki połączeń uwzględniających dogodne przesiadki (chodzi o skomunikowanie połączeń do Kamienia Krajeńskiego z odjazdami i przyjazdami pociągów do stacji Chojnice),
- preferować budowanie rozkładów jazdy dostosowanych do godzin pracy i nauki,
- poprawić jakość infrastruktury służącej transportowi publicznemu (przystanki, węzły przesiadkowe, parkingi),
- promować korzystanie z komunikacji publicznej przez mieszkańców jako alternatywy dla ruchu samochodowego, w celu: ograniczenia presji na środowisko, poprawy bezpieczeństwa i ładu przestrzennego,
- integrować transport zbiorowy z ruchem pieszym i rowerowym,
- zapewnić dostępność przystanków dla osób z ograniczoną mobilnością,
- wprowadzać tabor niskoemisyjny lub zeroemisyjny, adekwatnie do możliwości finansowych Gminy i operatorów.

Preferowane są rozwiązania komunikacyjne sprzyjające zrównoważonej mobilności. Istotną oraz w pewnym sensie podstawą formą przemieszczania się jest **ruch pieszy i rowerowy** dlatego rekomendowane są:

- budowa i rozbudowa dróg dla pieszych i rowerów,
- dążenie do powiązania lokalnych tras z siecią tras regionalnych,
- modernizacja i rozbudowa oświetlenia przy drogach,
- wprowadzanie rozwiązań organizacji ruchu zwiększających bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów,
- kształtowanie systemu parkowania w sposób ograniczający presję samochodów na obszary o wysokich walorach krajobrazowych i turystycznych.

Rycina 19. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju systemów komunikacji
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Państwowego Rejestru Granic, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

Rozwój systemów infrastruktury technicznej Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje w warunkach:

- dominacji rolniczego użytkowania terenu i rozproszonej zabudowy, co nie dotyczy obszaru miejskiego Kamienia Krajeńskiego,
- ograniczonej odporności środowiska na presję inwestycyjną,
- potrzeby zapewnienia podstawowych standardów technicznych mieszkańcom przy jednoczesnej ochronie środowiska.

Infrastruktura techniczna powinna być rozwijana w sposób zrównoważony, efektywny ekonomicznie i środowiskowo, z uwzględnieniem długofalowych potrzeb Gminy. Infrastruktura techniczna powinna być lokalizowana w sposób minimalizujący ingerencję w środowisko przyrodnicze i krajobraz. Należy preferować lokalizację infrastruktury w istniejących korytarzach technicznych.

W dokumentach planistycznych należy zabezpieczać tereny pod rozwój infrastruktury technicznej oraz koordynować rozwój infrastruktury z kierunkami zagospodarowania przestrzennego. Rozwój infrastruktury technicznej powinien być skoordynowany z:

- planami inwestycyjnymi Gminy,
- możliwościami finansowymi,
- potrzebami mieszkańców.

Zaleca się pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej.

Wskazana jest współpraca z gestorami sieci oraz sąsiednimi gminami.

W zależności od potrzeb będzie dokonywana przebudowa i modernizacja istniejącej **infrastruktury technicznej**. Rekomendowane są:

a. w zakresie zaopatrzenia w wodę:

- zapewnienie ciągłości i bezpieczeństwa dostaw wody pitnej dla wszystkich miejscowości Gminy,
- modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej,
- ograniczanie strat wody w sieciach poprzez ich systematyczną modernizację,
- ochrona ujęć wody oraz ich stref ochronnych przed zanieczyszczeniem.

b. w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków:

- rozwój sieci kanalizacji sanitarnej,
- modernizacja istniejących systemów oczyszczania ścieków w celu spełnienia aktualnych wymogów środowiskowych,
- wspieranie rozwiązań indywidualnych i lokalnych (np. przydomowe oczyszczalnie ścieków) na obszarach, gdzie budowa sieci jest nieuzasadniona ekonomicznie,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem.

c. w zakresie zaopatrzenia w energię i gaz:

- zapewnienie stabilnych i bezpiecznych dostaw energii elektrycznej,
- modernizacja sieci elektroenergetycznych, w tym ich dostosowanie do rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- wspieranie rozwoju rozproszonych źródeł energii odnawialnej, dostosowanych do warunków lokalnych np. mikroinstalacji fotowoltaicznych na dachach budynków,
- rozważenie rozwoju systemów gazowych tam, gdzie jest to uzasadnione technicznie i ekonomicznie,
- ograniczanie niskiej emisji poprzez modernizację systemów ogrzewania budynków.

d. w zakresie gospodarowania odpadami:

- ograniczanie powstawania odpadów oraz promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów oraz recyklingu,
- zapewnienie sprawnego i zgodnego z przepisami systemu gospodarki odpadami,
- likwidacja nielegalnych składowisk odpadów.

e. w zakresie telekomunikacji i cyfryzacji:

- poprawa zasięgu telefonii komórkowej poprzez lokalizowanie stacji bazowych w miejscach gwarantujących brak negatywnego wpływu pól elektromagnetycznych na mieszkańców oraz ograniczanie ingerencji infrastruktury telekomunikacyjnej w krajobraz,
- poprawa dostępu do Internetu, w tym budowa sieci szerokopasmowej Internetu,
- wspieranie cyfryzacji usług publicznych i dostępu mieszkańców do e-usług.

Rozwój systemów infrastruktury społecznej Gminy Kamień Krajeński funkcjonuje w warunkach:

- koncentracji mieszkańców w Kamieniu Krajeńskim, z czym wiąże się też koncentracja infrastruktury społecznej w mieście,
- „starzenia się" społeczeństwa i migracji mieszkańców,
- ograniczonej dostępności komunikacyjnej mniejszych miejscowości,
- istotnej roli infrastruktury społecznej w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien koncentrować się na zapewnieniu dostępności usług publicznych, poprawie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnieniu lokalnej wspólnoty. Celem rozwoju systemów infrastruktury społecznej jest:

- zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych wszystkich mieszkańców,
- poprawa dostępności i jakości usług publicznych,
- wzmacnianie integracji społecznej i kapitału społecznego,
- dostosowanie infrastruktury do zmian demograficznych,
- zwiększenie atrakcyjności Gminy jako miejsca zamieszkania.

Infrastruktura społeczna powinna być dostępna dla wszystkich mieszkańców, w tym: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży. Rekomenduje się dążyć do

likwidacji barier architektonicznych i funkcjonalnych. Należy zapewnić równomierne rozmieszczenie infrastruktury społecznej na terenie Gminy.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien być:

- skoordynowany z polityką przestrzenną Gminy,
- dostosowany do możliwości finansowych Gminy oraz potrzeb mieszkańców.

Zaleca się współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych.

W dokumentach planistycznych należy: zabezpieczać tereny pod rozwój infrastruktury społecznej oraz wspierać wielofunkcyjne wykorzystanie obiektów publicznych.

W zakresie kierunków rozwoju **infrastruktury społecznej** rekomendowane są:

a. w zakresie oświaty i wychowania:

- zapewnienie dostępności i jakości opieki przedszkolnej i szkolnej na terenie Gminy,
- modernizacja i doposażenie placówek oświatowych w celu poprawy warunków nauczania,
- dostosowanie oferty edukacyjnej do lokalnych potrzeb, w tym zajęć wspierających rozwój kompetencji.

b. w zakresie kultury i dziedzictwa lokalnego:

- rozwój i utrzymanie infrastruktury kultury (Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna, świetlice wiejskie, przestrzenie spotkań),
- wspieranie działań służących zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego oraz tożsamości lokalnej,
- adaptacja istniejących obiektów na potrzeby działalności kulturalnej i społecznej,
- tworzenie warunków do aktywności lokalnych organizacji i inicjatyw oddolnych.

c. w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku:

- zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców,
- modernizacja i utrzymanie obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- rozwój infrastruktury rekreacyjnej o charakterze ogólnodostępnym, w tym: boisk, placów zabaw, terenów rekreacji plenerowej,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych Gminy do rozwoju aktywnego wypoczynku,

- poprawa dostępności i jakości zieleni urządzonej.

d. w zakresie ochrony zdrowia:

- poprawa dostępu do opieki zdrowotnej, w tym do poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- zapewnienie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy,
- wspieranie rozwoju usług zdrowotnych i profilaktycznych, w szczególności dla osób starszych,
- poprawa dostępności do opieki zdrowotnej poprzez współpracę z jednostkami zewnętrznymi.

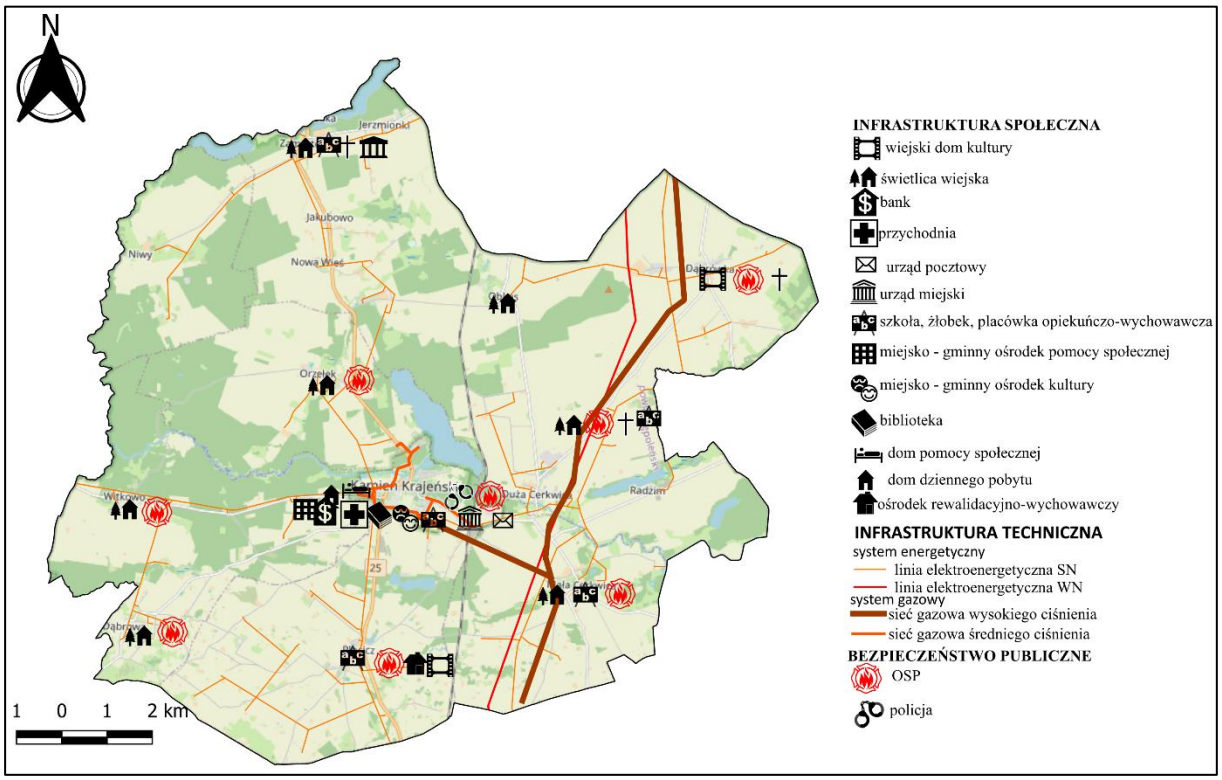
e. w zakresie pomocy społecznej i polityki senioralnej:

- poprawa warunków działania ośrodka pomocy społecznej (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej),
- rozwój infrastruktury i usług wspierających osoby starsze, niepełnosprawne i wymagające pomocy,
- wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
- rozważenie rozwoju dziennych form wsparcia oraz usług opiekuńczych,
- tworzenie miejsc przyjaznych i dostępnych dla różnych grup społecznych, w tym przestrzeni sprzyjających aktywności seniorów.

f. w zakresie bezpieczeństwa publicznego:

- poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej,
- zapewnienie sprawnego funkcjonowania służb ratowniczych i porządkowych,
- modernizacja i utrzymanie infrastruktury związanej z bezpieczeństwem publicznym,
- wspieranie działań prewencyjnych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa.

Szczegółowe ustalenia dotyczące zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej znajdują się w planie ogólnym i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Rycina 20. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Państwowego Rejestru Granic, a także danych ogólnodostępnych

8.7. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW

Ewentualny rozwój energetyki o mocy przekraczającej 500 kW wymaga szczególnej kontroli lokalizacyjnej, tak aby nie naruszać podstaw rozwoju Gminy.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Niniejsza strategia dopuszcza lokalizację takich urządzeń wyłącznie po stwierdzeniu konsensusu społecznego, co do ich powstania i lokalizacji. Każda inwestycja powinna być przyjazna środowisku i akceptowalna społecznie. Niezbędne jest uzyskanie pozwoleń i realizacja z uwzględnieniem nie tylko przepisów prawa, ale także z użyciem najlepszej dostępnej technologii.

Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW na terenie Gminy Kamień Krajeński powinna mieć charakter selektywny i warunkowy. Dopuszcza się lokalizację takich urządzeń wyłącznie:

- na terenach wskazanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- na obszarach już przekształconych lub o obniżonych walorach krajobrazowych i przyrodniczych.

Dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy powyżej 500 kW może nastąpić wyłącznie po wykazaniu, że inwestycja:

- nie spowoduje trwałego pogorszenia stanu środowiska,
- nie wpłynie negatywnie na krajobraz i atrakcyjność turystyczną Gminy,
- nie pogorszy warunków życia mieszkańców.

Gmina zachowuje prawo do odmowy lokalizacji inwestycji, jeżeli jej realizacja byłaby sprzeczna z kierunkami jej rozwoju lub interesem lokalnej społeczności.

Z uwagi na fakt, że ogólne ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.8. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

Gmina Kamień Krajeński charakteryzuje się:

- dominacją terenów użytkowanych rolniczo,
- występowaniem terenów cechujących się zwiększonymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi,
- ograniczoną odpornością środowiska na presję inwestycyjną.

Z powyższych względów lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymaga szczególnej ostrożności i restrykcyjnych zasad. Celem ustaleń jest:

- zachowanie dobrych warunków dla prowadzenia działalności rolniczej i życia mieszkańców,
- ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu Gminy Kamień Krajeński,
- ograniczenie konfliktów przestrzennych i społecznych,
- zapewnienie zgodności rozwoju gospodarczego z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Nie wyklucza się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, jednak lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy Kamień Krajeński powinna mieć charakter wyjątkowy, uzasadniony interesem publicznym lub istotnymi korzyściami społecznymi. Zastrzega się, aby ich ewentualna realizacja takich przedsięwzięć była poprzedzona pełną procedurą oddziaływania na środowisko zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2026 r. poz. 670 z późn. zm.). Elementem tej procedury powinien być również udział społeczeństwa (konsultacje społeczne), a także konsultacje z właściwymi organami, w tym z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Bydgoszczy.

Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko powinna być poprzedzona analizą zgodności z dokumentami strategicznymi Gminy.

Każde przedsięwzięcie tego typu powinno być oceniane indywidualnie pod kątem: wpływu na środowisko, zdrowia i jakości życia mieszkańców, zgodności z funkcjami terenów sąsiednich. Dopuszczenie lokalizacji przedsięwzięcia może nastąpić wyłącznie po wykazaniu, że: nie spowoduje ono trwałego pogorszenia stanu środowiska oraz nie wpłynie negatywnie na krajobraz Gminy.

Gmina powinna zachować prawo do odmowy lokalizacji przedsięwzięcia, jeżeli jego realizacja mogłaby: trwale pogorszyć stan środowiska, naruszyć ład przestrzenny lub prowadzić do konfliktów społecznych.

Każde ewentualne przedsięwzięcie powinno stosować najlepsze dostępne techniki (BAT) ograniczające emisje hałasu, zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb.

Ponadto rekomenduje się, aby przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko były lokalizowane wyłącznie:

- poza terenami zwartej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- poza terenami o wysokich wartościach krajobrazowych i przyrodniczych oraz obszarami prawnie chronionymi,
- poza terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- poza terenami zagrożonymi powodzią, ruchami masowymi powierzchni ziemi i podobnymi zagrożeniami naturalnymi,
- po spełnieniu wysokich standardów technologicznych,
- z zastosowaniem stref buforowych pomiędzy inwestycją a terenami wrażliwymi,
- w przypadku braku rozwiązań alternatywnych.

Z uwagi na fakt, że ogólne ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.9. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Zgodnie z danymi zawartymi w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamień Krajeński na lata 2025–2028 z perspektywą do roku 2032 przyjętym Uchwałą Nr XIX/123/2025 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 października 2025 r., na omawianym obszarze dominują niezbyt przydatne dla rolnictwa gleby rdzawe (około 32 %), brunatne (około 30 %) i płowe (około 24 %). Gleby o wysokiej wartości dla gospodarki rolnej – czarne ziemie i gleby murszowe – występują sporadycznie (około 4 %). Relatywnie słabą przydatność gleb potwierdza także udział gruntów w poszczególnych klasach bonitacyjnych.

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2024 r., poz. 82) stanowi, że ochronie podlegają gleby klas I-III, czyli najwyższych klas bonitacyjnych, mających szczególne znaczenie dla rozwoju rolnictwa.

W przywołanym programie ochrony środowiska, a także planie ogólnym podano, że na terenie Gminy Kamień Krajeński nie występują gleby klas I i II, natomiast klasa IIIA obejmuje tylko 2,9% areału. Najliczniejszą klasą bonitacyjną jest klasa IV wynosząca ogółem prawie 58 % areału gruntów ornych. Udział gleb najsłabszych – V i VI klasy – przekracza 20 %. Pomimo dość negatywnych uwarunkowań, rolnictwo odgrywa dużą rolę w gospodarce Gminy, a użytki rolne stanowią około 73% ogólnej powierzchni omawianego obszaru.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, powinno iść w parze z wspieraniem rozwoju rolnictwa jako ważnej funkcji gospodarczej i społecznej. Dlatego w zakresie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania **rolniczej przestrzeni produkcyjnej** Gminy Kamień Krajeński ustala się:

- objęcie szczególną ochroną gleb klas I-III (w tym przypadku chodzi o gleby klasy III, gdyż gleby klasy I i II nie występują),
- przeciwdziałanie przekształceniu terenów rolnych na cele nierolnicze, szczególnie bez istotnych przesłanek ekonomicznych lub środowiskowych,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach rolniczych,
- ochrona zwartych kompleksów pól i łąk, aby ułatwić ich wykorzystanie i obsługę,
- przeciwdziałanie degradacji otwartych terenów wiejskich cennych dla rolnictwa, poprzez zwiększenie intensywności zagospodarowania już istniejących obszarów zainwestowanych,
- dopuszczenie możliwości zalesienia gruntów o niskiej przydatności rolniczej poza terenami prawnie chronionymi,
- zwiększanie produktywności gospodarstw, np. poprzez dostęp do doradztwa rolniczego, współpracy lokalnej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych,
- uwzględnienie obecności korytarzy ekologicznych i zadrzewień śródpolnych, co wspiera retencję i bioróżnorodność,
- utrzymanie systemów melioracyjnych zapewniających z jednej strony brak zalewania pól, ale z drugiej strony nadmiernego ich osuszenia,
- wprowadzanie zieleni śródpolnej jako zabezpieczenia przed erozją,

- racjonalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.

Ochronie prawnej na terenie Gminy Kamień Krajeński podlega również **leśna przestrzeń produkcyjna**. Zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów leśnych prowadzone będzie z uwzględnieniem funkcji produkcyjnej lasów, ich roli przyrodniczej oraz rekreacyjnej i edukacyjnej.

Na wstępie należy wyjaśnić różnicę pomiędzy dokumentacjami sporządzanymi dla lasów. **Nadleśnictwo Lutówko** realizuje Plan Urządzenia Lasu, który sporządza się dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa. Dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa obowiązują **dokumentacje urządzeniowe** tj. uproszczone plany urządzenia lasów (UPUL) oraz decyzje Starosty Sępoleńskiego wydawane na podstawie inwentaryzacji stanu lasów (ISL). UPUL sporządza się dla lasów o obszarze co najmniej 10 ha, natomiast ISL dla lasów rozdrobionych o powierzchni do 10 ha. UPUL i ISL sporządza się na okres 10 lat.

Lesistość wynosi 21,4 %, co jest przeciętnym wynikiem. Powierzchnia lasów na terenie Gminy Kamień Krajeński na koniec 2024 r. wg GUS wyniosła ogółem 3 488,84 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem zajmują powierzchnię 3 189,51 ha, co stanowi 91,4 % ogólnej powierzchni lasów,
- lasy prywatne ogółem zajmują powierzchnię 299,33 ha, co stanowi 8,6 % ogólnej powierzchni lasów,
- powierzchnia lasów na 1 mieszkańca wynosi 54,0 ar.

Z powyższego wynika, że lasy na terenie Gminy Kamień Krajeński znajdują się głównie w zarządzie **Nadleśnictwa Lutówko.** Wyraźnie dominującym gatunkiem w lasach całego Nadleśnictwa jest sosna (około 70%). Następnym w kolejności gatunkiem lasotwórczym jest olsza, a dalej brzoza i buk. Średni wiek drzewostanów wynosi 64 lata.

Lasy położone na terenie Gminy Kamień Krajeński są obciążone dużą presją turystyczną ze względu na sąsiedztwo ośrodków miejskich. Przyczynia się to do zagrożenia pożarowego.

W Nadleśnictwie Lutówko w ostatnich latach obserwuje się pogorszenie stosunków wodnych (niedobór opadów) jak również występowanie szkód od wiatru. Występują również organizmy uszkadzające lasy (kornik drukarz, przypłaszczek granatek, kornik ostrozębny) oraz szkody wyrządzane przez zwierzynę.

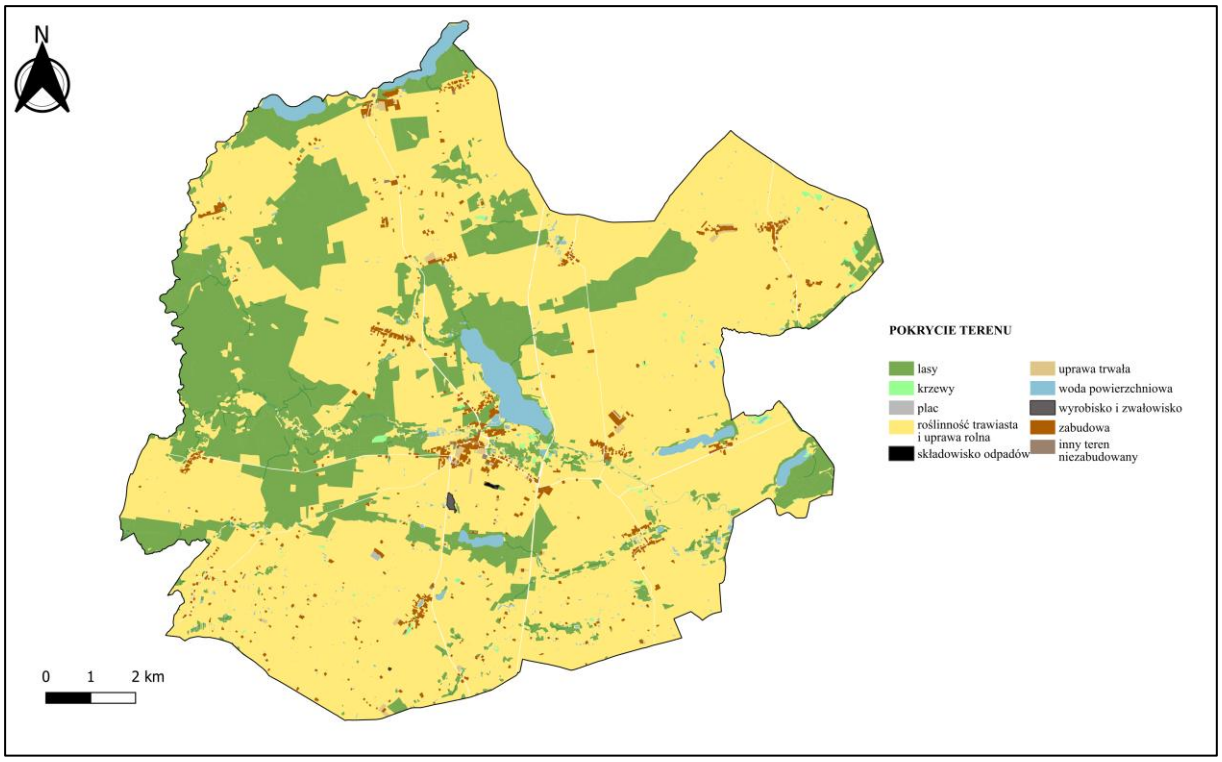
W celu poprawy stosunków wodnych na terenie Nadleśnictwa realizowano zadania w zakresie małej retencji: zastawka nr 1, przepust wraz z groblą oraz próg z przelewem - wypad z istniejącego jazu w leśnictwie Kamień. Wszystkie trzy zadania zostały oddane do użytku w 2021 r. Ponadto w celu rozwoju turystyki miała miejsce budowa parkingu leśnego w leśnictwie Kamionka (obecnie Kamień). Powstały obiekty: wiata, ławo-stoły, tablice informacyjne, stojaki na rowery, miejsce postoju pojazdów. Inwestycja oddana do użytku w 2023 r.

Zarządcy lasów prowadzą działania dotyczące identyfikacji, likwidacji oraz przeciwdziałania powstawaniu dzikich wysypisk śmieci na obszarze kompleksów leśnych.

Zaleca się minimalizowanie konfliktów przestrzennych między działalnością produkcyjną (rolnictwo, leśnictwo) a funkcjami mieszkaniowymi, rekreacyjnymi i turystycznymi.

W zakresie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania **leśnej przestrzeni produkcyjnej** rekomenduje się:

- ochronę naturalnych siedlisk oraz trwałości zasobów leśnych zgodnie z przepisami prawa i zasadami racjonalnego użytkowania,
- przeciwdziałanie fragmentacji lasów (np. nieprzecinanie ich nadmierną siecią dróg),
- ograniczenie niekorzystnych zmian w strukturze lasów poprzez odpowiednie przepisy planistyczne i bufory ochronne przy granicy lasów,
- zachowanie funkcji ekologicznych lasów,
- zachowanie i ochrona polan, zadrzewień śródleśnych i ścieżek leśnych jako ważnych elementów funkcjonalnych i krajobrazowych,
- wspieranie zalesień na gruntach słabej jakości rolniczej,
- na terenie lasów zakaz budowy budynków i budowli, z wyjątkiem tych, które są niezbędne dla gospodarki leśnej, obronności, ochrony zdrowia oraz celów wypoczynkowych i obsługi turystyki,
- uzupełnianie drzewostanu gatunkami rodzimymi tam, gdzie jest to uzasadnione ekologicznie,
- przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych,
- realizację zadań zgodnie z wytycznymi określonymi w planach urządzania lasu i dokumentacjach urządzeniowych oraz z obowiązującym prawem.

Rycina 21. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) i Państwowego Rejestru Granic

8.10. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Dnia 24.03.2020 r. Rada Miejska w Kamieniu Krajeński podjęła uchwałę nr XVI/124/2020 w sprawie przyjęcia aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński”.[21] Na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński wyznaczono dwa podobszary rewitalizacji: Radzim i Obkas. Na obszarze miejskim wyznaczono jeden podobszar rewitalizacji: Kamień Krajeński (zakres ulic opisany w programie). Cel główny rewitalizacji to zwiększenie partycypacji w życiu społecznym i zawodowym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Był on realizowany przez kierunki działań: reintegracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym, wsparcie wychowania przedszkolnego, rozwój

[21] Uchwała w sprawie LPR dostępna jest na stronie https://mst-kamien-krajenski.arch.rbip.mojregion.info/uchwala-nr-xxxv2352022-rady-miejskiej-w-kamieniu-krajenskim-z-dnia-25-stycznia-2022-r-w-sprawie-przyjecia-aktualizacji-lokalnego-programu-rewitalizacji-dla-gminy-kamien-krajenski/

infrastruktury służącej rozwojowi społecznemu. Sprawozdanie z realizacji LPR zostało opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy.[22]

Zespół pracowników z wielu jednostek organizacyjnych funkcjonujących w Gminie Kamień Krajeński zaangażował się w pracę na rzecz rewitalizacji i przygotował projekty z zakresu: animacji społecznych i zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, szkoleń zawodowych, aktywizacji seniorów, zwiększenia liczby miejsc przedszkolnych, przeprowadzenia inwestycji dostosowujących przestrzeń i budynku do potrzeb społecznych.

Łącznie zrealizowanych zostało 11 z planowanych 13 zadań oraz 5 projektów uzupełniających lub dodatkowych. Świetlica wiejska w Radzimiu stała się centrum aktywności lokalnej z prawdziwego zdarzenia. Gmina zadbała o jej wyposażenie, w które włączyło się również sołectwo, oraz z zatrudnienie animatora świetlicy, który dba o integrację mieszkańców. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od 1 lutego 2023 r. realizuje program aktywizacji seniorów w formie Klubu Seniorów (wcześniej Dom Dziennego Pobytu). Zrewitalizowany park wypełnił gwar dzieci i mieszkańców. Inwestycja umożliwiła poszerzenie oferty kamieńskiej biblioteki o czytelnię letnią, a ośrodek kultury wykorzystał nową infrastrukturę do nowych projektów. Program rewitalizacji wskazywał również na potrzebę zwiększenia liczby miejsc przedszkolnych. Cel udało się osiągnąć dzięki projektowi Miejsko Gminnego Zakładu Usług Oświatowych pt. „Wsparcie rozwoju przedszkoli w gminie Kamień Krajeński", w ramach którego utworzono 25 nowych miejsc dla dzieci.

Mimo, że okres wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji przypadł na trudny okres czasu kryzysu gospodarczego spowodowanego m.in. pandemią COVID-19 oraz wybuchem wojny na Ukrainie, udało się osiągnąć postawiony przed laty cel, o czym świadczą wskaźniki rezultatu wszystkich projektów.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że Lokalne Programy Rewitalizacji (LPR) utraciły ważność z dniem 31 grudnia 2023 roku. Od 2024 roku jedynym dokumentem uprawniającym do prowadzenia działań rewitalizacyjnych i ubiegania się o dedykowane fundusze (w tym środki z nowej perspektywy unijnej) jest Gminny Program Rewitalizacji Gminy, przyjęty w oparciu o ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2024 poz. 278). Gmina Kamień

[22] Sprawozdanie z LPR zostało opublikowane na stronie https://portal.kamienkr.pl/index.php/o-miescie/rewitalizacja/1179-lokalny-program-rewitalizacji-dla-gminy-kamien-krajenski-i-jego-efekty

Krajeński wg stanu na czerwiec 2026 r. nie posiada GPR. Wobec powyższego należy uznać, że na terenie Gminy Kamień Krajeński **nie wyznaczono**:

- obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w oparciu o ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji,
- obszarów wymagających przekształcenia, rehablitacji lub remediacji (zgodnie z danymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska).

Wobec powyższego nie jest zasadne przedstawianie rekomendacji oraz ustaleń i rekomendacji w formie graficznej. Przedstawiono jednak ogólne ustalenia i rekomendacje tekstowe, gdyby w wieloletniej perspektywie sytuacja ta uległa zmianie.

Ustalenia:

1. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji wymagają zintegrowanych działań przestrzennych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców i przywrócenie funkcjonalności przestrzeni.
2. Na obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji konieczne jest dostosowanie zagospodarowania do rzeczywistych uwarunkowań środowiskowych, technicznych i krajobrazowych.
3. Procesy inwestycyjne na tych obszarach powinny być poprzedzone analizą stanu środowiska, w tym ewentualnych zanieczyszczeń oraz oceną ryzyka dla zdrowia ludzi.

Rekomendacje:

1. Preferować rozwój zabudowy poprzez rewitalizację i ponowne wykorzystanie terenów już zagospodarowanych, w tym obiektów zdegradowanych, zamiast ekspansji na tereny niezurbanizowane.
2. Wprowadzać funkcje sprzyjające aktywizacji społecznej i gospodarczej, w szczególności usługi publiczne, przestrzenie rekreacyjne, tereny zieleni oraz zabudowę mieszkaniową o odpowiednim standardzie.
3. Stosować rozwiązania oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, w tym zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej, wykorzystanie zielono-błękitnej infrastruktury oraz poprawę efektywności energetycznej zabudowy.

4. Na terenach wymagających rekultywacji lub remediacji w pierwszej kolejności przeprowadzać działania przywracające właściwe parametry środowiskowe gleb i wód, przed wprowadzaniem nowych funkcji użytkowych.
5. Zachować i eksponować wartości kulturowe, historyczne i krajobrazowe, integrując je z nowym zagospodarowaniem przestrzennym.
6. Uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia w kształtowaniu przestrzeni publicznych.
7. Zapewnić spójność planowanych działań rewitalizacyjnych z dokumentami planistycznymi i strategicznymi Gminy oraz z obowiązującymi przepisami prawa.
8. Wspierać partycypację społeczną na etapie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych, w celu lepszego dostosowania zagospodarowania do potrzeb lokalnej społeczności.

IX. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA, O KTÓREJ MOWA W ART. 11 UST. 1 USTAWY Z DNIA 5 CZERWCA 1998 R. O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA (DZ. U. Z 2026 R. POZ. 720), WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, A TAKŻE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY, JEŻELI TAKIE ZIDENTYFIKOWANO, WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

9.1. INFORMACJE OGÓLNE

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Podstawą ukierunkowania terytorialnego polityki rozwoju jest poziom rozwoju społeczno–gospodarczego obszarów, zdiagnozowanych na podstawie odpowiednio dobranych wskaźników oraz identyfikacja barier rozwojowych, a także ich zasobów i potencjałów stanowiących podstawę ich dalszego rozwoju.

Wraz z wyznaczeniem OSI, formułowane są specjalne instrumenty prorozwojowe oraz system monitorowania zmian związanych z podjęciem działań interwencyjnych. Zgodnie z zasadą rozwoju odpowiedzialnego, czyli rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego, do obszarów wykazujących mniejszą odporność na zjawiska kryzysowe, kieruje interwencję w celu zmniejszenia dysproporcji między obszarami.

9.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

Obszary Strategicznej Interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść: **krajowego i regionalnego**, spójnych z Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, co warunkuje, iż OSI wyznaczone na poziomie krajowym i regionalnym są komplementarne.

Wśród **Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych na poziomie krajowym**, znalazły się m.in.: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz związane z lokalizacją np. Wschodnia Polska.

Biorąc pod uwagę delimitację na **poziomie krajowym** Gmina Kamień Krajeński:

- nie należy do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze,
- nie należy do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją - delimitacja na poziomie krajowym,
- nie należy do Obszarów Strategicznej Interwencji związanych z lokalizacją np. Polska Wschodnia.

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ określiła następujące Obszary Strategicznej Interwencji zidentyfikowane na poziomie wojewódzkim, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Samorząd Województwa:

- miejskie obszary funkcjonalne (MOF): Bydgoszczy, Torunia, Włocławka, Grudziądza oraz Inowrocławia (pięć osobnych MOF),
- OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą,
- OSI obszarów cechujących się skrajnym niedoborem wody dla rolnictwa,
- OSI obszarów peryferyjności transportowej.

Warto zauważyć, ze warunkiem wydania pozytywnej opinii przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jest prawidłowe uwzględnienie w projekcie strategii rozwoju gminy najważniejszych ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie kujawsko-pomorskim, określonych w „Strategii Przyspieszenia 2030+". W praktyce oznacza to konieczność uwzględnienia określonych poniżej ustaleń „Strategii Przyspieszenia 2030+" – wywodzących się przede wszystkim z modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego oraz tabeli projektów kluczowych. Uwzględnienie w projekcie strategii gminy powyższych ustaleń „Strategii Przyspieszenia 2030+" powinno mieć miejsce, gdy ustalenie dotyczy gminy w sposób bezpośredni (w sytuacji, gdy gmina została imiennie wskazana jako miejsce realizacji) lub pośredni (gdy gmina nie została wskazana imiennie, ale z kontekstu wynika, że dotyczy ono jej terenu).

Dlatego poniżej dokonano wyszczególnienia ustaleń i rekomendacji w odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński. W przypadku, gdy Gmina Kamień Krajeński należy do określonej kategorii, uwzględniono ten fakt w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036.

A.1. W zakresie systemu przyrodniczego.

Wymagane jest przedstawienie granic obszarów chronionych (obligatoryjnie) oraz korytarzy ekologicznych wg IBS PAN 2012 (zalecane).

A.2. W zakresie systemu osadniczego.

W hierarchii sieci osadniczej województwa kujawsko-pomorskiego Kamień Krajeński został określony jako miasto zaliczane w polityce regionalnej do kategorii „małych miast" oraz do kategorii „ośrodków lokalnych" (zgodnie z rysunkiem 41a, str. 103 „Strategii Przyspieszenia 2030+").

A.3. W zakresie systemu transportowego.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński planowana jest realizacja obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 25 (zgodnie z projektem kluczowym nr 447, str. 213 „Strategii Przyspieszenia 2030+"). Podstawowa sieć transportowa służy osiągnięciu najważniejszych celów podróży. W ujęciu transportu pasażerskiego i towarowego jednym z podstawowych kierunków obsługi

województwa kujawsko-pomorskiego jest Środkowe i Zachodnie Pomorze – obsługiwane ciągami dróg, do których należy DK 25.

A.4. W zakresie kluczowych elementów budujących potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa.

Biorąc pod uwagę rozwój przestrzeni inwestycyjnych w koncepcji rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa (zgodnie z rysunkiem 43, str. 123 „Strategii Przyspieszenia 2030+") Gmina Kamień Krajeński została zaliczona do kategorii gmin wymagających wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym.

Część Gminy Kamień Krajeński została zakwalifikowana jako obszar zasobu gleb najwyższych klas (w „Strategii Przyspieszenia 2030+", na rysunku 41a, str. 103, obszar przedstawiono w sposób schematyczny. Szczegółowy przebieg granic przedstawiony zostanie w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Do czasu podjęcia uchwały o przyjęciu PZPW, za prawidłowe uwzględnienie tego zagadnienia uważa się wrysowanie na rysunku modelu zasięgu zasobu gleb klas I-III). Jest to obligatoryjne dla gmin, w których w „Strategii Przyspieszenia 2030+", na rysunku 41a, str. 103, wskazano obecność „**obszarów zasobu gleb najwyższych klas**". Obszar zasobu gleb najwyższych klas to rolnicza przestrzeń produkcyjna jako narzędzie wykorzystania szansy, wynikającej z bycia jednym z krajowych liderów w dziedzinie produkcji żywności. Wskazany w koncepcji obszar przedstawia w przybliżeniu zasięg koncentracji kluczowego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który na tym etapie planowania strategicznego ma na celu wskazanie głównych rejonów najwyższego potencjału dla dalszego rozwoju rolnictwa w regionie i kształtowania pozycji lidera w zakresie produkcji rolniczej w kraju. Na etapie dalszego planowania rozwoju województwa, zasób ten będzie wymagać szczegółowej delimitacji, mającej na celu wskazanie terenów rolnych o najwyższej przydatności dla rolnictwa (obejmując obok gleb klas I-IIIb także duże powierzchnie zwartych obszarów gleb klas IV oraz pozostałe uwarunkowania czy to środowiskowe czy społeczno-gospodarcze). Należy założyć, iż delimitacja ta nastąpi w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Identyfikacja obszarów koncentracji kluczowego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej w polityce Samorządu Województwa jest działaniem niezmiernie ważnym, bowiem wskazany obszar będzie podlegał nie tylko ochronie przed nierolniczym wykorzystaniem, ale też umożliwi koncentrację działań, w tym finansowych i organizacyjnych, zmierzających

do utrzymania i wzbogacenia szeroko rozumianych dogodnych warunków prowadzenia działalności rolniczej.

A.5. W zakresie obszarów wymagających rozwiązania sytuacji problemowej identyfikowanych na poziomie krajowym (zgodnie z rysunkiem 41c, str. 106 „Strategii Przyspieszenia 2030+", przy uwzględnieniu ewentualnych aktualizacji dokonanych na poziomie krajowym): Gmina Kamień Krajeński nie została zaklasyfikowana do kategorii „gmin zagrożonych trwałą marginalizacją". Ponadto Kamień Krajeński nie został zaklasyfikowany do kategorii „miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze".

A.6. W zakresie polityki terytorialnej oraz obszarów wymagających rozwiązania sytuacji problemowej identyfikowanych na poziomie regionalnym: biorąc pod uwagę założenia polityki terytorialnej województwa, a więc informacje na temat zaklasyfikowania gminy do właściwych obszarów prowadzenia polityki terytorialnej - zgodnie z rysunkiem 44, str. 138 „Strategii Przyspieszenia 2030+") Gmina Kamień Krajeński należy do OPPT Sępólna Krajeńskiego.

Gmina Kamień Krajeński położona jest w obszarze peryferyjności transportowej (w „Strategii Przyspieszenia 2030+", na rysunku 41a, str. 103, obszary przedstawiono w sposób schematyczny). Wskazane w przestrzeni województwa obszary peryferyjności transportowej związane są z działaniami na rzecz niwelowania wykluczenia komunikacyjnego na obszarach peryferyjnych (wykluczenie to polega na braku możliwości sprawnego dojazdu w transporcie publicznym do i ze stolicy województwa). Wyznaczono tereny, które mogą wymagać wsparcia w przezwyciężeniu problemu możliwości dojazdu do siedziby powiatu lub innych węzłów przesiadkowych systemu wojewódzkiego. Jeśli na poziomie lokalnym transport zbiorowy nie działa poprawnie nie można oczekiwać, że rozwiązaniem jest tam realizowanie zadań transportowych prowadzonych z poziomu województwa. Jest to domena samorządów lokalnych, których działania można jedynie wspierać z wyższego poziomu. Sprawny transport publiczny w wymiarze lokalnym i regionalnym jest istotnym mechanizmem przeciwdziałania depopulacji obszarów zmarginalizowanych oraz prawidłowego rozwoju wspólnot lokalnych, które budują zintegrowaną wspólnotę regionalną.

Jednocześnie Gmina Kamień Krajeński położona jest **poza obszarem**:

- niedoboru wody dla rolnictwa (zaznaczonym w „Strategii Przyspieszenia 2030+”, na rysunku 41a, str. 103 w sposób schematyczny),
- poprzemysłowego wielkoobszarowego skażenia środowiska.

Gmina Kamień Krajeński nie należy do „obszaru negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej identyfikowanego na poziomie regionalnym” – nie należy do żadnej kategorii problemowej (zgodnie z rysunkiem 41d, str. 107 „Strategii Przyspieszenia 2030+”).

Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastami i otaczającymi je obszarami, w tym w wymiarze miasto – obszary wiejskie.

9.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY

Obowiązkowym elementem gminnej strategii rozwoju jest wskazanie Obszarów Strategicznej Interwencji określonych w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+. Na poziomie lokalnym wyznaczenie OSI jest fakultatywne. Gmina Kamień Krajeński **nie wyznaczyła** obszarów strategicznej interwencji innych niż opisane w poprzednim rozdziale niniejszej strategii.

X. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE

10.1. INFORMACJE OGÓLNE

W polityce europejskiej następuje przechodzenie od podejścia sektorowego do zintegrowanego podejścia terytorialnego. Znajduje to wyraz w ukierunkowaniu polityki spójności na wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie, współpracę na poziomie lokalnym pomiędzy partnerami z obszarów miejskich i wiejskich, integrację działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz wielopoziomowy system zarządzania.

Podobny zestaw działań o charakterze zintegrowanym powinien być kierowany do obszarów charakteryzujących się wspólnymi cechami geograficznymi, społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi, nazwanych obszarami funkcjonalnymi.

Miejski Obszar Funkcjonalny to układ osadniczy ciągły przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek (gmin) i składający się ze zwartego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej. Prowadzenie polityki wobec miejskich obszarów funkcjonalnych, a szczególnie wobec MOF ośrodków wojewódzkich, jest bardzo ważne dla polityki rozwoju, ponieważ przeciwdziała nierównościom w poziomie ich zagospodarowania, pozwala na trafniejsze definiowanie ich potencjałów rozwojowych oraz na kompleksowe rozwiązywanie konfliktów występujących na ich terenie.

10.2. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE (MOF) ORAZ OBSZARY PROWADZENIA POLITYKI TERYTORIALNEJ (OPPT)

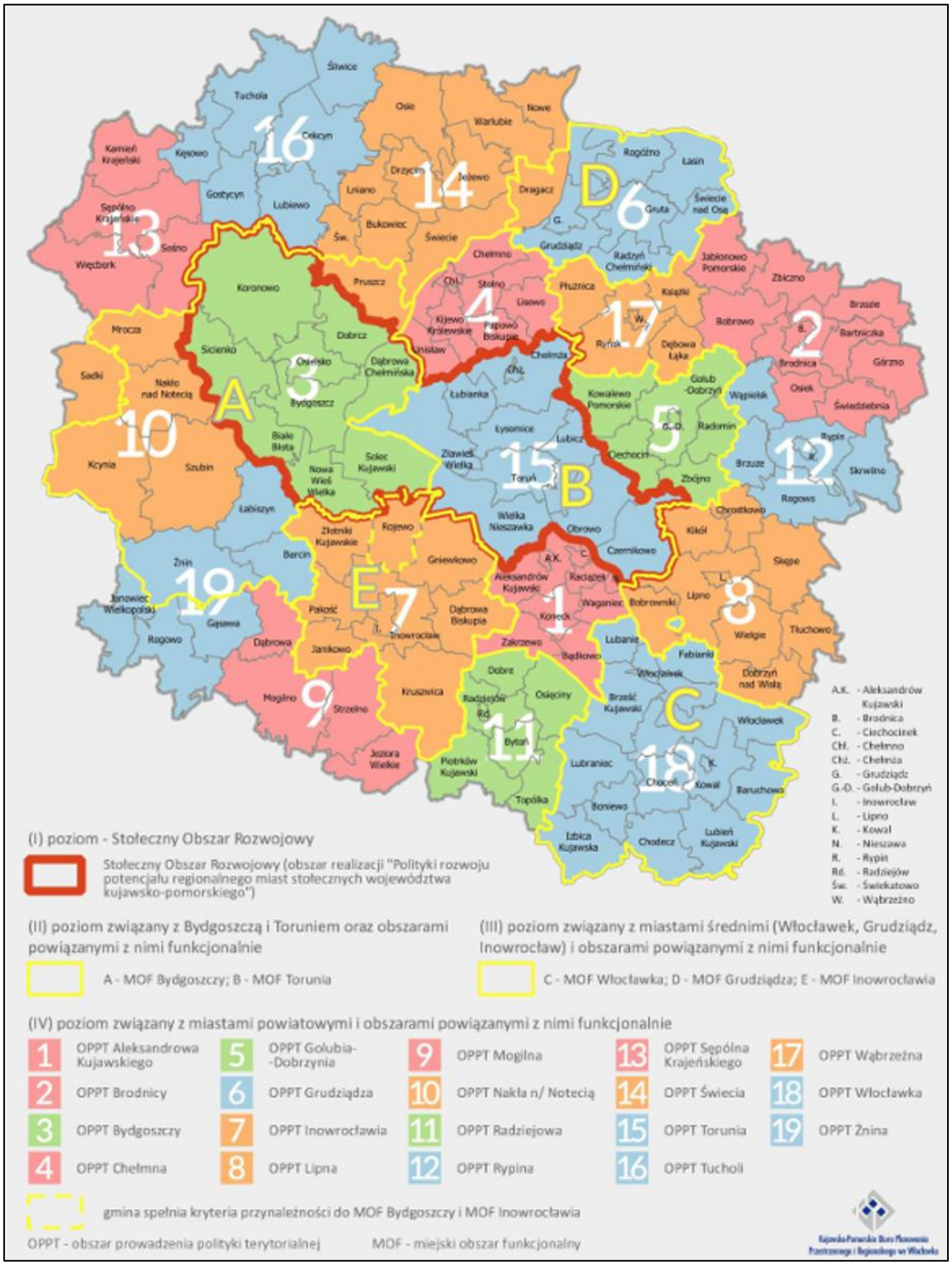
Miasta, ze względu na realizowane funkcje społeczno-gospodarcze różnego rzędu i ich rozprzestrzenianie na obszary sąsiadujące, zostały zidentyfikowane jako regionalne bieguny wzrostu. Stałe wzmacnianie ich potencjału, otwiera perspektywy uczestniczenia poszczególnych obszarów w procesach rozwojowych województwa oraz warunkuje zwiększenie spójności terytorialnej i społeczno-gospodarczej całego obszaru województwa. Kreowanie warunków do dynamicznego rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych wpłynie na rozwój konkurencyjności i innowacyjności funkcji biegunów wzrostu, jak również pozwoli na zidentyfikowanie nowych rdzeni i ich obszarów oddziaływania.

Potencjał gospodarczy ośrodków miejskich jako biegunów wzrostu uzależniony jest m.in.: od zakresu realizowanych usług publicznych, jakości systemu nauki i oświaty, poziomu rozwoju gospodarczego w tym rynku pracy, dostępności komunikacyjnej oraz atrakcyjności oferty inwestycyjnej, oddziaływania rdzenia na obszary funkcjonalne i wiejskie. Potencjał gospodarczy biegunów wzrostu, uzależniony jest również od ich zasobów endogenicznych. Podejmowane działania należy skierować na podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez stymulowanie procesów prorozwojowych przez następujące miasta i ich obszary funkcjonalne.

Gmina Kamień Krajeński znajduje się **poza zasięgiem Miejskich Obszarów Funkcjonalnych** (MOF) Bydgoszczy, Torunia, Włocławka, Grudziądza, Inowrocławia. Gmina położona jest także poza granicami Stołecznego Obszaru Rozwojowego.

W tym miejscu należy odnieść się do założeń polityki terytorialnej województwa, a więc informacji na temat zaklasyfikowania gminy do właściwych **obszarów prowadzenia polityki terytorialnej** - zgodnie z rysunkiem 44, str. 138 „Strategii Przyspieszenia 2030+".

Gmina Kamień Krajeński przynależy do obszaru prowadzenia polityki terytorialnej OPPT Sępólna Krajeńskiego. Jest to poziom związany z miastami powiatowymi i obszarami powiązanymi z nimi funkcjonalnie.

Rycina 22. Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF) oraz obszar prowadzenia polityki terytorialnej OPPT Sępólna Krajeńskiego przedstawione w „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+"

Źródło: rycina zamieszczona w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

XI. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

11.1. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Instrumenty służące do zarządzania strategią rozwoju można podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Instrumentami prawnymi są wszystkie konkretne rozwiązania ukierunkowane na osiągnięcie celu strategicznego, z których samorząd Gminy Kamień Krajeński może korzystać i jednocześnie mają one odniesienie prawne – wynikają z obowiązujących przepisów prawnych. Instrumenty prawne dają jednostkom samorządu terytorialnego i instytucjom działającym w zakresie polityki rozwoju możliwość nałożenia określonych obowiązków i postanowień na podmioty. Do instrumentów prawnych zalicza się plan ogólny i uchwały zatwierdzające miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (dające możliwość stworzenia dogodnych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą).

Posiadanie odpowiednich środków finansowych (**instrumentów finansowych**) na realizację strategii jest niezbędnym warunkiem wdrożenia polityk rozwoju. Gmina posiada środki własne, korzysta z dofinansowania zewnętrznego (np. wspólnotowego, krajowego, wojewódzkiego). Może korzystać również z instrumentów finansowych takich jak preferencyjne kredyty, pożyczki, umorzenia płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych (np. WFOŚiGW), zwolnień i ulg podatkowych.

Uzgodnienia ze społeczeństwem (**instrumenty społeczne**) poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są z kolei ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnianie racji społecznych.

Do **instrumentów strukturalnych** należą wszelkie programy np. program ochrony środowiska, program opieki nad zabytkami, plan gospodarki niskoemisyjnej, plan zaopatrzenia w ciepło, energię i paliwa gazowe i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, infrastrukturalnego i ochrony środowiska.

11.2. MONITORING WDRAŻANIA STRATEGII

W procesie wdrażania strategii ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w niej wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania oraz będą mogły być dokonane modyfikacje strategii.

Za **wdrażanie strategii** rozwoju odpowiada Burmistrz Kamienia Krajeńskiego, w dalszej kolejności odpowiednie komórki Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, jednostki podległe, a także inne podmioty wg kompetencji. Głównym zadaniem jakie ma Burmistrz Kamienia Krajeńskiego jest realizowanie zadań własnych Gminy oraz zabieganie o realizację zadań u innych podmiotów, współpraca na poziomie międzygminnym, powiatowym i wyższego szczebla.

Burmistrz Kamienia Krajeńskiego wyznacza Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania i monitorował działania. Koordynator zapewni:

- wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji strategii,
- wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych,
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania,
- koordynację prac poszczególnych komórek Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim w celu sprawnej realizacji strategii,
- upowszechnianie założeń strategii wśród mieszkańców,
- koordynację przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji strategii.

Proponuje się, aby **raporty z realizacji strategii** były przygotowywane w okresach trzyletnich. Rokiem bazowym jest 2024, a jeśli były dostępne nowsze dane – rok 2025 – w oparciu o takie informacje dokonywano analiz i przystąpiono do opracowania projektu strategii. Pierwszym rokiem faktycznego obowiązywania strategii rozwoju jest 2026. Zatem pierwsze trzylecie obejmie lata 2026-2028, a raport za te lata powinien zostać opracowany w 2029 r. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, aby Burmistrz Kamienia Krajeńskiego w porozumieniu z Koordynatorem ds. Strategii zdecydowali o raportowaniu postępów w realizacji strategii w krótszych okresach raportowania. Raporty z realizacji strategii rozwoju przekazywane będą Radzie Gminy Kamień Krajeński, której zadaniem będzie:

- analizowanie postępów wdrażania strategii,
- akceptacja sprawozdań z realizacji strategii,
- wsparcie merytoryczne w zakresie decyzji dotyczących realizowanych zadań,
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu Gminy oraz wieloletnich prognoz finansowych,
- proponowanie kierunków zmian i przyjmowanie aktualizacji strategii jeśli zajdzie taka potrzeba.

Monitoring strategii powinien dostarczać informacji o efektach wszystkich działań na rzecz rozwoju jednostki i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki rozwoju. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. W miarę możliwości, sprawozdawczość warto oprzeć również o raport z realizacji poszczególnych działań, przygotowywany np. przez wskazany podmiot koordynujący, na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych od partnerów realizacyjnych i podmiotów zaangażowanych. W takim przypadku będą oni proszeni o przedstawienie okresowych raportów z realizacji własnych działań.

Niezależnie od proponowanego sposobu raportowania strategii rozwoju, coroczna realizacja zadań wynikać będzie z obowiązującej już sprawozdawczości, którą Gmina Kamień Krajeński realizuje m.in. poprzez opracowanie raportów o stanie Gminy oraz wykonanie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu.

Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów strategii na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne komórki Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, jednostki organizacyjne oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze Gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni.

11.3. EWALUACJA STRATEGII I JEJ AKTUALIZACJA

Ewaluacja gminnej strategii rozwoju jest procesem systematycznej oceny realizacji celów, skuteczności działań oraz ich wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy i środowiskowy. Jej celem jest zapewnienie ciągłego doskonalenia polityki rozwoju, umożliwienie korekty działań i zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych.

Ewaluacja zadań zawartych w strategii rozwoju zostanie podzielona na dwie części:

1. Ex-ante (przed przyjęciem strategii) jest to procedura stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Polega na próbie znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu posiadanych instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania strategii, przed jej przyjęciem.
2. On-going (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji strategii (raport z monitoringu niniejszej strategii). Raport taki będzie wykonywany raz na 3 lata.

Częściej, bo raz w roku opracowywane będą raporty o stanie Gminy oraz sprawozdania z wykonania gminnego budżetu, co można traktować jako raporty cząstkowe.

Strategia rozwoju ma formułę otwartą. Oznacza to, że w przypadku istotnych zmian uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym uwarunkowań społecznych, gospodarczych, przestrzennych czy klimatyczno-środowiskowych możliwa będzie jej **aktualizacja**. Aktualizacja strategii rozwoju będzie również możliwa w przypadku pojawienia się nowych, znaczących możliwości finansowania inwestycji, które będą dawały możliwości do zaplanowania zadań, których ujęcie w niniejszej strategii nie było możliwe z powodu ograniczeń budżetowych.

Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały. Nie ogranicza się grona osób, które mogą wystąpić z wnioskiem o aktualizację strategii. Bez wątpienia taką możliwość ma Burmistrz Kamienia Krajeńskiego, Rada Miejska w Kamieniu Krajeńskim, Koordynator ds. Strategii, ale również interesariusze strategii rozwoju. Każdy wniosek będzie rozpatrywany indywidualnie.

11.4. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Strategia Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036 pełni rolę dokumentu strategicznego szczebla gminnego. Przedstawia kluczowe kierunki rozwoju w czterech sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. W związku z tym musi poruszać w pewnym stopniu ogólności szereg tematów, których uszczegółowieniem będą dokumenty wykonawcze. Tymi dokumentami mogą być m.in.

- program ochrony środowiska,
- program usuwania azbestu,
- plan gospodarki niskoemisyjnej,
- plany / strategie w zakresie zrównoważonego transportu i elektromobilności,
- założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- wieloletni program gospodarowania zasobem mieszkaniowym,
- program opieki nad zabytkami,
- gminne programy wspierania polityki społecznej.

Rekomenduje się, aby dokumenty wykonawcze:

1. Zawierały nawiązanie do niniejszej strategii rozwoju, a jeśli to możliwe wskazywały w jaki sposób konkretny dokument wykonawczy nawiązuje do celu / celów zapisanych w strategii rozwoju.
2. Odnosiły się do konkretnych podstaw prawnych lub formalnych.
3. Były sporządzane w sposób rzetelny, z należytą starannością.
4. Zostały napisane językiem zrozumiałym dla przeciętnego odbiorcy, a jeśli to niemożliwe, aby zawierały streszczenie w języku niespecjalistycznym. Proponuje się także rozwinięcie użytych skrótów przynajmniej raz przy ich pierwszym użyciu lub sporządzenie wykazu skrótów wraz z ich rozwinięciem.
5. Cechowały się aktualnością, co oznacza, że powinny być opracowane na podstawie aktualnych danych z weryfikowanych źródeł.
6. Były kierowane do publicznego wglądu po ich opracowaniu, a końcowo w sposób przystępny były zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Kamień Krajeński w sposób zgodny z przepisami dotyczącymi dostępności cyfrowej.

7. Były zgodne nie tylko z obowiązującym prawem, ale odpowiadały również najlepszej dostępnej wiedzy i praktyce w ich opracowaniu. Oznacza to, że oprócz spełnienia warunków formalnych, powinny być użyteczne w praktyce.
8. Zawierały harmonogram realizacji zadań, możliwe sposoby finansowania i podmioty odpowiedzialne za realizację zadań.
9. Cechowały się elastycznością, czyli pozwalały na aktualizację zamierzeń w miarę zmieniających się warunków.

XII. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

12.1. FINANSE GMINY KAMIEŃ KRAJEŃSKI – ANALIZA STANU OBECNEGO

Klasyfikacja budżetowa to system usystematyzowanego podziału dochodów i wydatków budżetowych, stosowany w Polsce. Służy do ewidencji, planowania i analizy finansów publicznych. Główny Urząd Statystyczny (GUS) jest odpowiedzialny za jej prowadzenie i aktualizację. Klasyfikacja budżetowa dzieli wydatki i dochody na działy, rozdziały i paragrafy. Działy to ogólne kategorie działalności, np. oświata, kultura, ochrona zdrowia. Rozdziały stanowią bardziej szczegółowy podział, np. w dziale „Oświata i wychowanie" mogą być rozdziały dotyczące szkolnictwa podstawowego, średniego, wyższego. Paragrafy to najniższy poziom klasyfikacji, określający konkretne rodzaje dochodów i wydatków, np. wynagrodzenia, zakupy materiałów i energii, dotacje. Klasyfikacja budżetowa jest istotna dla:

- sprawozdawczości budżetowej: umożliwia jednolite ujmowanie operacji finansowych w budżecie państwa, samorządów i innych jednostek sektora finansów publicznych,
- analiz finansowych - pozwala na porównywanie danych z różnych okresów i jednostek, identyfikowanie trendów i problemów w finansach publicznych,
- planowania budżetowego - pomaga w ustalaniu priorytetów wydatkowych i planowaniu dochodów,
- kontroli finansowej - umożliwia sprawdzanie prawidłowości wydatkowania środków publicznych.

Klasyfikacja budżetowa jest regularnie aktualizowana przez GUS, aby odzwierciedlać zmieniające się potrzeby i uwarunkowania w finansach publicznych. W kolejnych tabelach przedstawiono dochody i wydatki budżetu Gminy Kamień Krajeński za ostatnie dostępne

w GUS pięciolecie 2020-2024. Uwzględniono wszystkie działy budżetowe wykazane w sprawozdawczości, co składa się na sumę dochodów i wydatków.

W zakresie dochodów Gminy Kamień Krajeński zaznacza się wyraźny ich wzrost. W roku 2020 suma dochodów wyniosła 36 208 277,23 zł, natomiast w roku 2024 było to 51 947 772,75 zł. Według danych przedstawionych w raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński, na dzień 31 grudnia 2025 r. wykonanie dochodów wyniosło 65 831 285,27 zł.

Statystyki wieloletnie dotyczące kwot przedstawiono w **Diagnozie**. Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały dochody w następujących działach budżetowych:

- Dział 758 - Różne rozliczenia,
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem,
- Dział 855 – Rodzina.

Średni udział dochodów w działach budżetowych w ogóle dochodów zaprezentowano w tabeli.

Tabela 22. Dochody budżetowe Gminy Kamień Krajeński wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim

Dział budżetowy	Średni udział dochodów według działów w ogólnej kwocie dochodów w latach 2020-2024 (%)
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	3,56
Dział 020 - Leśnictwo	0,01
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,37
Dział 600 - Transport i łączność	4,53
Dział 630 - Turystyka	0,37
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	2,43
Dział 710 - Działalność usługowa	0,02
Dział 720 - Informatyka	0,08
Dział 750 - Administracja publiczna	0,97
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,17
Dział 752 - Obrona narodowa	0,07
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,30
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	20,05
Dział 758 - Różne rozliczenia	35,38

Dział budżetowy	Średni udział dochodów według działów w ogólnej kwocie dochodów w latach 2020-2024 (%)
Dział 801 - Oświata i wychowanie	2,00
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,24
Dział 852 - Pomoc społeczna	2,13
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2,24
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,22
Dział 855 - Rodzina	16,33
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7,87
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,67
Dział 926 - Kultura fizyczna	>0,00
SUMA	**100,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W zakresie **wydatków** Gminy Kamień Krajeński również zaznacza się wyraźny ich wzrost. W roku 2020 suma wydatków wyniosła 35 291 066,59 zł, natomiast w roku 2024 było to już 55 390 229,66 zł. Według danych przedstawionych w raporcie o stanie Gminy Kamień Krajeński, na dzień 31 grudnia 2025 r. wykonanie wydatków wyniosło 64 060 017,13 zł. Statystyki wieloletnie dotyczące kwot przedstawiono w **Diagnozie**. Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały wydatki w następujących działach budżetowych:

- Dział 801 - Oświata i wychowanie,
- Dział 855 – Rodzina,
- Dział 750 - Administracja publiczna,
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.

W tabeli podano średni udział wydatków w danym dziale budżetowym w ogóle wydatków w latach 2020-2024.

Tabela 23. Wydatki budżetowe Gminy Kamień Krajeński wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim

Dział budżetowy	Średni udział wydatków według działów w ogólnej kwocie wydatków w latach 2020-2024 (%)
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	3,50
Dział 020 - Leśnictwo	0,01
Dział 050 - Rybołówstwo i rybactwo	0,01
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,36
Dział 600 - Transport i łączność	8,52

Dział budżetowy	Średni udział wydatków według działów w ogólnej kwocie wydatków w latach 2020-2024 (%)
Dział 630 - Turystyka	0,38
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1,06
Dział 710 - Działalność usługowa	0,55
Dział 720 - Informatyka	0,02
Dział 750 - Administracja publiczna	12,79
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,17
Dział 752 - Obrona narodowa	0,09
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,61
Dział 757 – Obsługa długu publicznego	0,43
Dział 801 - Oświata i wychowanie	26,27
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,39
Dział 852 - Pomoc społeczna	7,25
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2,25
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,26
Dział 855 - Rodzina	17,04
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	11,73
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4,70
Dział 926 - Kultura fizyczna	0,63
SUMA	**100,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na wydatki bieżące i wydatki **majątkowe.** Przez wydatki bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się wydatki budżetowe niebędące wydatkami majątkowymi. Wśród wydatków bieżących wyodrębnia się w szczególności: wydatki jednostek budżetowych na wynagrodzenia i składki od nich naliczane oraz związane z realizacją ich statutowych działań, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym, obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego, wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt.2 i 3 ustawy o finansach publicznych (w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego). Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki na: inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt. 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego,

zakup i objęcie akcji i udziałów, wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego. W tabeli podano średni udział wydatków danego rodzaju w ogóle wydatków w latach 2020-2024.

Tabela 24. Wydatki budżetowe Gminy Kamień Krajeński w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w ujęciu wieloletnim

Rodzaj wydatków	Średni udział wydatków według rodzajów w ogólnej kwocie wydatków w latach 2020-2024 (%)
wydatki majątkowe ogółem	11,88
wydatki majątkowe inwestycyjne	11,82
wydatki bieżące ogółem	88,12
wydatki bieżące na wynagrodzenia	28,13
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	5,74
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	18,59
dotacje ogółem	4,42
świadczenia na rzecz osób fizycznych	25,30
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	57,94
wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	0,43
wydatki ogółem	**100,00**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

12.2. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

Skuteczne wdrażanie zaplanowanych działań nierozerwalnie wiąże się z koniecznością wydatkowania środków finansowych. Zadania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej, wodociągowej, kanalizacyjnej, budową nowych obiektów czy znaczącą modernizacją istniejących budynków wymagają bardzo dużych nakładów finansowych.

W **Diagnozie** sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej (…) przygotowanej w celu opracowania niniejszej strategii rozwoju przeanalizowano dane dotyczące dochodów i wydatków Gminy Kamień Krajeński za lata 2020-2024, czyli ostatnie pięciolecie dostępne w trakcie przygotowywania Diagnozy, co miało miejsce w ostatnim kwartale 2025 r. W niniejszej strategii, w związku z faktem, że dane za rok 2025 można częściowo uzupełnić, dokonano drobnych aktualizacji. Uwzględniono wszystkie działy budżetowe wykazane w sprawozdawczości, co składa się na sumę dochodów i wydatków.

Najważniejsza jest informacja o znacznym wzroście dochodów i wydatków, co należy uwzględnić przy planowaniu zadań. Realizacja celów strategicznych w kolejnych latach bez

wątpienia będzie wymagała coraz wyższych nakładów budżetowych, a odkładanie zadań w czasie może prowadzić do konieczności ich ponownej wyceny.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego **wysokość dochodów budżetu Gminy Kamień Krajeński w przeliczeniu na jednego mieszkańca** była następująca:

- 5 370,55 zł w 2020 r.,
- 6 156,52 zł w 2021 r.,
- 6 978,53 zł w 2022 r.,
- 6 734,06 zł w 2023 r.,
- 8 019,11 zł w 2024 r.,
- 10 181,15 zł w 2025 r.

Udział wydatków inwestycyjnych Gminy Kamień Krajeński w ogólnej sumie wydatków:

- 5,8 % w 2020 r.,
- 3,3 % w 2021 r.
- 16,8 % w 2022 r.,
- 18,9 % w 2023 r.,
- 23,9 % w 2024 r.

Statystyki wieloletnie przedstawiono w **Diagnozie**. Podano również średni udział dochodów i wydatków w poszczególnych działach w analizowanych latach.

Ogólną sumę dochodów i wydatków budżetowych Gminy Kamień Krajeński, a także różnicę pomiędzy dochodami i wydatkami w poszczególnych latach oraz sumę i średnią za ostatnie pięciolecie przedstawiono w tabeli. Korzystając z raportu o stanie Gminy Kamień Krajeński za rok 2025, dane zaktualizowano o rok 2025, aby były jak najbardziej aktualne.

Tabela 25. Dochody i wydatki Gminy Kamień Krajeński w ujęciu lat 2020-2025 - zrealizowane

Rok	Dochody (zł)	Wydatki (zł)	Różnica (zł)
2020	36 208 277,23	35 291 066,59	917 210,64
2021	41 070 155,60	36 189 524,26	4 880 631,34
2022	46 079 252,98	46 577 314,13	-498 061,15
2023	43 953 193,93	43 319 361,40	633 832,53
2024	51 947 772,75	55 390 229,66	-3 442 456,91
2025	65 831 285,27	64 060 017,13	1 771 268,14
Suma 2020-2025	**285 089 937,76**	**280 827 513,17**	**4 262 424,59**
Średnia roczna	**47 514 989,63**	**46 804 585,53**	**710 404,10**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS oraz raportu o stanie Gminy Kamień Krajeński za rok 2025

Z danych zebranych w tabeli wynika, że kwoty dochodów i wydatków systematycznie rosną, co jest zgodne z ogólnopolskim trendem.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kamień Krajeński przyjęta przez Radę Miejską w Kamieniu Krajeńskim w dniu 25 czerwca 2026 r. zakłada, że **dochody** ukształtują się na poziomie 50,1 mln zł w 2026 r. oraz około 47,3 do 57,1 mln zł rocznie w latach 2027-2036. Ujęto jednak prawie wyłącznie dochody bieżące, z wyjątkiem lat 2026-2027, dla których w rubryce „dochody majątkowe" założono istotne dochody majątkowe. Ich wielkość w kolejnych latach nie przekracza 200 tys. zł. Takie założenia wynikają z braku możliwości oszacowania wpływów majątkowych w latach przyszłych. Zauważyć jednak należy, że ten rodzaj dochodów w latach 2020-2025 przynosił znaczące wpływy.

Po stronie **wydatków** w Wieloletniej Prognozie Finansowej założono, że wyniosą one 54,9 mln zł w 2026 r. oraz około 46,6 do 56,6 mln zł rocznie w latach 2027-2036, jednak wydatki majątkowe zaplanowano w kwocie około 10 mln zł w 2026 r. oraz do 2 mln zł rocznie w latach 2027-2036. Tymczasem w ostatnich latach wydatki majątkowe osiągały znacznie wyższe wartości. Sytuacja ta związana jest z brakiem możliwości oszacowania wydatków majątkowych na wyższych poziomach, co związane jest z niepewnością otrzymania dofinansowania na inwestycje. Jest to standardowa sytuacja w planowaniu dochodów i wydatków w praktyce samorządowej. Aktualne szacunki w tym zakresie zestawiono w tabeli. Z biegiem lat i wdrażania strategii, kwoty te będą uaktualniane do potrzeb i możliwości finansowania zadań.

Tabela 26. Dochody i wydatki Gminy Kamień Krajeński w ujęciu lat 2026-2036 – zaplanowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej

Rok	Dochody (zł)	Wydatki (zł)	Różnica (zł)
2026	50 151 280,61	54 955 080,87	-4 803 800,26
2027	47 305 885,69	46 627 010,49	678 875,20
2028	47 787 189,00	47 136 892,50	650 296,50
2029	49 069 630,00	48 377 254,00	692 376,00
2030	50 353 960,00	49 724 084,00	629 876,00
2031	51 496 471,00	50 866 595,00	629 876,00
2032	52 680 890,00	52 051 014,00	629 876,00
2033	53 734 509,00	53 124 633,00	609 876,00
2034	54 809 199,00	54 179 323,00	629 876,00
2035	56 005 383,00	55 457 907,00	547 476,00
2036	57 069 485,00	56 567 761,00	501 724,00
Suma 2026-2036	570 463 882,30	569 067 554,86	1 396 327,44

Rok	Dochody (zł)	Wydatki (zł)	Różnica (zł)
Średnia roczna	51 860 352,94	51 733 414,08	126 938,86

Źródło: Wieloletnia Prognoza Finansowa przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim w dniu 26 czerwca 2026 r.

Władze Gminy Kamień Krajeński będą dążyć do zrównoważenia wielkości dochodów i wydatków w okresie wieloletnim. Wraz z zapewnieniem dochodów majątkowych, zwiększane będą wydatki majątkowe. Na potrzeby opracowania strategii przyjęto, że:

1. Kwota dochodów i kwota wydatków budżetowych Gminy Kamień Krajeński w latach 2026-2036 będzie taka sama – zrównoważy się w opisywanym okresie czasu. Okresowe deficyty będą równoważone nadwyżkami w latach sąsiednich.
2. Kwota wydatków budżetowych Gminy Kamień Krajeński w każdym roku z przedziału lat 2026-2036 wyniesie średnio 51,8 mln zł.
3. Suma wydatków budżetowych Gminy Kamień Krajeński w latach 2026-2036 (11-lat) wyniesie 569,8 mln zł. Będzie to ogół wydatków, na wszystkie realizowane zadania.

Niniejsza strategia obejmuje ogół działań podejmowanych przez samorząd gminny. Zadania są wpisane w cele strategiczne wskazane w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. W każdej z tych sfer został wyznaczony jeden cel strategiczny. Proponuje się, aby **podział** środków budżetowych będących w dyspozycji Gminy Kamień Krajeński był następujący:

- 28 % na realizację zadań w sferze społecznej,
- 20 % na realizację zadań w sferze gospodarczej,
- 33 % na realizację zadań w sferze przestrzennej,
- 19 % na realizację zadań w sferze klimatyczno-środowiskowej.

Zaproponowany podział dotyczy całości wydatków w latach 2026-2036. W poszczególnych latach obowiązywania niniejszej strategii udział wydatków w poszczególnych sferach może przyjmować inne wartości.

12.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU

Podstawowym źródłem finansowania zadań wynikających ze strategii rozwoju będą dochody własne Gminy Kamień Krajeński. Dochody własne to wpływy z podatków: od nieruchomości, rolny, leśny, od spadków i darowizn, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT, i prawnych – CIT, opłat lokalnych (np. skarbowa, targowa,

od posiadania psów) oraz inne źródła, np. dochody z majątku (wynajem, sprzedaż), opłat za korzystanie z urządzeń komunalnych czy grzywien i kar pieniężnych. Dochody te mają zasadnicze, ale nie jedyne znaczenie dla realizacji zadań przewidzianych w niniejszej strategii rozwoju. Kluczowe znaczenie ma jednak wykorzystanie wszelkich dostępnych środków, w tym dotacji zewnętrznych, dofinansowania z wszystkich możliwych źródeł. Pozwoli to na urzeczywistnienie celów przewidzianych w niniejszej strategii.

Najszerszy wachlarz finansowania dostępny jest w ramach **Funduszy Europejskich**, na które składają się m.in.: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+, Fundusz Spójności, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Dzięki Funduszom Europejskim wzmacniana jest konkurencyjność gospodarek państw członkowskich, podejmowana jest walka z bezrobociem, a także realizowane są działania, które pomagają w rozwoju uboższych regionów. Zgodnie z informacjami prezentowanymi na stronie Funduszy Europejskich[23] (dostęp 15.06.2026 r.) w latach 2021-2027 tj. w obecnej perspektywie finansowej realizowane są następujące programy:

1. **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko**: środki na bezpieczeństwo energetyczne Polski, rozwój odnawialnych źródeł energii, ochronę środowiska, bezpieczny i ekologiczny transport. Pieniądze przeznaczone są także na rozwój ochrony zdrowia, a także rozwój kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego. Budżet w skali Polski: 125,8 mld zł.
2. **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki**: środki na projekty badawczo-rozwojowe, innowacyjne i zwiększające konkurencyjność gospodarki. Z programu korzystają głównie przedsiębiorcy oraz sektor nauki. Budżet w skali Polski: 42,9 mld zł.
3. **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego**: środki na poprawę sytuacji osób na zmieniającym się rynku pracy, rozwój edukacji i usług zdrowotnych, wsparcie rodziców w opiece nad dziećmi i wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami. Budżet w skali Polski: 20,9 mld zł.
4. **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy**: środki na cyfrową przyszłość, zwiększenie dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, rozwój e-usług,

[23] Fundusze Europejskie zostały opisane na stronie https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/

wzmacnianie cyberbezpieczeństwa oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Budżet w skali Polski: 11 mld zł.

5. **Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową**: pieniądze przeznaczone na wsparcie najuboższych i najbardziej potrzebujących. Budżet w skali Polski: 2,5 mld zł.
6. **Fundusze Europejskie dla Rybactwa**: fundusz wspiera m.in. wspólną politykę rybołówstwa, unijną politykę morską, zrównoważone rybołówstwo i ochronę żywych zasobów morza, bezpieczeństwo żywnościowe i rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki. Budżet w skali Polski: 3,1 mld zł.
7. **Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo**: w skład wchodzą 3 programy: Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w ramach Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami (IZGW) oraz Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW). Budżet w skali Polski: 2,4 mld zł.
8. **Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich**: środki na działania wzmacniające potencjał beneficjentów Funduszy Europejskich oraz przedsięwzięcia koordynacyjne, np. w obszarze Funduszy Europejskich. Budżet w skali Polski: 2,5 mld zł.
9. **Programy regionalne**: każde województwo posiada własny program finansujący inwestycje na jego terenie. Dla województwa kujawsko-pomorskiego obowiązują Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027. Dzięki tym środkom region będzie wspierał przedsiębiorczość, dostęp do edukacji, opieki zdrowotnej czy kultury oraz dbał o infrastrukturę społeczną i środowisko. Fundusze wspierają także technologie cyfrowe, energetykę oraz transport. Budżet w skali Polski: 155,4 mld zł.[24]
10. **Programy Interreg (Europejskiej Współpracy Terytorialnej)**: program ma charakter międzynarodowy i wspiera wymianę kulturową, współpracę naukową, biznesową i samorządową ponad granicami państw. Budżet w skali Polski: 2,2 mld zł.

Istotną formą wsparcia dla obszarów wiejskich jest **Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR)** – to wsparcie finansowe w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE, które zastąpi dotychczas realizowany Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wsparcie to obejmuje interwencje w formie płatności bezpośrednich, tj.: podstawowe wsparcie dochodów - odpowiednik jednolitej płatności obszarowej, płatność

[24] https://funduszeue.kujawsko-pomorskie.pl/

redystrybucyjną, płatność dla młodych rolników oraz wsparcie związane z produkcją przyznawane w 13 sektorach. Nowym elementem systemu płatności bezpośrednich wspierającym realizację praktyk korzystnych dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt są ekoschematy (obszarowe i dobrostan zwierząt). Realizowane jest również przejściowe wsparcie krajowe (finansowane ze środków krajowych). Wsparcie z PS WPR otrzyma sektor pszczelarski oraz sektor owoców i warzyw. W ramach interwencji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich rolnicy mogą ubiegać się o płatności ONW (Obszary o Niekorzystnych Warunkach gospodarowania), płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatności ekologiczne, a także premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych. W PS WPR kontynuowane są również rozwiązania już znane, m.in. premie dla młodych rolników, inicjatywa LEADER oraz wsparcie modernizacyjne gospodarstw rolnych, przy czym zwiększono nacisk na inwestycje na rzecz środowiska i klimatu, dobrostanu zwierząt, czy też produkcji opartej o najwyższe standardy. Ważnym uzupełnieniem katalogu wsparcia dla gospodarstw rolnych jest możliwość korzystania ze wsparcia opartego na różnych formach współpracy oraz narzędziach zarządzania ryzykiem. W ramach doskonalenia zawodowego rolnicy mogą korzystać z profesjonalnego doradztwa rolniczego, które zaprogramowane zostało w ramach wymiany wiedzy i upowszechniania informacji.[25]

Do sektorowych źródeł finansowania w dziedzinie ochrony środowiska, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań przewidzianych w niniejszym dokumencie należą również:

1. **Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy[26]** to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Głównym celem jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami - darczyńcami a państwem - beneficjentem. Najistotniejszym programem w kontekście ochrony środowiska jest program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu. Dotyczy on takich obszarów jak: energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, łagodzenie zmian klimatu i adaptacja, środowisko i ekosystemy. Środki skierowane są do jednostek samorządu terytorialnego i ich

[25] Cele w ramach Wspólnej Polityki Rolnej zostały rozpisane na stronie https://www.gov.pl/web/rolnictwo/plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-27

[26] Strona EOG i funduszy norweskich https://www.eog.gov.pl/

związków, organizacji pozarządowych, uczelni, przedsiębiorców (m.in. przedsiębiorstw przemysłowych i spółek komunalnych, w tym producentów energii i ciepła czy właścicieli małych elektrowni wodnych) i innych podmiotów wymienionych w naborach.

2. **Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE** to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu. Beneficjentem Programu LIFE może być każdy podmiot (jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne) zarejestrowany na terenie państwa należącego do UE. Całkowity budżet Programu LIFE na lata 2021-2027 wynosi 5,432 mld euro, w tym na działania na rzecz środowiska – 3,488 mld euro oraz na rzecz klimatu – 1,944 mld euro.[27]
3. **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** oraz **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu**. Celem generalnym Funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Wspólna strategia NFOŚ i funduszy wojewódzkich sporządzana raz na 4 lata stanowi jednolitą podstawę zarówno dla strategii NFOŚiGW jak i poszczególnych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Obecnie realizowana jest strategia na lata 2025-2028, w której znaczne środki przeznaczone są na działania związane z ochroną powietrza np. na działania w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze. [28]

Gmina powinna wnioskować również o możliwe środki krajowe. **Budżet państwa** może być źródłem finansowania znaczących inwestycji drogowych czego przykładem jest **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg** (RFRD), który stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji

[27] Szczegółowe informacje dotyczące programu LIFE są zawarte na stronie https://www.gov.pl/web/nfosigw/informacje-o-programie

[28] Bliższe informacje dotyczące strategii NFOŚ oraz WFOŚIGW znajdują się na stronie https://www.gov.pl/web/nfosigw/wspolna-strategia-dzialania-narodowego-funduszu-ochrony-srodowiska-i-wojewodzkich-funduszy-ochrony-srodowiska-i-gospodarki-wodnej-na-lata-2025-2028

zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

Utworzenie RFRD miało również na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego.

W ostatnich latach znaczącym wsparciem dla samorządu był Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych czy Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL). I choć wybrane programy zostały zakończone, **Gmina będzie na bieżąco dostosowywać plany inwestycyjne do nowych, ogłaszanych programów**.

Z budżetu państwa Gmina otrzymuje m.in. tzw. kwotę potrzeb oświatowych – środki przeznaczone na prowadzenie edukacji, przede wszystkim fundusze na wypłaty pensji dla nauczycieli i utrzymanie szkół. Wysokość kwoty potrzeb oświatowych jest uzależniona od liczby i rodzaju prowadzonych przez gminę szkół oraz liczby uczniów.

Gmina może pozyskiwać fundusze pochodzące z jednostek terytorialnych wyższego szczebla, głównie środki wojewódzkie z **budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego**. Część zadań jest możliwa do realizacji wspólnie z Powiatem Sępoleńskim, np. wspólna realizacja inwestycji infrastrukturalnych w ciągu dróg powiatowych współfinansowana przez Gminę.

Alternatywą dla finansowania zadań ze środków publicznych jest **partnerstwo publiczno-prywatne**, które polega na współpracy z podmiotami prywatnymi w celu realizacji inwestycji.

Zróżnicowane formy wsparcia dla jednostek publicznych oferuje także **Polski Fundusz Rozwoju (PFR)**. Wspiera on strategiczne projekty w rozwój i innowacyjność polskich firm i samorządów.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, jednostki samorządowe, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system finansowania, do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

Planując pozyskiwanie i wydatkowanie środków **należy zwracać uwagę na zmieniające się otoczenie geopolityczne**. Rosnące napięcia geopolityczne wymuszają realokację środków w kierunku zwiększenia odporności i podwójnego zastosowania infrastruktury. To zwiększenie odporności może odnosić się m.in. do infrastruktury transportowej. W odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński można wskazać przede wszystkim inwestycje drogowe. Inwestycje transportowe w regionach można uznać za strategiczne dla bezpieczeństwa w skali kraju i całej Unii Europejskiej. Ponadto niezbędne mogą okazać się takie działania jak zwiększenie kompetencji mieszkańców oraz przygotowanie systemu edukacji i instytucji publicznych do funkcjonowania w warunkach zwiększonego ryzyka.

Gmina będzie aktywnie przygotowywać się do wykorzystania instrumentów finansowych Unii Europejskiej i środków krajowych dostępnych po 2027 r. poprzez corocznie aktualizowany portfel projektów, przygotowanie koncepcji i dokumentacji, regulowanie kwestii własnościowych, budowanie partnerstw publicznych, społecznych, naukowych i gospodarczych oraz włączanie przedsięwzięć do właściwych strategii terytorialnych i programów regionalnych.

XIII. PODSUMOWANIE

Celem opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036" jest określenie podstawowych ram rozwoju Gminy w okresie obowiązywania dokumentu.

Przygotowanie strategii poprzedziło opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. Diagnoza określiła potencjał społeczny i gospodarczy Gminy, jej położenie i możliwości z tym związane. Wskazała też uwarunkowania środowiskowe, które wpisano w wizję rozwoju Gminy Kamień Krajeński.

Strategia uwzględnia potrzeby interesariuszy, w tym mieszkańców i przedsiębiorców, którzy wzięli udział w ankietyzacji oraz spotkaniach przed opracowaniem niniejszego dokumentu. Pozwoliło to uwzględnić ocenę stanu obecnego Gminy i oczekiwań interesariuszy względem jej rozwoju. Strategia podlega konsultacjom społecznym i opiniowaniu właściwych organów.

W rozdziale dotyczącym sfery społecznej przedstawiono aktualne dane dotyczące ludności, a także prognozy demograficzne. Znaczącym problemem w najbliższych latach mogą być wahania liczby ludności, a także zmiana udziału poszczególnych grup wiekowych. Będzie ona

polegała na zwiększaniu się liczby osób w wieku poprodukcyjnym, kosztem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. Aby zahamować te procesy, podejmowane są działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności Gminy Kamień Krajeński, jako miejsca dobrego do znalezienia dobrego zatrudnienia i miejsca optymalnego dla osiedlenia się.

W poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania przedstawiono charakterystykę Gminy Kamień Krajeński w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej.

Przed wskazaniem celów strategicznych przeprowadzono analizę silnych i słabych stron gminy, szans i zagrożeń. Wskazano bariery rozwojowe i potencjały rozwoju.

Na bazie dokonanych charakterystyki i analiz wskazano misję i wizję Gminy Kamień Krajeński. Będą one realizowane w porozumieniu z mieszkańcami, z uwzględnieniem ich zdania i potrzeb, a także w oparciu o dostępne możliwości techniczne i finansowe.

Strategia nakreśliła cztery cele strategiczne, po jednym w każdej ze sfer.

Cel główny w sferze społecznej - poprawa warunków życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym został określony przez dwa cele operacyjne: stworzenie warunków dla zatrzymania mieszkańców w Gminie, ich rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i depopulacji, zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej, w tym wsparcie aktywności obywatelskiej i inicjatyw lokalnych.

W sferze gospodarczej celem głównym jest rozwój i dywersyfikacja gospodarki wykorzystującej potencjał lokalnej przedsiębiorczości, rolnictwa, turystyki oraz zasobów przyrodniczych, kulturowych i społecznych, a także podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, sprecyzowany przez dwa cele operacyjne: zapewnienie dobrych warunków rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem potencjału rolnictwa i turystyki na terenie Gminy Kamień Krajeński, pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie aktywności zawodowej.

Cel główny w sferze przestrzennej to zrównoważony rozwój przestrzenny oraz poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej, wspierające rozwój gospodarczy, jakość życia mieszkańców oraz potencjał turystyczny, który będzie realizowany w ramach celu operacyjnego - modernizacja oraz rozwój infrastruktury technicznej i drogowej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców prowadzone w sposób uporządkowany przestrzennie, z poszanowaniem krajobrazu i charakteru Gminy.

W sferze klimatyczno-środowiskowej celem strategicznym jest rozwój zrównoważony, kształtowany w oparciu o zasady ochrony środowiska i odporności klimatycznej. Będzie on realizowany w ramach celu operacyjnego zakładającego kształtowanie rozwoju Gminy w harmonii z uwarunkowaniami środowiska i wyzwaniami klimatycznymi.

W każdym z celów operacyjnych wydzielono kierunki działań. Wybrane zadania własne Gmina Kamień Krajeński sprecyzowała poprzez podanie nazw planowanych zadań, okresu ich realizacji oraz zakładanych kosztów, z uwzględnieniem źródeł finansowania.

Wykazano spójność strategii ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+. Cele założone w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ znajdują swoje odzwierciedlenie w celach zawartych w gminnej strategii. Zaproponowano wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów planowanych działań. W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński wskazano, że wiodącą funkcję mieszkaniowo-usługową ma miejscowość Kamień Krajeński.

Zaprezentowano uwarunkowania przyrodnicze, komunikacyjne i wynikające z pokrycia terenu. W tym miejscu należy podkreślić fakt znaczącego w strukturze gruntów użytkowania rolniczego. Gmina posiada walory krajobrazowe uzupełnione o zasoby kultury materialnej, co stwarza możliwość budowania wizerunku Gminy jako przyjaznej nie tylko dla mieszkańców i przedsiębiorców, ale również osób przyjezdnych.

Oceniając drogowy układ komunikacyjny należy zastrzec, że dalszej poprawy wymaga stan dróg, sieć dróg dla pieszych i rowerów oraz dostęp do komunikacji publicznej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kamień Krajeński wynikają zarówno z obowiązującego prawa jak i uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych opisanych w strategii. Co najważniejsze, rekomenduje się w terenach zabudowy mieszkaniowej wyłącznie lokalizację usług niezaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także o uciążliwości nieprzekraczającej dopuszczalnych norm środowiska poza granicami własnych działek. Strefy zabudowy szczegółowo precyzuje plan ogólny.

Gminna strategia zawiera odniesienie do obszarów strategicznej interwencji określonych w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ i jest zgodna z tym dokumentem.

Strategia będzie realizowana przede wszystkim przez jednostkę samorządu terytorialnego jaką jest Gmina Kamień Krajeński, a także przez jednostki podległe. Jednak wybrane zadania będą wykonywane przez podmioty od Gminy niezależne np. zarządców dróg wyższego szczebla czy gestorów sieci infrastrukturalnych. Aby poznać postęp realizacji strategii zaproponowano przygotowanie szczegółowych raportów raz na trzy lata. Jednocześnie zauważono, że realizacja zadań pośrednio będzie wykazywana np. w corocznych raportach o stanie Gminy.

Wielkość nakładów niezbędnych do realizacji strategii oszacowano na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Kamień Krajeński, a także w oparciu o dane z realizacji budżetów za poprzednie lata. Zaproponowano możliwości dofinansowania zadań ze środków unijnych i krajowych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności na terenie Gminy Kamień Krajeński w ujęciu wieloletnim 25
Tabela 2. Ludność Gminy Kamień Krajeński wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024..... 25
Tabela 3. Prognozowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba ludności Gminy Kamień Krajeński do 2036 r..... 28
Tabela 4. Prognozowany przez GUS ruch naturalny ludności, a także wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych dla Gminy Kamień Krajeński w latach 2026-2036..... 29
Tabela 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński?” 32
Tabela 6. Analiza SWOT – silne i słabe strony Gminy Kamień Krajeński..... 34
Tabela 7. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia dla dalszego rozwoju Gminy Kamień Krajeński 38
Tabela 8. Zadania własne Gminy Kamień Krajeński zaplanowane do realizacji wraz z podaniem zakładanych terminów wykonania 56
Tabela 9. Wybrane wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów planowanych działań ... 64
Tabela 10. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości wchodzących w skład Gminy Kamień Krajeński wraz z podaniem udziału w ogólnej liczbie ludności wg stanu na 31.12.2025 r. 79
Tabela 11. Struktura użytkowania gruntów Gminy Kamień Krajeński..... 79
Tabela 13. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia 102
Tabela 14. Wynikowe klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin..... 103
Tabela 15. Wielkość średnich rocznych stężeń zanieczyszczeń pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 wyliczonych dla obszaru Gminy Kamień Krajeński w oparciu o wyniki modelowania matematycznego..... 103
Tabela 16. Wielkość średnich rocznych stężeń zanieczyszczeń benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 wyliczonych dla obszaru Gminy Kamień Krajeński w oparciu o wyniki modelowania matematycznego..... 104
Tabela 17. Aktualnie obowiązujący wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Kamień Krajeński ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych 113
Tabela 18. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitych Części Wód Podziemnych obejmujących Gminę Kamień Krajeński..... 116
Tabela 19. Wykaz złóż na terenie Gminy Kamień Krajeński..... 124
Tabela 20. Liczba uczniów i oddziałów w placówkach oświatowych na dzień 30.09.2025 r. 150
Tabela 21. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Kamień Krajeński w ujęciu wieloletnim ... 179

Tabela 22. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane na terenie Gminy Kamień Krajeński 193
Tabela 23. Dochody budżetowe Gminy Kamień Krajeński wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim 234
Tabela 24. Wydatki budżetowe Gminy Kamień Krajeński wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim 235
Tabela 25. Wydatki budżetowe Gminy Kamień Krajeński w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w ujęciu wieloletnim 237
Tabela 26. Dochody i wydatki Gminy Kamień Krajeński w ujęciu lat 2020-2025 - zrealizowane 238
Tabela 27. Dochody i wydatki Gminy Kamień Krajeński w ujęciu lat 2026-2036 – zaplanowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej 239

SPIS RYCIN

Rycina 1. Struktura (%) ludności Gminy Kamień Krajeński wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024 26
Rycina 2. Liczba ludności Gminy Kamień Krajeński w 2024 r. wg płci i wieku 27
Rycina 3. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Kamień Krajeński?” 32
Rycina 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Krajeński – ujęcie kompleksowe 70
Rycina 5. Położenie ogólne Gminy Kamień Krajeński 81
Rycina 6. Wykres klimatyczny dla miejscowości Kamień Krajeński 88
Rycina 7. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012 na tle lokalizacji Gminy Kamień Krajeński 92
Rycina 8. Krajobrazy występujące na obszarze Gminy Kamień Krajeński wskazane w audycie krajobrazowym województwa kujawsko-pomorskiego 94
Rycina 9. Obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki (PLH300040) na terenie Gminy Kamień Krajeński 98
Rycina 10. Lokalizacja użytków ekologicznych i pomników przyrody na terenie Gminy Kamień Krajeński 100
Rycina 11. Rzeki i jeziora na terenie Gminy Kamień Krajeński 111
Rycina 12. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 128 Zbiornik Międzymorenowy Ogorzeliny na tle granic Gminy Kamień Krajeński 117
Rycina 13. Lokalizacja obszarów zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Kamień Krajeński 119
Rycina 14. Lokalizacja obszarów ryzyka powodziowego na terenie Gminy Kamień Krajeński 120
Rycina 15. Lokalizacja obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (prawdopodobieństwo 1 % i 10 %) na terenie Gminy Kamień Krajeński 121
Rycina 16. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Kamień Krajeński 123

Rycina 17. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu 191
Rycina 18. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 195
Rycina 19. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju systemów komunikacji 204
Rycina 20. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej 209
Rycina 21. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej 216
Rycina 22. Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF) oraz obszar prowadzenia polityki terytorialnej OPPT Sępólna Krajeńskiego przedstawione w „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+” 227

Uzasadnienie

do uchwały Nr XXXI/...../2026 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 26 listopada 2026 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036

W celu realizacji obowiązku wynikającego z art. 10e ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662 ze zm.) Gmina Kamień Krajeński sporządziła projekt „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036" oraz uzyskała komplet niezbędnych opinii i uzgodnień.

Zgodnie z art. 48, 57 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2026 r. poz. 670 ze zm.) Burmistrz Kamienia Krajeńskiego wystąpił do właściwych organów tj. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy z wnioskiem o odstąpienie od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedmiotowego dokumentu. Oba wymienione organy przedstawiły stanowisko, zgodnie z którym przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie jest wymagane. Mając na uwadze otrzymane opinie Burmistrz Kamienia Krajeńskiego odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036". Informacja ta została podana do publicznej wiadomości.

„Strategię Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036" skierowano do konsultacji. Otrzymane uwagi i wnioski zostały rozpatrzone i według potrzeb uwzględnione w ostatecznej wersji dokumentu. Informacja o sposobie rozstrzygnięcia zgłoszonych uwag i wniosków została podana do publicznej wiadomości.

„Strategia Rozwoju Gminy Kamień Krajeński na lata 2026-2036" została zaopiniowana pozytywnie przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy wg kompetencji. Sąsiednie gminy oraz związki międzygminne nie wniosły uwag do przedstawionej dokumentacji.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.